Liber I
Melograna
Ms. chart.

3.14

lib' frm̄ s̄ce Cruc Conuēt Mariefrede ppe
Ringenberch in prochia dingden

B 101, a

Fer[ia] ... Parisi[us] ... (later hand, top margin)

Liber p[ri]m[us] malogranati.

Iste prim[us] lib[er] qui est de statu incipienciu[m] h[abe]t p[ro]hemiu[m] in o[mn]es libros et tres distictiones

Distinctio
- p[ri]ma de [con]uersio[n]e homi[ni]s ad deu[m]
- s[ecun]da de [con]tricio[n]e et confessione
- tercia de satisffactione

Capi[tu]la p[ar]tis prohemialis

Ca 1 De creacione et lapsu p[ri]mi homi[ni]s
C 2 De mi[sericordi]a dei sup[er] lapsu p[ri]mi homi[ni]s. et de mo[do] incarnacio[n]is ubi
C 3 De [con]uenie[n]cijs quare deus voluit incarnari
C 4 De mo[do] redempcionis gen[er]is hu[m]ani — redemptu[m]
C 5 De exitu et fructu passionis xpi
C 6 De noua decepcione et temptacio[n]e dyaboli [con]t[ra] ho[m]i[n]e[m] sang[ui]ne xpi
C 7 Quo[mod]o accede[re] debeam[us] ad deu[m]. ut gra[cia]m inueniam[us]. et de for[...]

P[ri]ma distictio lib[ri] p[rim]i h[abe]t quindeci[m] capi[tu]la — tractandi hui[us] libri

Ca 1 Q[uod] tota salus homi[ni]s p[ri]mo depend[et] a gra[cia] dei
C 2 Quo[mod]o liberu[m] arbitriu[m] coop[er]ari debeat gr[aci]e dei
C 3 Cur deus no[n] o[mn]ib[us] homi[ni]b[us] i[n]fundat gra[ciam] sua[m]
C 4 De occultis iudicijs dei circa filios ho[mi]n[um]
C 5 Quid et q[u]aliter peccator agere debeat ut saluet[ur]
C 6 De mag[na] pietate et mi[sericordi]a dei sup[er] malicia ho[mi]n[um]
C 7 Utru[m] sit aliq[uo]d p[ecca]t[u]m ta[m] graue q[uod] no[n] poss[i]t i[n]dulge[n]cia[m] et mi[sericordi]a[m] p[ro]mer[eri]
C 8 De inco[m]prehensibili pietate et mi[sericordi]a dei sup[er] i[n]iquitate filio[rum] ho[mi]n[um]
C 9 De tarditate et negligencia [con]u[er]sio[n]is ad deu[m] p[er] p[eniten]ciam et q[ui]d e[st] cau[s]a hui[us]
C 10 Que s[un]t q[ue] retrahat ho[m]i[n]e[m] ab amore seculi — negligencie
C 11 Quo[mod]o et q[u]al[ite]r retrahant[ur] et vocant[ur] amatores mu[n]di ad p[eniten]ciam
C 12 Quo[mod]o noui[ter] [con]u[er]si ad deu[m] p[er] p[eniten]ciam seu s[an]c[t]am [con]uersacione[m] paciant[ur] impedimenta et temptaciones
C 13 Penitencia quid sit
C 14 Quo[mod]o o[mn]ia p[ecca]ta p[er] p[eniten]ciam deleant[ur]. et de utilitate et effectu eiusd[em]
C 15 Quo[mod]o de[us] odio h[abe]t peccatores et misertus e[st] penitentibus

S[ecun]da distictio p[ri]mi libri hab[et] capi[tu]la 8

Ca 1 De p[ar]tib[us] p[eniten]cie et p[ri]mo de [con]punctione seu [con]tricio[n]e
C 2 De [con]punctione et lacrimaru[m] effusione. et quo[mod]o aliq[ui]s ea[m] a deo opti[neat]
C 3 Utru[m] [con]tricio absq[ue] lacrimis valeat ad deleda p[ecca]ta. — [uel] no[n] valeat
C 4 De s[ecun]da p[ar]te p[eniten]cie. s[cilicet]. [con]fessione oris
C 5 Qualis debeat esse [con]fessio

C 6 De circumstancijs peccatorum . et que peccatum aggrauat
C 7 Utrum peccata venialia sit confitenda de necessitate salutis
C 8 Utrum teneatur quis iterare confessionem . et in quibus casibus . et de recidiuo

Tercia distinctio primi libri habet septem capitula

Ca 1 De satisffactione
C 2 Utrum penitencia debeat usque in finem vite durare . an non
C 3 Utrum bona opera mortificata per peccatum viuificant post penitenciam
C 4 Utrum peracta penitencia remaneant peccatorum reliquie per quas iterum homo disponatur ad peccandum
C 5 De virtute discrecionis circa penitentes et religionem intrantes
C 6 Quomodo virtus discrecionis acquiratur
C 7 De hys qui bene in ordine inceperunt sed paulatim tepescunt . et ad secularia desideria conuertuntur.

Ad habendum noticiam presentis tabule que docet prompte quamlibet materiam huius primi libri Malogranati inuenire. Notandum quod iste primus liber continet tres distinctiones quelibet distinctio sua Capitula capitula littera tercio loco posita indicat locum capittuli per litteras alphabeti sic signata . primus numerus quotat distinctionem . secundus capituli littera tercio loco posita indicat locum capituli parte in quo inuenire poteris materiam desideratam . Et si vna littera bis in eodem capitulo fuit posita . tunc eidem primo loco additur 1 secundo loco 2 . Ut sic A¹ B¹ . vel A² B² etc

Numerus distinctionum	Numerus capituli	Littera capituli	
3	A	x²	Abbas siue prelatus suam semper debet aspicere fragilitatem et se suis subditis conformare atque erga eos se humiliare
3	A	b²	Abbates siue prelati quam plures se extollunt subditos despiciunt et quia potestate procedunt etiam se putant merito precellere
3	A	d²	Abbatum siue prelatorum vita inordinata causat frequenter lasciuiam et multas inordinationes in subditis
3	A	m²	Abbates siue prelati precauere debent ne dent occasionem murmurandi subditis
1	3	n	Abilitatio hominis ad gratiam qualiter fieri debeat — dialibus
1	11	h	Abstinendi difficultas a peccatis causatur ex variis occasionibus multum
3	6	k	Abstinentia exigitur debet vicia et hoc cum moderamine
1	1	v	Accessus ad deum principaliter fit ex gratia
1	8	o	Accedendum est ad deum cum fiducia
2	1	h	Accusatio simplicius quantum valet — fuisse debuisset
Phe	1	b	Ade immortalitas ante transgressionem mandati et si non cecidisset in quibus
2	7	x	Affectus siue intentio nomen operi imponit
1	9	a	Amor rerum transitoriarum retardat a patria — hominem
1	9	d	Amor effusus in voluptates et vanitates transitorias excecat
1	10	l	Amor seculi per ista declinatur seu fugitur
1	11	t	Amatores in suis peccatis indurati qualiter ad patriam trahantur
3	2	o	Amor dei acquiritur maxime ex contritione et patria
3	1	e	Admonendi sunt diuisi pastores peccata deflentes
1	11	g	Angeli in statu non cadere
Phe	7	g	Anima Christi descendit ad limbum non ad liberationem omnium
3	A	12	Apostata quando dicendus sit religiosus — peccatum
Phe	6	o	Baptismus delet peccata originalia et actualia remanente fomite
1	13	s	Et hoc quo ad culpam et quo ad penam
1	13	v	Baptismus spiritualis in quibus consistat
Phe	6	p	Baptismalis innocentia amittitur per peccatum mortale
3	4	t	Beatitudo qualiter perfecta esse possit in mentibus eorum qui numquam memoriam sui reatus habent.
3	3	p	Bona opera et meritoria per peccatum sequens mortificata utrum iterum

Nūs distīc	Nūs ca orum	Lrē capitulorum	
			reuniuisset p pniam sequentē
2	4	V	Bona desideabilia asseq voles ↄfitel dz mala q gessit
1	1	A	Bonū cogitaē velle 2 pficoe opat deus in nob ‖ tutu
1	4	Br	Bonū opus fit p graz īspuatē 2 liberū arbitīū ī gtātō ū
1	2	Dg	Bonū faē nullg pt ñ deo veffitiente 2 coopante
C. 3	1	A	carnis macācio ↄsistat in qtuor
1	11	O	Carnis fragilitas siue īfirmitas ipend qnqz a pp̄o salute
1	9	J	Caste viuē ī mūdo 2 a mūdialibz abstinē varū ē 2 laudal̄
3	7	Er	Casus siue lapsus quorūdā q videbant bn̄ 2 scē viuē vn
3	7	F	Ibidē qp hoc cotingat qnqz ad cautelā eltōrū. ‖ accidat
3	7	E	Ibidē de custodia huilitatis atz cogitacionū
2	6	E	Circūstancie pctōrū q tthit in aliud gen9 ul' spēz aliā ī cō fessioē nāo sī specificande Ibidē de cūstancijs aggrauātibz
1	11	E	Claustrales facilr' saluant
1	11	NJ	Claustraliū vita qm̄ secura sit
1	12	l²	Cogitacioēs īpue difficult' a corde homis excludūt
Pheo	7	T	Colloq̄a edificatoria magis instruūt qp sim lco
2	4	lm	Confessio qp sit. Ibidē. Et vtrū teneam cōfitem
2	4	l²	Cōfessio pcedit ul' ex grā sp̄s sā ā exteriore iudicij
	4		Ibidē qmplura dcā scōrz doctorz de rcōmēdacioē ↄfessiōis
2	4	O	Cōfessiōis verecūdia qntū valeat ibidē
2	4	P	Confessio duplex est
2	4	Q	Confessio alleuiat corda fideliū. Ibidē
2	4	R	Cōfitent plēs sz in cōfessioē huiles nō sī
2	5	A	Cōfessio dz ee verēda ī vilitate 2 displicēcia siue erubes cēcia pctōrz sz ppt' tlēz erubescēciā pctā abscondi nō dnt
2	5	A	Cōfitent plēs sn̄ gemitu 2 dolore. Ibidē
2	5	xA	Confessio qual' ee debeat 2 de ei9 ↄdicionibz
2	5	B	Ad cōfessionē festinaē dēm9 ppt' qnqz
2	6	C	Confessio dz ee circūstanciōnata cūstancijs
2	6	D	Confitēs sū pctēs cōsi dz in cōfessioē qlitatē pctī locū vlt viz tēpus 2 pseuerācīā
2	8	G	Confessionē sel' bona fide fcāz iterari nō opz
2	8	H	Cōfessio iterāda ē in hys casibz
2	8	J	Confessio cādiuāciū qual' ee debeat
2	8	K	Confessio dimidiai nō dz. Ibidē quō dimidiet 2 quō nō
2	8	L	Confessio siue pniā gnal' qn̄ sufficiat
2	8	m	Confessio rligiosorz ad psonā altius ordis qm̄ modica sit

Nus distinctionis	Nus membri	Litera in loco	
2	8	N	Unde de religiosis qui suis prelatis confiteri verentur et cautelaliter extorquent a prelatis ut suam aliis dent auctoritatem absolvendi
2	8	N	Confessio protracta usque ad horam mortis quare sit periculosa talibus
2	1	K	Compunctio lacrimarum habenda est in contritione — mora
2	1	X	Item quid sit compunctio
2	1	X	Contritio a doctoribus describitur
2	3	K	Contritio valida quomodo tollat ut deus reatum culpe solum et pene tamen ad hoc confessio et satisfactio requiruntur
2	3	I	Contritionis dolor duplex est
3	2	L	Contritio proprie est quedam displicentia in voluntate. Sic actus prius superfluus esse non potest.
2	1	B	Contritio et attritio differunt
2	1	C	Contritio an sit habenda de omni peccato actuali et mortali
2	1	D	Qualis contritio habenda sit de peccatis oblitis
2	1	E	Contritionem sive dolorem habere de uno peccato et non de alio sive de omnibus simul non sufficit — futura
2	1	F	Contritio requirit ut homo quamquam pro oculis habeat tormenta
2	1	I	Conteri digne volentes flere debent et amaritudinem habere pro de
2	2	D	Contritio sine lacrimis utrum valeat delere peccata — licitis
2	3	H	Contritio sive compunctio an totum reatum pene et culpe tollere possit
3	2	M	Contritionis dolor expellit et impedit gaudium seculi
1	3	Q	Loqui iuste nullus potest si non vacatur a [illegible] ad viam salutis
1	12	B	Consciam aptare est remedium contra temptationes novitiorum conversorum
3	4	m'	Consciencia confusa facit affectus inordinatus — novitiorum conversorum
1	12	C	Consilia querere a senioribus est valens remedium contra temptationes
1	9	G	Contemptus mundi reddit hominem promptum ad obediendum deo
1	12	r'	Convertere ad deum se volentium terra sustinet impedimenta
1	12	m'	Conversio hominis ad deum tormentum est demonibus
Phe°	6	A	Conversionem nostram ad deum tardare non debemus nisi preceptis operum pietatis eiusdem
1	4	L	Conversio in melius quomodo fieri debeat
1	11	B	Conversionem ad deum duo faciunt videlicet amor et timor
1	12	T	Conversi novitii ad religionem duo principaliter patiuntur. Unde de difficultate [illegible]
1	12	G	Conversi ad deum sunt incipientes. Aliqui inchoant ex dulcedine divine gratie. Aliqui ex temptationum amaritudine. Et qualiter utrique se habere debeat
1	12	O'	Conversi ad religionem qualiter se habere debeant
1	13	E	Conversio ad deum sive ad religionem tempore iuventutis utilis est propter etc. — universitatis

Nūs dl'ōm	Nūs ca°	Lr̄a ca°	
1	13	f	Conuti festinet hij qui ī adolescēcia sr̄ positi
1	13	G	Conuersionē suā protrahens vsq; ad seniū insipiētes sr̄ ʒ ūcsati
2	1	A	Cor homīs qualit' dicat' durū
1	9	E	Cordis durīcia ʒ insensibilitas mētis que nascit' ex nimio amore tpaliū voluptatū intm ut ecī tlēs ad cumulū suarū miseriarū labores ʒ tribulacoēs aggrediant' ut eo cius mūdi voluptates assequi valeat
1	11	D	Cordis obdurati cognicio penes que hri possit
Phe°	7	B	Corpus xpi post resurrectionē īmortal' fuit
3	6	C	Corpus homīs q̄lr̄ tractandū sit ut deo siuire valeat
Phe°	2	F	Cristus in mortis triduo hō nō fuit
Phe°	7	I	Crist9 ascēdens ad celos sedʒ ad dextrā dei nō quo ad situ sʒ quo ad excellenciā honorū
Phe°	7	K	Xps in aplos misit spm scm k Ibidē de efficacia ʒ sufficiencia p̄mi p̄ncipij ʒ quō reforta sit celestia terrestria ʒ infernalia
Phe°	7	K	Ibidē de descensu x' ad inferos ʒ resurrectiōe ʒ ascēcione Et de efficacia remedij a x° exhibiti . libēatis
1	1	O	Culpa pcī duplicat' qn̄ pcām defendit'
.D. 1	12	m	eltācio in pcāis habita fletibʒ ʒ lamētis insequēda ē
1	6	G	Desperanciū insipiēcia ppendit' ex hoc
1	6	F G	Desperandū nō est qm̄uis eciā hō īfinitis irretit9 fuit pcāis
1	12	B	Despacio venia caret
1	12	D	Desperacio detestat'.
Phe°	1	B	Deus q̄le corpus p̄mo homī dederit. // proptū dederit
Phe°	1	D	Deus p̄mo homī duplex bonū pparaueat . Et sc̄dm du x
Phe°	2	I	Deus rōne sue bonitatis pijssim9 ʒ misericordissim9 hoiēʒ dāpnatū saluarē volens altcacōes istarū q̄tuor v̄tutū . viʒ iusticie mīe pacis ʒ veitatis sedauit
Phe°	2	k	Deus hoīnē liberarē volens sapiētī vtebat' cōsi°. cui eedē v
Phe°	2	12 O	Deū incarnai decuit trʒ de causis // tutes ꝯsesert
Phe°	3	C	Deus fili9 suscepit carnē ʒ h° q̄lr̄ videlʒ qꝛ a p̄re se nō di sit
Phe°	3	C	Deus fili9 incarnatus ē . ʒ quarē nō p̄r nec sp̄s scūs // tacio
Phe°	3	S	Dei filius cū in mūdū mittebat' p hoc nō fuit fcā loci mu
1	3	E	Deus quarē grām suā omibʒ nō eq̄lr̄ infūdat p quā o saluari possent
1	12	h	Deus ea exhibʒ hijs quos ad scītatē promouē dignat' Scd̄m de ill' trʒ . viʒ . tēptacoēs diuise in longū ptractatur

	Nūs de lib̄o	Nūs cap̄	Lr̄a cap̄	
				a scīs doctoribꝫ spualit' p btm̄ Gregoriū
	j	12	N²	Deus hos q̄s ad salutē reducē curat duobꝫ mōis vulnat
	3	7	J	Deus deserit' siue ab eo descendit' duobꝫ mōis. J ī medio
Phe°		1	F	Dyabolus q̄lit' aggressꝰ sit p̄mū hoīnē decipe volēs. viz. querendo asserendo ⁊ p̄mittendo
	j	11	G	Dyabolicū est cadē et nō resurgere
	3	2	E	Discrecio q̄m sit nc̄ia peitentibꝫ ⁊ nouit' ꝯuersis
	3	2	Fg	Indiscrec° q̄ sit ⁊ q̄m p̄iculosū ide viciū
	3	2	h	Discrecioē mediante corpꝰ castigandū ē. ali' debile. alit' forte ⁊ robustū
	3	2	J	Discrecio si nō assit nulla v̄tꝰ p̄fici pt n° ī vigoē mācebit
	3	2	K	Ibidē s̄m discrecioē v̄tutes bone eē nō put. ⁊ q̄li' pēs eam ꝯsiderare dēmꝰ p̄fcm̄ in v̄tutibꝫ ul' defcm̄
	3	2	l	Discrecionis efficacia ad plenū nō addiscat' s̄m expienciā. Ibidē de q̄litate ipius experiencie diuisa in diuisis
	3	6	m	Discrecionis v̄tus p duo acq̄rit'. p̄ʳ ē vite scōꝝ p̄m̄ ī spec°
	3	6	O	Scd̄m est humilitas ⁊ q̄lit' illa humilitas pbari debeat
	3	6	S	Discrecio req̄rit ut q̄sq; vires suas discuciat. ⁊ put valꝫ ī bonis
	3	7	h²	Disciplīa mōstrat q̄lit' deficiat modus tpibꝫ. ‖ se exerceat
	j	12	Q	Discussio actuū cotidiana valet
Phe°		7	R	Diuisio thematis hꝰ libri. viz. Fili accedēs ad s'uitutē. Ibidē diuidit' lib' in tres tractatꝰ ⁊ q̄libꝫ tractatuū s̄bdiuidit' in tres distinctiones
	j	12	z	Dolor siue disciplīa req̄rit' ad verā p̄niaz. l ibi Sn°
.E.	3	1	S	lemosina p̄s satisfcōnis t̄plex est
	3	1	T	Elemosie spūales ibidē septē ptes s̄t
	3	1	V	Eleosine corpales septē sūt
	3	1	x	Eleosine paupm ⁊ religiosorū q̄les eē debeant ‖ scōrū
	j	12	A	Exēpla scōrū respiciē remediū ē cont' tēptacioēs nouit' ꝯu
	j	12	K	Exempla p̄m inspicienda s̄t et quare
.F.	j	3	J	acē hoīnē qd' in se est q̄d sit
	j	3	O	Face' qd' in se est tria ꝯplectitur
	j	3	K	Facie dei p̄uari s̄i obsecregiū excedit oē tormētū
	j	9	F	Fortitudo iustorū ⁊ reproborū in q̄bꝫ ꝯsistat ul' r̄setur
	j	9	hik	Fuga mūdi suadet'. l
.G.	3	2	T	audia terrena siue risus expellūt ī peitentibꝫ ea q̄ in spiritualibꝫ lucrati fuerūt
	j	11	E	Gloue celestis ꝯsidacio ꝯmplēs ad deū ꝯuertit

	Nus ordinis	Nus ma ore	Lre ma ore	
	1	1	D	Grā efficit meitū qꝛ sn̄ grā nullū op9 ē meitoriū
	1	3	P	Grē ꝑpatorū in hoīe difficile ē videre
	1	13	B	Grā dei data ē homī p9 baptismū maxᵉ in pn̄a que extat baptism9 spūalis. R Ibidē recomēdacio pn̄e
	3	12	E	Grām amissa ꝗtuoꝛ recupant ꝑ dia doctorū
	1	12	O	Grā diīna qnq3 homī subtrahit ne psūat de dī ꝯsolacōibȝ
.H.	3	7	X	abitū ples mutat sȝ nō aīm.
				Ibidē de differētibȝ actibȝ vetis hoīs ⁊ noui ꝑ forū
	1	12	X	Habitare int mltos ē remediū ꝯt teptacōes nouit ꝯū
	2	3	G	Holocaustū ⁊ sacrificiū ꝗli differat ꝑ nō hūit
	Phe°	1	B	Hō ꝑm9 talit fcūs fuit qd ad culpā fomitē icitamētū
	Phe°	1	C	Homī ꝑmo datū fuit ꝗduplex adiutoriū
		1		Hō ꝑm9 noticiā dī hūit nō sicuti ī pn̄a nec in exiſte ut in via Ibidē C in medio
	Phe°	1	H	Hoīes ꝑmi de padiso expulsi st ⁊ de quo ⁊ in qd ceciderūt ⁊ qd in ꝯꝛ afflicti st
	1	11	G	Homīs ē cadē ⁊ iterū resurgē
	3	7	B	Humana infirmitas hoc ꝑpū hȝ int cetēa ut pl9 ei intueri libeat qd sibi in se placȝ q̄m qd displicȝ
.I.	3	1	B	Ieiuniū ꝑs satisfactōis est triplex
	3	1	C	Ieiuniū ꝗtuoꝛ comitari debent
	Phe°	3	E	In incarnacōis misterio fuit ꝯcursus triū de triplici ierarchia
	Phe°	7	R	Incipientiū siue pficientiū status ꝯsistit in tribȝ ꝑ donū alleuiat
	1	12	F	Incipientibȝ ⁊ nouit diuersis dn̄s dispēsatiue pugnas teptacōi
	3	7	S	Incipientiū siue pficientiū ꝯsuacio qlis ee debeat templatiu
	1	10	Q	Infernu q̄tū ꝗlitas describit in gnāli
	1	10	S	Infernalis ignis qual' est
	1	12	P	Infernaliū tormētorū meditacō valȝ
	Phe°	1	F G H	Inobīa fuit causa pdicionis gnis hūani
	1	12	B	Impenitēcia carȝ venia
	1	8	12	Implorari nō dȝ de9 iprudent ꝗnis ad ignoscendū sit mls9
	3	7	P	Ypocrite tristes st nō in corde sȝ in facie
	3	7	A 2 B	Iudicare suos platos ecā negligentes subditi nō dn̄t sȝ venerari ⁊ in negligēcijs eos nō imitari
	3	6	P	Iudicio seu diffinicōe id ē ꝯsilio maiorū uīuē ⁊ illi acq̄escē frangit illusioēȝ hostis illudē conantis
	3	6	P	Diffinicōi ⁊ ꝯsilio maiorū nō acq̄escē ipedit pfcōnis apphē
	1	12	N	Iudicare demus nosmetipos ut iudiciū dn̄i euadamus

	Nūs de folio	Nūs m^o	Lr̃a m^o	
	—	1^r	p	Judiciū simpliciꝰ valet
	—	4	k	Judicia diuina discuti nō debēt s; venerari q̄a īuestigari nō pūt
				Ibidē de diūsis affectibz ꝛ ꝯcupiscēcijs hoīm in diūsis statibz
	2	1	G	Judiciū timor habendus ē penitenti ⸢ꝯstitutorū
			D	Judicat^r hō a deo in hac vita dupliciter
1	2	1	l	Lacrime penitenciū veste mortalē maculatā abluat
	2	1	mn	lacrime penitenciū pro baptismo reputant^r
				lacrime penitenciū qm̄ sit efficaces ꝛ fructuose
	2	1	op	Ibidē de ꝯpūctiōe lacrimarū diuisorū prīm ꝯmēdacioēs
	2	1	p	lacrime penitenciū sīt quodāmō signū seruitutis. ꝯt̄ de di amoē ibid
	2	1	Q	lacrime penitenciū oriūt^r de amore fuēti que ī deū hr̄e dn̄t
	2	2	R	lacrimarū grā siū effusio vn̄ ꝓueniat penitentibz
	2	2	S	lacrimarū grā causat^r ex orōnibz humilibz
	2	2	T	Nunq̄ ex v̄tuosa vita lacrimarū grā alī ꝛ alī donat^r
	2	3	u	lacrimarū grā ꝑ humilitatē custodienda ē ne a dnō subtrahat^r
	2	3	C	lacrimarū grā ꝑ vite emēdacionē ꝛ humilitatē ē ꝯuanda
	2	3	E	lacrimarū effusio efficacissꝰ remediū ē ad īpetrandū siue
				ꝯsequendū queq̄ postulata
	3	4	G	Lacrime penitentis ꝛ pctōrū remissio sit sīt ꝛ de īuellcū illius
	2	3	x	lacrimarū grā q̄uis ab omnibz hrī nō possit debz tn̄ ab
	2	3	x	ꝯpunctio gemebunda suffic^t pcta deflere ⸢oībz desiderari
	1	4	x	Liberū arbitriū sedacio ē ... accedendi ad deū ꝛ grā dei
				ꝑmacio a qua procedit^r omē bonū opus
				Ibidē q̄lit̄ dei grā ꝑuenit liberū arbitriū ꝛ cooꝑat^r eidē
				ad opus bonū ⸢malū
	1	4	T	liberū arbitriū ~~sedacio~~ valde v̄tibile ē ꝛ magis ꝓnū ad
.M.	1	10	p	aliū tplex macebit sup pctōres
	1	11	E	Meditacio frequēs tenorū q̄ ꝯsequit ꝛ celestiū q̄ ma
				net valz ad lamentū ꝓnie
	1	3	l	Meritū q̄uis hrī nō possit ꝑ ꝑma grāz pt tn̄ se hō ꝑpare
				ad grām q̄ nulli grā denegat^r
	1	6	6/18	ꝑ totū. Misericordie dnī bonitas ꝛ mlt̄plicitas declarat^r
				per totū 6^m ꝛ 1^m 8^m caplm̄ ⸢ꝑāē valz
	1	1	m	Misericordia dnī ē sn̄ nūo ꝛ mēsura ꝛ pcta ꝯtussima fu
	1	18	nop	Misericordia dnī corda emollit desperata q
	1	8	v	De decē misericordie effectibz
	1	10	m	Miseria homīs q̄lr̄ nascat^r de vicijs ꝯcupiscēcijs ꝛ volup
				tatibz. vide ibidē dicta doctorū q̄ plurimū

	Nus distinctio	Nus ca	Lra ca	
	Phe	2	M n	Modus reparacionis humane generis fuit congruentissimus et congruebat tam reparatori quam reparabili
	3	1	Q	Monachorum superbia reprehenditur
	3	1	Q[2]	Monachus quid sit diffinitive
	3	1	R	Monachorum avaricia reprehenditur Ibidem
	3	1	S t	Monachorum huius temporis diverse inordinaciones et defectus a doctoribus Anselmo et Bernardo declarantur
	3	1	T	Monachorum vocacio et abrenunciacio in quibus consistere debent
	2	1	n	Monachi veri in terris gaudium non habebunt
	Phe	2	E	Mors xpi et eius qualitas ‖ resurgere debuit
	Phe	7	t	Mortis xpi spacium quot horarum fuit et quare nec cicius nec tardius
	1	10	n	Mortis nostre oportunitas a nobis pensata retrahit nos ab amore mundialium ‖ occupacione astringit
	3	1	k[1]	Mundus religiosos spirituales et devotos mente non tenet. sed
	3	1	l[2]	Murmuracionis vicium quam reprehensibile sit in religiosis
.N.	1	9	C	negligencia consideracionis circa eternalia facit homines inherere temporalibus
	1	3	f	Nichil fit nichil agitur nisi a voluntate aut permissione divina
.O.	1	3	M	bene obduratis cor triplex est
	3	1	a	Oblivio peccatorum a religiosis ante confusione commissorum atque estimacio presumpcionis bonorum causa sunt diversarum inordinacionum in eisdem
	Phe	3	p	Opus incarnacionis quare attribuitur patri. quare filio quare spiritui sancto
.P.	Phe	2	v	passio xpi nobis fuit causa salutis eterne
	Phe	2	x	Passio xpi fuit generalissima acerbissima ignominiosissima interemptoria sed vivificativa
	Phe	2	O	Passus est xpus in omni parte corporis sui. in omni potencia anime. et in superiori porcione racionis
	1	11	k	Pax xpi et pax mundi
	1	13	T	Peccatum duplex est naufragium ‖ estimare debet
	1	11	Q	Peccatorum levitas qualiter consideranda sit et quod nec peccata levia
	3	2	J	De peccati remissione nemo certus esse potest
	3	2	Q	Peccatorum reliquie ad iterum peccandum disponentes utrum remaneant post peractam penitenciam
	3	2	R	Ibidem de peccato mortali et eius culpa ‖ valeat
	3	1	J	An aliquod peccatum sit tam grave quod indulgenciam assequi non
J	1	12	J	Peccatores deus odit
	1	7	S r	Peccator involutus multis viciis capitalibus quid facere debeat ut deo et eius gracie approximare possit
	1	1	k	Peccatores qui olim fuerunt adducuntur in exemplum ut peccatores

Nūs distōnis	Nūs ca°li	Lr̄a ca°li	
			... qm9 tp̄is nō desperent
1	8	St	Peccōres ad ꝯu̾sionē ꝛ ad pn̄iam hortant̾
1	9	X	Peccōres vidētes dei pietate ꝛ m̄iaꝫ quare se ad pn̄iaꝫ nō ꝯu̾tūt. ꝛ qd ē qd eoꝝ impedit salutē
1	9	G	Peccōꝝ siue hoīm puͤsoꝝ tplex ē gen9 iux̄ vnā diuisionē ꝛ q̄lr ydē ad accipiendā viā salutis īpediant̾ ꝑ diu̾sas vicioꝝ occasioēs
1	10	P	Pn̄iā qd sit sc̄dm doctores
1	10	Q	Pn̄ia q̄tuor requirit
1	10	R	Pn̄ia dicit̾ sc̄dm ethimologiam
1	10	K	Pn̄iā peccōꝝ satiffacē nō pt̄ iusti n̄ medi° m̄ia
1	12	A	Pn̄iā delet omīā pc̄ā exceptis īpn̄iā ꝛ desꝑacioē
1	12	J	Pn̄iaꝫ differre vsqꝫ in seniū piculosū ē. Ibidē de pn̄ia sera
1	12	K	Pn̄ia omībꝫ suadet̾ ꝛ maxīe senibꝫ. Ibidē de īsecuritate pn̄iē q̄ sera d̾ ꝛ in senio spectat̾. ꝛ de cōmēdacoē pn̄iē a doctoribꝫ.
2	1	S	Pn̄iē tres st̄ ptes integrales
2	1	T	Pn̄iē partiū sufficiencia declarat̾
2	1	V	Penitendū est de omībꝫ pc̄īs
3	7	S2	Peiterāū ꝯu̾sacio q̄ in tbꝫ ꝯsistit recaplat̾
3	2	fgh	Pn̄ia vtrū debeat durarē vsqꝫ ad finē vite
3	2	K	Pn̄ia duplex est
3	2	N	Pn̄ia nō ē ꝯsideranda quo ad q̄ntitatē tp̄is. sꝫ quo ad q̄litatē ꝯpūctiōis ꝛ emēdationis. Ibidē ꝯ q̄mplura de cōpūctione
3	4	K	Pn̄iā duplex sc̄dm aliā diuisionē. K Ibidē de differēcia pn̄iē de fctū digne pn̄iē
3	4	A	Pn̄ia q̄n sit ꝯdigna
3	4	bc	Pn̄iē exerciciū in bonis actibꝫ a diu̾sis diu̾simode fit
3	4	D	Penitēs veraciē nichil ꝑdit de tpē
3	7	E	Pmissioē quadā dīna plēs q̄ videbant̾ sc̄e viuē cadūt in pc̄ā ꝛ quare hoc
3	7	F	Et hoc q̄nqꝫ fit ad cautelā electoꝝ ibidē
1	3	G	Pdestinacio ē sc̄dm gr̄aꝫ
1	3	H	Pdestinacio nō infert rebꝫ necītatē
1	3	K	Qualit̾ verū sit illud Augustini Q̄ creauit te sīn te nō iustificabit te sīn te. Et illud nō volētis neqꝫ currētis sꝫ mi

			serentis est dei Et illud. nil de⁹ in nob̄ p̄t̄q̄m̄ sua bō coronat
3	v	B	De p̄destiacioē aliq̄ tractātes ꝗ̄ de ill' disputātes insipientes sūt ꝛ quaē
1	v	C D	Predestinatos vult de⁹ oraē laboraē ꝛ sollicitos eē
3	Λ	B²	Prelatura nō p̄t admistrari sī studio cure tp̄alis
1	8	K	Presumēdū nō est de dei pietate nᶜ desp̄andū de iusticia eiusdē
3	Λ	G	Pollucio carnis q̄nq̄z ɔtingᵗ ex elacioē mētis
.R. 1	10	Q	eq̄m celestis qualitas
Phe	Λ	B	Regnū dei nēō assequi valet nisi fiūt in statu p̄ncīau aut ꝓfitēcīū ꝗ̄ ꝓfrōrū
3	6	T	Regulā vnā ɔḡruā ꝛ discretā tenere nos oportz p̄ quā deo seruiē debem⁹
3	Λ	v c	Religiosi modni t̄p̄is ml'tas ɔmittūt īordīacioēs ꝛ vn̄ proueniūt eedem
3	Λ	D	Religiosorū quorūdā feruor v̄tuosius vn̄ ꝓuēiat
3	Λ	E	Ibidē E de tedio atq̄z frigiditate aliorū
3	Λ	F	Religiosorū mores quo ad loca ꝛ op̄a q̄les eē d̄eant
3	Λ	G	Religiosos in sctō eē p̄t duplr̄ intelligi Ibidē
3	Λ	H	Religiosi magis deuoti curā gerere d̄nt extiorū occupacionū Ibidē
3	Λ	I	Tales naq̄z quāuis terenis occupentᶜ corp̄e. mēte tn̄ gemūt p̄ cordis ɔpūctionē Ibidē
3	Λ	L	Religiosi deuoti occupacioēs extiores suorū mōstiorū sbeūt ꝓpt' tīorē dei ꝛ obediētiā. Indeuoti at̄ curis tp̄alibz libentᶜ intendūt ordinis sui disciplinā p̄ hoc fugiētes
3	Λ	N	Religiosi ideuoti quietē mōsterij putāt laborē. ꝛ tp̄alibz honoribz desiderāt alios p̄celle
3	Λ	O	Et in in eis nascitᶜ tandē simlacioīs viciū ꝛ sū ypocrisis
3	Λ	R²	Religiosi q̄mplēs gloriantᶜ de plualitate ānorū quos absq̄z vita virtuosa ī ordiē p̄ egerūt iudicandi st̄ nouicij
3	Λ	N²	Religiosi proficiētes q̄m deuoti ꝛ v̄tuosi fiant
3	Λ	O²	Religiosi eciā in ordinibz nō ꝓficiētes ꝗ̄ magis deficiētes peiores st̄ omībz homībz Ibidē
3	Λ	P²	Religiosus a ɔcupiscēcijs carlibz se abstinē debz. sclm̄ ꝛ ei⁹ ɔūsacionē fuge. ꝛ hij maxiē q̄ nondū in vita ordinata fundati fuerīt ꝗ̄ exercitati

Nus dyst[inctionis] · Nus m[ate]rie · Lra m[ate]rie

Λ Q Religiosorū ꝯu͛sacio qual' eē debeat Ibidē

3 Λ R Religiosi huiꝰ tpīs si ad pfectionē prīm pcedēciū plena
rie attingē nō pnt illā fragilitatē supplere dnt humili
ꝛ frequenti ꝯsāe ꝯpunctioē

Phe 9 B Remediū aīe est ꝯuenientissimū qm ꝯtraria ꝯtrys curāt
Phe 9 C Remediū ꝯgruentissimū pro nrā salute fuit dei filij
incarnacio

S. 1 3 G Reprobacio fit scdm iusticiā plēs ꝓbāt q eligant
1 11 A alutis nrē iniciū fit dīna vocacione
Phe 9 A Satisfacē deo quid sit ‖ expurgacio
3 1 O Satisfcō requirit ut de reatu ꝛ actu pcti mo͛zlis fiat
3 1 P Satisfcō qualis eē debeat ‖ Ibidē
3 1 Q Satisfcō bz tres ptes pncipales ꝛ q̄ sit illarū sufficiēcia
⁜ 3 1 R Satisfcō ꝯsistit in duobz Ibidē
Phe 2 A Sps scūs quare nō in eodē instanti ascēcionis x̄ aplis
datus fuerit. Ibidē de diuisis carismatibz sps scī i gnali
3 Λ B Subditus platū negligentē nō imitet nec iudicet sz
3 Λ B Subditus suā custodiat ꝯsciām Ibidem ‖ venet
T. 1 11 F ardare nō demꝰ ad deū nos ꝯutendo ꝛ qm pcaulo
sa sit mora ꝯuersiois
1 10 N Tēpis breuitas ab hoibz pensata retrahit a pctīs ꝛ scli
1 12 N Tēptacionibz dyaboli resistendū est ‖ vanitate
1 11 X Tēptacionū remedia nouit ꝯuersorū ad religionē
1 12 R Tēptam͛ nō vlt qm sustinē valeamꝰ. Iux illud apli
Fidelis deus q nō patit͛ vos tēptari ꝛc ‖ tus
3 9 S Tēptaciones sustinē ꝛ eisdē resistē occasio ē augēde vtu
1 8 S Timor de iusticia habendus est ‖ ali
1 10 O Timor dāpnacōis etne retrahit a vanitate ꝛ amorē mūdi
1 12 M Timor scōrū aplor ꝛ pphārū quē in hac vita habuerūt
nob pponit͛ Ac si dicat͛ quid faciūt tabule si cōtremiscāt
columpne an̄ mediū

Phe 1 M Trinitas scā q̄re fecit hoiez ꝛ quo fecit ꝛ ad q̄d fecerit
D. 1 11 D acare deo totalit͛ ꝛ sculo mori nō fit v̄tute homis sz
F dei grā ꝛ spūs scī roboracoē
1 9 H Vicia vitare volens mūdū fugiat
3 1 D Vigilie ps satisfcōnis causant͛ ex ieiunio ꝛ c̄ca fatigant
io st ps satisfcōnis
2 3 D Dum faciēꝰ dnō nō ꝯpellendo sz flendo

⁜ 1 2 B Sps scīs opat͛ in nob bonā volūtatē t/ qlit͛

Nūs doctorū	Nūs co[lum]ñ	Tex' capitulorū	
3	12	a	Violenciā patit^r regnū celorū ꝛ a quibꝫ ꝛ q̄līt^r
3	6	n	Virtus omīs que indistrete tenet^r amittit^r. cū at distrete tenet^r nutrit^r
1	11	a	Vocatio dei nr̄e salutis ē inicīū
1	11	a	Vocacōnis modꝰ ē triplex Ibidē

Incipit prologus in malogranatum

Fili accedens ad
servitutem dei sta
in iusticia
et timore.
et prepara animam tuam ad
temptacionem sustine. et con
iungere deo. Capitulum primum prohemiale

a Sancta trinitas pater et
filius et spiritus sanctus unus
omnipotens deus sive divinita
tis et bonitatis ac ineffabilis
dulcedinis et caritatis que in ipso
est et ipse est volens communicare
aliis et esse participes. fecit crea
turam racionabilem que se
ipsum videlicet summum bonum
intelligeret intelligendo a
maret amando possideret
possidendo beata esset. Fecit
ergo deus primum hominem
formando corpus eius de li
mo terre et inspiravit in faci
em eius spiraculum vite.
hoc est animam creavit quam
corpori facto univit. Factus
est autem homo ad ymagi
nem dei in naturalibus.
et ad similitudinem in gratuitis
ut dicit glosa super illud
psalmi Et sit splendor domini dei
super nos. Ymago similitu

dinis ad quam facti sumus
est sancta trinitas ad cuius simi
litudinem facti sumus non prius
tamen vel filii vel spiritus sancti.
sed tocius trinitatis per memo
riam similes patri. per intellectum
filio per dilectionem sive volun
tatem spiritui sancto. De hoc eciam
dicit beatus Bernardus. per memo
riam patri similes sumus. per intelli
genciam filio. spiritui sancto
nichil in nobis ita simile est
quam voluntas sive amor vel
dilectio. Dedit eciam de
us tale corpus primo homini
quod anime esset subiectum. ut
esset eciam obtemperans sine re
bellione. esset vegetabile
sine mortalitate. esset quoque
anime conforme ut sicut anima
erat innocens et tamen poterat
~~[illegible]~~ peccare sic corpus esset
impassibile et tamen posset
mortalitatem incurrere. et in
deo poterat mori et non
mori. poterat habere suffi
cienciam et indigenciam. pote
rat obtemperare et rebellare
et hoc fuit racione nature
defectiue ex nichilo create
nec per gloriam confirmate.
Fuit tamen illud corpus ita
conditum. ut in eo nulla es
set pugna rebellionis. nec b

la pronitas libidinis. nul
la diminutio vigoris. nl
la corruptio mortis. Hec
aūt inmortalitas ade fuit
pncipalit ab aīā sicut
ab influēte. et corpis eqli
dispositioē sicut a disponē
te. a ligno aūt vite sicut
a vegetante a regimine
vero diuine prouidencie si
cut ab interius ꝓtegente
Factus ē vtiq3 homo abs3
omī culpa ꝛ miseria. nec
ad culpā habuit fomitis
C incitamentū. ¶ Insup da
tū fuit ei q̄druplex adiu
toriū. Unū ad rcē volēdū
qđ est ꝯsciā. Scdm ad mur
murandū cont̄ malū. ꝛ
stimulandū ad bonū. hoc
est syndeisis. Terciū fuit
sciā illuīnās intellcm ad
cognoscendū seipm. deū
suū ꝛ mūdū istū qui fact9
fuit ꝓpter ipm. Quartū
fuit caritas accēdēs affcm
ad diligendū deū sup oīā
ꝛ ꝓximū sicut seipm. No
ticiā eciā dei habuit. cui9
pñciā quadā interiori
aspiracioē ꝯtēplabatur.
nō tn̄ ita excellent ut in
pria. nec ita ī enigmate
ut mō in via. In qua cō

tēplacione sūme in deo de
lcābat. et p ꝯseqūēs eo
fruebat ꝓut ꝯpetebat ho
mī in statu īnocencie nō
dū in pria existenti. Qui
si in statu īnocēcie ꝑman
sisset. vui9 ad gloriā trāsla
D tus fuiss3. ¶ Duplex q̄ppe
bonū deus illi ꝑparaueāt
vnū tpale. aliud eternū
ꝑmū dedit. scdm ꝓmisit
Ideo duplex p̄ceptū ꝑm9
homo habuit. vnū natuē
ad custodiendū bonū da
tū. aliud disciplīe ad pro
merēdū bonū promissū.
et hoc nō potuit mereri me
lius qm̄ p merā obedien
E ciā. ¶ Sz istū statū felicē
videlic3 īnocencie paren
tes nri ꝑmi ꝓpt inobediē
ciā ꝑdiderūt. et oms pos
teros suos. id est omē ge
nus humanū ad mag
nā miseriā ꝑduxerūt.
F ¶ Invidens eñ dyabolus
felicitati hoīs. ī specie
serpentis ipām mulierē
tanq̄ fragiliorē aggredi
tur temptandā. Quā
cū in responsione dubi
tantē cernēt instituit for
cius. et vincens eā. eciā
virū illa mediāte deiecit

Processit igitur sic primo que
rendo. Cur precepit vobis
deus etc. Secundo asserendo ne
quaquam moriemini. Tercio
promittendo. eritis sicut dii
scientes bonum et malum
Processus iste fuit maxime
versucie quia processit
experiendo. impellendo. al
liciendo. Experienciam enim
accepit in interrogacione.
impulit in assercione. allex
it in promissione. Allexit
enim dyabolus mulierem per
per triplex appetibile. scilicet per
scienciam que est appetibilis
racionis. per excellenciam
ad modum dei. que est ap
petibilis irascibilis. per sua
uitatem ligni. que est appe
tibilis concupiscibilis. Igitur
vir peccauit. quia lignum ve
titum gustauit vnde et penam
accepit. Vt in sudore vul
tus ~~tui~~ sui pane suo ves
ceretur. G ¶ Mulier autem in
duobus peccauit. quia superbi
uit et vetitum comedit. vnde
et duplicem maledictionem
habet. scilicet Sub viri potestate
eris. et hoc propter primum. Item
in dolore paries. propter secundum
H ¶ Deinde adam et eua de pa
diso expulsi sunt sicut lucifer
de celo. et in hac valle mi
serie habitantes facti sunt mor
tales. Ceciderunt enim mise
rabiliter a statu innocencie
et gracie. in statum culpe et mi
serie. Propter hoc certum est quod
omnes nascimur filii ire. quia
priuati rectitudine origina
lis iusticie. quam priuacio
nem vocamus culpam origi
nalem. Propter cuius absenciam
incurrimus quantum ad animam
quadruplicem penam. scilicet
ignoranciam. infirmitatem.
maliciam et concupiscenciam.
Que quatuor inflicta sunt
propter originale peccatum. quas
sane penas concomitatur
in corpore multiplex labor.
multiplex morbus multi
plex dolor. Ad has quoque
penas subsequitur pena
mortis. et incineracionis. pe
na carencie dei visionis. et
amissionis glorie celestis

Capitulum secundum

Videns autem piissimus et I
misericors dominus deus homi
nem quem ad summum fruicionem
cionem formauerat a sta
tu innocencie tam felici propter
peccatum inobediencie cecidis
se. commota sunt omnia visce
ra misericordie eius super

cū. et cogitabat cogitacio
nes pacis ⁊ redēpciōis. quo
mō possꝫ gen⁹ hūanū
quod creauerat ad se ꝑstru
endū. iterū reformare.
Hoc intelligēs dīna veri
tas ⁊ iusticia de q̄bꝫ dicit
ps̄. Justicia tua iusticia ī
eternū ⁊ lex tua veritas.
ɔtradicebant. asserentes
naturā hūanā que per
culpā inobiē fuerat sau
ciata. iuste eē dāpnatā.
nec debere reformari. Au
dīes hoc pax dei que exu
perat omēꝫ sensū. ⁊ mīa
dnī de qua dicit ps̄. Mi
sericordia dnī plena est
terra. cōpaciētes homī
lapso et ꝓpt culpā dāpna
to. ei⁹ causā sibi assūpse
rūt. et in ɔspcū altissimi
eā obtulerūt obsecrantes
⁊ stimulātes ei⁹ pietatem
ut suū plasma qd̕ ad lau
dē ⁊ glām ⁊ honorē suimet
creaueāt. ieternū pire nō ꝑ
mittet. Deitas at̄ hoc re
clamabat. ⁊ iusticia ꝓhibe
bat dicētes qd̕ ille hō qui
sponte ꝑ suā culpā cecidit
nō deberet aliq̄n ad salu
tē subleuari. Audiēs hoc
dīna bonitas qd̕ ꝓpt hoīeꝫ

int̕ se / sic / disceptarēt placuit
sue patne clemēcie prau
questioēs dirime. sedare
discordiā. iniuriaꝗ nulli fa
cē. Et q̄a ut hoc ɔgrue k
⁊ decent̕ fiet. sapiēti fuit o
pus ɔsilio. vn̄ ipē pr̄ sapiāꝫ
suā. id est filiū suū de hac
re ɔsuluit. q̄ sapīa tale cō
siliū adīuenit. ut ipa ꝑ se
ipam sapīa. hūana carne
se vestiret ⁊ pro vetho pro
thoplasti piaculo. assūptū
a se hoīnē morti mordēdū
obicēt. sꝫ latente deitate. mor
dentē mortē illaq̄aret. et
sic moriendo ade debitū
homo veritati ⁊ iusticie
soluēt. et resurgendo cap
tam hamo deitatis mor
tem ~~i etno~~ ineťnū preci
pitaret. Cui sentēcie oēs
assenserūt. videlicꝫ veritas
⁊ iusticia. pax ⁊ misericor
dia. et accepta satisfacti
one veritas et iusticia.
mīa ⁊ veritas sibi obuia
uerūt. iusticia et pax se
osculate sē. Cū ergo ve l
nit plenitudo tpis quo de
mēcia dei pr̄is. hoīnē recu
perare disposuit. Missus
est gabriel archangelus
occulti ɔsilij baiulus ad

v̄ginē de stirpe dauitica.
cui reposita sūt testamēta
fidelia dicēs. Aue gr̄a ple
na dn̄s tecū. Que breui
deliberacioē p̄missa citius
respondit. fiat michi scd̄m
dū verbū tuū. Nec mo
ra veritatis nūcius. et vir
ginalē thalamū ingre
ditur xp̄s. Missus quippe
fuerat ab arce p̄ris filius
dei orbis ꝯditor. atq; ven
tre v̄ginali caro fact9 pro
diit. Nā exiuit p̄ clausā
portā deus et homo lux ꝛ
vita. conditor mūdi. et
scd̄m vaticiniū ieremie.
Post hec in terris visus ē. et
cū homībꝫ ꝯuersatus. et sic
p̄ verbū incarnatū facta
ē huāni gn̄is reparacio. nō
quia aliter saluari nō potu
erit. sꝫ quia nullus mod9
alius ꝯgruebat ipi repa
tori ꝛ repabili ac reparacioī
¶ Congruebat inquā
modus iste reparatori p̄ quē
decebat ondē suā poten
ciā. sapiēciā et bonitatem
Quid aut̄ potencius quā
ꝯiūgē duo extrema sūme
distancia. hoc ē creatorē
et creaturā. Quid vero
sapiēcius q̄ꝫ q̄p ad p̄fcōnē
tocius vniūsi fieret ꝯiūc
tio p̄mi et vltimi hoc est
verbi dei qd̄ est oīm p̄n
cipiū. ꝛ huāne nature q̄
in opibꝫ sex dierū fuit vl
tima oīm creaturarū. Qd
enī beniuolēcius: qm̄ qd̄
creator rerū. coītare se vo
luit rebus creatis. ¶ Fuit
iste modus eciā ꝯgruētis
sim9 ipi repabili. quia
homo per pc̄m corruit
in infirmitatē. ignoran
ciā et maliciā. per que ī
eptus factus est ad vir
tutē diuinā imitandā.
et ad veritatē cognoscē
dam. et ad bonitatē di
ligendā. Ideo deus fact9
est homo. p̄ qd̄ se reddidit
homī imitabilem. cog
noscibilem ꝛ amabilem
Fuit similiter iste modus
cōgruentissim9 nr̄e rep
acioni. quo dn̄s in for
ma serui. salutē procu
raret serui. Cap̄m tercium p̄l'

Sunt et alie raciones
quare fuit cōueniēs
deum īcarnari. Prima
fuit quia p̄uaricator abs
tulit nobis deū. cōueniens
ergo fuit. ut reparator red
deret nob̄ deū. Scd̄a q̄a

humilitas decuit deū. s;
nō potuit humiliari vsq;
ad penas in natura di-
na. oportuit ergo qđ in
humana. Tercia ut esset
humilitas tanta in redēp-
cione. quanta fuit supbia
in preuaricacione. quia supbi-
a fuit tanta ut homo vel-
let eē ut deus. vñ humilitas
tanta debuit esse ut de-
us fieret ut homo. Et no-
tandū qz quāuis opa tri-
nitatis sint indiuisa. ita
qđ quidqđ opatr vna p-
sona operetr et alia.
Tamē solus filius susce-
pit carnē. et nō ~~[illegible]~~ pa-
ter uł sp̄s sanctꝰ. quia ad
solū xp̄m ptinet caro.
Et licet filius suscepit
carnē. nō tñ deseruit pa-
trē nec se diuisit a patre
Suscepit inquā filius car-
nē in ꝓprietate. ꝛ tñ pat
ꝛ sp̄s sanctꝰ nō defuit
maiestate. In diuinitate
equalitas. in carne sola filij
ꝓprietas. nō aūt ab eo
pris ꝗ sp̄s sancti recessit
aliquā diuinitas. Cū ergo
vna sit deitas vna diui-
tas. ip̄leuit quidē carnē
xp̄i pr ꝛ sp̄s scs. s; maiesta-

te nō susceptione. Si celū
et terrā implet pr ꝛ sp̄us ^ip̄let
scs carnē xp̄i deserē nō
potuerūt. qui in diuinita-
tis vnitate manserūt.
¶ Dicendū est etiā qđ P
opus īcarnacionis quāqz
attribuitr prī ut ibi. Quādo
venit plenitudo tp̄is misit
deus filiū suū. quāqz att-
buitr filio. ut ibi. exiui a
prē ꝛ veni in mūdū. quāqz
spui scō. ut in symbalo. Cō-
ceptus ē de spū scō. Sz
ideo hec dicuntr. quia opꝰ
incarnacionis fuit maxiē
potēcie. sapiē. ꝛ bonitatis
q tribz psonis attribuitur
¶ Sūt aūt plēs rōnes q̄- R
re filius incarnatꝰ fuit. et
nō pr ꝉ sp̄s scs. Prima
ut p eandē sapiēciā que
mūdū condiderat repacio
fiet. Scda ut q filius est
in deitate. eēt ꝛ filiꝰ in
humanitate. Tercia ut plus
erga nos ondetr caritas.
Vñ iohes. Sic deus dilexit
mūdū ut filiū suū vni-
genitū daret. Quarta quia
nullū decz magis reducē
hoīnē ad diuinā cognicioēm
qz vbū quo se pr declarat
qđ est vnibile carni sicut

et verbū voci. Nulla q̄a
nullū decet magis vdu
cē ad filiacōez adoptiuā
q̄ȝ filiū natilalē. Et qm̄
uis filius dei hūanā as
sūpserat carnē. nō tñ se
diuisit a prē. ſȝ tot⁹ ⁊ inte
ger manēs apud prēȝ. in
teger ⁊ īdiuisus ī hūano
aduenit corpe. Nō eni p̄s
vnigeniti venit in corpe. nec
ipē se diuisit ut dimidi⁹
apud prēm. ⁊ dimidius
eēt in vgine. ſȝ tot⁹ apud
prēȝ et totus in vgine. to
tus in sinu p̄ris. tot⁹ in
hūano corpe. Nō relin
quēs supiora. venit q̄rere
terrena. q̄ in cel' sūt seruās
que in t'ris sūt saluās. vbiȝ
R totus ⁊ in celo ⁊ in t'ra ⁊ a
pud prēm ⁊ ī vgie. Non
dū etiā qd' in coī r'paciōe
oīm. decēs erāt ut fieret
cōcursus tū de t'plici ierar
chia. scilicȝ dīna. angelica
⁊ hūana. vñ in misterio
incarnacōis fuit ꝯcurs⁹ an
geli nūciantis. ⁊ vginis ꝯ
S cipientis. ac v̄bi dei carnē
assumentis. Cū vero filius
dei ī mūdū mittit'. non
fit loci mutacio. ſȝ natule
hūane assūpcio. q̄a ipius
mitti est eē. vbi p̄us fuit
ab īicio. Hec alteritas nō
est ex p̄te eius q̄ est cui sit
īmutabilis. ſȝ ex p̄te eius
in quo ē q̄a vnit' nr̄e car
ni vñ mutacio nō fit ex
p̄te sui. ſȝ ex p̄te nr̄i. quia
post incarnacionē fuit ī
prē sicut sp̄. Cam̄ q̄rtū

P

Ostq̄ȝ aut filius dei
pp̄ter salutē hūani
gn̄is hoīnē assūpsisset. ⁊
incarnatus fuissȝ. in eadem
carne incepit aggredi mo
dū p̄ quē gen⁹ hūanū sal
uū faceret qd' p̄ierat. Iste T
aūt mod⁹ redempcōis nr̄e
fuit amara passio ⁊ mors
sua p̄ quā saluati ⁊ a mor
te etna liberati sum⁹. de
qua ipē ait. Nisi granū
frumēti cadēs in t'rā mor
tuū fuit ipm̄ solū manet
Qd' exponēs b̄ts augustin⁹
dicit. Se aūt dicebat. Ipē erāt
gn̄ū mortificandū ⁊ mlti
plicandū. mortificandū infi
delitate iudeorū. mltipli
candū fide oīm p̄plorū. Itē
dn̄s alibi dicit. Ego si exal
tat⁹ fuero a t'ra oīa t'ham
ad meipm̄. Et sicut moy
ses exaltauit' serpētē in deser
to. ita exaltari oportȝ filiū

homīb. ut oīs qui cred' in
ipō nō peat. sꝫ habeat vi
V tā etnā. ¶ Pista igit' dic
ta intellige debem9 qd'
salus etna pfluxit hūano
gnī. ex passioē xpī. quā
sustinuit ī cruce. qa sua
passioē vicit dyabolū q
ligauit. infernū quē spo
liauit. mortē quā supa
X uit. + ¶ De mō at' pacie
+celū qd' aperuit
di hoc sciendū est. qa pas
sus est xps passioē gnalis
sima. passioē acerbissima
passioē ignomiosissima
passioē intemptoria. sed
viuificatiua. Gnalissiā
ingm̄ quātū ad naturā
hūanā. nō solū scdm oīa
menbra corpis pncipalia.
verūeciā scdm oēz aīme
poteciā. licꝫ nichil pati pos
sꝫ scdm naturā dīnā. Pas
sus ē eciā passioē acbissiā
qa nō solū dolēdo ut pa
ciēs p vulnera. sꝫ eciā ꝯdo
lendo ut ꝯpaciēs ppt' nrā
delicta. Passus ē eciā pas
sioē ignomiosissiā pp ter
patibulū crucis qd' erat
suppliciū pessioꝝ. ꝛ pp ter
ꝯsorciū iniquorū latronū.
videlꝫ cū qbꝫ reputat9 eāt
Pass9 ē ꝛ passioē intemp
toria p separacōēz aīe a corpe.
salua tn̄ vnioē vtriusqꝫ cū
deitate. Anathema ē enī
qui dicit dei filiū naturā
quā semel assupserat ali
qn̄ reliquisse. Na igitur
reparatiuū pncipiū sicut or
dinate pduxit. sic ꝛ ordina
te rpare debuit gen9 hūa
nū. ideo xps saluo honore
dei reparauit hoīne offeredo
obsequiū satisfctōriū ¶ Est A
aūt satisfacē deo honorē
debitū rependē. Honor at'
deo subtract9 p supbiā et
inobiām homīb fuāt. que
nullomō melg restituit'.
qp p hūilitatē ꝛ obiāz xpi
Nam ergo xps ihs inqntū
deus eqlis erat pri in for
dei. inqntū hō inocēs nul
laten9 eāt debitor mortis.
dū semetipm exinaniuit
et fact9 ē obediēs vsꝫ ad
mortē. exsoluit deo q nō
rapuit. p obsequiū satisfcō
nis pfecte: ꝛ obtulit sacfici
ū suauitatis sūme p pfcā
dei placacioē. ¶ Iste debuit G
repari p remediū ꝯueien
tissimū. Coueientissimu
at est. ut cōtraria ꝯtrijs
curent'. qa hō volēs esse
sapiēs ut de9. peccauit in

ligno vetito volēs delctāri
ita qd' inclinat9 ē ad libi
dinē erecti9 in psūpcionē
ac p hoc totū gen9 huā
nū infectū est. et pdidit
imorlitatē. et incurrit de
bitā mortē. ¶ Hic est qd'
ad hoc qr hō repararet' cue
nienti remedio. De9 fact9
homo voluit humiliari. et
in ligno pati. et cont' vni
uersalē infectionē pati
passioē gnalissiā cont' li
bidinē. passioē acbissiā
cont' presūpsionē. passione
ignominiosissiā cont' mor
tē debitā. ⁊ īvitā pati mor
tē nō invitā sz volūtari
am. Quia ergo gnalitas
corrupcionis inferat ī nob̄
nō solū corp9 ⁊ aīaz. sz eci
am oēm corpis ptē. ⁊ oēz
aīme potēciam. ¶ Hinc
ē qd' xps passus est in oī
corpis sui pte. in oīpotēci
a aīme. ⁊ in supiori por
tione rōnis. que sūme in
deo delctābatur ut racio.
pp' vnionē sui ad supius.
⁊ sūme paciebat' ut na
tura pp' cōiunctionē ad in
ferius. quia xps erat viator
⁊ cōphensor simul. Rursus
quia libido vehemēt' inficit
in nobis aīam ⁊ car
nē. et qntū ad carnalia
⁊ qntū ad spiritualia pec
cata. Hic est qd' xps et
acerbissiā passioē passus
est in carne. ⁊ amarissiā
cōpassioē cōpassus ē ī aīa
Et quia in carne maxīa erat
eqlitas cōplectiōis ⁊ pfcā
viuacitas sensuū. In aīa
vero sūma caritas ad deū
⁊ sūma pietas ad pximū.
Hinc ē qr utriq; dolor fuit
intēsissim9. Amplius quia
tumor supbie cōsurgit ali
qn̄ interi9 ex psūpsioē. et
aliqn̄ extius ex ostētacioē
⁊ aliena laude. Ideo ad
remediandū oēm supbiā
passus est vtrūq; genus
ignominie. et in se paci
ente ⁊ in cōmitatu quē
habuit ī passioē. ¶ Postre
mo quia hec omnia nō atti
gebant dīnā naturā ī
passibilē sz solū huānā.
Hic est qd' in morte xpi
sic fcā est diuisio aīme
a carne. ut tn̄ salua eēt
vnitas psone. ⁊ vnio tā
carnis qm̄ aīe cū deitate.
¶ Et quia vnio aīe cū
corpe facit hoīez ⁊ facit ver
bū. Hic est qd' xps nō fuit

homo in illo triduo. licz caro
et aia unita eet cu verbo
Dni q2a mors i huana na
tura no potuit morte in
duce in psona que sp vi
ua fuit. ideo mortua est
mors in vita. & p xpi mor
te absorpta e mors i vic
toria. & pnceps mortis de
victus. ac p hoc ho a morte
& causa mortis. p meritu
mortis xpi tanq p reme
diu efficacissimu liberat9

G De exitu. Ca^m quintu
at passionis x' & fruc
tu hec scienda st. scilz. qd a
nima xpi post passione
descendit ad infernu siue
ad limbu ad liberacione
no oim. sz eorum qui intra
membra xpi decessert p
fide viua ul fidei sacrame
H ta. Post hc tercia die resur
rexit a mortuis resumedo
corp9 qd prius viuificauat
sz no tale quale prius fuerat
A q2a prius fuerat passibile & mortle. Postq at
resurrexit ipassibile & imor
I tale viuens ppetue. Dein
post quadraginta dies ascen
dit ad celos. ubi sup omez
creaturam exaltat9. sedz ad
dexteram dei pris. qd dein
intelligit no quantu ad situ

q no cueit deo pri. sz quantu
ad excellencia bonoru. q2a
scilicz residet in potiorib9
pris. Postremo intiectis K
dece diebz misit in aplos
pmissu spm scm. p que
cgregata est eccla genci
um & ordinata scdm dist
tinctioes diusas officioru
& gratiaru. Racio at ad in
telligencia pdtoru hc est.
Na xps increatu verbu in
creatu omia pfectissie for
mauit. sic increatu incarnatu
omia pfectissie reformare
debuit. Decet eni pfectis
simu pncipiu op9 no di
mittere at pfectu. Debuit
eni reparatu pncipiu redep
cionis huane remediu re
ducere ad pfectu. Ad hoc at
qd eet pfectissimu oportuit
ut eet sufficientissimu & effi
cacissimu. Na ergo suffici
entissimu. ideo se extendit
ad celestia terrestria & infer
nalia. Na ergo p xpm st
infernalia recuperata.
terrestria remediata. ce
lestia reintegrata. Ita qd
pmu horu fec p veniam
scdm p gram. terciu p glo
riam. Ideo post passione
aia descendit ad inferos

ad liberandū in īferno de
tētos. Deīn resurrexit a
mortuus ad viuificādum
mortuos in pcīs. Ascēdit
ad celos reducēdo captiui
tatē ad integrandū iħlm
celestē. Misit spm̄ scm̄ ad
edificandū iħlm terestrē
que oīa nc̄cio ɔsequūt
ꝛ exigūt ad sufficienciā
redēpcionis hūane. Rur
sus q̄a remediū illud fu
it efficacissimū tā in eos.
qui x̄ aduētū precesserūt.
q̄ⁱ in eos qui sequūt. qui
tn̄ ad ipm̄ accedūt ꝛ acces
serūt. ꝛ eius mēbra fuerūt
ꝛ sūt. tales aūt sc̄ qui adhe
rēt ei ꝑ fidē spem ꝛ caritatē
Ideo remediū istud effica
ciā hr̄e debuit. pmo ī eos.
qui in xp̄m crediderūt. cre
dendo sperauerūt. ꝛ sperā
do amauerūt. Et ꝑ hoc sta
tim debuit ad inferos
descendē. ad ipōꝝ libeā
cionē. vn̄ apta ianua ce
li ꝑ xp̄i passionē que sa
tisfaciendo remoueāt rūꝫ
phēā mutando snīaꝫ dī
nā. eripuit de inferno oīa
sua menbra. Debuit eciā
efficaciā hr̄e precipuā in
eos qui xp̄i aduētū sequū

tur ut attrahendo ad fidē
et spē ꝛ caritatē. tandē ad
gloriā pduceret celestē. Ut
igit edificaret [ad fide] q̄ia credim⁹
xp̄m verū deū ꝛ verū hoī
nē. qua credim⁹ eū voluis
se nos redimē ꝑ mortē. ꝛ
ad vitā nos reducē posse
ꝑ resurrectionē. Ideo vo
luit resurgē ad vitā īmor
lem. interiecto tn̄ spacio tpīs
satꝫ debito. triginta sex ho
rarū in quo ostendit qd
vere mortuus fuit. nec ma
gis accelerarē. ne si cicius
resurgeret crederēt qd nō
vē mortu⁹ fuissꝫ. sꝫ se mor
tuū finxissꝫ. nec amplius
differre. ne si semꝑ iacerēt
in morte. crederētur īpotēs.
et qd nullos possꝫ ad vitā
reuocarē. ideoq̄ resurrexit
tercia die. Amplī⁹ ut e
rigeret ad spem. ad celestē
ascendit gloriā quā spam⁹
sꝫ q̄a spes nō oritᷣ nisi ex
fide īmortalitatis futurē. iō
nō statī ascendit. sꝫ spacio
quadraginta dierū interiecto
in quo ꝑ mlta signa ꝛ ar
gumēta verā astrueret re
surrectionē ꝑ que aīmus
solidaretᷣ in fide ꝛ sublena
retᷣ ad sperandā gl̄iaꝫ celestē

l

m

Postremo ut inflāmaret
ad caritatē misit sp̄s sc̄m
ignē in die pēthecostes
⁊ q̄a null⁹ hoc igne reple
tur. nisi qui ~~petit~~ querit
petit ⁊ pulsat cū instācia
⁊ inportuno spei desiderio
Ideo nō statī post ascēsio
nē misit. sȝ decē dierū
spacio interiecto. in quo dis
cipuli ieiunātes orātes ⁊
gemētes. disposuerūt se
ad sp̄s sc̄i susceptionē.
Ac ꝑ hoc sicut debitā ser
uauit horā in paciendo
sic in resurgendo. sic in
celū ascendendo. sic etiā
sp̄m sc̄m mittendo. et ꝓpt᷑
fundacionē tm̄ ūtutū ꝑ
dicatarū. ⁊ ꝓpt᷑ multa misteria q̄
in hijs tp̄ibȝ implicant᷑.
Et qm̄ sp̄s sc̄s qui caritas
est. et ꝑ caritatē habetur
est oīm origo carismatū.
~~ad corpus xpi~~ ideo cū
descendit sp̄s sc̄s effusa
est plenitudo carismatū
ad corpus xp̄i misticū ɔ
sūmandū. Et q̄a diuersa
menbra debent ēē in cor
pore ꝑfecto. ⁊ diuersorum
menbrorū diuersa offiā
ā ⁊ exercicia. ⁊ diūsorū
officiorū diūsa carismata

Hinc est qđ uni datur per
sp̄m sermo sapiē. Alij ser
mo sciētie. Alij fides ut que
enulat ap̄ls q̄ omīa opat᷑
vnus atq; idē sp̄s. diuidēs
singulis pro ut vult. scđm
suā liberalissimā ⁊ puidē
tissimā largitatē. Nūc ma
nifestissiē apparet quō dn̄s
nr̄ ih̄s xp̄s ꝑ suā passionē
resurrectioē ⁊ ascencionē.
et sp̄s sc̄i missionē hūanū
gen⁹ ꝑfc̄e reformauit ad
statū felicitatis eterne quā
prius ꝑdiderat p̄m⁹ homo
ꝑ pc̄m inobediencie. Nā
p⁹ sc̄i sp̄s missionē apli ho
c a dn̄o audierūt. videlȝ.
ite in mūdū uniūsū pre
dicate ewāgeliū om̄i cre
ature. qui crediderit ⁊ bap
tizatus fuerit saluus erit. sta
tim palā predicauerūt.
⁊ fidē xp̄i ac baptisma ā
nūciauerūt. Quicūq; vero
ex iudeis ul' gētibȝ fidē xp̄i
⁊ baptisma susceperūt ac
cipiebāt sp̄m sc̄m ꝑ quē
templū dei efficiebant᷑.
Vn̄ ap̄ls. Templū dei sāc
tū est qđ estis vos. Spirit⁹
enī sc̄s se infundēs cordibȝ
fideliū ⁊ accendēs in amoē
dei faciebat eos tabnaculū

scē trinitatis. De hoc vbis au
gustin⁹ in libro de trinitate
sic ait. Dilcō que ex deo ē
2 deus ipe est sp̄s scūs est.
p̄ quē diffundit᷑ in cordi
bꝫ nr̄is dei caritas. p̄ quā
nos inhabitat trinitas tota.
2 sic homo habens deū in
se p̄ fidē 2 dilcōnē assecutꝰ
est dei fruicioēꝫ quā p̄us
amiserat, ppt lapsū primi
homīs. nūc in p̄nti p̄ graꝫ
2 post hanc vitā. si in sta
tu grē p̄seueravit in futu
ra vita. hoc est in regno
celorū p̄ gloriā. Sic igitur
cōsūmatū 2 p̄fcm̄ est illud
bonū homīs ad qd̄ crea
verat eū deus. hoc ē ad
fruicionē sui. Cam̄ sextū

Considerans aūt ma
lign⁹ sp̄s qa p̄ pas
sionem 2 mortē xp̄i redeptū
eēt gen⁹ huanū. 2 qd̄ ad
fidē ipius xp̄iani vocaren
tur. ac p̄ sacramētū bap
tismi a sordibꝫ oīm pcc̄o
rū mūdarent᷑. et oīs
tales credentes in xp̄m.
filij dei efficerent᷑. valde
infremuit. et qui ius p̄di
derat antiquū. lucrū ce
pit querē nouū. Per
baptismū quippe ut dcm

est omē pcc̄m siue origina
le siue actuale p̄fcē dele
tur. manet tn̄ adhuc fo
mes pcc̄i nō extinctꝰ. id ē
pronitas ad peccandū
eciā in baptizatis. Nā cer
nēs hostis antiquus huā
ni gnīs. videlꝫ qd̄ hoīes
eciā fideles 2 post sacm̄e
tū baptismatis p̄ quod
abluti a pcc̄is fuerāt esse
pronos ad peccandū ppt
fomitem pcc̄i qui in ipis
remanserat. omēꝫ mali
ciā suā ad teptandū 2 ad
decipiendū gen⁹ huanū
extendit. 2 in tm̄ preua
luit. stimulando 2 instigā
do ad vicia. 2 ad cōcupiscē
cias carnis 2 mūdi. qd̄ ra
ro est aliquis qui eius la
queos euadē possit. Nō
est enī moderno tpe eciam
int᷑ fideles᷑ qui nō est lap
sus vl̄ labat᷑ in cōsensū
vl̄ actū pcc̄i. Sed heu
ppt mortale pcc̄m p̄ditur
puritas 2 innocēcia bap
tismalis. et priuat᷑ homo
grā sp̄s sancti. et efficit᷑
iterū filius ire. 2 p̄sequēs
incurrit dapnationē ppe
tuā. hoc est mortē aīe.
Dn̄ ezechiel. Illa que

peccauit ipā morietᷣ. Et
btūs iacobz. Peccm̄ cū ꝯsū
matū fuit gnāt mortē.
Quid ergo nr̄ agē debz
infelix ⁊ miser peccator.
tot ingratus bn̄ficiorū si
bi a deo īpensorū. videlz
qꝺ fuit creatus ad yma
ginē dei. qꝺ fuit redēptꝰ
precioso sanguīe xp̄i. et
qꝺ fuit ablutus ī baptis
mate ab omī fece pcc̄i. qꝛ
iterū incidit in sordes
viciorū se iterū deturpā
do ⁊ maculando. Rebap
tizari nō licet. Qd ergo.
Desperabit de venia.
Absit. Benignissimꝰ enī
conditor nr̄ ꝯsiderās ⁊ cog
noscens figmētū nrm̄ es
se fragile ad peccandū.
pro ut ipe dicit. in gen̄.
Sensus enī homīs ⁊ cogi
tacio humani cordis ī ma
lū prona st̄ ab adolescen
cia sua. Nolens eciā su
um sanguinē qui īno
centᷣ fusus est pro nobis
eē in nobꝭ frustratū ex sua
ineffabili pietate proui
dit nobꝭ de remedio salu
tari. statuēs sacmēta e qꝛbz
ꝑcipuū est pnīa q̄ valet
⁊ pt̄ post baptismū ma

culas ꝑ pcc̄m ꝯtractas ab
luere ⁊ delere ⁊ grām ꝑditā
reformare. De hac pietate
⁊ mīa dnī dicit btūs grego
rius sup illo Job. nūqͥd ar
milla ꝑforabis maxillā
eius. Maxillā dn̄s leuia
than istius armilla ꝑforat.
qꝛa ineffabili mīe sue po
tencia sic malicie antiqͥ
hostis obuiat. ut aliqn̄ eoꝝ
eciā quos iā cepit amittat
⁊ quasi ab ore illius cadūt
qui post ꝑpetratas culpas
ad īnocenciā redeūt. Nā
qꝛ hoīm leuiathan istius
os euadat. ut illicita nul
la cōmittat. Nā eciā ore
illiꝰ semel raptus maxillā eiꝰ
euadetᷣ. si ꝑforata nō eēt.
An nō in ore petrū tenuit
cū negauit. An nō in ore
dauid tenuit cū in tantā
se luxurie voraginē mersit.
Sz cū ad vitā vtꝛꝫ ꝑ pnīaz
redyt. leuiathan iste eos
aliquomō q̄si ꝑ maxille
sue foramē amisit. Sz hīc
cognoscamꝰ qntū redepto
ri humani gn̄is debitores su
mꝰ. qui nō solū nos ī ore
leuiathan ire ꝓhibuit. sz
ab ore eciā redire ꝯcessit.
qꝛ spem pccōꝝ nō abstulit

q̃a maxillã eius ut eua
dendi viã tribuat pforauit
Ubiqȝ ergo nob̃ occurrit
superna medicina. q̃a et
dedit homĩ precepta ne
peccet. ⁊ tñ peccãti dedit
remedia ne desperet. vi
delȝ pniẽ. Hinc gregorius
Ecce quõ miã ⁊ pietas do
mini. ex omĩ pte proui
dit de medicina ⁊ reme
dio peccãtoribȝ eciã post bap
tisma in peccã corruẽtibȝ
Qui võ tã piã medicinã
ppt suas inquas volupta
tes ⁊ concupiscencias ac tur
pitudiẽs negligit. q̃d a
liud q̃ qp in pdicionẽ p
petue dapnacõis volun
tarie pgit. Nullã eñi
excusacionẽ tpe vindicte
⁊ ire dei ptẽndẽ poterit
De hoc beatꝰ gregorius
in quadã omelia sic dicit
Nõ est iã q̃d homo excusa
cõis inveniat. deꝰ despicit
⁊ expectat. cõtẽptũ sevi
det ⁊ revocat. iniuriã de cõ
tẽptu suo suscipit. ⁊ q̃n
tñ revertẽti eciã pmia p
mittit. Et nõ solũ q̃n
verũ eciã frequẽcius ym
mo sp. Vñ btũs augustinꝰ
Velit nolit novatꝰ hẽticꝰ

vere penitẽtes patꝰ ẽ sus
cipe xp̃s. Considerãtes
igitᵘ tantã pietatẽ in vis
ceribȝ miẽ dei nri. cruberes
cam ⁊ timeamꝰ iacẽ in p
uitatibȝ nris. ⁊ ideo nõ
tardemꝰ cõuerti ad doĩ
nũ. nec differamꝰ de di
e in diem. sȝ q̃ntocicius
salubrẽ pniaȝ pro nris
peccatibȝ assumamꝰ. depo
nentes veterẽ hoĩnẽ. sc̃e
⁊ religiose viuendo. ut
grãm ⁊ miãm dei inveniã
mꝰ tpe oportuno. id est
in extremis nris. Cam
septimũ phemiale

Q | R

Odũ aut̃ quomõ
ad ipm̃ deam ꝰac
cedere ⁊ grãm invenire.
dñs nr̃ p os sapiẽtis spũ
sc̃õ instructi edocet. dicẽs
verba supius ⁊ in pñcipio
pposita. videlȝ. Fili acce
dẽs ad servitutẽ dei ⁊c̃
In q̃bȝ v̈b dñs nr̃ tãq̃m
pr̃ pyssimꝰ revocãs nos
filios. ut nos beniuolos
ad obediendũ faciẽt. ondt
nob̃ viã viuẽdi. ⁊ pveniẽn
di ad seipm̃. Nã in istis
breuibȝ dñs. ut infra pa
tebit ⁊sistit tota salꝰ hoĩs
Ut aut̃ materia pñs ꝯgru

encius ponat' scdm intē
cionē scribentis dictatus
ul' colligentis. 2 facilius
intelligat' qntū ad fruc
tū. si tn̄ audientis dicat'.
ul' ponat' hᵉ autoritas sa
pientis p istū modū. Fi
li attendens ad seruitutē
dei. sta in tiore 2 iusticia
2 ppara aiām tuā ad tēp
tationē. sustine 2 iūgē
deo. In qua autoritate
triplex status eltōrū cōp
hendit'. videlz. incipien
ciū. proficiētiū. 2 pfectoz
Status incipientiū siue pe
nitentiū ɔsistit in tribz. vi
delz. in cōtricōe. in cōfes
sione. et in satisfactione
Status proficientiū etiā
in tribz. In viciorū detes
tacōe. in vtutū opacōe.
2 in tēptacionū ppessiōe
Status pfcōrū. silit' in
tribz. videlz. in cordis mū
dicia siue puritate. in di
caritate. et in creatoris oī
um ɔtēplacōe. Primꝰ sta
tus notat' cū dicit'. Fili ac
cedens ad seruitutē dei.
Scd̄s cū subiungit'. Sta in
tiore et iusticia 2 ppara
aiām tuā ad tēptacionē
2 sustine. Tercius qn̄ sub

infert'. Coniūgē deo. Et qa S
ad regnū dei nēo pt̄ pue
nire n̄ sit in statu peiten
ciū. ul' proficientiū ꝗ p
fectorū. Ideo patet maifes
te ut dcm̄ est. qd' oīa que
nēcia st' ad salutē aīme
homīs. in istis breuibz cō
prehendūt' verbis. Nūc i
git' pro ut dn̄s donauerit
procedēdū est ad materiā
mō assūptā declarandā
2 exequendā. Sz anq̄m T
procedat' sciendū est ꝙ
colloqa edificatoria ex ore
seniorū ad iuniores, pla
ta magis instruūt 2 edi
ficant qm̄ simplex lcō.
Nā affirmat beatꝰ gre
gorius cū dicit. Collocu
onis vox plꝰ ꝙ̄ lcōnis ser
mo torpencia corda exci
tat. Hoc igit' attendēs in
hoc tractatu p modū dya
logi. videlz p ~~modū~~ inter
rogantis 2 respondētis
procedē disposui. hoc est
pris spitualis erudientis
2 instruētis. Filij vero spi
tualis intrrogantis 2 ifor
macionē recipientis. Pri
ergo spitualis filiū spitu
alem alloquit' dicēs ver
ba pass̄upta. Fili attedēs

ad seruitutē dei xx° Accede
ingm̄ p̄mo pro pccīs pe
nitētiā agendo. ⁊ sta in
tiōre vicia fugiendo. et
p̄para aīām tuā ad tēp
tacionē impugnacōibꝫ
dyabolicis resistendo. ⁊
sustine in bona vita p
seuerando. Coniūgē deo
ipī p caritatē firmā ad
herendo. Si ista feceris
grām ⁊ gloriā apud do
minū obtinebis. grām
in p̄nti et gloriā in fu
turo. Finit prologus. Incipit no
bilissimi libri malogranati. Caplm
primū. Filius p̄ri loquit᷑.

Uerba exhorta
cōis ex tuo ore
o p̄r ad me di
recta. aīe mee
mltū salubria cordis mei
aure libens suscipio. sed
rogo ut illa que michi
breuit᷑ pstrinxisti. lacius
⁊ maīfestius ad interroga
cionē meā pro instructi
one et edificacōē mea
velis explanare. ut p hoc
salubrē aīme mee doct
nā valeam assequi. et
illa q̄ superius memoratꝫ es
possim pfectius ad iplē.
⁊a dnō grām in p̄nti. ⁊
gloriā in futuro optinē
Un̄ p̄mo peto me informe
quō sit accedendū ad de
um. et p̄mo vtrū accessus
ad deū fiat p grām dei.
aut p liberū arbitriū. si
ue p volūtatē homīs.

Pater filio r̄ndet.

Scire debes fili q
omīs salus hoīs
p̄mo habꝫ ortū
a grā dei. Un̄ iacobꝫ apls
Omnē datū optimū. et oē
donū pfectū desursū est
descendēs a p̄re lumīū.
Istud donū pfcm̄. ē grā
spiritus scī. p quā deꝰ oēs
p ipm̄ a seculo p̄destīatos
vocat ad seculū. Un̄ nāē
est spiritui racōli si debet
eē dignꝰ etnē btitudinis
q fiat pticeps influēcie
spiritualis. Ad bonū enī
grē nō pt quis p se pueni
re. cū hoc nō sit scdm̄ limi
tes natūe. sꝫ scdm̄ influē
ciam largitatis diūe. q̄a
hō p pp̄ria industriā sine
grā nec accedē ad deū.
nec opari. nc cogitare q̄q
boni valet. Ergo vocacio
p̄ma siue accessus ad deū
fit p grām. Hoc testatur
btūs gregorius i xxxiij libro

moraliū sup illo vbo. Et qs
dedit michi ut reddā ei.
ita dices. Nemo qppe ut
dīna eū grā subsequat
aliqd ꝯtulit deo. Nā si nos
deū bn̄ viuēdo ꝛ opando
pueīmꝰ: vbi est qd ait p
pheta. mīa eius puenit
me. Si nrā dilcīo deū
pueīt: vbi ē qd ait iohēs
nō quasi nos dileximus
deū. sꝫ qm̄ ipē prior di
lexit nos. Si sine eiꝰ mu
nē nrā vtute deū seqm̄:
vbi est qd veritas dicit. si
ne me nichil potestis fa
cē. Et illud. Neō potest
ad me venire: n̄ pr̄ me
us traxeit eū. Si saltē bo
norū opm̄ scā vtute nrā
ppria bn̄ cogitando pueī
mꝰ: vbi est qd rursū per
paulū tā subtilit dicitur
ut omīs de se hūane mē
tis fiducia ab ipā cordis
radice succidat cū ait.
Nō qa sufficiētes simus
cogitare aliqd a nob qsi
ex nobis. sꝫ sufficiēcia nrā
ex deo est. hꝰ gregoriꝰ. Sic
igit ptꝫ qd ꝯūsio siue ac
cessus ad deū. fit pmitꝰ
p grām ipius dei.

Capitulū secundum. Filius

Sicut audio. ꝯūersio
ul' accessus ad deū.
fit p grām. Nd ergo de
libero arbitrio. Agit ne
aliqd aut coopat grē ad
hoīs salutē. Cm̄
Quāuis p grām prī
cipalit fit accessus
ad deū. nō tn̄ p hoc exclu
dit liberū arbitriū. Nā
ꝯūersio siue accessus ad
deū. ꝛ omē opus bonū ꝛ
vtuosū p qd acqrit salus.
procedit a grā ꝛ a libero
arbitō. pncipalius tn̄ a
grā. Nā ops deus eos qs
vult saluos facē. ꝛ quos
pelegit. pmo donū sue
grē infūdit. q̄ infusio mo
uet liberū arbitriū ad bo
nū appetendū. Cū vero
īmissioēs has salubres li
berū arbitriū susceperit
ꝛ ad bonū appetēdū. ꝛ a
gendū fult motū. stati grā
que pus pueīt liberū ar
bitriū mouēdo. subsequit
sibi coopando in hijs. que
ptinet ad salutē. Hoc pro
bat btūs gregoriꝰ xvi mora
liū cū dicit. Supna pietas
pus agit in nob aliqd sine
nobis. ut subsequēte quoqꝫ
nrō libero arbitō. bonū qd

iā appetim⁹ agat nobiscū
qđ tñ ꝑ impēsā graciā in
extremo iudicio ita remu
nēt in nob̄. ac si solū poss
sisset in nob̄. Tāa enī dīna
nos bonitas ut īnocentes
nos faciat ꝑuenit. paulus
ait. Grā dei sū id qđ sū.
Et q̄a eandē grām nēm
liberū arbitriū ꝯsequit̄.
adiūgit. Et grā ei⁹ ī me
vacua nō fuit. sꝫ habūdā
cius laboraui. Qui cū de
se nichil cōspiceret ait. Nō
aūt ego. Et tñ q̄a se ēē a
liq̄d cū grā īuenit adiūxit.
Sꝫ grā dei mecū. Nō enī
diceret mecū si cū ꝑueniēte
grā subsequēs liberū ar
bitrium nō haberet. Ut er
go sñ grā se nil ēē ostēdēt
ait. Non ego. ut vero se
cū grā opatū ēē ꝑ liberū
arbitrium demōstraret. ad
iūgit. Sꝫ grā dei mecū. h
gregorius. Dicit etiā btūs
aug⁹. Nolentē deus ꝑue
nit ut velit. subsequit̄ ne
frustra velit. De hoc etiā
ait bnard⁹. ¶ Deus tria
fec. hoc ē bonū cogitare.
velle. ꝑficē. opat̄ in nob̄.
Pmū sñ nobis. Scđm no
biscū. Terciū ꝑ nos facit.

Siquidē īmittendo bonā
cogitacionē nos ꝑuenit
mutādo etiā malā volū
tatem sibi ꝑ ꝯsensū iūgit
ministrando etiā ꝯsensui
facultatē ul' facultatē fo
ris ꝑ aptū opus nrm̄ int̄
nos opifex īnotescit. Sane
ipi nos ꝑuenie nequaq̄
possim⁹. Nā at bonū ne
minē īuenit. nemīnē saluat
quē nō preuenit. A deo er
go sine dubio nrē fit sa
lutis exordiū. nec ꝑ nos
utiq̄ nec nobiscū. verū
ꝯsensus ꝛ opus. et si nō
ex nob̄. nō tñ iā sñ nob̄.
Sū igit̄ deū inuisibiliter
int̄ nos ac nobiscū actitātē
sentim⁹. soli grē eius att̄
buam⁹. Ipā liberū arbi
triū excitat cū seīnat cogi
tatū. sanat cū mutat af
fectū. roborat ut ꝑducat
ad actū. seruat ut nō sen
tiat defectū. h bnardus
Patet ergo ꝑ ꝑdicta quō
grā ꝑueniat liberū arbit̄
ium et etiā subsequatur
Nā ipā grā spūs sancti bo
nā volūtatē que procedit
ex libero arbitrio pmo o
pat̄ in hoīe ut sit. deinde
opanti coopat̄ ne vacua sit.

B

¶ Qd' hugo pulchrius o
tis probat dicens. Sps
nanq; scs bonā volūta
tē p̄mo in homīe opat'.
deīn bone volūtati mo
uenti se ⁊ opanti coopa
tur. p̄us bonā volūtatem
aspirat ut sit. Deīn bone
volūtati mouēti se īspi
rat ut moueat' ⁊ opet'
ut vacua nō sit. p̄mo o
pat' eā. deīn opat' p eā.
bona enī volūtas est in
strumētū. sz sps scs est ar
tifex. Queadmodū enī ar
tifex p̄mo instrumētū o
pat'. deīn p instrumētū
opat'. P̄mo solus īstumē
tū opat'. qp vero p īstru
mētū. nō solus ipē opat'
sz etiā instrumētū ipm p
qd ipē opat'. Sic spiritus
scs primo bonā volūtatē
in homīe solus opat'. sed
que postea p bonā volū
tatē opat'. nō solū ipē o
pat' sz etiā volūtas p quā
opat'. tn̄ opus bonū ex
spiritu scō est q' opatur.
nō ex volūtate homis p
quā opat' in ipā quidē
bonū. sz nō ex ipā. q̄a ali
unde accepit. Idē ergo op9
bonū ... et suū est īgnītū

habz. nō suū ingnītū a se
metipō nō hz. h' hugo. De
hoc etiā habet' in glō sup
ix cā de celesti ierarchia v
bi dicit'. Sicut in nrā ptā
te nō est ut dīne illūinaci
onis donū nob offerat'. ita
nō nisi in nrā ptāte ē ut
oblatū suscipiat'. Nā et
aliqn̄ et cū nolum9 offer
t'. sz nūqm̄ suscipit'. nisi
cū volum9 a deo volum9. [⁊ cū vo-
lum9]
q̄a donū dei ē bona volū
tas. cū at' nolum9 a nob
nolum9. q̄a nolle nichil
aliud ē qm̄ nō velle. qd'
desertio boni ē. h' glosa.

C

¶ P istas autoritates colli
gere possum9 qp op9 bonū
omē qd p hoīne agitur
fit p grām inspirantem
⁊ liberū arbitriū. siue vo
lūtatē cōsenciētē. ⁊ requi
rut' h' duo ad salutē. ut
homis salus pficiat'. De
hoc dicit Bnard9 in libro
de grā et libero arbitrio
sup illud apli. Nō est vo
lentis neq; currentis. sz mi
serentis ē dei. Qd igit' ~~au~~
agit liberū arbitriū. Bre
uit' respondeo. Tolle libe
rū arbitrium. nō est qd sal
uet'. tolle grāz nō eit vn̄ sal

uer'. Opus hoc fit duobꝫ
effici nõ pt. vno a quo fit.
altero cui vl' in quo fit.
Deus autor salutis est.
liberũ arbitriũ tm̃ capax.
nec dare illã ñ deus. nec
capere valet nisi liberũ ar
bitriũ. Qd' ergo a solo deo
ꝛ soli dat' libero arbitrio.
tam absq; ↄsensu eẽ nõ
pt accipientis. q̃ absq;
grã dantis. et ita grẽ ope
ranti salutẽ. cooperari dici
tur liberũ arbitriũ. dũ
consentit. hoc ẽ dũ salua
tur. Consentire enĩ saluari
est. Proinꝫ pecõus spũs
salutẽ huiuscemoi minime
capit. eo qd' illi voluntarijs
desit ↄsensus. quo saluã
ti videlꝫ deo placide obtẽ
peret. siue iubenti acq̃escen
do. siue pollicenti credẽdo.
siue reddenti grãs agendo
h' bnardꝰ. De hoc ait etiã
quedã glosa sup illo vbo
Ego sto ad ostiũ et pulso
Ego sto videlꝫ dñs ad os
tiũ videlꝫ cordis humani.
et pulso ad bonũ sup na
le mouendo. si qs audierit
vocẽ meã motioni mee
ↄsentiendo. et ap[er]uerit
m̃ ianuã p conatũ liberi

arbitrij ad bonũ, introibo
ad illũ saluꝫ p grãm gra
tũ facientẽ habitando
in illo. et cenabo cũ illo
ꝛ ipe mecũ. nã deus ĩ ta
li homĩe delectat' ꝛ ipe in
deo. h' glosa. ¶ Ista igit'
dicta apte claret. qd' opus
bonũ fit p hec duo videlꝫ
p grãm et liberũ arbitriũ
Nꝫ etiã gregoriꝰ in xxxiij
libro moꝛaliũ ↄfirmat dicẽs
Bonũ quippe qd' agimus
et dei et nrm̃ ẽ. dei p p̃ue
nientem grãm. nrm̃ p ↄ
sequens liberũ arbitriũ.
Si enĩ dei nõ est. vñ ei in
eternũ grãs agimꝰ.' Rursu
si nrm̃ nõ est. vñ nobi ret'
bui premia speramꝰ.'
Qa ergo nõ imerito grãs
agimꝰ. scimꝰ q eiꝰ munẽ
puenim'. et rursũ q̃a nõ
imerito retributionẽ q̃ri
mꝰ. scimꝰ q obsequente
libero arbitrio bõ eligimꝰ
que gerimꝰ. h' gregorius
Nondũ tñ q licꝫ opa me
ritoria salutis eterne. sit
liberi arbitrij ꝛ grẽ. pnci
palius tñ sũt grẽ. Gra
enĩ liberũ arbitriũ dirigit
in exercitio v̈tutũ. p nos
enĩ male facẽ possumꝰ.

ꝫ nō bonū. Neqͥs ergo boni
aliqͥd in suis actibꝫ cōside-
rat. dono grē id ascribat.
si qͥd mali in se ꝑpenderit.
hoc suū dicē potit. in bo
nis vitando arrogāciā.
in malis seruādo humilita
tis ꝯstanciā. que sepe pdit
dū mēs de ṽtutibꝫ ꝑ arro
gāciā glat. ¶ Caplm terciū

Sufficienter. ¶ Filius
michi nūc expositū
est quō omē bonū opus
ꝑ grām et liberū arbitriū
pficiat. ꝑ grām ꝑueniente
⁊ mouentē. liberū vero
arbitriū cōsenciēs. ⁊ salu
tis monita suscipiēs. et
qͥ in hijs duobꝫ salꝰ hoīs
cōsistat. Sꝫ mouet valde
mentē meā. cū liberū ar
bitriū sn̄ grā spūs sancti
nichil possit opari. ¶ Cur
omps deus qui plenꝰ ē
omī pietate ⁊ mīa. suā
grām nō infundit omībꝫ
coīt hominibꝫ. ꝑ quā cūcti
possent saluari. ¶ Pater.

Ista que te mouent. et
de quibꝫ qͥris. valde
sīt occulta et nulli ītel
lectui rōnali ꝑuia. Iudici
a enī dei sīt hͨ et valde in
ꝑscrutabilia. de qͥbꝫ ꝑ p̄hm

E

dicit. Iudicia tua abys
sus multa. Nēs cōprehēdē
pt quare deus cū possꝫ nō
vocet omēs ad viā salutis
vl̄ quare magis vni pāu
minꝰ grē largit. qͥm alti.
ipm̄ eligēdo ⁊ vocando
ad viā vite. Hͦ oportꝫ silē
ciū impone hūane logā
tati. et exclamare cū aplō
paulo. qͥ cōsiderās ꝑplm is
rahelitīcū ꝑpt ꝑfidiā pro
maiori pte esse reprobatū.
et gētilē ad fidē xpi vōtū
⁊ electū ait. O altitudo di
uiciarū sapiē et sciē dei.
qͥ incōphensibilia sīt iudi
cia eiꝰ. et īvestigabiles vie
eius. Nēs enī cognoscit sen
sū dnī. ¶ Scire tn̄ debes fili f
qͥ nichil visibilit ⁊ sensi
bilit et intelligibilit in
ista tocius creature āplis
sima q̄dā īmensa rex
publica fit vl̄ agit. qͥ nō
de illa īpiali aula summi
īꝑatoris ā iubeat ā ꝑmit
tat scdm̄ īeffabilē iusticiā
p̄miorū atqꝫ penarū. grā
rū atqꝫ rētribucionū. Hinc
est qͥ omīa que ī vniūso
fiūt agūt dīna ꝑuidēcia regūt
que ꝑ omīa ē irrephēsibi
lis q̄ nichil agit nisi bene

nichil pmittit ni iuste.
De hoc dicit abbas pafnu
cius i collacoibz prim. Cre
de incocussa fide nos conueit.
nichil sine deo prorsus i hoc
mudo geri. a enim volunta
te eius a pmissu agi vni
uersa fatendu est. ut scilz
que bona sunt volutate dei
pficiantur auxilioqz eius credatur
que aut contraria sunt pmissu.
cum pro nequicia a duricia
cordis nostri deserens nos diuina
ptectio. dyabolum nobis. vel
ignominiosas corporis passio
nes patitur dnari. h' pafnu
G cius. Ex hoc igitur colligitur
quod nullo modo potest aliquis aliquid
boni pficere. nisi ipso cooperan
te et coefficiente. Nullus de
ficere potest vel peccare. nisi ipso ius
te deserente. Iuste autem deserit
quia iustum est ut sic amministret
res quas condidit. ut non in
fringat leges quas indidit.
et sic cooperetur rebz quas cre
auit. ut eas agere proprios
motus sinat. Et ideo si li
berum arbitrium ad vtrumlibz
vertibile de lege nature di
mittat in malum cadere. hoc
non pmittit nisi iuste. Rursus
si per graciam pueniat et susten
tet. nulli facit iniuriam. ideo

non iniuste. sed omnino iuste. scdm
exigenciam meritorum. quia meri
ta ad hoc non sufficiunt. sed gra
tis et misericorditer facit. et
quodammodo iuste. quantum est
ex condecencia bonitatis sue
Cum ergo dapnat et reprobat
operatur scdm iusticiam. cum vero
pdestinat scdm graciam et mi
sericordiam. que non excludit
iusticiam. Quia vero omnes scdm
quod de massa erant pdicionis
dapnari debebant. ideo plu
res reprobantur quam eligantur
ut ostendatur quod saluacio est
scdm specialem graciam. dapna
cio autem scdm iusticiam communem.
Nullus ergo potest conqueri H
de diuina volutate qua re
pbat scdm iusticiam. et pdes
tinatos vocat per graciam et
misericordiam ad salutem. quia omnia
agit rectissime. Que tamen
pdestinacio non infert rebz
necessitatem. quoniam si pdestinacio
rebz necessitatem imponeret mul
ta sequerentur inconueniencia. nam
frustra proponerentur premia. et bonis
mali supplicia. Item iniuste re
munerarentur boni. vel pu
nirentur mali. Item nec spe
randi aliquid nec supplicandi
vlla esset racio. Item euacu
aretur libertas arbitrij. que

se habet ad vtrūqȝ. Itē nec
bona faciētes eēnt lauda
biles. nec mali vitupabiles
vn̄ deus cū reformat hoīē
infūdēdo grām p hoc leges
natūe inditas infirmat nō
q̄a liberū arbitriū sic per
grām mouet ad vitā salutis
ut tn̄ ipm̄ nō cogat. sȝ eius
ꝯsensus liber maneat. Et
ideo ad hoc ꝙ culpa expellat'
nō solū neccē est ꝙ grā intº
ducat' verū eciā ꝙ liberū
arbitriū se cōformet expul
sioī culpe p detestacioēȝ oim̄
i pctōꝝ ¶ Hinc est qᵈ in nr̄a
produccioē iustificationis
cōcurrit actus liberi arbitrii
et grē cōsone et ordinate
Ita ꝙ grē gratis date est
excitaē liberū arbitriū. liberi
aūt arbitrij ē huiꝰmodi
excitacioī ꝯsentire vl' dis
sentire. Et ita ī iustificaci
one ꝯsentiētis ē ad grām
grātū faciētem se p̄parāe.
q̄a hoc ē facē ꝙ ~~m~~ in se est.
et sic disposito grā gratū
faciēs habȝ infundi. cui li
berū arbitriū pt̄ coopari
si vult et tūc meētur. uel
cōtrariai p pctm̄ ꝛ tūc de
meēt'. Si ergo coopet' ei
usqȝ in finē meēt' venīe ad

etnā salutē. ¶ Ex hoc colli k
gē possumꝰ verū eē ꝙ ait
augꝰ Qd' qui creauit te
sn̄ te nō iustificabit te sn̄
te. Verū eciā eē ꝙ nō est
volentis neqȝ currētis sed
dei miserentis. Verū eciā
eē ꝙ nullꝰ pt̄ supbire de
merito. q̄a nil deus ī nob'
pret' sua dona coronat.
Reseruauit eñ deus sibi
munera grē sue liberalit'
largienda. ut discat hō
nō eē ingratꝰ nec in se g̃li
nō accepit. sȝ in dn̄o glari
Verū eciā eē ꝙ liberū ar
bitriū p se legē implē nō
possit. nec grām in se effi
cē. Inexcusabile tn̄ ē. si nō
faciat. q̄a grā gratis data.
sp est presto ad ꝯmoīcionē
cuiꝰ ā minimo pt̄ facere
ꝙ in se est. quo facto habe
at grām grātū faciētē. qua
obtenta. dīnā ipleat legē
et faciat volūtatē. qua fca̅.
tandē ad btītudinē pue
niat sempitnā. ppt' opa
meritoria. q̄ totalit' st̄ a
grā. tōlit' eciā a libero ar
bitrio. licȝ pn̄cipalꝰ a grā l
¶ Et nota ꝙ licȝ neō sibi
meēat' p̄mā grām. hº est
grām p̄uenientē. pt̄ tamē

ꝑparaṙe et abilitaṙe se ad
illā. faciendo qđ in se est
q̄a nulli gr̄a denegatur.
h̄ cognitas tn̄ ml'toma
gis est ex ꝑte boitatis dei
gr̄am ꝯferentis. qm̄ ex ꝑte
homīs se ad gr̄am abili
tantis. q̄a ipā abilitacio
ex ꝑte homīs solū dat lo
cū dīne mīe. ꝗ salua ius
ticia possit alicui ꝯferri
gr̄a. Q̄a iniuria fiet dīne
iusticie si ei daret' gr̄a in
quo eēt adhuc obex gr̄e
m ⁋ Qui obex ē triplex. et
dicit' cor ꝑ eū obduraī t'
plicat'. Pmo mō ꝑ ī abilita
tē ad suscipiēdā gr̄am.
qđ fit ꝑ mala volūtatē.
q̄a ī maliuolā aīām que
vult malū. ꝛ nō vult flec
ti ad bonū. put dicit sapi
ens. nō introibit sapīa. id
est gr̄a dei. Scđo mō per
firmā inhesionē ad pc̄cm̄
‖ est et hoc fit qn̄ hō in actu
pc̄ī. et tm̄ sibi placꝫ iniqui
tas. et adheret voluptati
carnis. et mūdi. ꝗ nō pos
sit nec vult suscipe moni
ta salutis. Tcio mō ꝑ rebel
lionē dīnarū inspiracio
nū et mandatorū ꝗ fit ꝑ
malū vsū et ꝯsuetudinē

pc̄orū. q̄a tlis ꝯsuetudo q̄
ꝯtrahit' ꝑ desideria carnaliū
voluptatū. et ecīā mūdi.
excecat mentē homīs intm̄
ꝗ dīnas inspiracioēs ꝛ sa
lubria monita ad cor ꝑue
nire nō paciat'. Vn̄ nccē
est qui se senseit in hmōi
laqueis irretitū ꝛ volueit
saluaī. vt mortē suā et
dāpnacionē ꝑpetuā pre
oculis habeat. et contra
vicia contracta et cōsuetu
dinē ꝑuersā vim sibi fa
ciat. et cor suū toto cona
mīe ad gr̄am suscipiēdā
abilitet. ut a deo gr̄am ꝛ
miāꝫ cōsequi meat'. Suf n
ficiēs aūt abilitacio ad gr̄aꝫ
est. si hō faciat qđ in se est.
Facere aūt qđ in se ē ta cō
plectit'. scilꝫ. ut hō actū
pc̄ī et volūtatē peccandi
deserat. et conet' ad bonū
pro ut sibi possibile ē. Igi o
tur si hō fecerit ꝗ in se est.
deus vtiqꝫ faciet ꝗ in se
est. gr̄am gratū facientē
infūdendo. et tūc poterit
homo facē opa meritoria
vite etne. ꝑ volūtatē libeī
arbitrij et gr̄am sp̄s sancti
Hec enī duo exigūt' ad sa
lutē. Qđ aūt sit ul' possit p

ee̅ in homie̅ ꝑpatoriu̅ ad
gr̄am. et vn̄ sit illud diffi
cile est vide̅. q̄a videt᷑. q̄
nec illud possit ee̅ n̄ a gr̄a
Na aug᷒ in libro de gr̄a
et libe̊o arbit̊o dicit. Nō
gr̄a p̄ueit nō solu̅ volu̅ta
te̅. ſ; eciā cogitacione̅ hoīs
vt velit bonu̅ id ē de volu̅
tate fiat. et ut de volu̅tate
pua fiat magna. et de
mīgna fiat tanta. q̄ possit
imple̅ dīna mandata.
Ex quo dicto videt᷑ q̄ nō
solu̅ volu̅tas tanta q̄nta
sufficit ad īplenda mādа
ta sit a gr̄a. ſ; eciā p̄ma
cogitacio et volu̅tas ꝯposi
ti nō sit nisi a gr̄a. Vn̄ di
cit ibide̅ q̄ desideriu̅ gr̄e
iniciu̅ est gr̄e. Vn̄ si p̄ma
cogitacio et volu̅tas boni
ꝯpositi est a gr̄a. nō bn̄ vi
det᷑. q̄ sit ~~aliud~~ ul' possit
ee̅ absq; p̄ma cogitacione
et volu̅tate ꝑpatoriu̅ ad
gr̄am. ꝓPreā dicit᷑ comu̅it᷑
q̄ in iustificacioe̅ gr̄a sit
primu̅ moue̅s ꝛ liberu̅ ar
bitriu̅ ꝯsencie̅s. mouenti
sal; gr̄e. ergo videt᷑ q̄ gr̄a
precedit oem̄ ꝯsensu̅ libe̊i
arbitrij. Patet ergo ma̅i
feste ꝑ predicta q̄re omīs

deus nō saluet om̄s hoīes
eis gr̄am infunde̅do quia
res quas co̅didit siue sint
ro̅les siue irro̅nales ꝓ̇os
motus age̅ sinit. Et creatu
re ro̅nali id est homi̅. libe
ru̅ arbitriu̅ hr̄e ꝯcessit. ꝑ
qd' bonas inspiracioe̅s ac
salubres a' admitte̅ aut
respue̅ possit. et ꝓsequēs
recipiendo monita salutis
saluaret᷑. respuendo vero
dap̄naret᷑. Vn̄ q̄ deus Q
m'tos ꝑmittit dap̄nari
et aliquos saluat. occultis
simo suo iudicio hoc fit no
b' valde incognito. Nullꝰ
quippe causari ul' co̅queri
pt̄ si nō vocat᷑ ul' trahitur
ad viā salutis. q̄a nulla
mi̅ta hoīm p̄cesseru̅t per
que deu̅ posset hr̄e debito
re̅. ſ; quos saluat sua libe
ralissiā pietate hoc facit.
quos vero ꝑmittit dap̄nai
sua iusticia hoc fit. sibi soli
nota. De hoc dicit gregoriꝰ
libro xxxiij° moliu̅. Nemo
eni̅ deu̅ meritis p̄ueit. ut
eu̅ tene̅ quasi debitorem
possit. ſ; miro mō equus
oīm co̅ditor. et quosdā p̄
elegit. et quosdā in suis
p̄uis actib; delinq̄t. nec

tñ electis suis pietatē sine
iusticia exhibet. q̃a hic eos
duris afflictiōibꝫ ꝑmit.
nec rursū reprobis iustici,
am siñ mīa exercet. q̃a hic
eꝯ̃ nimit' tolerat quos q̄nqꝫ
in ꝑpetuū dapnat. Sic ergo
et electi ꝑueniente se grã se
cūt'. et reprobi iux ꝙ mēn
tur accipiūt. et electi de
mīa īueniūt q̄d laudent
et de iusticia nō habeant
reprobi ꝙ accusent. Ideo
enī mali neq̃q̄ꝫ celestis patē
ꝑmia eťna rapiūt. quia
ea dū mēri poterāt ex libe
ro arbitrio cōtempserūt.
Nō videlicꝫ liberū arbitriū
in bono firmat' elcōs. cū
eorū mēs a terrenis deside
rijs grã suspirāte suspēdi
tur. h' gregori⁹. Et sic habes
ꝑ h' ꝑdcā scōrū prim clarū
responsū ad tua obiecta
et interrogata. Capitlm qīntū. Filius

Sufficient' informatus sū
de hijs que me mo
uebant. et ꝓposui. Sꝫ nūc
valde terrent me iudicia dī
occulta sup̄ filios hoīm. et
ꝑturbant cor meū. Nōs igit'
securꝰ eē ꝑt de salute sua.
Nesciť enī hō ut dicit sapi
ens. vtrū amoē dign⁹ sit a'

odio. Cerno q̃ppe mlťa que
fiūt sub sole ꝛ ꝑtimesco. viꝫ.
ꝙ mlťi moriūt' qui prodes
se plimis poterāt v̄bo uel
facto. et viuit ali⁹ īsidias
ul' offendēs plimos. Item
ali⁹ vellꝫ libent' vacaē dō
ꝛ negocijs mlťis occupatur
Alius male viuēs diu ꝑ
bonitatē dei r̃seruat' ut cor
rigat'. Alius vero videt'
bñ viuē. et c̃ca finē ad ꝑ
ūsa prūpit. et alia īnumēa
que in seculo gerūt' c̃ca fi
lios hoīm q̃ cōsiderās ꝛ pe
netrē nō valeo. cur fiāt iō
obstupesco. Pater.

Diuina iudicia ut ait
btūs gregorius cū nes
ciūtur nō audaci sermoē
discucienda st'. sꝫ formidolo
so silencio veneranda. q̃a
de⁹ que facit. suo occulto iu
dicio ul' ꝑmittit fieri c̃ca ge
n⁹ humanū in tris. null⁹ ea
in hac vita valet īuestigaē.
Hoc idē gregorius xxiiiͦ mō
luū intendit dicēs ꝛ exponēs
quedā iudicia dei sup̄ illo
v̄bo. Job a dnō ꝓposita. viꝫ.
nūq̃d nosti ordinē celi et
pones rōnes eius in terra.
Ordinē celi nosse ē supna
rū dispositionū occultas

predicaciones videre. racionem vero eius in terra ponere. est supernorum iudiciorum misteria vel considerando discutere vel loquendo manifestare. quod utique facere in hac vita positus nullus potest. Ut enim a parvis usque ad maiora veniamus quis intelligat. que esse racio secretorum potest? quod semper vir iustus a iudicio non solum non vindicatus. sed eciam punitus recedat. et iniquus eius adversarius non solum non punitur sed eciam victor abscedat. Quis intelligat. cur vivit alius insidians mortibus proximorum: et moritur alius qui profuturus esset vite multorum. Alius culmen potestatis assequitur. qui non nisi ledere studet. Alius tantummodo lesos defendere concupiscat et tamen oppressus iacet. Alius vacare appetit. et innumeris negociis implicatur. Alius negociis implicari desiderat. et coactus vacat. Alius male inchoans ad vite sue terminum ad pociora pertrahitur. Alius bene incipiens per longitudinem temporis proficit ad augmenta meritorum atque econtra. Alius male vivens diu reservatur ut corrigatur. Alius vero bene vivere videtur. sed in hac vita eo usque durat quo ad prius prorumpat. Alius sel celsitudinem bene vivendi appetere vult et valet. Alius nec vult nec valet. Alius vult et non valet Alius valet et non vult. Quis ergo ista iudiciorum celestia secreta discuciat. Ad cognoscendos quippe istos secretorum sinus nullus ascendit. Dicitur ergo homini ut se nescire cognoscat. nescientem vero se cognoscat ut timeat. timeat ut humilietur. humilietur ut non presumat in se. non presumat in se ut conditoris sui auxilium requirat. et qui in se fidens mortuus est. auxilium sui auctoris appetens vivat. Cuncta ergo que patimur tanto tolerare paciencius debemus quanto secretorum celestium ignari. cur hec paciamur nescimus hec gregorius. Per hec ergo dicta habes sufficientem informacionem quod non debeamus consilia et secreta dei discutere sed timere. et te ad tantam rem humiliare.

Capitulum quintum. Filius

Satis pertimesco hec audiens et considero terribilem esse deum in suis occultis consiliis et iudiciis super filios

hoīm. Sz peto de hoc īformari
qualit' agē debeat peccātor
qui in mltis vicijs ↄ pccīs
mortalibꝫ ē īuolutꝯ ↄ irretitꝯ
et se ob culpā senciēs īfri
gidatū ab omī affectu
spūali. et p̄uatū gracia
dei. et ꝓpt' scelera ita īfectū
ꝙ nō pt̄ excutē se de tanto
iugo viciorū ↄ passionū ↄ
crudelitatū. Habꝫ quidē tīo
rē de ꝑpetua dapnacione.
et ob hoc vellet deo approxi
maē ꝑ pn̄iaz. sꝫ nō valet
ꝓpt' pondꝯ crīminū ipm̄ de
primēciū. ac in voluptati
bꝫ illicitis detinēciū. Quid
ingr̄m tlis faceē debꝫ ut
saluetur. Pater.

Scire debes fili qd' ho
mines corruētes in
pcc̄a mortalia sepant' a deo
ↄ efficiūt' menbra dyabo
li. ↄ ideo post ꝑpetrata fa
cinora ↄ maxiē ꝓpt' vsum
ↄ malā ↄsuetudinē que cō
trahim' in vicijs ↄ pcc̄is.
nō valet homo ꝑ se resur
gē ab huiꝯmoi laqueis
dyaboli. nisi valida manū
dei adiuuet'. q̄a tlis pccātor
quodāmō detinet' sub do
minio maligni sp̄s q̄ du
cit ipm̄ ad scelera pro vo

lūtate sua. Hoc probat Jo.
crisostomꝯ in q̄dā omē di
cēs. Omīs homīes anq̄ꝫ pec
cemꝯ liberū quidē hēmus
arbitriū si volumꝯ sequi
volūtatē dyaboli an nō.
ꝙ si obligauimꝯ nos opibꝫ
eius. iā nrā volūtate eua
dē nō possumꝯ. Sicut na
uis fracto gubnaculo du
cit' vbi tēpestas voluit.
Sic et homo dīno auxilio ꝑ
dito ꝑ pcc̄m. nō qd' vult a
git. sꝫ ꝙ dyabolus vult. et
nisi deus valida manū mīe
sue soluit eū. vsqꝫ ad mor
tē in pcc̄is ꝑmanebit. ergo
quidē nrā volūtate ↄ neg
ligēcia obligam'. dīna au
tē mīa absoluim'. Nam
liberū arbitriū. licet ꝑ se po
tēs sit ad malū. nō est tn̄
potēs ad bonū sn̄ redēpto
ris grā adiutrice. h' Crisostoꝯ
Patꝫ igit' ꝑ p̄dcā quō mīa
dei sola liberaē pt̄ eos q̄ in
laq̄os dyaboli ꝓpt' pcc̄a cor
ruerūt. et in ipius retibus
detinētur. Sꝫ et hoc scien
dū ꝙ liberū arbitriū hoīs
valde v'tibile ē magis pro
nū ad malū qm̄ ad bonū
ꝓpt' diuisa que īpellūt illud
ad illicita. qd' videlicꝫ liberū

C

arbitriū sola etiā grā liberatū
ēt. De hoc habet in glosa
sup libro de diuinis nomībz
vbi dicit. q hominis arbit
riū. vertibile sēm. magis libe
rū est ad malū ~~est ad ma~~
~~lū~~ q ad bonū. quia plura sūt
que īpellūt ad malū qm
ad bonū. Infirmitas enī
corpis et aīe dyabolice sug
gestiōes. mūdane delectatio
nes. ad malū incitant. sz
sola grā dei īuitat ad bo
nū. Nichilominus penes li
berū arbitriū est velle
et nolle. quia libertas liberi
arbitrij occasio ē meriti
et demeriti. Cōn̄ ꝯtra hec
circa motū liberi arbitrij
ꝯsistit meritū. grā aūt ef
ficit q ipē motus ē meritū.
sn̄ grā enī nullū opus
ul' motus ē mitū. et ita
penes grāz ꝯsistit meritū
efficacit. Et ideo velle nēe
nature p se īpotens est. et
vincit et trahit ad velle vi
cij. nisi velle grē subueniat
hec glosa. Apparet igit ma
nifeste p p̄dicta q deus po
tens sit liberare tā a ptāte
dyaboli quā habz sup ho
minē ꝯt pctm ꝯtractū.
q etiā liberū arbitriū a
suis defectibz p grām et
suā miām. Cōn̄ ois pctor
quibuscūq ciminibz sit īuo
lutus. attendat ad tantā
oipotētiā et miāz dei. et
nō respiciat facinora sua
sic ut desperet. n' debz etiā
attendē a' discutē hoc. q
mlti in suis flagicijs ac
puersitatibz delinquūt.
et q pauci respectu mlto
rū qui sūt in ttis ad verā
pniāz et ad viā salutis
etne vocantur ul' trahūtur
Sz toto conamīe et oi suspi
rio quo valet dei miām
clemētiā et grām īploret.
ut pius dns cui ꝓpriū ē
misereri sp et pcē. dignetur
ipm a viculis pctōrū qbz
irretitus est absolue. et
p verā pniāz ad se trahē
seu vocaē. Ad hoc hortatur
nos scs augus sup illo verbo
dnī. Nemo venit ad me n
pr qui misit me traxit eū.
sic dicēs. Magna grē cō
mēdacio. nēo venit nisi trac
tus. quē trahat. et quē nō
trahat. quaē illū trahat
et quaē illū nō trahat. no
li velle iudicaē si nō vis er
raē. si nō traheris ora ut tra
haris. Nā trahi ad pniaz

z vincē pccm̄. dei est donū
De quo idē aug' in libro de
libero arbitrio dicit. Victo
ria qua pccm̄ vincit'. nichil
est aliud qm̄ dei donū. in
isto certamīe adiuuātis li
A berū arbitriū. Liberū aūt
arbitriū est facultas rōnis
z volūtatis. qua eligitur
bonū grā assistente. malū
vero grā desistente. Vn̄ qm̄
cepit hō hēre mīta. sibi nō
debz tribuē illa. sz deo. Er
go vnusquisqz conť suā cō
sciām dimicās oret ne īteet
ī teptacionē. ne īpietatem
z mala opa faciēs. grā dei nō
coadiuuāte. post hāc vitā
etnis suppliciis deputetur
H' aug'. In hac exhortacoē
stissimi viri augustini ha
betur sana doctrina. viz.
qz hō nō debeat discutere
occulta iudicia dei. nec at
tendē insipiēciā illorū q'
incaute occupāt mentē
suā. tractantes de pdesti
nacoē qua pdestināt' ho
mīes ad vitā eternā. di
B centes. Si pdestinati su
m' ad vitā vtiqz saluabi
m'. nec tn̄ volunt tales tālia
dicentes opari ea q̄ ptinēt
ad salutē. sz tepescūt ī sua

ignauia et negligēcia q°
rū dapnacio nisi resipis
cant iusta ē. Vult enī C
oīpotēs deus. ut illi qui
predestinati sť ab ipō. la
borē habeant. et p sollici
tudinē z hūiles orōnes ab
eo optineāt maiāz grām
z dona spūalia. que eis
dare disposuit ab eterno.
p que puenīe valeāt ad
glām sempitnā. De hoc
dicit btūs gregorius in lib°
dyalogorū. Sācī viri ea q̄
orando efficiūt. ita pdesti
nata sť ut precibz optine
ant'. Nā ipā quoqz phē
nis regni predestinacio ita
disposita ē ab oīpotenti dō
ut ad hoc electi ex labore
pueniant quatenus postulā
do mēeant' accipe qđ eis
oīpotēs deus an̄ secula
disposuit donaē. H' greg'.
Per hanc igit' auctoritatē D
colligē possum' qz ad vitā
etnā ad quā pdestinati
sum' p laborē z postulacio
nē opz ut pueniam'. Quā
uis enī deus sit largitor oī
um bonorū. vult tn̄ ut hō
seipm̄ in bono ope qntū va
let exerceat. nō enī torpescē
tes. sz in via dnī laborātes

pueniut ad regnū dei. Qd
probat leo ppa in quodā
sermoē sic dicēs. Quāuis
enī bonorū sit ipē deus
largitor. etiā tn̄ nr̄e structū
sūt industrie. nō enī dor
mietibꝫ pueīt regnū celo
rū. ſꝫ in mandatis dei la
borantibꝫ atqꝫ vigilantibꝫ
h' leo ppa. Habem⁹ igit'
maīfeste p p̄dicta quō hō
p industriā laborē ⁊ ordēꝫ
dnō tn̄ auxiliante puenīē
debeat ad salutē. Vn̄ qlibꝫ
pctōr qui vult saluari. et
desiderat a suis scelerib⁹
absolui. debꝫ se prouoluē
corā visceribꝫ miē dei nr̄i
in quibꝫ visitauit nos ori
ēs ex alto. ⁊ tam diu eius
pietatē p hūiles preces ac
gemit⁹ pulsare. donec mi
sericordiā et grām ab ipo
ꝯsequat'. Et si in tali hūi
liacioē orans pseuerauit. p
culdubio saluus erit. Nā tlis
hūiliacio q̄ sic gerit' in hoīe
fit a deo opante et coopan
te a quo cūcta bona proce
dūt. et est signū in homīe
p̄destinacōis etne. Capl'm

Inquiri sextū. Filius
sicior mee de quibꝫ
interogaui sufficient video
michi ee satisfcm. n' est o
pus ut de hiis vlt' req'rā.
Sꝫ flagito instant' ut de
miā dei aliq' m' edisseras
ut pctōres qui in mlta fla
gicia inciderūt audiētes
tantā pietatē ⁊ miāꝫ dnī
faciliores sint ad recedēdū
a via sua mala ⁊ ad pe
nitendū. Pater.

Nīte omīa scire de
bes qd hō ꝑpt' pctā
ꝑpetrata meruit dāpna
cionē ꝑpetuā. n' pt' dei
iusticie satisfacē p pniāꝫ
ꝓpriā. ſꝫ dei miā supat
omēꝫ nequiciā. Hoc pro
bat btūs Jeronim⁹ cū dicit
Verū quidē est dnē qd cō
sciencia mea meruit dāp
nacionē. pniā mea nō
sufficiat ad satisfccōnē. Sꝫ
tn̄ certū est qd tua miā
oēm supat offensionē. Et
btūs bnard⁹. Sicut nulleq
mita sufficiūt si n̄ miā
iudicabūt'. sic nulle⁹ pctā
impediūt. si cū miā suspi
ciūt'. h' bernard⁹. Et qā
dei miā oēm supat offe
sionē. nec de eius pietate
diffidat. dūmō cū ꝓposito
emendi a vicijs ip̄ius mi
sericordiā imploret. De

hoc dicit btūs ambrosius.
Bonus deus. et facilis ad in
dulgenda pcca. nēo ergo
diffidat. nēo veterū cōsciūs
delictorū p̄mia dīna des
peret. nouit dn̄s mutare
sn̄iam. si tu nouis emēdāre
delictū. hec ambrosius. Btūs
eciā augustinus hoc cōfir
mat dicēs. Nēo de dei pie
tate diffidat. qm̄ maior
ē mīa eius qm̄ nr̄a mise
ria. Quisqis ergo qd deū
toto corde clamauit exau
diet illū qz misericors est.
hec augus. Sz mouet fortas
sis aliqū qp post mlta faci
nora cōmissa nō possit ve
niā tantorū cōsequi delic
torū. Non debz aūt talis
despare de venia. qa mīa
dn̄i oēm mltitudinē p̄cel
lit pccorū. Vn̄ dicit Richar
dus de scō victore. Nulla
nr̄a malicia dīnā mīam
vincē pt. Et btūs augus idē
sentit dicēs. Multū cōmē
dat bonitatē dei in nob
nō solū largitas sua. sed
eciā iniqtas nr̄a. O qlis
dei pietas quā nulla sup
are pt iniquitas siue ipie
tas. Alia st q̄ deus misei
cordit ignoscit. Alia q̄ afflu

Confiteamur a nob ēē mala nr̄a
ut pie ignoscat.

ent tribuit. Ignoscat mala
nr̄a. largit bona sua. sep
presto est ad ignoscendū.
patus semp ad largiendū.
hinc pius hinc largus. vtro
biqz benignus. vbiqz bonus
Confiteamur ergo illi mala
nr̄a. cōfiteamur et bona nr̄a
cōfiteamur ab ipō ēē bona
nr̄a. ut cōseruet et augeat
Hec igit incessant agamus
ne ingrati appareamus. uel
de indulta venia. uel de cō
cessa grā. Verus enī amor
cōfitet semp. hec augus. In q
bus verbis dat intelligi. nō
debere pccorē despare. eciā
in mltis crīmibz cōstitutū.
Sz sūt nōnulli q post mlta
et enormia pccā de dī mīa
desperātes. se tradūt ad ā
pliora flagicia ppetranda
ut saltē hic viuant gulose
et voluptuose. q futura ~~asse~~
assequi bona se despant
Quorū piculosā excecacōez
btūs augus in quadā aucto
ritate tangit sic dicēs. Sūt
nōnulli hoīes qui cū cogi
tarē cepint mala q̄ fecerūt
nō sibi putant ignoscī pos
se. et dū nō putant. dant
aīm iā pire. et despacione
peut. dicētes in cogitacoībz

sius. Iā nulla nob' spes est
neq enī tanta illa q̄ cōmisi
m⁹ donari nob' aut ignosci
pn̄t. Quare ergo nō satisfa
cim⁹ cupiditatib; nr̄is. In
plem⁹ saltē p̄ntis tp̄is vo
luptatē. q̄a nullā habem⁹
in futuro mercedē. faciam⁹
quidq̄ libet. et si nō licz ut ha
beam⁹ suauitatē ul' tp̄alē
q̄a pape nō merem' eternā.
talia dicētes desp̄ando pereūt
Sz procedit ad eos dn̄s dicēs
p ezechielē. In q̄cūq; die cō
uersus fuit hō a via sua ma
la. oms iniq̄tates eius obli
uiscar. hac voce audita et
credita a desp̄acōē retrahā
tur. et ab illa altissiā ac p
funda voragine qua submer
si fuerāt emergūt. h' aug⁹.
Ecce ad q̄ntā desp̄acōnē
hoīes stulti pp' p̄ccā deueni
unt. Quorū stulticiā fulgē
cius cōmemorat sic dicēs. Stul
tissiā res ē desp̄acio. cū ni
mirū omīa op̄a sua diuina
excellat miseracio. De hoc
eciā dicit hylarius. Stultus
reuerā est qui de dei pietate
miāq; desp̄at. dāpnacōē
aūt est dign⁹. qui sup miā
dei fronte īp̄territa peccat
h' hylari⁹. Vn̄ eciā dicit ihe

ronim⁹. Hoc ip̄m nō late
at desp̄antes. q cūcta excel
lat dei op̄a ip̄a sua miā
miāq; saluatoris. sius p̄fer
tur op̄ibz vniūsis. h' iheroni⁹.
Ecce habem⁹ q vere pēitē
tes nullo mō debeant de di
miā desp̄are. Nā ut dicit
haymo. Deus ē semp parat⁹
misereri homīb tam ī mor
te q̄m ī vita. sz nō semp est
ydoneus atq; dign⁹ ē sus
cipe dei miāz tā in morte
q̄ in vita. sz hoc faciūt pec
cata siue negligencie ho
minū. Nā scd̄m richardū
Sūma di delīacio est effū
dē ex se ymbrē siue pieta
tis ꝛ miē. Iusto aūt dei iudicio
ille dāpnat' q̄ hūc fluxū
īpediuerit. restrinxeritq; ef
fluxū. qui effluxus pieta
tis ꝛ miē inpedit' in homīe
pp' malā voluntatē ꝛ vicio
rū p̄petracōēz. Vn̄ q̄libet
p̄ccōr q̄ntuis multis ꝛ mag
nis crīmibz sit obrut⁹. si ex
toto corde cōuersus fuerit
ad dn̄m. neq̄q̄ debz de di
miā desp̄are. Filius.

Est ne aliqd' p̄ccm̄ tā
g̃ue q nō possit nec
valeat indulgēciā a deo
p̄meri ꝛ miāz? Ca^m vij^m. Pri

Non ē aliqd' flagiciū
siue pctm̄ tā̄ graue
et enorme. si pro eo ~~bono~~
hō̄ ɔtritus fuit ⁊ pniā̄ ege
rit veniā̄ indubitant' et
miā̄ a deo ɔsequet'. excep
ta desꝑacioē q̄ venia carz
De hoc p̄mo dicit bñardus
Neqȝ cīmīs q̄ntitas. n' vite
enormitas. n' tpm̄ diut'
nitas excludit aiām a
miā dei. si mutacio fuit
volūtatis. Et btūs augꝰ.
peccantes quosqȝ ad spem
venie ne despeͤret hortat'
ꝑ exempla ī tractatu de cō
flictu viciorū sic dicēs Ubi
de cīmībz agit' et delictis
ecce dauid adulterio sil'
et hoīcidio reus. de īferni
faucibz miā dnī̄ scribit'
liberatꝰ. Ecce manasses
oīm pcōrū nephandissi
mꝰ īpuritissimꝰ sordidissi
mꝰ et scelератissimꝰ pniā
de morte ad vitā̄ rediȷt.
Ecce maria magdalene ī
nūīs facinorū sordibz īqui
nata ad fontē pietatis
anxia currēs. dū vestigia
lacīmis rigans capillis de
tergens osculās. vnguēto
ꝑungēs ablui meruit.
Ecce petrus negacioīs sue
vinculis astrictꝰ amarissi
mis lacīmis infidelitatis no
dos resoluit. Ecce sediciois
simul' et effusiois fratrū̄ sag
uinīs latro obnoxius. vnꝰ
hore momēto. vna ɔfessiois
voce de cruce ad ꝑadisū trā
siȷt. Ecce saulꝰ ecclīaz dī ꝑ
sequēs. mltos pro noīe xp̄i
ꝑimēs. et ut ita dicā̄ mrtirū
se totū cruore īficiēs. apl's
factꝰ in vas elcōnis ɔmuta
tꝰ est. Ubi ergo tot tantaqȝ
procedūt exempla. nō dent
locū̄ despꝑacioni collocāta ma
la. Cū eciā̄ sc̄ptū sit. In q̄cū
qȝ die pcōr īgemueit saluꝰ
erit. Et rursū. Nolo mortē
pcōris. sȝ ut ɔuertat' et vi
uat. De ɔuersioē vero in
melius neāāā mutata. q̄d
aliud rñdeam. n̄ ut q̄ hēc
q̄sqȝ nō egit. hodie dū ad
huc viuē licȝ agat. ne dif
ferat de die in diē. dū nes
cit si ul' vnā̄ ɔtricōnis habe
at diē. h' augꝰ. Uane tantā
pietatē dei. ambrosiꝰ āmi
rat' dicēs. De benignitate
dei nō sufficio āmirari. eo
q̄ tm̄ parcē pt' homī pcōri
Sȝ nō est mirandū. q̄a tan
ta ē pietas ⁊ miā in visceribz
dī nri. qui cū omp̄s sit et

omiā facē possit. hͦ tn̄ facē
nō pt̄. ut nō misereat thūi
libꝫ ꝛ contritis corde ad seip
sū cōuertentibꝫ. Et ne hoc
absurdū eē dicat. btūs aug9
in libro lxxxiij qōn ꝓbat sic
dicēs. Deus omiā pt̄ pter
hoc. qꝫ nō pt̄ nō misereri ge
mitibꝫ pctōris q̄ ad se ūuer
tit. Hoc idē sentit btūs abro
sius in libro de officijs cū
dicit. Deus nāqꝫ omīs ōīpo
tencie expers. sola tn̄ sue miē
ligat et vincit pietate. Ec
ce q̄nta dei pietas. quā nllā
nrā supare pt̄ iniq̄tas. pcel
lit enī eius pietas ꝛ miā.
omēꝫ iniq̄tatē et maliciā
De tanta eius miā dicit
in quodā tractatu sic. Mi
randū est et valde miran
dū qd dicit. certissiā tn̄ et
indubitata fide tenendū
Ecce si totus mūd9 eēt glo
bus igneus. et ī medio ei9
de stipula lini pugill9. h'
ex sua nāli inclinacōē nō
tam cito flāmarū incēdia
reciperet sicut abyssus mise
racionū dei pctōrē peītentē
et cōuerti volentē. qa in
illa actiōē nāli aliq̄us li
cꝫ mīnma et inꝑceptibilis re
quiret morula. sꝫ nulla pe

nit9 mora int' peccantē ꝛ re
mittentē. gementē ꝛ gemit9
exaudientē. Et btūs grego
de tam magna dī miā. vi
det quasi silē sentire cū di
cit in registro. Maior est
enī dei miā qꝫ cuiuis ma
licia. et sicut scintilla ī me
dio mari sic omīs malicia
ad miāꝫ dei. h' grego. Nō mi
rū. quia omiā pctā q̄uis
mlta et enormia sīt. tn̄ sub
nūo ꝛ mēsura st̄. Mia vero
dei sine nūo et mensura ē
go vincē eā pctā nō possūt
Qd probat btūs aug9 in qdā
pulchra auctoritate s' dicēs
Reuertere ad deū o pctōr cū
fiducia. nō enī vincet oiā
pctā tua magnitudinē mi
sericordie dei quantacūqꝫ e
nī st̄ sub nūo et mēsura st̄.
Dī vero miā. sine nūo ꝛ sine
mēsura ē. Nō ergo vincē pt̄
qꝫ cū mēsura ē illud bonū
qꝫ absqꝫ mensura ē. h' aug9
Ecce quō apte claret ꝑ pdcā
scōrū ꝑrm ineffabilē ꝛ imē
surabilē eē miāꝫ dei. Tolla
tur ergo ab homīe oīs despe
racio. et maxiē ab illo qui
in toto corde suo ꝑ verā pe
nitenciā sequit' dnm̄. et
tantā spem hrē debꝫ ad deū

quod si etiam unus tantum homo ex omnibus
hominibus de toto mundo sal-
vaetur. eundem seipsum debet es-
timare esse et sperare. Ad tan-
tam consolatoriam spem beatus augustinus
in libro de ritu ecclesie invitat
unumquemque fidelem sic dicens
Omnis autem ab homine christiano
tollatur desperacio. nam si inter
omnes mundi homines solus
unus homo salvari deberet
unusquisque sperare tenetur se
esse illum qui salvetur. hec augustinus

Audiens tantam. Filius.
Amirabilia de misericordia dei
pre gaudio et admiracione pe-
nitus deficio. O omnipotens deus
pernorum viscerum pietas in-
audita. O gratia singularis
Ordine misericordie pelagus infi-
nitum cunctis mortalibus incompre-
hensum excedens ingenia.
superans vota. denique super-
grediens merita universa.
Quis enim tam flagiciosus
qui aure papiens et intel-
ligens tantam tuam pietatem
ad spem venie suorum de-
lictorum. postposita sua iniqui-
tate quam gessit non resurgat.

Capitulum octavum. Pater

Bene sapis fili. et op-
time dixisti de tam
incomprehensibili dei misericordia.

Erubescat ergo humana ma-
licia et superbia. et consideremus
tantam benignitatem dei erga
quanto acius non desperando
ad fontem pietatis dei per
veram penitenciam et conversionem.
et tanto humilius et ferventius
ipsius misericordiam postulet quanto
ad indulgendum prompcio-
rem cernit ipsum existere. De hoc
dicit richardus de sancto victore
Quam nulla viciorum enormi-
tate de dei miseracione est
desperandum. qui tam multus
est ad ignoscendum. Sed numquid
ideo eum imprudenter et irreverenter
implorare debemus. quem ad in-
dulgendum tam pronum agno-
uimus. Immo tanto magis
debemus in eius conspectu eru-
bescere. tanto humilius veniam
postulare. quanto benigniorem
et dulciorem agnovimus. quem
contumaciter offendimus. hec
Rychardus. Considerantes
igitur tantam pietatem in visceribus
dei nostri. curramus singuli ad
sinum pietatis. et ad gremi-
um misericordie eius. dum licet. et in hoc
corpusculo sumus. ne postea
pati die mortis. quamuis
spacium penitencie et invenire non
possimus. Accedamus ergo
cum fiducia ad thronum gratie

eius. et si sentimus in nobis
duriciam cordis. flagitemus
clemenciam ipsius ut emolli
at illud. graciam compunctionis
infundendo. per quam possi
mus saluari et misericordiam eius
inuenire. Ne forte tardantes
incurramus indignacionem ipsi
us. et perpetuam duriciam cor
dis nostri. Ipsa enim corda pra
ua et dura potest emollire
cum sibi placet. et quando sibi
placet. De hoc dicit beatus au
gustinus sic. Deus tam ipse desipi
at. ut dicat deum malas
hominum voluntates quas volu
erit. quando voluit ubi voluit
in bonum non posse convertere
sed cum facit misericordiam facit. cum autem
non facit per iudicium non facit.
quoniam cuius vult miseretur. et
quem vult indurat. hec augustinus
De hac dei misericordia dicit etiam
beatus gregorius xxix° moralium. Mi
sericors deus diu peccata homi
num tolerat. et cum iam vici
num finem respicit. plerumque
mentes peccancium immutat
hoc de se vim tante pieta
tis insinuans ~~iat~~ Job. Num
quid tenuisti concuciens extrema
terre. et excussisti impios ex
ea. Per terram quippe homo
infirma sapiens designatur

[Margin: et diuerso modo quo sibi placet]

[Margin: p]

[Margin: ait]

cui peccanti dictum est. Ter
ra es et in terram ibis. Sed quia
pius conditor facturam suam
non deserit. mala hominum et
per suam sapienciam tollerat. et per
eorum ~~quoque~~ quamque conversionem
relaxat. Cum duras atque inse
nsibiles mentes respicit. modo
eas minis. modo verberibus. modo
revelacionibus terret. ut que pessima
securitate duruerant salu
bri timore mollescant. quatinus
vel sero redeant. et hoc ipsum
salutem quia diu expectati sunt
erubescant. Scit enim dominus quia
extrema vite nostre plus iudi
cat. et ideo electos suos in fine
sollicicius purgat. Scriptum
quippe est. Dominus iudicabit fi
nes terre. Tanto ergo ipse
suis ultimis nostris invigilat.
quanto in ipsis pendere inicia
sequentis vite pensat. hec gregorius
Item de eadem misericordia dei quomodo
corda eciam desperata ad pe
nitenciam trahat. Item gregorius
super illo verbo Job. Numquid in
gressus es in profundum ma
ris etc. Mare quippe est mens
humana cuius profunda deus
ingreditur. quando per cognicionem
suam ad lamenta penitencie ab
intimis cogitacionibus perturba
tur. quando priores vite nequicias

[Margin: Q]

ad meo͂riā reducit. et fluc
tuantē in cōfusioē sua aīm
cōuertit. Profunda ma
ris deus penetrat qn̄ eci
am despata corda pmu
tat. Tūc enī corda pmu
tat. qn̄ cor secularē yulu
at. Tūc profūdū maris
ingreditur. qn̄ visitare mē
tes etiā pressas scelerib;
nō dedignatur. Qn̄ et eas
peccando subiugitur. Et
ī nouissimis abyssi deam
bulasti. Qd enī abyssus
nisi mens huāna. Que
dū seipam cōprehendē nō
valet sese in oē qd ē. ve
lud obscura abyssus latz
In nouissimis ergo abyssi do
minū deambulare. ē etiā
nouissiorū hoīm corda cō
uertē et despatas mētes
visitacoīs sue vestigijs
tangendo mirabilit refor
mare. Cū enī post īmēsa
scelera qsis cōpūgitur. qd
aliud qm̄ ī nouissimis abys
si deus ambulasse videtur.
Quasi in abysso nāq; deus
deābulat. cū obscurū cor
penetrās fluctus īuisibiles
viciorū calcat. Plerūq; e
nī pterita alia plāgimus
alijs pn̄tib; vrgemur. ut

mō supbia. mō ira. modo
luxuria. mō auaricia tēp
tante fatigemur. Sz cū cū
ta hec in corde nrō dns̄ oc
culte visitacoīs sue timore
repmit. qd aliud qr ī abysso
gressū ponit. Quos gress;
mēte cōspiam;. qn̄ cont in
surgēcia vicia. quō ciciu; e;
obuient dona pesam;. hec
gregorius. Ecce habem; p h;
dictā quō misericors deus e
ciā corda neqssima 7 despa
ta plerūq; ad pniāz cōuer
tit. Consideratēs aūt tantā
pietatē dei. cauēdū sūope
est. ne qs in pctā cīme labatur
qr si lapsus fuit nō despet
sz p lameta pnīe surgat.
Relaxat enī deus pctm̄ qd
defletur. attamē qui stat. ti
meat ne ī pctm̄ cadat. qr a
si digne deflere possit pctā
que cōmisit ignorat. Nam
fniāz btus gregorius xxxiij mo
rar. sup illo iob. Nunq; ar
milla pforabis maxillā
eius. videlz. behemoth pul
chre tangit cū dicit. Caue
dū sūope est. ne qs delecta
coē pctā leuiathan istius
ore rapiatur. et tn̄ raptus si
fuit. nō desperet. qr a si pec
catū pfecte lugeat. ad huc

foramē in maxilla eius ī
ueñt p qd euadat. Iā dētib;
teneat᷑. s; adhuc si euadedi
via q̄rit᷑ in maxilla eius
foramē invenit᷑. Habet
etiā captus qua exeat. q̄
pvidē noluit ne caperet᷑.
Quisq̄s ergo qui nondū
captus ē maxillā ei9 fu
giat. quisq̄s vero q̄ iā cap
tus est in maxilla fora
mē querat. pius q̄ppe ac
iust9 est conditor nr̄. Sz
nec dicat pius ē. venia
lit᷑ pecco. et nec qui pec
cavit dicat. q̄a iust9 est
de pcc̄i remissioē despero
R. Relaxat enī deus facin9
qd deflet᷑. s; ppetrare quisq;
timeat. qd si digne deflere
possit ignorat. Ante culpā
ergo iusticiā metuat. post
culpā tn̄ de pietate p̄su
mat. neq; ita iusticiā time
at. ut ulla spei cōsolatioē
convalescat. neq; ita cōfidat
de mīa. ut adhibere vulne
rib9 suis digne pnīe neg
ligat medicinā. Sz quem
videt sibi pcē. sp etiā cogi
tet districte de se iudicare
Sub pietate itaq; ei9 spes
parcoris gaudeat: s; distric
tioē illi9 peñitentis correctio
cōtremiscat. Spes igit᷑ nr̄e
p̄sumpcionis habeat etiā mor
sū timoris. ut ad corrigen
da pcc̄a iusticia iudicantis
terreat. quē ad fiduciā ve
nie grā parcentis invitat.
Hinc enī p quēdā sapien
tē dicit᷑. Ne dixeris misera
tioēs dnī mlt̄e. pccōrū me
orū nō recordabit᷑. Pieta
tē namq; eius ptin9 z iusti
ciā subdidit dicēs. Mīa
enī et ira ab illo. Diuina
itaq; demēcia maxillā be
hemoth istius pforans ubi
q; hūano gnī et misericor
dit᷑ z potent᷑ occurrit. q̄a
nec libero āmonitionē p
cavēdi tacuit. nec capto re
mediū fugiendi subtraxit
Ad hoc q̄ppe in sacr̄ scriptura
virorū taliū. id est dauid
et petri pcc̄a sūt indita. ut
cautela minorū. ruina sit
maiorū. Ad hoc vero utro
rūq; illic z pnīa insinuat᷑
et venia. ut spes perditorū
sit recuperatio. De statu
ergo suo dauid cadente
nec supbiat. de lapsu etiā
suo dauid resurgente nec
desperet. Ecce quā mira
bilit᷑ scriptura dnī. eo verbo
supbos p̄mit. quo vē humiles

leuat. vnā nāqz rē gestam
cōtulit. et diuso mō supbos
quidē ad humilitatis formi
dinē. humiles vō ad spei fidu
ciā reuocauit. O inestimā
bile noui gnūs medicamē
tū. qꝫ vno eodēqz ordine po
situ. et pmedo ~~timēcia~~ ex tumētia
siccat. et subleuando arēcia
infundit. de maiorū nos
lapsu teruit. sz de reparacioē
roborauit. Sic quippe sup
nos dīne dispensacioīs mi
sericordia. 2 supbientes re
pmit. et ne ad desperacionē
corruamꝰ fulcit. hᶜ gregꝰ.

§ Ista dcā scīssimi viri
docetᶜ hō sup hec spem 2 tio
rē. spem de miā. tiorē de
iusticia. spē. ut si lapsus
fuit surgat p pniāz. tiorē.
ne iterū incidat in pccī ru
inā. qȝ valde displicet oī
potenti dō recidiuacio siue
reiteracio pccī. Vn̄ omīs
penitēs sup miāz dei et ius
ticiā corā oculis sui cordis
habeat. miāz ut p spem eri
gaturᶜ. iusticiā ut p timorem
humilietᶜ. Ad hoc faciendū
hortaturᶜ bts augꝰ sic dicens
Nūqȝ peccorū enormitas sn̄
intuitu dīne clemēcie est
pensanda. nᶜ dīna bōitas
sn̄ rigore iusticie cogitan
da. nā hᶜ sn̄ illa facit inso
lescē. illa vero sn̄ ista des
perando facit nimis ptimes
cere. hᶜ augꝰ. Sz fortassis
est aliqꝰ qui tot c̄rimina
se cōspicit cōmisisse. qꝫ ppt
illa timeat dei amiciciam
et dilcōnē quāuis doleat
neqȝ assequi posse. Sz ab
sit hoc a cordibz oīm pcco
rū. sua tn̄ pccā plangēciū
2 dolenciū. Nā p lamenta
pnie pccōr qūuis sordidissi
mus efficitᶜ dei amicꝰ et
dilectꝰ. De hac magna pi
etate 2 miā dei. dicit bts
bn̄ardꝰ. Quid de tua miā
dicā bone ihū. qui nō mi
nꝰ peccōrē cōuersū diligis
qm̄ eū qui nūqȝ pccī ma
culā cōtraxit. hᶜ bernardꝰ
Nō enī qui peccauerit. sz
qui in pccīs pseuerāt sunt
odibiles et abhoīnabiles
dō. Conūsos vero et penitē
tes peccōres ad gremiū sue
pietatis et dilcōnis paratꝰ
est suscipe xp̄s. De hoc ait
bts augꝰ in quodā sermoē
Nō enī qui peccauit. sed qᶜ
in pccīs suis pseuerauit
odibilis erit deo et abhoīna
bilis. Nā ut de indulgēcia

dīna neċ diffidat. dn̄s
nos ꝑ ꝓphāz velud pī piſſ
ſim⁹ conſolat̄ dicēs. No
lo mortē pctōis. ſꝫ ut con
uertat̄ et viuat. Et illud
Impietas ipiȷ nō nocebit
ei in q̄cūq₃ die cōuerſus
fuit ab iniquitate ſua. Sꝫ
iſta tā magna mīa tūc
nobꝭ prodeſt ſi nō tarda
m⁹ ɔuerti ad dn̄m. nec
c̄mina c̄minibꝫ ſupaddim⁹
Sꝫ forte cogitat aliq̄s ſe tā
ḡuia admiſiſſe pctā. ut
iā miāz promēri nō poſſit
Abſit hoc a ſenſibꝫ oīm p̄
cātorū. O hō quicūq₃ illā
pctōꝝ mltitudinē attē
dis. aut oīpotēciā celeſtis
medici nō attendis. Cū
enī de⁹ velit miſereri q̄a
bon⁹ ē. et poſſit q̄a oīps
eſt. ipē contī ſe dīne pieta
tis ianuā claudit. q̄ deū
ſibi miſereri ꝗ nō velle. ꝗ
nō poſſe credit. cūq₃ aut
bonū ꝗ oīpotentē eē diſ
fidit. Nemo ergo poſt cētū
pctā. ꝗ poſt mille c̄mina
de miā dīna deſperet. Sꝫ
tn̄ nō deſperet. ut ſn̄ vlla
mora deū ſibi reppiciare
feſtinet. ne forte ſi cōſuetu
dinē peccandi fecit. eciā

ſi velit a dyaboli laqueis li
berari nō poſſit. h̄ augustin⁹
Ecce quō btiſſim⁹ vir au
guſtin⁹ oīs pctōres eciā
in pctīs mltis ⁊ maximus
iacētes hortat̄ ad ſpē venie
et neīnē debere deſꝑare de
dei miā et pietate. ſic tn̄
ut ſn̄ vlla mora ꝑ pniām
et cōuerſionē ^ feſtinet facē ^ ac bonā ɔ̄ſuacōēz
ſibi deū ꝓpiciū. ne tardā
do ꝑ negligenciā ⁊ incuriā
tradat̄ in reprobū ſenſū.
et incidat in laqos dyabo
li. ex quibꝫ eciā ſi voluit ex
cutē ſe nō poſſit. Sciendū
eciā ꝙ dīne miē mlta ſūt
effect⁹. Ipā enī dei miā
p̄ueīt neſcientes. t̄git nolē
tes. ſequit̄ nō querētes. p̄
cipit fugientes. reuocat
recedētes. expectat tardātes.
ſuſcipit reuertētes. remittit
debitū. confert meritū. p̄
miat vlt̄ cōdignū. Primo
p̄ueīt neſcientes. ps. Deus
meus miā eius p̄ueniet
me. et hoc ꝑ occultā inſpi
racionē. Jo. t̄cio. Spiritus
vbi vult ſpirat. et vocē ei⁹
audis. et neſcis vn̄ venit
aut quo vadat. q̄a vox dī
ne inſpiracōis audit̄ int⁹
in corde penitentis ꝑ cogni

cionē. et nescit vn̄ veniat
q̄a ab hoīe ignorat᷑ dīne
vocacōis causa cū sit pure
gratuita. a' quo vadat. q̄
silit' ignorat᷑ de finali p̄
seuerancia. Scd̄o trahit no
lentes. Jo. vi°. Neō pt̄ veni
re ad me. n̄ pt̄ meus trax
erit eū. Tercio sequit᷑ nō
querētes. Ezechiel xxxiiij°.
Qd̄ perierat requirā. et qd̄
abiectū fuerat reducā. Qr
to p̄currit fugiētes. Exodi
xxiij. Ecce ego mitto ange
lū meū qui p̄cedat te. Qn
to reuocat recedentes. ysa°
xxxi. Conūtimī ysrl' filij si
cut in profūdū recesseratis.
Sexto expectat retardātes.
ysa°. xxx°. Expectat dn̄s ut
misereat᷑ et ido exaltabit᷑
parcis vob. Septiō suscipit
reūtentes. ps. suscepit eos
de via īiquitatis eorū. Et
illud Jeremie vbi dn̄s ad p̄
catricem aīaz dicit. Tu for
nicata es cū amatoribus
mltis. tn̄ reuertē ad me ꝛ
ego suscipiā te. Octauo re
mittit debitū. math xviij.
Oē debitū dimisi t'. qm̄
rogasti me. Nono cōfert
meitū. vn̄ paulꝰ. Qd̄ ha
bes qd̄ nō accepisti? Decīo

p̄miat sup cōdignū. Ad rō
nos viij. Non st̄. cōdigne
passioēs huiꝰ tp̄is ad futu
rā gloriā que reuelabitur
in nob. Qr igit᷑ omīa que
p̄missa sūt de dei pietate
et miā. debet vnūquēq₃ pec
catorē sua facinora trepidā
tē ad spem fiducie animare
et ad citū ꝯuersionē ad deū
seu p̄niaz agendā mouē
ut saluꝰ eē possit in ext'
mis suis et in die iudicij.

Gaudes gau. Filius.
Gdeo audiēs tantā
miāz et pietatē eē in visce
rib₃ dei nr̄i. et q̄a apuī ē
gremiū benignitatis eius
ad suscipiendū om̄s pctō
res in sordib₃ facinorū cō
stitutos. necē est ut currāt
singuli qui se sentiūt onē
c̄minū grauatos. nichil
hesitātes ad fontē tante
pietatis. ut abluti a fetorē
suorū scelerū veniā ꝛ graz
ab ip̄o miarū dn̄o valeat
impetrarē. Sz rogo pr̄ ut
me de hoc informes. Cū
igit᷑ deus sit ita misericors
quare hoīes pctōres q̄plu
res nō attendūt eiꝰ pietatē
ut se p̄ p̄niaz ꝯuertāt ad
seipm̄. ul' qd̄ ē q' ipedit tantā

x

eorū salutē. Capitulum nonū.
Quod hōines ꝙ pluri
mi et heu pro ma
iori pte ut cernim⁹ tardi
sᵗ ꝛ negligētes ad ꝯūsio
nē ad deū siue ad pniaꝫ
agendā. facit amor pn̄tis
vite. et delectacio in rebus
trāsitorijs. Qui vero cōuer
ti volūt nccē est ut pn̄cia
despiciant. et futura dili
gant. ut testatᵘʳ gregoꝰ pmo
mōliū dicēs. Sunt nonnulli
qui vitā suā negligūt. ꝛ
dū trāsitoria appetūt. dū
etna vł nō intelligūt. vł
intellcā ꝯtēpnūt. Cuqꝫ e
terna que amiserūt nō
ꝯsiderāt. eē se heu miseri
in bonis putant. Nequaqꝫ
enī ad veritatis lucē cui cō
diti fuerāt mētis oculos e
rigūt. neqꝫ ad ꝯtēplacionē
eterne patrie. desiderij aci
em tendūt. sꝫ semetipōs in
his ad que pıecti sᵗ dese
rentes. vice patrie diligūt
exiliū. qd̄ paciūtᵘʳ. i cecita
te quā tollerant. qsi i cla
ritate luīs exultant. At
contᵃ electorū mētes. dū cūc
ta trāsitoria nulla eē cō
spiciūt. ad qd̄ sit condite
exquirūt. Cuqꝫ eorū satis
fcōni nil ext̄ deū suffiat
ipā inquisiciōis exercitaci
one fatigata. illorū cogi
tacio in cōditoris sui spe ꝛ
ꝯtēplacioē requiescit sup
ius interseri ciuibꝫ appetit
et vnusqsqꝫ eorū ad huc ī
mūdo corpe positus. mēte
iā extra mūdū surgit. e
rūpnā exilij quā tollerat
deplorat. et ad sublimē pa
triā incessantibꝫ se amo
ris stimulis excitat. Cū enī
dolens vidit ꝙ sit eternū
quod pdidit. īuenit salubre
ꝯsiliū. tempale hoc despi
cere qd̄ pcurrit. et quo ma
gis crescit cōsilij sciā ut pe
ritum deserat. eo augetᵘʳ
dolor qd̄ nūdū ad māsura
ptingat. Vn̄ bene p salo
monē dicitᵘʳ. Qᵘⁱ addit sciē
ciā addit ~~et~~ dolorē. Qui enī
scit iā sūma qͣ ad huc nō
habꝫ. magis de īfimis in
quibꝫ retinetᵘʳ dolet. Hᵉ gregoꝰ.
Itē de eisdē carlibꝫ homībꝫ
dicit idē viij mōliū sup il
lud iob. Cutis mea aruit
et contracta ē. In scē ꝗpe
ecclie corpe hij qui solis ex
exterioribꝫ curis inseruiūt.
congrue cutis vocantᵘʳ. que
nimirū cutis arescendo at

trahit᷑. q̄ꝛ mentes carnaliu̅
du̅ p̄ńcia diligu̅t. et qua
si iux̄ posita co̅cupiscu̅t
ad futura tendi p̄lo̅gani
mitate̅ nolu̅t. Hanc nāq;
attractione̅ p̄ƀs formida
uerat cu̅ dicebat. Sicut a
dipe et pinguedīe replea
tur aīa mea. Adeps q̄ppe
pinguedīs aīam replet.
cu̅ hanc cont p̄ńciu̅ deside
riou̅ estu̅ supne spei infu
cio refouet. Cutis ergo a
rescens attrahit᷑. cu̅ cor re
bz exterioribz deditu̅. atq; ex
despacioe̅ sitatu̅. in aucto
ris sui amore̅ no̅ tenditur.
ƺ in semetipo ut ita dixeri̅.
rugosa cogitacioe̅ replicat᷑
Pensandu̅ vero ē q̄ carnales
mentes idcirco p̄ńcia dili
gu̅t. q̄ꝛ vita carnis q̄ fu
gitiua sit minime attendu̅t
Nā si velocitate̅ tn̄sit9 eius
aspicere̅t. hanc eciā p̄sp
ante̅ minime amare̅t. Sā
a̅t q̄ꝛ p̄ńtis vite mome̅ta
decurre̅ sub festinacioe̅ co̅
spiciu̅t. neq̄q̄ in hoc mobi
litatis itine̅. cordis i̅tencioe̅
a figu̅t. h᷑ gregꝰ. ¶ Ph᷑ igit᷑
dca̅ maifeste apparet q̄ a
mor reru̅ tn̄seu̅ciu̅ siue de
lectacio p̄ńciu̅ faciu̅t hoīes

tardos ad penitendu̅. ¶ Et
e co̅uerso. co̅teptus mu̅di fa b
cit promptos ad d̄o obedi
endu̅. Nā ip̄e amor mu̅di
cu̅ p̄ualet ad ab̄iendu̅ ho
nores t̄renos mentes hoīm
instigat. ne despecti videa̅
tur. res facit cumulare t̄renas.
rebus in p̄speris gaudere.
sola que assu̅t cogitare. nl'
lam meōria̅ celestis patrie
h̄re. De talibz dicit b̄tus gre
gorius viij moraliu̅ sup il
lud iob. Tab̄naculu̅ ipiorꝫ
no̅ subsistet. sic. Tabīnacu
lu̅ quippe co̅struit᷑ ut ab
estu corpus ꝛ frigore defe̅
dat᷑. Quid itaq; hoc loco
tab̄naculi noīe nisi edifi
cacio t̄rene felicitatis exp̄
mit᷑. p̄ qua̅ sup se r̄probi
cāsura multiplicat. ut se a
p̄ńtis vite nccītatibz q̄si
ab estu et ymbribz defen
dant. Honoribz nāq; excl̄
cere ambiu̅t. ne despecti vi
deant᷑. terrena aggregādo
exaggerant. ne inopie fri
fore torpescāt. co̅tepnu̅t cī
curre̅ q̄d sequit᷑. et tota i̅
tencioe̅ satagu̅t. ne q̄d in
p̄ńtibz desit. studet nome̅
dilatare̅ ne lateat. munitos
se in oībz ꝛ felices putant

Ubi ergo mētis habitaculū
cōstruūt. ibi produbio tabˀ
nacula fixerūt. adūsa ipa
cient̄ ꝑferūt. remisse ī pspe
ris letant̄. sola que assiūt
cogitant. nˀ ad affcm celes
tis patrie ulla recordacoē
respiciūt. gaudet sibi suppe
tē bona que cupiūt. atꝫ ubi
carne requiescit. ibi et mē
tē extinguēdo sepeliūt. qa
secularis cure telo trucidati.
terenarū rerū cumulū aggre
gāt. et quē foris exquirēdo
mltiplicāt. huc sp interius
ꝑ cogitacionē portāt. At cō
tra iusti nˀ oblata bona
ꝗ pro magno accipiūt. nˀ
illata mala valde ꝑtimes
cūt. sꝫ et cū bonis pn̄tibus
utūt̄. ventura mala me
tuūt. et dū de malis pn̄ti
bꝫ gemūt. bonorū sequētiū
amore cōsolant̄. sicꝫ tpali
refouet̄ subsidio. sicut via
tor utit̄ lecto. pausat ꝛ rece
dē festinat. qescit corpe. et
aliud tendit mēte. nōnūq̄
vero ꝛ adūsa ꝑeti appetūt.
et in trāsitorijs prosperacōi re
fugiūt. ne delectacoē itineris
a patrie ꝑuēcione tardēt.
ne gressū cordis in via ꝑeg
nacōis figant. et qnꝫ ad
cōspectū celestis patrie sine
remuneracoē ꝑueniāt. gau
dent despici. nec dolēt se ne
cessitatibꝫ affligi. Qr ergo
cont̄ pn̄cia se adūsa nō mu
niūt. qsi cont̄ estus ꝛ plu
uias habere tabnaculū no
lūt. Iusti itaqꝫ hꝗ se cōstruē
negligūt. ubi ꝑegrinos se
eē et hospites nouerūt. Na
enī in ꝓprijs gaudē deside
rant. eē in alieno felices
recusant. Iniusti aūt qnto
longius ab etne patrie hē
ditate diuisi sūt. tanto in
terra alcius fūdamēta co
gitacōis figūt. Bene er
go dicit̄ tabnaculū ipo
rū nō subsistet. qa vite fu
gientis amatores dū se stu
diose pn̄tibꝫ cōstruūt. repē
te ad etna supplicia rapiū
tur. hˀ gregꝰ. Qd aūt car
les hoīes sic inherēt tēpo
ralibꝫ. hoc facit qa negli
gūt pensare etna. nec ꝑpē
dūt finē tpē oīa trāseūcia.
et ideo suā ꝯsolacionē totā
in voluptatibꝫ carlū desi
deriorū. ~~que ideo deficiat~~
ponūt. De hoc dicit idem
btūs gregoriꝰ xº molium sup
illo iob. Oculi īpiorū intē
cōes sūt carlū desideriorū

Oculi impiorū deficiet. et
effugiū ꝑibit ab eis.

que idcirco deficiūt. q̄a et̄na
negligūt. ꝛ sola semꝑ trāsito
ria prestolant̄ adipisci. q̄p
pe et̄nā gloriā cogitāt m̄l
tiplicari. reb; tꝑalib; exoptāt.
ad mortē quoq; cotidie cur
su celerī labencium tendūt. ſ;
cogitar̄ mortalia nesciūt. cur
nus vita ꝑ momēta deficit.
et cū carnale desideriū crescit
res habita istanti fine cor
rūpit̄. et habendi anxie
tas nō finit̄. ſ; cū mors im
pios subtrahit. eorū ꝑfecto
desideria cū vita t̄minat̄.
quorū scilz oculi tūc supna
visiōe deficiūt. q̄a sua hic
iudicio a et̄rna deficiē de
lectaciōe noluerūt. a quib;
et omē effugiū ꝑibit. q̄a
eorū malicia ab aīaduer
sione districti iudicis quo
se valeat occultar̄ nō īue
nit. Nā nūc ꝗ̄ cū tristiciā ūqui
aliquā. vl' aduersa paciū
tur. effugij latebras īueni
ūt. q̄a ad voluptatē proti
nus desideriorū carnaliū re
surgūt. Ne enī paupertas
cruciet diuicijs animū de
mulcent. ne despect⁹ prio
rū deꝑmant. sese digni
tatib; exaltant. Si fastidio
corpus atterit̄. appositis
epularū diūsitatib; nutrit̄.
Si quo mesticie impulsu de
icit̄. mox ꝑ imposita locor̄
blandimēta releuat̄. Tot
ergo hic hn̄t effugia quot
sibi ꝑparant delectamēta. ſ;
q̄nq; ab eis effugiū perit
q̄a dū eorū mens amissis oīb;
se solūmō et iudicē ꝯspicit
tūc voluptas subtrahit̄. vo
luptatis culpa seruat̄. et
repente miseri ꝑdendo dis
cūt. q̄a ꝑitura tenuerūt.
qui tn̄ quousq; viuūt cor
poralē querē nocitura nō
desinūt. Vn̄ et subditur.
Et spes illorū abhoīnacio
aīe. Quid h' peccōr totis co
gitaciōib; sperat. nisi ut po
testate alios trāseat. cūctos
rerū m'ltiplicaciōe trāscen
dat. adūsantes dn̄ando
subiciat. obsequētib; mi
rand⁹ īnotescat. ire ad vo
tū satisfaciat. benignū se
cū laudat̄ ōndat. quidq̄
gula appetit offerat. Vn̄
ergo illorū spes abhoīnacio
dicit̄. quia ea que carnales
ambiūt. spūales quiq;
iudicio rectitudinis adūsā
tur. Nā q̄ peccōres volup
tatē estimāt. procul dubio
hoc iusti penā putāt. Ab

hoīnacio hec aīme spes est
prauorū. quia nimirū spi
ritus deficit vbi caro requi
escit. ut caro mollibꝫ sic
aīa duris nutrit᷑. Illa blā
da refouet. hanc aspēa ex
ercet. illa deltācionibꝫ pas
cit᷑. hec amaritudibꝫ vege
tatur. et sicut carnē dura
sauciāt. sic mollia spītū
necant. sicut illā laboriosa
īterimūt. ita hanc deltābi
lia extinguūt. Spes itaqꝫ
carlū ab hoīnacio dicitur
aīe. q̄a in īpetuū spūs
interit. vn̄ ad tps caro sua
uit viuit. hᵉ gregꝰ. Et
sciendū qꝫ amatoēs mūdi
cū ab eius affectu se nō so
lū nō tēpant. sꝫ eciā ad ipi
us dilcōnē ꝓpter carles ~~vo~~
voluptates et vanitates se
effundūt. intm̄ ꝑualet ī
eis amor seculi. et quodā
mō in illiꝰ deltācioē exce
cant᷑. ut eciā circa mortē
amaē tpalia nō desistāt.
Qd pulchre tangit beatꝰ
gregꝰ viij mōliū sup illo
iob. Et cōsupti sᵗ absqꝫ vlla
spe dicētes. Reproborū mē
tes erga dies pn̄tis vite tā
to amore cōstrīgūt᷑. ut sic
sp hic appetant viuē. q̄tenꝰ
si valeant viuēdi cursū de
sideret nūqꝫ finire. Cogitaē
q̄ppe ventura despiciūt.
spem totā in rebꝫ trāseūtibꝫ
ponūt. ipē nulla n̄ que p̄
tereūt cōcupiscūt. Cūqꝫ ni
mis trāseūcia cogitāt. ꝛ mā
sura nullatenꝰ sperāt. sic
cecitate insensibili cordis
oculꝰ claudit᷑. ut eterne luci
nullatenꝰ intendat᷑. Vn̄
fit. ut sepe iā corpus mo
lestia quaciat. ꝛ vicina
mors vtutē vitalis spūs
incidat. nᵉ tn̄ curāe que
mūdi sūt desināt. iācꝫ eos
vltor ad iudiciū ptrahit. et
tn̄ ipi ordinacioē sollicita
rebꝫ trāseūtibꝫ occupati.
nichil aliud cogitāt. nisi
in hoc mūdo adhuc q̄lit
viuāt. relinquēdo omīa
q̄si possidenda disponūt.
q̄a spes viuēdi nō frangit᷑
eciā cū vita t̄minat᷑. Iā
ad iudicis t̄rahūt᷑ pn̄ciā. ꝛ
tn̄ adhuc labendis rebus
inhent p curā. Dum enī
mente abeē mors longe
credit᷑. eciā cū sentit᷑. sicqꝫ
a carne aīa soluit᷑. ut er
ga pn̄cia īmodēato amoē
se retinēs. tn̄ ad etnū sup
pliciū ducat᷑. hoc ipm quo

q̄ nesciat quo ducat᷑ ⁊ dese
res q̄ amare cū t̉mino noluit,
repente sn̄ t̉mino īuenit. q̄
nūq̄ᵽ ꝑ̄uidit. Ac contͣ̄ electorū
mēs ad eternitatis intēcionē
tendit᷑ eciā cū p̄ns ea feli
cit᷑ vita comitat᷑. magͣ̄ car
nis salute utit᷑. n᷑ tn̄ eius
fiducia retardat᷑. nullꝰ ad
huc mortis articulꝰ erūpit.
et quasi p̄n̄tē hanc cotidie
cōspicit. quia enī vita ide
sinent᷑ labit᷑. spes ei viuēdi
funditꝰ amputat᷑. Bene
ergo de diebꝫ p̄t̄eūntibꝫ dicit᷑
Consūpti sūt absq̄ᵽ vlla spe.
Ac si apte dicat. Mentis fi
duciā in p̄nti vita. nō po
sui. quia omē qd̉ p̄terit
calcando despexi. Vn̄ et
apte subdit᷑. Memēto q̄ͣ
ventꝰ est vita mea. Hij et
enī vitā carnis q̄si ꝑma
nentē diligūt. qui q̄ͣnta
sit vite sequētis eternitas
nō intendūt. Cūq̄ꝫ solidi
tatē ꝑhēnitatis nō cōside
rāt. exiliū patriā. tenebras
lucē. cursū stacionē putāt
At contͣ̄ sc̄i viri quo ad et̉
na cor eleuāt. q̄m̄ breue
sit qd̉ fine claudit᷑ pēsāt.
et eo eoꝛ sensibꝫ vilescit
qd̉ preteri.quo ītellcū ra
diante inlucet qd̉ acceptū
nūq̄ᵽ recedit. Cūq̄ꝫ infini
tatē ꝑhēnitatis aspiciūt.
neq̄ᵽ iā pro magno desi
derant quicq̄ᵽ finis angus
tat. ſꝫ subleuata mēs ext̉
tp̄m t̉minos ducit᷑ eciā
cū carne in tp̄e teneat᷑. et
tanto alcius finiēda despi
cit. q̄ͣnto verius īfinita cog
noscit. Sꝫ h᷑ ipā hūane bre
uitatis cōsideracio auctoꝝ
nīs magne v̉tutis oblacio
est. Vn̄ bn̄ dicit᷑. Memē
to q̄ͣ ventꝰ est vita mea
Ac si apte dicat᷑. Trāseūtē
velocit᷑ benignꝰ respice. q̄ꝫ
et tanto videri a te misei
cordius debeo. q̄ͣnto ipē a
cōsideracioē breuitatis mee
oculos nō auerto. Sꝫ quia
dū tp̄s vite p̄ntis abscin
dit᷑. ad opacionē ꝑmēnde
venie vlterius nō reditur.
rec̄ subiūgit᷑. Nec reuertet᷑
oculꝰ meus ut videat bona
Ad videda bona extincti o
culꝰ nō redit. q̄ͣ ad exhibē
da rc̄ā op̄a. exuta carne a
nima. nō recurrit. Nequaq̄ᵽ
oculꝰ ad videnda bona re
uertit᷑. quia retribucionē
suā mēs inveniēs ad op̄a
cionis vsū nullatenꝰ reuocat᷑

bs gregorius. Ecce quō hōines
carnales eciā circa fine vite a
more tpalia ꝛ trāsitoria nō
E desistūt. Electi vero econtrario
ꝓpt' amore celestis patrie.
eciā cū sani sīt ea contēpnūt
Sz et hoc cōsiderandū ꝙ ad
cumulū miseriarū illorū.
videlz. hōim. qui sic absorp
ti sīt in amorē tpaliū ꝛ carna
liū voluptatū. rapiūt' eciā
et tradūt' in quādā duri
ciā cordis. et insensibilitatē
mentis. ut labores ꝓ mūdo
libenti aīmo sustineāt. dū
mō pociant' ꝛ assequi valeāt
seculi voluptates. Hoc pro
bat btūs gregorius xx moraliū
dicit. Mūdi amatores
attendūt trāsitoria q̄ rapi
ūt. et intueri negligūt bo
na ꝑmanēcia que ꝑdūt.
Cūqꝫ tpaliū amore flagrāt
verā leticiā violent' igno
rāt. quā si studiose cognos
cē quererēt. qm̄ flenda sīt
gaudia q̄ appetūt viderēt.
Sz cū meliora scire cōtēpnūt.
sola sibi velut sūma eligūt.
que visibilit' oculis seducti
one sagaci blandiūt'. visi
bilia sequētes cor figūnt.
et tanto extrinsecus gaudēt
quāto recordacōēz sui intrinsecus

nō hūt. Miscent' cū eorū
gaudijs plerūqꝫ tribulacioēs
atqꝫ ex rebz ipīs quibz sup
biūt flagellant'. et tm̄ hoc
ipm̄ delicias estimāt. quia
et dura quidē ex ꝑūtis vite
amore tolerat. et tm̄ affectu
nimie cupiditatis obliga
ti. laborē eiusdē toleracie
voluptatē putāt. Quanū
ergo genus recto dei iudicio
voluptatibz suis dimissū
atqꝫ ꝑ easdē voluptates spon
taneis tribulacioibz traditū.
quia et amara sīt que ꝑ huius
vite amorē tolerat. ꝛ tamē
eandē amaritudinē cecitate
cupiditatis quasi insensibili
tate ebrietatis ignorat. A
mat enī ꝑuisi hōines ꝓ huius
mūdi gloria eciā tribulacio
nes. ciccius pro ea sudori
bz libent' seruiūt. ꝛ grauiū
laborū iugo deuotissime
colla submittūt. Dns aūt
cessacionē a mūdi laboribz
impat. sed quietis dulcedi
nē ꝑsuadet. et tm̄ vesana
iniquorū mēs plus assequi
aspa concupiscit. ꝙ tenere blan
da spūaliter gaudet. plus
acerbitate fatigacionis qm̄
quietis dulcedine pascit'
Qd' apte in semetipso nob

isrfahelitic9 ppls ondit. qui
diu refectionē mane desup
pcipet ab egipto ollas car
niū pepones porros cepasqz
cōcupiuit. Qd enī signat
in mana. nisi escā grē sua
ue sapiēs ad refcōnē intīo
ris vite bn̄ vacātibz desup
data. Et quid p ollas carni
um. nisi carnalia opa. iuxta
tribulacionū labores q̄si ig
nibz excoqueda. Quid p
pepones. nisi terre dulcedi
nes. Quid p porros. cepas
ac exp̄mit. que plerūqz q̄
cedūt lacmas emittūt. n̄
facultas vite p̄ntis que a
dilcōribz suis nō sn̄ luctu a
git. et cū lacmis amatur.
Mana igitur deserentes
cū peponibz ac carnibz por
ros cepasqz q̄sierūt. q̄a viz
puerse mētes dulcia per
grāz quietis dona despiciū
ūt. et pro carnalibz voluptati
bus laboriosa hui9 vite iti
nera eciā lacmis plena co
cupiscūt. Contēpnūt hēre
vbi spiritalit gaudeant.
et desiderant et appetūt v
bi carnalit gemāt. quia du
ra lenibz. aspa mitibz trā
sitoria eternis anponūt. hec
gre9. De hoc p eundē sup
ezechiele sic dicit. Sicut st̄
nonnulli qui q̄ete cūctis
mūdi p̄miis atqz honoribz
p̄ponūt. Ita nonnulli st̄ q̄
ut in hoc mūdo aliq̄d esse
videantur. terrenis laboribus
insudant. insistūt causis. p
misceant iurgiis. et q̄nius
se corpe deficē int labores
senciūt. amore tn̄ terrenorū
rerū deuicti delectabiliter
fatigantur. quia q̄busdā p̄
uis mētibz nichil ē laborio
sius q̄ si eis p̄cipit. ut in
hui9 mūdi actibz nō labo
rent. Nā quidā sepe repul
si ab actioē terrena. desperātur
ut redeat. rogat ut p̄mātur
q̄uis se incurrisse piculū
quietē putant. hec gregoriu9
Apparet igitur ex predictis
q̄lit amatores mūdi p̄pter
res et voluptates trāsitorias
labores et sudores libenti
aīmo subire quodāmō de
lectant. Fortes enī st̄ dilectores
seculi pro rebz et glīa mūdi
eciā quedā difficilima to
lerare. pro spe vero ppetua
nec puū quidē laborē vo
lūt subire. Fortes in rebus
terrenis. debiles in celestibz
Qd eciā attestatur btūs gre9
xix moraliū. cū dicit. Omis

seculi amatores in t'renis
reb3 fortes sc̄. in celestib3 de
biles. nā pro t'pali gloria
usq3 ad mortē desudare ap
petūt. 7 pro spe ꝑpetua. nec
parū quidē in labore sbsis
tūt. ꝓ t'renis lucris q̄slibet
iniurias tolerāt. 7 pro celesti
mercede ul' tenuissimi v'bi
ferre cōtumelias recusant
Sepe nuditatē delectionē
famē. pro acq'rendis diuicijs
atq3 honorib3 tolerāt 7 earū
rerū se abstinēcia cruciant
ad quas adipiscendas festi
nāt. supiora vero laboriose
querē tātomagis dissimu
lant. q̄nto ea tribui tardi9
putāt. h' gregor9 Et nōndū
q3 sicut reprobi fortes sūt ad
sustinendos labores eciam
maximos ꝑpt' gloriā mūdi
7 amorē rerū t'paliū. Ita
iusti fortes sc̄ ad sustinēda
aduersa. 7 tolerandos labo
res ꝑpt' amorē patrē celestis
De hac duplici fortitudine
dicit' vn̄ moluū sup illo iob
Que ē fortitudo mea ut sus
tineā sic. Sciendū ē inq't
q3 alia est iustorū alia rep'o
borū fortitudo. Iustorū q̄ppe
fortitudo ē. carnē vincē. ꝓp'
is voluptatib3 contrire. delcā
cionē vite p'ntis extinguere
hui9 mūdi aspera pro et'nis
p'mijs amare. ꝓsp'itatis bla
dimēta cōtēpnē. aduersitatis
metū in corde supare. Re
proborū vero fortitudo est
t'ansitoria sn̄ cessacoē diligē.
cont' flagella conditoris inse
sibilit' ꝑdurare. ab amore re
rū t'paliū n' aduersitate q'
escē. ad inanē gloriā eciā cū
vite detrimēto puenire. bono
rū vitā verbis ac morib3 in
pugnare. iniquitatē cotidie
sn̄ ullo desiderij defectu ꝑpet'
re. Hinc ē q3 p psalmistā e
lectis dicit'. Viriliť agite. 7
cōfortet' cor vr̄m. Hic p ysaiā
reprobis dicit'. Ve qui potē
tes estis ad bibendū vinū.
7 viri fortes ad miscendā eb'
ietatē. In nō reprobi fortes
sc̄. qui ad p'ntis vite cōcupiscē
cias tot laborib3 currūt. pi
culis se audent' obiciūt. pro
lucris cōtuelias libent' ferūt.
ab appetitus sui libidine nl'
la victi cōtrarietate resiliūt.
ꝑcussionib3 durescūt. 7 mala
mūdi tolerāt pro mūdo. eiq3
ut ita dixerī gaudia q̄rētes
ꝑdūt. nec tn̄ h' ꝑdendo fati
gant'. Vn̄ bene ex h'uani
gn̄is voce p Iēmiā dicit'. In

ebriauit me absinthio. E
brius quippe qd' patitur nescit
Absinthio ergo e ebrius q
p amore psentis vite seculi
a sensu rationis e alienus. dum
quicquid pro mundo sustinet
leue deputat laboris ama
ritudinem quam tolerat igno
rat. qui nimirum delectabiliter
ad cuncta ducitur in quibus pena
liter fatigatur. Ac contra vir ius
tus ad mundi pericula p mun
do toleranda esse debilis stu
det. finem suum concupiscit. vita
presentis quam sit transitoria atten
dit. et pro ea exterius labores
perpeti renuit. cuius intrinsecus
delectacionem vincit. Dicat er
go beatus iob. dicat ex omni voce
iustorum. Que e fortitudo
mea ut sustineam. aut quis finis
meus ut pacienter agam. Ac
si apte dicat. Mala mundi
pro mundo tolerare nequeo
quia iam in eius desiderio for
tis non sum. Dum enim presentis vi
te finem conspicio. cur ponderis
eius pacior cuius appetitum
calco. Et quia iniusti quoque
ut diximus tanto forcius la
bores illius perferunt. quanto a
uidius delectacione pascuntur.
recte subditur. Neque fortitudo
lapidum fortitudo mea. Quid

hic per lapides. nisi insensibilium
hominum corda signantur. qui sepe
et supernos ictus accipiunt. et
tamen nulla discipline percussio
ne mollescunt. quo contra e
lectis per prophetam pollicente do
mino dicitur. Tollam a vobis
cor lapideum et dabo vobis cor
carneum. hec gregorius. Ex istis
omnibus dictis beati gregorii colli
gere possumus. quod dilacio rerum
temporalium et amor carnalium volup
tatum retrahunt hominem a conver
sione ad deum. et ad penitenciam pro
excessibus et peccatis agendum fa
ciunt tardum. Inter hec eciam
considerandum est. quod sunt nonnulli
in seculo constituti. qui consideran
tes suam peruersam et viciosam
vitam. aut propter metum gehenne
vel propter amorem virtutum sponte
ex animo se a viciis abstinent.
sed veniente temptacione seu occa
sione qualicumque peccatum in priora
facinora relabuntur. a quibus propo
suerant abstinere. et hoc fit quia
laborem noluerunt ad resistendum
habere. Et sunt nonnulli qui se
a quibusdam viciis abstinent.
in quibusdam vero peccantes
iacent. sed cum non regnat repug
nant et resistunt omnibus. eciam
ad illa vicia a quibus prius
abstinebant redeunt. Et sunt

G

nonnulli qui p mentis co
ne se deprehendunt peccando
carne. tñ quia negligent
viciis resistunt a carnis delca
cione supantur et p consequens
in ea excecantur. Jsta btūs greg9
tangit viij moraliū sup illo
iob. Jnuolute sunt semite gressuū
suū eorū dicens. Sunt nonnul
li qui seducentibz viciis ob
uiare quasi tota intencione
deliberant. sz irruente temp
tacionis articulo i deliberaci
onis proposito nō perdurant
Alius namq; proprio usu inflatus.
cū magna esse primia humili
tatis considerat. aduersus se
metipsum se erigit. et quasi tu
more turgidi flatus deponit
exhibere se quibuslibz con
tumeliis. humilē promittit.
sz cū repente huic unius verbi
iniuria pulsauit. ad consue
tā protinus elacionē redit.
sicq; ad tumorē ducitur. ut
nequaq; humilitatis bonū
qd concupierat recordetur
Alius auaricia estuans. au
gendis facultatibz anhe
lans. cū preterire velociter
omnia conspicit. vagantē p
concupiscenciā mentē figit.
decernit iā nil appetere. adep
ta tm̄ mō sub magne mo

deracionis freno possidē. sz
cū repente fuerint oculis obla
ta que placeant. in adquisicio
ne protinus mens anhelat. et
semetipsā nō capit. adipis
ci her occasionē querit. et
oblita continencie quā secū
pepigerat cogitacionū se
stimulis p desideria acquisici
onis inquietat. Alius luxu
rie tabe pollutus. et longa
iā consuetudinē captus tenetur
Quanta aūt sit castitas mundi
cia conspicit. et carnea vinci
se turpitudinē deprehendit
Restringere vero voluptatū
fluxa deliberat. et resultare
consuetudini quasi totis se viribz
parat. sz vel obiecta oculis
spes. vel ad memoriā reducta
cū subita eū temptacione concutit
protinus a pristina preparacione
dissipatur. et qui contra hanc
clipeū deliberacionis erexerat.
delectacionis iaculo confossus ia
cet. sicq; eū luxuria eneruē
supat. ac si nulla contra eam
interioris arma preparasset.
Alius ire flāmis accenditur
et usq; ad inferendas proximo
contumelias effrenatur. Cū uero
nulla furoris aīm occasio
pulsat. quanta sit mansuetu
dinis virtus. quanta paciencie

altitudo cōsiderat. seq3 etiam cont'' cōtumelias pacienter parat. Sz cū pua qlib3 cōmociōis occasio nascit' repente ad voces 2 cōtumelias medullit9 inflāmat'. ita ut nō solū ad meōriā paciā nō redeat. sz et sem3 ipām mēs 2 ea que loq't' cōtuicia nō agnoscat. Cūq3 furori plene satisfecit. q̄si post exercitiū in trāquillitatē redit. Mix igit' sero post cōtuicia illata se cohib3. q3 et a cursu sepe spumātes equos nō presidentis dextera. sz campi t'min9 cohercet. Bene ergo de rep̄robis dicit'. Involute s't semite gressuū eoꝝ. q̄a rectā quidē deliberando appetūt. sz ad cōsueta sp̄ mala replicāt'. et quasi extra se extensi ad semetipōs p circuitū redeūt. qui bona quidē cupiūt sz a malis nūq̄ recedunt. Cupe q̄ppe humiles. sz tn̄ sine despectu. ēē contenti ꝓpis. sz sn̄ necitate. ēē casti sz sine maceraciōē corpis. ēē paciētes sz sine cōtumelijs volunt. Cūq3 adipisci v'tutes q̄rūt sz laborē virtutis fugiūt. q̄d aliud q̄̄ et belli certamīa in campo nesciūt. et triūphare in wlnerib3 de bello cōcupiscūt. Quācius hoc q̄ eoꝝ semite īuolute meōrantur ad h' intelligi 2 alit' possit. Sepe nanq3 nōnulli cōtra quedā se vicia vehemēter atingūt. sz quedā subigē negligūt. Cūq3 se cont'' ista nō erigūt. et illa cont'' se repant que s'begerūt. Alius nāq3 iā carnē a luxuria domuit. sz tn̄ adhuc mētē ab auaricia nō refrenaui'. Cūq3 se in mūdo pro extēda auaricia retin3. erūpēte occasiōis articulo. etiā in luxuriā labit'. quā iam subegisse videbat'. Alius auaricie estū vicit. sz neq̄q̄ vim luxurie subdidit. Cūq3 explende luxurie cūm ꝑpat iugo quoq3 auaricie quā dudū edomuit cordis ceruicē s'bdit. Alius rebellantē īpaciētiā strauit. sz inanē gloriā necdū vicit. et tn̄ se per hanc mūdi honorib3 inseit. confixus causarū stimulis ad īpaciā3 redit. Cūq3 īanis gloria ad defensionē sui animū erigit. et illā victus tolerat quā supauit. Alius inanē gloriā subdidit. sz tn̄

impaciā; necdū strauit. et
cū multa rsistentibz p ipaci
ēciā minat'. erubescēs nō
implē quod loquit' sub ī
anis glorie iugo reuocat'.
et hoc victus p aliū tolerat
qd plene se vicisse gaudebat
Diuersis itaqz īuolute sūt
semite gressuū. qa et si de
uicta vna neqcia pedē le
uant. regnante tn̄ altera
huc in ea eciā quā vicerat
īplicant. Aliqn̄ vero īuolu
tis gressuū semitis. et non
nulla culpa deuincit'. et
alia p aliā ppetrat'. Nā se
pe furto negacionis fallacia
iūgit'. et sepe culpa fallaci
e piurij reatu cumulat'. Se
pe qdlibz viciū imprudēti
presumpcioē cōmittit'. et se
pe qd omī culpa sit grauius
eciā de cōmisso vicio supbit'.
Nā qūis de vtute nasci
elacio soleat. nōnūqz vero
stulta mēs de ppetrata se
nequicia exaltat. Sz dū cul
pe culpa adiūgit'. qd aliud
qz involutis semitis. atz īno
datis vinculis puorū gress9
ligant'. Eciā int' h' sciendū
est. qd aliqn̄ prius oculus
intellcūs obcudit'. et postmo
dū captus aīm9 pexiora
desideria vagat'. et ut ceca
mēs quo ducat' nesciat. et
carnis sue ~~illecēb~~ illecebris
sese libent' subdat. Aliqn̄
vero pus desideria carnis
ebulliūt. et post longū v
sū illiciti opis oculū cordis
claudūt. Nā sepe mēs rcā
discernit. n' tn̄ audent' con
tra aduersa se erigit. et re
nitēs vincit' dū hoc ipm
qd agit diiudicās carnis
sue delcācioē supat'. Vn̄
Jheremias captiuitatē sedechie
narrans dicit. Et occid' rex
babilonis filios sedechie ī
reblata in ocul' eius. oculos;
sedechie eruit. Rex quippe
babilonis ē antiquus hostis
possessor ītime cōfusiois.
qui pus filios ante ītuētis
oculos trucidat. qa sepe sic
bona opa interficit. ut hec se
amittē ipē qui capt9 est
dolēs cernat. Nā gemit ple
rūqz aīm9 et tn̄ carnis sue
delcācōibz victus. bō que
gemuit amās pdit. Ea q̄
patit' dāpna ɔsiderat. nec
tn̄ vtutis brachiū cont' re
gē babilonis leuat. Sz dū
videns nequicie ppetracōez
cōcutit'. ad hoc qnqz pcā
vsu pducit'. ut ipō quoqz

tōnus lūīe p̄uet᷑. q̄a malig
nus sp̄s subductis p̄us bois
op̄ibȝ. post et intelligēcie
lumē tollit. h᷑ gregori9. Et
ce q̄uo in seculo manētes
ꝓp᷑ diuſa impedimēta et
occasioēs seu ꝓp᷑ societatē
malā. ecīā si firmit᷑ ꝓponāt
tn̄ a vicijs se nō valēt cōti
nē. Qui ergo vult vitaē
vicia oportet ut fugiat mū
dū. et ea q̄ in mūdo sᷤ. Nā
mūd9 iste plen9 ē spinis.
Couersari aūt in mūdo et
nō ledi difficilimū ē. Tes
tante btō b̄nardo qui sic
dicit. Caro et mūd9 pleni
sᷤ spinis. cōuersari in hijs
et nō ledi. diuine potēcie ē
et nō v̄tutis huiane. h᷑ b̄n9
Si q̄s vero est tante v̄tutis
ut ex̄ns in sc̄lo possit caste
viuē. et a mūdi vanitati
bȝ abstinē valde laudabi
//est le. Si quis aūt. nō pt̄ ma
nēs in seculo a vicijs se cō
tinē. salubre ē ut fugiat
mūdū. et sic fugiēdo pos
sit et valeat carles delcā
cioēs seu vanitates decli
naē. quia alio mō vinci
nō pn̄t. De hoc dicit btūs
gregori9. Mūd9 ꝛ mlēcs
nō melius q̄m fugiēdo ui

vincitᷣ. q̄a cū ceteris moti
bȝ q̄s resistē potit. hos opor
tet cū fugē. Vn̄ fugā accipe
si vis victoriā optinē. h᷑ gre9
Et quidā v̄sificator dicit.
Mūd9 nō mūdat ſȝ mūdus
polluit. Ergo. q᷑ manet in
mūdo q̄uō mūd9 erit. Val
de enī rarū est intēsse secu
li voluptatibȝ. et nō p̄ eas
maculaī. pro ut testatᷣ ysi
dorus dicēs. Satis rarū est
ut aliq̄s int᷑ seculi volupta
tes positus. a vicijs maneat
alien9. nō enī diu tutus
eē potit qui p̄iculo prim9
fuit. h᷑ ysidorus. Qui ergo
desiderat mūd9 a pctīs exis
tere. fugiat seculū ꝛ adhēat
deo. Ad hoc faciendū horta
tur nos btūs aug9 dicēs. Fu
ge mūdū si vis eē mūdus
Couerti enī ad deū neō pt̄
nisi ab hoc mūdo se auteit
Q᷑ ergo vult se cōuertē ad
deū. et a pctō eē mūd9 ne
cesse est ut fugiat mūdū

Satis ex p̄dcīs. Filius.
auctoritatibȝ scōrum
prm̄ patȝ ꝛ expiencia docȝ
q̄ ꝯūsari in seculo. et eē imū
nisa vicijs. et manēdo in
mūdo. posse p̄ amorē adhē
re deo. valde ē difficile. Sȝ
ſȝ et uncio hoc dictat. k

peto de hoc instrui. qualiter
hō debeat declinare mūdū
uel si est aliq̄ via p quā pos
sint amatores mūdi vel ip̄i
sive averti a delectatione
et vanitate s̄cli. Capitulum ·x·

l

Tria s̄t que retrahūt
hoīnē ab amore
seculi. si tñ illa bñ pēsa
ta. et perfecte discussa fuerīt
in corde hoīs. Primū est
q̄ vicia cōtracta in s̄clo fa
ciūt hoīnē sordidū miserū
et plenū inordinatarū et
abhoīnabiliū passionū
Scdm est brevitas tp̄is hu9
vite. nā vanitates 2 volup
tates s̄cli cito ptrāseūt. q2
superveniente morte tīminā
tur. Terciū q̄ et maximū
ē. ppetua dāpnacio. et
tormētū q̄ amatores hui9
mūdi 2 voluptatū ī iferno
sine fine sustinebūt. De p̄
mo q̄ vicia sive pctā faciūt
hoīez sordidū et fetidū. dicit
bt̄s gregoriu9. O si vide pos
sem9 q̄lit' p vnūqdq3 pec
catū vulneret' et fetet aīā.
vsq3 ad morte pctō r̄sistem9
hec greg9. Tales q̄ppe hoīes
sic in voluptatib3 carnis
iacētes s̄t bestijs 2 pecorib3
siles. nō rōnē. s3 sensualita

tē sequētes. De hoc dicit
Tulius. Plures dicūt volup
tatē ēē sumū bonū. q̄ m̄
vox pecudū 2 nō hoīm ēē
videt'. Sūt enī quidā hoīes
nō re s3 noīe. Itaq3 victus cul
tusq3 corpis ad valitudīes
referatur. et ad vires nō
ad voluptatē. nlla capita
lior pestis q̄ voluptas cor
pis. et cū deus nichil presta
bilius dedis3 mēte. huic
munēi nichil ēē tā īmicū
q̄m voluptatē. nō enī in
regno voluptatis. virtus pt
subsistē. nec lz vllū cū veri
tate cōmerciū. s3 oē lumē aīe
solet extinguē. hec tuli9. De
hoc ecīā dicit bt̄s bnard9 sic
Bestijs bestialior ē hō rōne
vigens 2 rōne nō vtēs. Et
pph̄a dicit. Conputruerūt
iumēta in stercore suo. Qd̄
exponēs bt̄s greg9 ait. Iu
mēta in stercore cōputrescē
est. carnales hoīnes in fetore
luxurie vitā finire. Itē qd̄
cupiditates 2 voluptates
mūdi faciūt hoīez miserū
dicit crisosto9. O miserri
m9 mūd9 2 misei q̄ eū se
quūt'. sp̄ enī mūdialia opa
excluserūt hoīes a vita. Et
bt̄s bnard9. Nulla verior

m

miseria q͂ falsa leticia.
Deniq3 intim̄ misera est
q̄ videt' felicitas in hoc
sc̄lo. Pn̄ melius ē ire ad
domū luct9 q̄m ad domū
conuiuij. De hoc eciā dicit
seneca. Quidā in volup
tatib3 se mergūt. et ī con
suetudinē adductis carere
nō pūt. et ob hoc miserri
mi sūt q̄ eo peruenerūt. ut
illis que sup̄ vacua fuerūt
facta sūt n̄ccia. tūc est cōsūma
ta īfelicitas. ubi turpia
nō solū delectāt s3 eciā pla
cēt. h' seneca. Itē q̄ res t̄pa
les 2 voluptates generent
quasdā molestias 2 pūcti
ones mētis dicit btūs aug9
in glosa sup̄ ps' sic. Primo
pūta dem̄ est. In labore et
sudore edes panē tuū. et
terra spinas 2 tribulos p̄ūet
tibi. Aut si ē alia vita nūm
ul' si potes cōuertē ad aliq͂
voluptatē vbi spinas nō
sentias. Elige qd' volueris
si auar9. luxuriosus. ambici
osus: in honoꝝ cupiditate.
q̄nte spine: in luxuria libi
dinū q̄nte spine: in ardoē
auaricie q̄nte spine. Ama
tores turpes q̄ntas moles
tias h̄nt. q̄ntas sollicitudīes

h' in ista vita obmitto gehē
nas. vide ne iā ip̄e t' gehē
na sis. Si et' te cū cōuerteris
ut iuste agas. nō potis nisi
laborare in terra. et nō finit'
labor. n̄ cū finita fuit via.
oportet enī in via laborare
ut in p̄ria gaudeam9. hec
aug9. Dicit eciā ysidorus
Quid in hac via laboriosi9.
q̄ terenis desiderijs estuare:
q̄ h' securi9 t' q̄ hui9 seculi
nichil appetē. Q' enī huc
mūdū diligūt turbulētis
eius curis 2 sollicitudinib3
p̄turbant'. qui aūt eū odiūt
nec sequūt'. intīne t̄nquil
litatis quiete fruētes. future
pacis requiē. quā illic ex
pectāt. h' quodāmō habere
iā inchoant. hec ysidorus
De hoc eciā dicit quidā doc
tor sic. O q̄ miser cui9 aīm9
res t̄pales p amorē āplectit'
que cū labore acquirūt'. cū
tiore possident'. cū dolore
amittūt'. et h' de diuicijs.
Qd de honore referā. In
sublimi loco posit9 es. nūq͂
nō eris iudicand9 ab omib3.
lacerād9 ab omib3. Nūq͂
in honoē sn̄ doloē. ī placacoē
sn̄ tribulacoē. ī sublimitate
sn̄ vanitate eē q̄s poterit.

Quid de glĩa vana. Nichil
aliud est nisi variũ iflacio
nũc et ipã est sñ iudicio.
Hec enĩ cõsiderãs btõ iero
nim9 in quadã auctõrita
te sic ait. Quid ĩbecillius
miseria hui9 vite. qua tot
circũdam dolorũ ⁊ passio
nũ agminibz. ut nlla pene
hora sit in qua viuẽs qui
cũqz homo liber a dolore
tñseat. In diues vndiqz an
gustat a tiore. ne qd possidz
amittat. si paup nõqz q
escit. si bon9. hic dyaboli
timet pculũ. hĩc ne nauiz
mõrlis corpis ĩ hui9 mũdi
pelago naufraget. nõ me
diocrit ptimescit. Idcirco
null9 sexus vl etas vl cõdicõ
doloris tñsit exps. quousqz
manz in hac miseria. Heu
quod nauigãciũ p hoc ma
re magnũ ⁊ spaciosũ. in
quo sũt tot diũsa gñia timi
corũ. scdm cũlibz viciũ qñ
titatẽ colluctãcia. post mł
tã nauigãdi fluctuatẽ. p9
mltas victorias iã credẽtes
finẽ cape p optatũ. aliq dy
abolica suggestiõe in hac
hora ad laqueũ pdicõ
nis sua indiscreciõe puene
rũt. Idcirco dũ viuitis tiẽ

atis. frẽs vita nrã milicia
ẽ sup terrã. Qr hic vicerit
alibi coronabitr dũ hac
pelle tegim. nlla nobis
certa est victoria. Quo in
ter latrones qs onustq au
ro securq gradit. Qs sanc
cior et sapiẽcior est. plus
sp tĩeat. Nã qui alcior ẽ
cadẽs maiores cas9 capit
hr ieroni9. Certe quõ vãita
tes mũdi ⁊ voluptates scli
reddũt hoiẽz ut pdcm̃ est
sordidũ miserũ. et plenũ
dolorũ et ĩordinatarũ pas
sionũ. Et ideo ipe mũd9
a quolibz sapiente ẽ multo
fugiend9. Scdm qd cẽpit N
hoiẽm a seculi vanitate
siue voluptate facit breui
tas tpis hui9 vite. et cõside
racio mortis. qa qui recõ
at pendit cũcta ẽẽ tñsi
toria ⁊ momẽtanea. et
se finalit p mortẽ ẽẽ fini
endũ. de facili cõtẽpnet
mũdũ et ea q sũt in mũdo.
testante btõ ieroni°. q dicit
Facile cõtẽpnet oĩa qui
se semp cogitat ẽẽ moritu
rũ. Itẽ dicit breuitatẽ h9
vite pspicias ⁊ bona mũ
di nõ appetes. nec mala q
libz ptimesces. hr ieroni9.

Oportet igit' qui vult mū
di vanitates ꝛ vicia vincē
ut intētē intueat' finē vi
te sue. Ad hoc faciēdū hor
tat' nos cassian9 cū dicit
Oculus igit' mētis hūane
circa finē stet intent9. et
obitū carnis sue. difficile
enī vita h' pn̄s a noxijs
custodit'. nisi obit9 ꝛ mors
carnis mētis oculo īcessā
ter et iugit' ꝑponat'. hec
cassian9. Nā qd hoīes pn̄
cia diligūt facit. q̄a vita
ista q̄m sit fugitiua nō
ꝑpendūt. De quo dicit
btūs ieroni9. Carnales mē
tes idcirco p̄ncia diligūt
q̄a vita pn̄s q̄m sit fugiti
ua nō ꝑpendūt. Nā si ve
locitatē eius trāsitꝰ aspice
rēt. hāc prosp̄itatē nūme
amarēt. Hoc eciā tangit
btūs gregꝰ vij molū cū dic'
Sepe enī dū p̄ntis vite bre
uitas quasi diu ꝑseuera
tura credit' diligit'. ab e
terna spe aīm9 frangitur
et delctātus p̄ntibꝫ despa
ciōis sue caligine īuerbe
rat'. Cūqꝫ longū putat qd
ad viuendi spaciū sibi res
tat. repente vitā deserens
ętna īueīt q̄ vitaē iā negat

Hinc ē enī qꝫ ꝑ quedā sa
piētē dicit'. De hijs q̄ ꝑdi
derūt sustinēciā. Sustinē
ciā ꝑdūt qui dū diu se ī
morari visibilibꝫ estimāt
spem īuisibiliū dereliqūt
Cūqꝫ mēs in p̄ntibꝫ figit'.
vita t'minat' et sic repēte
ad supplicia īprouisa ꝑue
niūt. Hinc sc̄ptū est. Di
es dn̄i sicut fur in nocte ita
veniet. Nā enī ad rapien
dā aīam ꝑpinquās nūme
cōspicit'. furi ī nocte cōꝑat'
Tanto igit' debꝫ q̄si semꝑ
veniēs metui. q̄nto a nob'
nō valꝫ vētura ꝑspici. Vn̄
et sancti viri q̄a breuitatē
vite indesinēt' aspiciūt. q̄
si cotidie moriētes viuūt.
et tanto se solidius mā̄su
ris ꝑpant. q̄nto et nl'la eē
trāsitoria sꝑ ex fine pēsant
Hinc ē qꝫ ꝑs veloci cursu
fugiēte vitā pacius aspiciēs
ait. Pusillū ad huc ꝛ nō
erit pctōr. Hic ysaias ait.
Omnis caro fenū. ꝛ oīs glīa
eius tāq̄ flos feni. Et iaco
bꝫ ait. Que ē vita vrā.
Vapor ad modicū parens
Hec ergo ꝑ iob dicit'. Ex
pecta paulisꝑ. q̄a et īmēsū
est qd sine t'mīō sequetur.

et parū quidq̄ꝫ finit᷑. Lon
gū quippe videri nob̄ nō
debꝫ qđ cursu sui tp̄is tē
dit ut nō sit. h᷑ gregꝰ. Item
de eodē in octauo libro mō
liū. sup illo iob. Nichil sᵗ
dies mei sic dicit. Sc̄i viri
quo verius sūma cognos
cūt. eo sb̄limius t'rena des
piciūt. et idcirco p̄ntis vi
te nichil dies eē cōspiciūt
q̄a mentis illūinate ocu
los in cōsideācioē et'nitatis
figūt. De qua dū ad se
redeūt quid se eē n̄ pulue
rē cognoscūt. et infirmita
tis sue cōsciij districte iudi
cari metuūt. Cūq̄ꝫ vi tanti
vigoris aspiciūt trepidant
examinaī qđ sᵗ. h᷑ gregꝰ
Q' igit᷑ vult p̄ncipia cōtēp
nē ꝛ mūdū fugē. necē est
ut breuitatē huiꝰ vite et
horā mortis frequēt' stu
deat in aīmo reuoluē. Id
hoc faciendū hortam᷑ in
libro de sp̄u et aīā. vbi sic
dicit᷑. Iugi meditacione
aīm exerceamꝰ. ꝛ cōsidēmꝰ
miserias ꝛ nc̄itates nr̄as.
labores et dolores. lugētes
in hanc vitā intramꝰ. cū
labore viuimꝰ. cū labore
et tiīore exituri sumꝰ. Co
gitemꝰ ergo q̄ꝫ breuis sit
vita nr̄a. q̄ꝫ via lubrica. q̄ꝫ
mors certa. et hora mortis
incerta. Cogitemꝰ quātis a
maritudinibꝫ admixtū sit
si q̄ꝫ dulce aut iocūdū sit
in via huiꝰ vite. qđ nobis
occursu suo alludit. q̄ꝫ fal
lax et suspectū q̄ꝫ instabile
ꝛ trāsitoriū est quicq̄ꝫ huiꝰ
mūdi amor p̄turit. quicq̄ꝫ
sp̄es aut pulcritudo tp̄alis
p̄mittit. Cōsidēmꝰ eciā que
sit patē celestis suauitas. at
q̄ꝫ dulcedo. attendamꝰ ꝛ p̄pē
damꝰ vn̄ cecidimꝰ. vbi iace
amꝰ. et q̄đ p̄didimꝰ. ꝛ quid
īuenimꝰ. et ex vtroq̄ꝫ ītelli
gamꝰ q̄ntū nob̄ in hoc sit
lugendū. Hinc enī salamō
ait. Qui apponit sciēciā ap
ponit et laborē. q̄a q̄ntoma
gis. hō mala sua ītelligit.
~~tanq̄~~ tanto āplius suspi
rat ꝛ gemit. h᷑ in tractu
de sp̄u et aīā. De fallacia
enī huiꝰ vite ꝛ breuitate
dicit btūs gregꝰ. Vita mea
nauigāti silis ē. siue dormi
am siue vigilē. sp̄ festinꝰ
vado ad mortē. O vita p̄ns
q̄ꝫ mltos decipis que dū
fugis nichil es. dū videris
vmbra es. cū exaltaris fu

mus es. dulcis es stultis.
amara sapientibz. qui te a
mant non te cognoscunt. qui
te fugiunt ipsi te intelligunt.
aliis te promittis longam ut de
cipias. aliis breuem ut in des
peracionem ducas. hec gregorius.
De hoc etiam per bernardum ieronimum
dicitur. Vita mundi non vita
sed mors. vita fallax vita men
dax. nunc floret et statim ares
cit. vita momentanea et ca
duca. que quantomagis cres
cit tantomagis decrescit.
O vita plena laqueis. quot in
mundo homines illaqueas. quot
per te iam sustinent tormenta in
fernalia. quam beatus qui tuas
cognoscit fallacias. et tuas
non curat vanas blandicias
quam beatissimus qui te bene
priuatus est. hec ieronimus. Conside
rantes ergo mundi decepcio
nem et eius breuitatem ac mor
tis vicinitatem debemus eius va
nitatem declinare. Multum enim
valet ad contemptum seculi et ad
resistendum peccatis et viciis iu
gis mortis memoria. Ad hoc
gregorius suadet in quadam omelia
suadet facere sic hortando dicens
Extrema nostra debemus formi
dolose et indesinenter aspicere
ne incidamus in peccatum. iuxta quod
hortatur per sapientem. Ecci. vii.
In omnibus operibus tuis esto ve
lox memorare nouissima tua
et in eternum non peccabis. Pe
sare etiam debemus malum il
lud quod peccantes post mor
tem sequitur. pensantes geme
gementes vitare ea que con
misimus peccata. indesinenter
aspicere. aspicientes flere. flen
tes abstergere. Nulla nos pro
speritatis transitorie leticia dis
soluat. nec mentis nostre ocu
los ea que sunt transitoria obstru
ant. ne cecos ad ignem ducant
Nam cogitandum valde est. quan
tum nobis erit terribilis hora nostre
dissolucionis. quis pauor men
tis. quanta tunc omnium malorum
memoria. quam obliuio transacte
felicitatis. quam formido et consi
deracio est iudicis. Tunc ma
ligni spiritus in egredientem animam.
sua opera requirunt. tunc ma
la que suaserunt replicant. ut
sociam ad tormentum trahant.
Sed cur hec de peruersa solummodo
anima dicimus. cum ad electos
quosque egredientes veniant.
et suum in illis si preualeant
aliquid requirunt. Dominus autem
in hominibus extitit. qui ante
passionem suam libera voce dix
it. Venit princeps mundi huius

et in me nō hʒ quicq̄. Na
enī huc mōrle hoīeʒ vidit
suū in illo mūdi pn̄ceps.
aliq̄ invenie posse se cedi
dit. ſʒ sn̄ vllo pcō a mūdi
corrupcoē exijt. qui sn̄ pcō
ī mūdū veīt. Hᶜ de se cont
mūdi pn̄cipē. nec petrus
nᶜ paulꝫ nᶜ iohes nec apli
dicē psupserut. In mltis
enī offendimꝰ omīs dicit
iacobꝫ. Constat enī q̄ omīʒ
qui de carnis delcīacone cō
cepti sᵗ in eorū procul dubio
ulᵗ locucioē ulᵗ accioē ulᵗ co
gitacioē aliq̄ suū pn̄ceps
huiꝰ mūdi habuit. Vnde
curandū nob est et cū mag
nis cotidie fletibꝫ cogitandū
qm̄ seuus qm̄ terribilis sua
in nob opa requirēs. ī die
nr̄i exituꝰ pn̄ceps huiꝰ mū
di veniat. si eciā ad deū ve
nit carne morientē. in illo
aliq̄ quesiuit in quo nichil
īvenire potuit. Quid itaq̄
nos miseri dicturi sumꝰ
ꝯfacturi. qui īnūabilia
mala cōmisimꝰ. Qd req
renti adūsario ꝛ mlta sua
ī nob īvenienti dicemꝰ. nisi
q̄ solumō nob est certū re
fugiū. solida spes. q̄a vnū
cū illo fc̄i sumꝰ. in quo pn̄
ceps huiꝰ mūdi ꝉ suū aliqd
requisiuit. et īvenire mīme
potuit. qui solus ē intᵗ mor
tuos liber. ꝉ a pcī iā seruicio
veraci libertate soluimᵘ. q̄
ei qui vere ē liber vnimᵘ.
Constat enī nᶜ negare possu
mꝰ. ſʒ veracitᵗ fatemᵘ. quia
pn̄ceps huiꝰ mūdi habʒ in
nob mlta. ſʒ tn̄ mortis nr̄e
tpe nō valet nos rape. quia
eius mēbra effc̄i sumꝰ ī quo
nō hʒ quicq̄. Iungēda ergo
sᵗ vre fidei vra opa. ꝉ mala
que fecimꝰ p cotidiana la
menta diluamꝰ. trāsactas
nr̄as nequicias surgēcia ad
amorē dei ꝉ proximi vra opa
supent. nulla q̄ possumꝰ bo
na fr̄ibꝫ īpendē recusemꝰ.
Neq̄ enī alitᵗ redemptoris nr̄i
mēbra efficimᵘ. nisi adherē
do ei et cōpaciendo proximo.
hᶜ gregꝰ. Ex hys dictis sācti
viri gregorij ꝉ alioꝝ doctoꝝ
sufficientᵗ apparet fallacia
ꝉ vanitas mūdi. et breuitas
huiꝰ vite. ꝉ hora mortis in
certa. et ppᵗ hoc merito mū
dꝰ ē ꝯtempnendꝰ. Terciū
et maximū q̄ retrahit hoīeʒ
a vanitate mūdi et sc̄li vo
luptatibꝫ ac vicijs. ē metus
gehēne. siue timor dampnacio

nis ppetue. De hoc dicit
fortunat⁹. Nil forciorē red
dit metē homīs ad resistē
dū carni ⁊ vicijs q̄ timor
de gehēne supplicijs ⁊ tor
metis. Vn̄ si nō pt̄ amor
dei retrahē peccōrē a concupiscē
cijs mūdi seu a vicijs. reuo
cet saltē tīor gehēne ⁊ in
ferni. put monet hugo
sic dicēs. Si aōr dei te tenē
nō pt̄. saltē teneat ⁊ trahat
tīor iudicij. met⁹ gehēne.
laq̄i mortis. dolores īferni
ignis vrēs. vermis corrodēs
sulphur fetēs. flāma tar
tarea ⁊ oīa mala. h̓ hugo
Debz igit̄ quilibz ut facili⁹
possit resistē vanitatibz ⁊ cō
cupiscēcijs mūdi ī aīo suo
frequēcius reuoluē mortē.
iudiciū. ⁊ gehēnā. Ad hoc
faciendū hortat̄ nos btūs
bnard⁹ cū dicit. Filioli mei
mēorem̄ nouissiā nr̄a n̄
peccem⁹. Nimiꝝ h̓ recor
dacio fac̄t tīoratū. tīor enī
expellit pcc̄m. negligēciā
nō admittit. Qd̄ horribili⁹
morte? quid iudicio tribu
lus? Nā gehēna nichil
pt̄ intolerabilius cogitari.
Quid metuet? si q̄s ad ista
nō trepidat. nō expauescat nō timorē concutit? Nā
in morte. nō magnū nō
puū aliq̄d de bonis hui⁹
mūdi secū delatur⁹ ē homo
In iudicio n̄ fallē n̄ possi
bile resistē eit. In gehēna.
nll'a penit⁹ cōsolacio. ſꝫ ppe
tuū ve. vlulat⁹ et fletus. et
stridor dencium. Time ergo
o homo q̄ in morte separan
dus es a bonis omībz hui⁹
corpis. et tā dulce carnis ⁊
aīe vinculū amaissiō secā
dū est diuorcio. time q̄ in
iudicio ei p̄ntand⁹ es in cui⁹
man⁹ horrendū est incidē.
et eo exaīnante quē nichil
latet. Siquidē inūeta fuit
in te īiquitas abalienād⁹
ab vniūsitate quietis ⁊ glē
et segregand⁹ a nūo bonoꝝ
⁊ iūgend⁹ in sorte dyaboli
⁊ angelorū ei⁹. Malū t̓
plex sup peccōres manet.
Manet enī sup eos horror
in exitu. dolor in trāsitu. pu
dor in cōspectu magni dei
Qs ille pauor eit o aīa mea
cū dimissis omībz quorū ē
p̄ncia est tā iocūda tā grat⁹
aspect⁹. sola ingredieis īcog
nitā penit⁹ regionē. ⁊ occ̄
rēcia t̓ cateruatī. teucā te
terrima illa mōstra videbis P

Qs tibi in die tante necessita
tis occurreret? qs cōsolabit(ur)
qs deducet. Per ignē etiā
nob trāseundū est. et uniuscu
iusque quale opus fuit ignis
probabit. Felix cuius opus nō
arserit. quē sup edificasse au
rū. argentū. lapides pciosos
quamē illud īuenit. Hec bnar
dus. Necesse est ergo q timz
iehēnā et vult euade etnā
flāmā ignis. ut mutet īme
lius vitā suā. De quo btūs
augus sup psalmū. In tēm
futurū ignē. mutem et nō
tīebimus. Ignē palea timet.
Auro qd facit. Si enī posse
mus fres facere. ut dies iudicij
nō veniret. puto nec sic eāt
male viuendū. Si nō uenirēt
ignis in die iudicij. et sola
peccatoribz īmineret separacio a
facie dei in quibz eē afflue
cia deliciarū. nō videtes a
quo creati st et separati ab illa
dulcedine īeffabilis vultus
eius plangere se deberēt.
Qui enī dulcedinē sapiē vel
tatis vtrūque sentire ceperūt.
nouerūt qd dico. quanta pe
na sit tmmō a facie dei sep
ari. Qui at dulcedinē illā nō
dū gustauerūt. si nō deside
rant dei faciē. timeāt ul' ignē.

Supplicia teneāt. quē pmia
nō īuitāt. Vile tibi ē qd deus
pollicetur. cōtremisce qd mina
tur. Hec augus. In hijs verbis sā
cti. docemur abstinē a vanita
tibz mūdi et eius cōcupiscen
tijs. nō solū ppt metū ignis
iehēne. verūeciā ppt pmiū
glē future vite. Nā hec duo
cū pfrē in aīo pensant et
voluūt. mltū valet ad cōtep
tū rerū trāseuntiū et carliū
concupiscenciarū. De hijs
duobz. Augus aurelij dicit sic.
Bona regni celestis dicē co
gitare ul' intellige ut st nullus
pt carne vestitus. Mlto enī
meliora et maiora st q cogi
tant ul' intelligūtur. Vnū scrip
tū est. Quod oculus nō vidit
nec auris audiuit. nec in cor
hominis intrauit etc. Regnū
nanque celeste dicit oī fama
maius. et omī laude melius
oī glā excellencius. Mala at
inferni dicē ul' cogitarē ut st
nēo pt. peiora quippe st valde
q cogitantur. Regnū itaque di
plenū est lucis caritatis leti
cie btitudis phēnis. et omis
boni īeffabilis. qd nec dici
nec cogitari pt. At cont locus
inferni plenus ē tenebrarū dis
cordie. miserie turpitudinis

amaritudis. doloris. sitis. fa
mis. ignis inextinguibil'. ista
e. vindicte gehenis et omis
ineffabilis mali. q̄ n̄ cogitari
nec dici pt. In regno dī nō
inuenit' n̄ qd̄ faciat et placet.
Ac cont' in inferno nichil vide
t' a' sentit' n̄ qd̄ displiz offē
dit et cruciat. Omē bonū ī
regno dei habūdat. et nullū
malū. Oē malū habūdat
in carcere dyaboli. et nullū
bonū. Ve igit' illis gehēne
qui subire h' oīa mala et sī
fine merent' pro delectabili v
ni' hore spacio. Irridend'
igit' est q̄s q̄s mūdi hui' ca
ducā fragilitatē. et inutilem
carnis voluptatē diligit et
querit. et'na gl'a 9tempta et
neglectis regni celestis ineffa
bilibz gaudijs. Hoc cōmerci
um insipiēciū valde ē et mi
serorū. et cor nō habēciū sa
nū. Q's enī sano sensu pro
vni' diei delicijs centū an
norū penā eligeret. et tn̄
miseri sī vlla sapiā volup
tatē carnis sequētes. nō vitāt
nec fugiūt itolerabiles pe
nas. nō centū ānorū. nō mil
lies mille. s; sī fine seculoz
pro q̄dragīta vl' sexagīta an
norū delicijs. vl' q̄libz corrup

tibili delectacoē. Fortit' ergo
ac' vli resistēdū voluptati. For
tit' cont' mūdi blandicias fal
laces pugnādū est. et contra
mult'imodas sathane suggesti
ones vigilandū oī studio. La
ta via sc'li vitanda ē que du
cit ad mortē. Aucto oī cordis
desiderio adeunda ē via an
gusta. q̄ ducit ad vitā. Via
h' angusta ē. videlz. via ab
stinēcie. castitatis et h'ūilita
tatis. et oīs religionis. quā
viā an' nos xp̄s ābulauit.
et eā attriuit. qua via ad
suū regnū migrauit. c' vesti
gia et nos seq'm' donec post
eū eadē via ad vrbē regiam
puēiam' in qua ip̄e regnat
De qua vrbe quidā h'ō dix
erit. quasi stilla de mari est
vl' scintilla de foco. In qua
videlz vrbe fulgebūt iusti si
cut sol. h' aug' aureli'. Vi
dem' ergo n̄c p p̄dcā q̄ val
de est stultū et amarū, p'pter
vanitates et delicias mūdi
excludi a visione dei. et oīm
scōrū consorcio. et inadē ī flā
mas tartareas ignis sēpiter
ni. Ad hoc malū sedule
cogitandū hortat' quidā
doctor dicēs sic. Cogita q̄ntū
sit malū a facie xp̄i separi R

ab illo gaudio diuine contēpla
cionis excludi beatissimā scōz
oim̄ societate p̄uari. mori vi
te eterne. et viue morti sempi
terne. profundo fluctuātis iehē
ne imergi. edacissimus dētibz
ꝑmentibz ineīnu lanıari.
n̄ finiri. baratri fumātis.
amara caligīe oculos obce
cari nec sentire qd' illuīnat.
ſz sentire qd' cruciat hᵉ ille.
Eciā btūs gregˀ de hijs tormē
tis inferni et iehēnalibz flā
mis. ac de remedijs contᵃ hᵉ.
libro nono moliū expones
illa verba iob. Anteq̄ vadā
ad terrā tenebrosā. ꝛc sic ait.
Quid tre tenebrose noiē. n̄
tetra tartari claustra signātᵉ.
Que etne mortis caligo opit.
q̄a dap̄natos quosqz ippetuū
a vite luce disiungit. Nᵉ imeito
Infernˀ dicitᵉ terra. q̄a quicqz
ab ea rapti fuerint stabiliter
tenētᵉ. Nequaq̄ enī vltra
miā ꝑcentis liberat. quos se
mel in locis penalibz iustici
a iudicantis dap̄nat. Seqtᵉ
Vbi vmbra mortis. Sicut
mors exteriˀ ab aiā diuidit
carnē. ita mors īterior sepat
aiām a deo. Vmbra ergo mor
tis ē obscuritas diuisiōis. q̄
dap̄natˀ q̄sqz cū etno igne
succenditᵉ. ab intno lūie ob
tenebratᵉ. Natūa vº ignis
ē. ut ex seipō et lucē exhibeat
et cōcremacionē. ſz tn̄ factorū
illa vltrix flāma viciorū cō
cremacioēz hz. et lucē nō habz
Hīc ps ait. Sup eos cecidit
ignis nō viderūt solē. Ignis
enī sup ipsos cadit. ſz sol igne
cadente nō cernitᵉ. q̄a illos
quos ē iehēne flāma deuo
rat. a visioē veri luīs cecat.
ut et foris eos dolor cōbusti
onis cruciet. et intˀ pena ce
citatis obscuret. q̄tenˀ q̄ auc
tori suo corpe et corde delique
rūt. simᵉl corde et corpe pniā
turᵉ. et vtrobiqz penas senciāt.
q̄a dū hᵉ viueret ꝑuis suis
delectacoibz ex vtroqz seruiebat
Sequitᵉ. Et sempitnˀ horror
inhabitat. In huiˀ vite tor
mentis tior dolorē hz. dolor
tiorē nō hz. q̄a nequaq̄ me
tus cruciat cū pati cepit qd'
metuebat. Infernū ergo et
vmbra mortis obscurat et se
piternˀ horror īhabitat. q̄a
eiˀ ignibz tradici et in supplicijs
dolorē senciūt. et doloris an
gustia pulsati. se semp pauore
feriūt. ut ꝫ qd' timēt tolerēt.
et rursū qd' tolerāt sn̄ cessaci
one ptimescant. Horrēdo igitᵉ

modo erit tunc reprobis dolor cum formidine, flamma cum obscuritate. Sic sic videlicet a dampnatis pondus sentitur summe equitatis debet, ut qui a voluntate conditoris nequaquam recesserunt discrepare dum viverent, in eorum quoque interitu ipsa a suis qualitatibus etiam tormenta discordent. Que tamen supplicia in se divisos et ultra vires cruciant, et in eis vite subsidium extinguendis servant, ut sic vitam terminus puniat, quatenus semper sine termino cruciatus vivat; quia ad finem per tormenta properat, et sine fine deficiens durat. Fit ergo miseris mors sine morte, finis sine fine, defectus sine defectu; et quia mors vivit, et finis semper incipit, et deficere defectus nescit. Quia igitur et mors perimit et non extinguit, dolor cruciat sed nullatenus pavorem fugat, flamma comburit sed nequaquam tenebras discutit, quantum per noticiam presentis vite colligitur, supplicia ordinem non habent, que non suam per omnia qualitatem tenent. Tunc enim illos edax flamma comburit quos nunc carnalis delectatio polluit; tunc infinite patens inferni barathrum devorat quos nunc inanis elacio exaltat; atque quolibet ex vicio quod hic voluntate callidi persuasoris

expleverunt, tunc cum duce reprobi ad tormenta pervenient. Ecce quam maneat dampnatis pena cognoscimus, et instruente nos sacro eloquio, quatenus in dampnacione ignis quanta in igne obscuritas, quantus in obscuritate pavor sit nullatenus ambigimus. Sed quid prodest ista prenosse, si non contingat evadere? Tota ergo intentione curandum est, ut cum vacacionis tempus conspicimus, bene vivendi studio malorum ultricia tormenta fugiamus. Hinc quippe per Salomonem dicitur: Quodcumque potest manus tua facere, instanter operare, etc. Hinc ysaias ait: Querite dominum dum inveniri potest, invocate eum dum prope est. Hinc paulus ait: Dum tempus habemus operemur bonum ad omnes. Sed plerumque se ad viam rectitudinis animus pangit, torporem discutit, tantoque in celestibus desiderio rapitur, ut pene nil ex eo inferius remansisse videatur; et tamen cum ad carnis curam reducitur, sine qua presentis vite via nullo modo expletur, ita hunc inferius expressum tenet, ac si ad hunc de summis nulla contigisset. Hinc veritas ait: Nolite solliciti esse in crastinum. Hinc paulus dicit: Carnis curam ne feceritis in desideriis. Sed ex hiis nimirum du

cis ac militis verb cognoscim⁹
q̃a tuc ab eo mortifero vulne
aim⁹ pungit'. cu in eo mensure
equitas nō tenet'. Neq3 eni
modu ad huc i carne viventib3.
funditus cura carnis abscindit'.
s3 ut discrete aio serviat tēperat'.
Nā q̃a sollicitos nos eē veritas
in crastinu prohibuit. habere
utruq3 curā in p̄ntib3 nō ne
gat. quā tendi ad tps qd seq'
tur vetat. Et paul⁹ cu cura
carnis fieri in concupiscencijs
nō sinit proculdubio i neci
tate concedit. Discrecioē igit'
magni moderamis carnis cu
ra frenanda ē. ut serviat et
minime principet'. ne q̃si aim
dnā vincat. s3 subiecta mentis
domio. q̃si ancilla famuletur
ut iussa assistat. atq3 ad nutu
cordis repulsa dissiliat. ut vix
a tergo scē cogitacois appareat
et nuq̃ cont' faciē rcti cogita
tis obsistat. Curandu itaq3 ē
ne a' necitatis metas cura car
nis trāseat. aut i eo qd mode
rate exequit' de se p̄sumat.
Sepe vero aim⁹ fallit'. ut qd
voluptuose appetit necciu
suspicet'. q̃ten⁹ omē quod lib3
vite debitā utilitatē putet.
Et sepe q̃a effcs providenciā se
sequit' in sui fiducia mens le
vat'. Cuq3 sibi adest quod dece
teris providit. cogitacioē tacita
de magnitudiē sua hilarescit.
tantoq3 iā a vera provisioē lō
ge fit. q̃nto ipāz quoq3 elacioē3
quā pa titur nescit. Vn̄ sollerti
s3 custodia et intēcioē p̄sandu
est. ul' quid ope agim⁹. ul' qd
corde versam⁹. Ne a' mentē sup̄
dies. fovis se terena cura inta
pliret. a' salte de ei⁹ moderamīe
int⁹ se cogitacio exaltet. ut cu
dīna iudicia tpali circuspectioē
metuim⁹. sempiterni supplicia
horroris evadam⁹. h' gregorius.
Ecce tā q̃ premissa sūt remedia
salubrrima. et satis efficacia
ad retrahendu sive revocādu
aim a vanitatib3 mundi. a co
cupiscencijs ac voluptatib3
scli. si in corde hois fuerit bn
discussa. et p̄fte menti ip̄ressa.
Timor et pa Filius
vor magn⁹ invasit
me. audies tot ma
la iminēcia et occurrēcia a
matorib3 mundi. videl3 brevi
tatē hui⁹ tpis. acerbitatem
mortis. amaritudinē et dolo
rē etne dapnacois. Et miror
valde quō h' peccator audiēs ul'
intelligens ac aimo revol
ves. tanta mala. nō cōpung
tur ad penitendu. sive ad re

recedendū a vanitatibꝫ seu volup
tatibꝫ huiꝰ sc̄li. n̄ forte aliq̄s
sit ita induratꝰ intim̄. q̄ nō velit
attendere aut ꝑpendē futura
ꝑicula aīe sue aduenientia. vl'
ita despatꝰ ut diffidat de dei
miā. aut ita excecatꝰ in neq̄
cia et malicia. q̄ ꝓpt' hoc nō
possit nec valeat eciā metu
iehēne se cōtinere a volupta
tibꝫ carnis et lasciuia. ¶ Hꝫ
vellē scire tales vl' siles mūdi
amatores cū aliq̄ ex eis ad pe
nitēciā trahūt'. vl' eciā vocā
tur q̄lit' vl' p̄ quē modū hoc
fiat. ¶ Pater. Caplm xi.

Scire debes q̄d valde
durū cor hꝫ ille quē
a suis ꝑuitatibꝫ et
voluptatibꝫ n' supplicia īfer
lia nec gaudia eťna retrahē
pūt. ¶ Hoc testat' btūs bnar
dus cū dicit. Nimis durū
cor ē q̄d nō emollit bn̄ficia
nec terrēt supplicia. nec allici
ūt promissa. n' castigāt fla
gella. h' bnardꝰ. Hꝫ omēs deꝰ
quos sibi p̄destinauit ab eťno
et p̄elegit ad vitā eťnā. prout
ipē dicit. ego scio quos elegerī
cū vult, et q̄n sibi placꝫ. vo
cat ad cōuersionē et ad pniāz
agendā. et hoc diuīsis modis
Aliq̄n p̄ aliquas reuelaciones

aliq̄n p̄ tribulaciones. ꝗ corpa
les infirmitates. aliq̄n p̄ ex
hortacōes vl' exēpla aliorū. In
terdū p̄ intnā inspiracionē
graām ꝯpūctiōis infundēdo.
De hoc dicit ysidorꝰ. Multis
modis terret deus homīēs. ut
vl' sero ꝯuertant'. atqꝫ exinde
magis erubescāt q̄ tā diu
expectati sūt ut redirēt. Nā
nēc nimis nē plagis nē reue
lacōibꝫ quosdā cōuertit. ut
qui voluptati ꝯuersi despi
ciūt. cōmoniti terroribꝫ corri
gant'. plerīqꝫ ex sola mētis
deuocōē cōuertūt' ad deū.
nōnulli vero coacti plagis
cōuertūt' qui ex deuocione
nō cōuertebant'. h' ysidorꝰ.
¶ De hoc eciā habet' in col
lacōibꝫ prim̄. ubi pafnuciꝰ
in sua collacōē sic dicit. Hꝰ
vocacōis modꝰ ex deo ē. Se
cūdꝰ p̄ hoīēz. Tercius ex neci
tate. Ex deo quidē est quocies
inspiracio quedā īmissa ī
cor nrm̄. nōnūqꝫ eciā dormi
entes nos ad desideriū eťne
vite ac salutis exsuscitat. De
nūqꝫ seq' et eius inherē p̄ceptis
ꝯpūctione salubrima cohortāt'.
ut in scripturis scām abraham
voce dnica de genitali solo. ꝛ
tociꝰ cognacōis affectibꝫ. p̄uisqꝫ

domo legimꝰ euocatū. dicēte
dnō. Exi de terra tua et de cog
nacioē tua. et de domo prīs
tui. Scd̄s vocacioīs modꝰ est.
quē fieī p hoīez dicimꝰ. ul' cū ex
emplis quorūdā scōrū. ul' moī
tis instigati ad desiderū salu
tis accendimꝰ. Tercius vero
modꝰ vocacioīs ē. qui ex neccita
te descendit. dū diuicijs ~~hui~~
huiꝰ mūdi ul' voluptatibz ob
ligati īgruentibz repente tēp
tacioībz ul' que mortis pīcula
cōminātʳ. ul' amissioē bonoꝝ
ul' carorū morte cōpūgit ad
deū quē sequi in vertū pspi
tate cōtēpsimꝰ. saltē īuiti p
a perac̄ cōpellimꝰ. Ꝑ qd̄ mai
feste probatʳ īiciū nrē salutis
dnī vocacioē fieī dicentis. vbi
sup. Exi de terra tua. Et cōsū
masionē pfcōnis ab eodē. ac
puritatis sīlitʳ tribui. cū dicit.
Et veni in terrā quā mōstra
uero t'. id ē. nō quā tu ex temz
ipō nosse ul' industria tua va
leas repire. s; quā ego t' non
solū ignoranti. s; ecīā ingrē
ti nō mōstrauero. Ex quo ma
nifeste colligitʳ. ꝙ queādmo
dū inspiracioē dnī prouoca
ti ad viā salutis occurrimꝰ.
ita ecīā magisterio ipius et
illūinacioē deducti. ad pfcō

nē sūme btītudinis puenimꝰ
h' pafnucíꝰ. Apparet igitʳ p
pmissa. nō solū vocacioīs modꝰ
s; et pncipiū nrē salutis. et cō
sūmacio pfcōnis p grām dei
in nob' actitari. Unde qlibet
qui desiderat saluari cū sese
senserit p pdictos modos a dnō
moueri seu vocari. respondeat
p bonā volūtatē recipiēdo qͣ
tantʳ monita salutis. obediē
do et faciendo qd̄ in se ē. De
hoc dicit idē pafnuciꝰ ī eadē
collacioē sic. Itaqz sicut occasi
ones salutis diuīsis mōis cō
noscimꝰ deū opari. ita nrm̄
est occasióibz a diuinitate cōces
sis. ul' enixius ul' remissiꝰ famu
lari. Nā sicut dei fuit vocā
tis oblacio. exi de terra. ita a
brahe fuit exeūtis obīa. Et
queādmodū illud qd̄ dicitʳ.
et veni ī terrā ut fiat. obtēpe
rantis ē opus. Ita illud ꝙ
additʳ. quā mōstrauero tibi.
iubētis dei ul' promittētis ē
grā. Quibz maīfeste pdocemʳ
et īiciū bone volūtatis. nob
a dnō inspirāte cōcedi. Cū at
p se a' p exhoracionē cuiuslibet
hominis. a' p neccitatē nos ad
salutē attrahit ~~viā~~ viā et
pfcōnē virtutū ab eodē silitʳ
cōdonari. nrm̄ vō hoc ēē ut ad

exhortacionē auxiliūq̃ dei uł remissius uł enixi⁹ exequim̄r. et ꝑ hoc nos remuneracioēʒ uł sup plicia dignissiē promereri. qđ eius dispensacioī ac prudēcie erga nos benignissiā dignaci one collate. uł neglexi⁹ uł stu diuim⁹ nr̄e obediēcie deuocioē cōgrue. Vn̄ dn̄e est grē pres tare nob̄ occasioēs salutis. et prouēt⁹ scōs. atq̄ victoriā. nr̄m vero. ut cōcessa dei bene ficia. uł intēcius uł segni⁹ exequim̄r. h̃ pafnucius. Habe⁹ igit͛ ex d̄cis sancti iii modū vocacioīs. ꝑ quē vocam͛ ad deū. Habem⁹ eciā quō mo nitis ei⁹ obtēpem⁹ obediēdo et faciendo qđ in nob̄ ē. Unt͛ h̃ cōsiderandū. q̄ maxie duo sē que trahūt hoīnē ad cōuer sionē et ad viā salutis. timor videlʒ et amor. timor. ne īcur rat etnā dāpnacionē. amor. ut ꝑueniat ad etne glē māsio nē. Nā sepe cōtingit q̄ pctō res diuersis sordibʒ viciorū īuoluti. ad meōriā reuocāt etna iehēne tormēta q̄ eis debent͛ pro flagicijs et pctīs ab ipīs ꝯmissis. et ꝑ dīnam grām inspirati ad pēitedū ꝯpūgunt͛. Sē eciā nōnulli hoīes ita duri cordis q̄ met⁹

et timor futurorū malorū du sani sc̄. flectere ad pēitendū nō pn̄t. Sʒ tacti īfirmitate et egritudiē corp̄is. mox īuad͛ eos timor mortis. et met⁹ etne dāpnacioīs. quo timore stimu lante ad pēitendū cōpūgūt͛. et tal̄s ut videm⁹ frequēt⁹ ꝓpo nūt post cōualescēciā egritu dinis vitā suā in meli⁹ mu tare ꝑ īgressū religioīs. ał alio mō mores et vitā emēdādo. malā Ex quibʒ eciā plimi votū e mittūt ad hoc faciēdū. qui opitulante dn̄o ipm̄ votū qđ emiserūt. ał sn̄ voto qui se e mēdare ꝓposuerūt ꝑ īgressū ordinis. ał alio mō vitā suā corrigendo. fidelit͛ et deuote exequūt͛. De isto metu tor metorū et vite emēdacione dicit b̄t̄s gregori⁹ sup cantica. Sē nōnulli qui mag̃ inten cione que sint tormēta repro borū aspiciūt. et sua fc̄a ꝓ pria sn̄ palpacioē examinare ꝯtendūt. Cūq̄ se peccasse cog noscūt. et ꝑ hoc ire ad tormē ta reproborʒ ꝑtimescūt. subito tenebras īiquitatis dereliqūt. et lucē iusticie accēdi ꝯcupis cūt. mox ad scām opacionē ꝯsurgūt. et ꝑ bona q̄ faciūt clarere ꝓximis ꝯbusq̄ īcipiūt

h' gregorius. Ecce habem⁹ quō
q̄mplimi ꝓpt' metū inferluū
tormētorū pcc̄a et vicia dese
rentes. viā pnīe et salutis ag
grediūt'. Sunt eciā nōnulli
qui ꝑ inspiracionē diuinā cō
siderantes et ꝑpendentes gau
dia celestia. ac dulcedinē glē
futurē. et visionē scē trinitatis
in qua sūma voluptas et
dulcedo cōsistit. seipōs repre
hendūt de ꝑuersis actibȝ.
quos cont' deū ꝑpetrauerūt
et ꝓpt' hoc lamētis et lacrimis
agendo pniāȝ se affiiciūt. sub
iacere eciā tpalibȝ dedignā
t'. q̄a ardent' etnalia ꝯcupis
cūt. De quo dicit btūs greg⁹.
sup illud ezechiel'. Abij amar⁹
in īdignacōē sp̄s mei. Desa
te rmū. cui dona scī sp̄s creue
rant cur amar⁹ abibat. Sed
mētē quā spirit⁹ scūs replet
in amaritudinē tpaliū. delca
cōē etnorū cōmouet. Dulce
enī est eē in rebȝ tēpalibus et
huānis. sȝ ei qui adhuc de ce
lestibȝ gaudia nulla gustau't
quia quāto min⁹ eterna di
ligit. tanto delctabili⁹ in tpa
libȝ requiescit. Ac si quis iā
cordis ore gustauerit. que sit
dulcedo celestiū premiorū.
qui illi ꝯuidici āgelorū chori
q̄ incōprehensibil' visio sancte
trinitatis. Hinc q̄nto illud dulce
sit qd' int⁹ videt. tanto ī amari
tudinē vertit' omē qd' foris sus
tinet. Ruat' sciē de hijs q̄ ma
le egisse se recolit. et sibimetipī
displicet. cū ille iā placē ince
perit qui omīa creauit. Rep
hendit se in cogitacōibȝ. inse
quit' de verbis et punit flēdo
de factis. Supnis inhiat. trena
omīa iam ꝑ mētis despectū
calcat. Et quā diu illud qd'
desiderat ad huc ꝑ specie nō
hȝ. flere dulce habȝ. et se cōtinu
is lamētis affligē. Et q̄a nec
dū se esse in pāa ad quā crea
tus est videt. in hui⁹ vite ex
ilio nichil ei plus q̄m sua ama
ritudo placet. Dedignat' enī
subiacere tpalibȝ. et ardēter as
pirat eternis. Vn̄ ꝑ salomōȝ
dicit'. In mlta sapiencia ml'
ta est indignacio. q̄a si etna
iā sapim⁹. nosmetipōs despi
cim⁹ egisse hoc. quod nos po
tuit ab eternitatis amore se
parare. Si etna iā sapim⁹ cō
cupiscere tpalia dedignam'.
Rephendit semetipam ꝯsciā.
accusat qd' egit. dāpnat per
pniām qd' accusat. fit rixa ī
aīmo ꝑturīes pacē cū deo. Sic
achab īiquus rex a ꝓpha repre

hensus cu[m] cont[ra] se diui[n]a[m] s[ente]n[t]iam
audiss[et] p[er]timuit. et magno me
rore depressus e[st]. Ita ut p[er] p[ro]ph[et]e suo
dn[u]s diceret. Nonne vidisti achab
humiliatu[m] cora[m] me. q[uia] igit[ur] hu[m]i
liat[us] est mei causa. no[n] inducam
mala i[n] dieb[us] ei[us]. In quib[us] verbis
du[m] pensandu[m] est. quo[modo] ei in
electis suis meror amaritudinis
plac[et]. qui amittere deu[m] timet
si sic ei in i[m]probo p[ri]ma[m] placu
it. qui timebat p[er]dere p[re]s[e]ns s[e]c[u]l[u]m
Aut quo[modo] ei grata sit spo[n]tane
a afflictio pro culpis in eis
qui placent s[ib]i h[ec] ad t[em]p[u]s pla
cuit. et in eo q[uod] displicebat.

D Sz sciendu[m] q[uod] nullus agere hec
pro amore o[mn]ipotentis d[omi]ni ex
toto corde p[re]valet. n[isi] is qui eu[m]
aim sp[iritu]s s[an]c[tu]s assumpserit. Na[m] q[ui]
homo ex sua v[ir]tute sufficiat
terrena despicere. celestia amare
pace[m] cu[m] deo q[ue]rere. secu[m] rixam
subire. in cogitatione semetip[su]m
rep[re]hendere. et gemitib[us] punire.
Null[us] h[ec] agere n[isi] que[m] diui[n]a g[ra]
cia roborat. valet. Vn[de] et sub
dit[ur]. Man[us] enim d[omi]ni erat me
cu[m] [con]fortans me. Ad bona sur
gere p[er] se no[n] possum[us]. n[isi] nos sp[iritu]s
et preveniendo elevet et subse
quendo co[n]fortet. h[ec] gregori[us].

E C Videm[us] igit[ur] p[er] p[re]dicta q[uod] q[ua]
liter p[er] amore[m] celestiu[m] no[n]nulli
[con]surgu[n]t ad co[n]temptu[m] terrenor[um]
ac odiu[m] viciorum et p[ro] celerib[us]
p[er]petratis se tradu[n]t ad p[e]nite[n]
lamentu[m]. Multu[m] enim valet
ad co[n]temptu[m] reru[m] t[em]p[or]aliu[m] et h[uius]
seculi vanitatu[m]. diligens medi
tacio celestiu[m] gaudioru[m]. De
hoc dicit beda. O a[n]i[m]a si te de
lectant aliq[ua]n[do] gaudia hu[m]ana
falsa. brevis hui[us] seculi gl[or]ia
et caduca potencia. illuc me[n]
te[m] evoca ubi vera s[un]t gaudia.
et om[n]ia reputabis ut stercora
Et b[ea]t[u]s bernard[us]. Si co[n]sidera
ve[r]i[m]us que et q[ua]nta s[un]t que pro
mittu[n]tur nob[is] in celis. vilipe[n]
dem[us] o[mn]ia que habe[n]t[ur] in t[er]ris ✝
Terrena na[m]q[ue] s[u]b[st]a[nti]a sup[er]ne feli
tati co[m]parata pond[us] e[st] no[n] subsidi
um. t[em]p[or]al[is] vita et[er]ne vite co[m]parata.
mors e[st] po[ci]us dicenda q[uam] vita.
Ipse enim cotidian[us] defect[us] cor
rupcionis quid e[st] aliud q[uam] que
da[m] prolixitas mortis. Que at[tem]
lingua dicere. vel q[ui]s intellect[us] ca
pe sufficit. illa sup[er]ne civitatis
q[ua]nta sint gaudia. Angelor[um]
choris interesse cu[m] beatissimis
sp[iritu]ritib[us] glorie conditoris assis
tere. p[rese]nte[m] dei vultu[m] cernere in
circu[m]scriptu[m] lume[n] videre nullo
metu mortis affici. i[n]corrupcio
nis p[er]petue munere letari. Sz
ad hec audita i[n]ardescat a[n]i[m]us

✝ Dicit eciam de hoc b[ea]t[u]s greg[ori]us. i[n] q[ua]
da[m] o[meli]a sic. Si [con]sidem[us] q[ue] et q[ua]nta
s[un]t q[ue] nob[is] p[ro]mittu[n]t[ur] in cel[is]. vilescit
a[n]i[m]o o[mn]ia q[ue] habent[ur] i[n] t[er]ris.

nāqȝ illic cupit assistere. vbi se
sperat sīn fine gaudē. Sȝ ad
magna p̄mia p̄uenire nō pt
nisi p̄ magnos labores. Vn̄
et paulus dicit. Nō corona
bit᷑ nisi qui legittīe certauit
Delectat igit᷑ mētē magni
tudo p̄miorū sȝ nō deterreat ē
tamē laborū. h᷑ gregori⁹. Appa
ret igit᷑ p̄ predcā quō nōnulli
ppt᷑ amorē celestis p̄rīe relin
quūt mūdū et se tradūt p̄nīe
et scē cōuersacōi. ut illā asse
qui valeant in futuō. Vnde
vnusq̄sq̄ qui se sentit ī statu
vicioso. et in pctōrū sordibȝ
cōstitutū reuocet ad mēoriā
tormēta iehēne que ~~incidē pt~~
incidē pt. et gaudia celestis
p̄rīe que ppt᷑ p̄uersā vitā a
mittē pt. et ne retardet q̄nto
cius p̄uerti ad dn̄m p̄ p̄nīaȝ,
ne forte tardando incidat in
irā ipius et eternā dāpna
cionē. Ad hoc faciendū hor
tat᷑ nos btūs gregori⁹ sic dicēs
Dū tps ē vn⁹q̄sq̄ p̄uitatem
suā deserat et dei paciaȝ p̄ti
mescat. ne quē nc̄ tranquil
lū despicit. iratū postmodū
nequaq̄ euadē possit. Omps
enī deus peccantes miseri
cordit᷑ expectat. tēp⁹ ad p̄nīaȝ
tribuit. quos nō p̄uisos ad

grauioris reatus testimoniū
vertit. pacient᷑ irā retinet.
quā q̄nq̄ irretractabilit᷑ ef
fundet. h᷑ grego⁹. De hoc ciā
p̄ sapiētem sic dicit᷑. Nō tar
das cōuerti ad dnm̄. et ne dif
feras de die in diem subito e
nī veniet ira illi⁹ et in tpe
vindicte disp̄det te. n᷑ adiciaȝ
pcm̄ sup̄ pcm̄. et ne dicas
miseracio dnī magna ē. mł
titudīs pctōrū meorū misē
bit᷑. mīa enī et ira ab illo
cito proximat. et in pctōres
respicit ira illi⁹. h᷑ sapiens.
Ex hijs igit᷑ dcīs collig̃ pos
sum⁹ p̄iculosū eē tardāe et
differre p̄nīaȝ et cōuersionē
de die in diē. q̄a q̄nto quis
diuci⁹ ptrahit suā ad deū
p̄ p̄nīam p̄uersionē. tātomā
gis in pcīs indurat᷑. et diffi
cilius ad penitendū resurgit
De hoc dicit helinād⁹ ī q̄rta
p̄te speculi historial᷑ sic. Festi
na post lapsū ut resurgas.
Nam si resurgē hodie ē dif
ficile. cras erit difficili⁹. Q᷑
nō est hodie. cras min⁹ apt⁹
erit. Vn̄ q̄nto iacebis diuci⁹
tanto cades profundi⁹. Jā in
nāq̄ iacere cadē est. Cadere
fateor hūanū est. sȝ nichiloi⁹
hūanū est resurgē. nō resur

ff

gere nullo mō hūanū dicē
dū est ſ; dyabolicū. cui⁹ tota
G vita ruina ē. ¶ Nōndū qͣ
ʒtuor ſt̄. ſalicz. ſtare. cadere
reſurgē. et nō reſurgē. Horū
duo media homīs ſt̄. Homo
enī cadit et reſurgit. Stare
vero abſqȝ caſu. ſolius āgeli
eſt. Nō reſurgē ſolius dyabo
li eſt. Qui ergo ſtat et nō ca
dit angelus ē. Qui vero cadit
et ſurgit. homo ē. Qui autē ca
dit et poſt caſū nō ſurgit. nō
quia nō pt̄. ſ; quia nō vult
pfecto dyabolus ē. h̄ helinā
d⁹. Colligat ergo vnuſqͥſqȝ
pctōrū ex hijs verb̄ mltū pi
culoſū ēē iacere in ſordibus
viciorū. et differre pniāz et
ʒuerſionē ad deū. et ideo qͥ
tocius feſtinet p pniāz et
ſanctā ʒuerſacionē ſe cōu
tere ad deū. qͣ p introitū re
ligiōis. qͣ manēdo in ſeculo.
mūdi pctā. vanitates ſeu oc
caſiones pctōrū fugiendo. Sȝ
in ſclō mlte ſt̄ occaſiones p
que homo tirꝫ ad vicia. et
retrahit a ſcā cōuerſiōe. ut
docet experiencia. Ideo ma
gis cautū eſt qui ſe ſentit
ad peccādū fragilē. ac ꝓpt
occaſiōes que occurrūt ī ſclō
ſe a vicijs nō poſſe cōtinere

ut p ingreſſū religiōis ſe a pec
catis reſtringat. et de pteritis
pniām agat. ſēꝑ ibi viuat
ut poſt hanc vitā ad etna
gaudia puenie valeat. ¶ De H
difficultate at abſtinendi a
pctīs in mūdo ꝓpt diuerſas
occaſiones que ſe offerūt ī
ſclō. et de fuga mūdi. atqȝ ī
greſſu ordinis ſupdcīs. helinā
dus ſatis lucide ponit ſic di
cens. Vis extinguē libidi
nē. amoue ligna ab igne.
et ſubſidet incendiū. Que
ſt̄ ingꝫ ligna que nō ſt̄ ſtru
enda in igne. Iſta qͥppe ſt̄.
Ocia ſegnicies ſop̄n⁹ caro
femīa vinū. Proſpitas lu
dus carmīa forma puer.
Hec ergo ſt̄ omīa irritamēta
viciorū. h̄ ſt̄ incitamenta
voluptatis. tormēta caſtita
tis. hoc oleo hac pice hac ſtup
pa. hijs ſarmētis incēditur
fornax babilonis. Vis ergo
fugere incendiū volupta
tis. fuge hoc omē gen⁹ fomē
tis. Sȝ quo fugies a facie iſ
torū. Totū circūſpice mūdū
vbiqȝ dyabol⁹ hamū pctā ali
quo fomite delctāciōis ieſcat
fugiend⁹ ergo eſt mūd⁹ ut
eius ʒcupiſcencie fugiantur
Alioqͥn ſi in mūdo remanē

voluetis. nec abscisis manibz
nec truncatis pedibz n̄ effos
sis oculis. eo qđ scandalizauint
te. scandalo nō carebis. Igitur
cumquidē nec sine mēbris offi
cialibz possumus viue. nec
illis scandalizantibz bn̄ viue
necesse cōuendus ē locus nō tam
corpibz qm̄ moribz salubris
vbi corporeorum sensuum nō ca
rētes officijs. illorum scandal
careamus. Et quis locus ad
hoc ydoneus nisi claustrum
vbi pax includitur. honestas
clauditur. excluditur voluptas
mala. secluditur libido. Redi
ergo de fornace ferrea ad
claustri refrigerium. ut ī loco
amenissimo sub dnō ihu xpo
pijssimo voluptuose trāsigas
pn̄tis huius miserie breuē ca
lamitatē. Sz dicas. Nunquid
soli claustrales saluantur ·:
an omēs pereunt seculares. Sa
ne neutrum. Sz isti soli facile
saluantur: illi omēs difficile
Cur hoc. n̄ quia tucior est
ab incendio remotus ab igne
qm̄ proximus igni. Vñ helinādus
Ecce patet p pdcā qđ cōuersa
ri in mūdo. et eē absqz pcco
mūdum. valde sit difficile. qua
ppt occasiones q̄ occurrunt
in seculo pdicantur v̄tutes

dicente btō b̄nardo. Predica
tur castitas in delicijs. humili
tas in diuicijs. pietas ī nego
cijs. veritas in multiloquio. ca
ritas in hoc sclō neqm̄. Vñ b̄nardus
Dn̄ pter tot picula fugien
dus est mūdus. et appropinquādum
religioni p ingressum ordinis
vbi occasiones viciorū tollun
tur et materia ad bn̄ opan
dum ministratur. ac copiosior mer
ces seu p̄mium acquirit. De
quo btūs bernardus sic dicit.
Bonum est nos hic eē. scz. in
claustro. qr ibi viuit ibi homo
purius. quiescit securius. ir
rorat frequencius. cadit rarius
surgit facilius. incedit tucius
p̄miatur copiosius. Vñ b̄nardus
Videmus ergo clare fructuo
sum eē et salubre cōuersari
in monasterijs p habitum re
ligionis. cum tot bona occur
rāt xpm̄ dilectis. Queramus
ergo dei grām p ingressum or
dinis et ipē dignabitur nos
suscipe int brachia sui amo
ris. Testante btō bernardo
qui dicit. Bonus es dnē aīe
querenti te. occurris. amplec
teris. sponsum te exhibes qui
es dn̄s. ymo qui es sup oīa
deus bn̄dictus in sclā. Vñ b̄nar
dus. Fugiamus igitur mūdum

qui amaritudine plen9 ē
p introitū religiōis. leuem9
cor ad celū p affcm̄ dilcōnis
ubi solū vera ē dulcedo et
iocūditas. Dicēte btō augus
tino ī glō sup ps Amaritu
dine plen9 est mūd9. Apud
solū aut deū est iocūditas
Vn̄ cor leua in celū p quos
grad9. Grad9 affect9 sūt
iter tuū volūtas tua ē. Amā
do ascendis. negligendo des
cendis. Stans in terra ī celo
es. si deū diligis. Nō enī sic
leuat cor quō leuat corpus.
corpus ut leuet locū mutat
cor ut leuet volūtatē mūt
Quocūqz ergo cor se cūuerit
in trenis rebz amaritudinē
invenit. vn̄ dulcescat nobz
nisi leuet se ad deū. hꝰ aug9.
Et quia pressura et amaritu
do et fallax ē pax in mūdo
Pax vero vera ē in dnō. di
cente ipō dnō. In mūdo ps
surā habebitis. in me autē
pacē. vn̄ adhēam9 deo per
stām cūsacionē ut pacē habe
am9. ¶ De hac duplici pa
ce dicit hugo in libro de clau
stro aīe. Duo st gnā pacis.
una quā xp̄s dat. alterā quā
dat mūd9. Pax mūdi est
ut a deo recedas. et dyabolo

cōsentias. pax vero xp̄i ē. ut
expellas dyabolū et diligas
deū. Pax mūdi ē. ut mūd9
tibi. et tu mūdo placeas. et
sic faciat9 trenis voluptatibz
inferni cruciatibz ineternū suc
cūbas. Pax xp̄i est ut adūsa
mūdi usqz ad mortē paciēt
toleres. et sic post mortē futurē
vite felicitatē securi9 expec
tes. hꝰ hugo. Sectem igitur
xp̄i vestigia eius doctrinā
et exempla imitando p īgres
sū religionis ībi sibi seruiē
do. sc̄e religioseqz viuēdo. ut
post hanc vitā ad ipm̄ pue
nire valeam9. Ipē enī est
via veritas et vita. Sup q°
dicit btō augustin9. ac si
cuilibz sectatori suo dn̄s di
cat. Quo vis ire. P me va
de qua ego sū via. si p me
vadis. laqueos euadis. Quo
tendis venire. Ego sū vitas
ad me veni. festina simpli
citer venire. ut possis felicit
puenire. Si ī veniendo ser
uas qđ iussi ī pueniēdo red
dā qđ pmisi. Veritas enī sū
mētiri nescio. Ubi vis pma
nē cū puenis. Ego sū vita
ī me mane. Si ī me vis viuē
veniēdo et pueiēdo ī me maē
t sīn morte viuēdo. hꝰ aug9

De modo Filius conuersionis ad deū et de vocacione qualiter dn̄s suos quos elegit sibi ab eterno solent vocare ad pniaz et ad scām ɔuersacionē. suffi cientē modo habeo informacioēz Sz nūc quero. vtrū illi qui relinquētes mūdū. grā sp̄s sancti inspirati. et se trāsferē tes ad scām ɔuersacionē habi tū religionis assumēdo. pa ciunt^r aliq̄ ipedimēta siue tēp taciones ante ingressū ordi nis ul' infra tēpus probaci onis. Pater. Caplm xiij

Scire te volo q̄ pniaz et conuersionē peitē tis ad deū mlta i pediut. maxiē tn̄ h^c videlicz Inuidia dyabolica fragili tas siue infirmitas hūana. et cōsuetudo peccandi mala Malignus enī sp̄s hostis gnūs hūani cū ɔsiderat peccato rē grā se visitante eē ɔpuc tū. et velle relinquē mūdū Atqz p pniām et cōuersionē appropinquare deo. mutādo vi tam ul' habitū p ingressū re ligionis. omēz modū querit hoc ipediendi. Aut p se aut p suos nūcios. videlicz. mala societatē dissuadentes ea q̄ s^t salutis. hoc est ingressū or dinis. Validius tn̄ p se imit tendo quedā terrorē in mētē homīs. faciēs eū ptimescere habitū et ɔuersacionē sibi īco suetā quia ut cōit' ista magis ^ et insueta faciūt penitētes formidare a quodāmō abhorrē. q̄a omībz in rebz ḡnius est inceptio p̄ma. et prim^9 ingress^9 ad viā pe nitēcie et mādatorū dei. est difficilior. De quo crisostom^9 sic dicit. Dyabolus sciēs q̄ hij qui mlta opati s^t mala. si se ad pniām cōuerterit. distric te satis et vehemēter h^o faciūt vtpote sciētes q̄ egerit. Me tuit enī ne q̄s horū inimica liqd' penitudīs capiat. Si enī ceperit iā nequit retineri. Sz in modū ignis pniē calore succensi. auro purgato pur gaciores reddūt aīas suas. et mēoria ɔsciē. velud spitu quodā flante ad portū sa lutis spe gubernāte pueniūt itineris sui. hn̄tes cautelā maximā ex p̄teritorū horrēdē gestorū. atqz in hoc pene eos qui nūq̄ aliquos incurrerut lapsus vident^r precedē. dū cautiores eos reddit expiēcia Acc^9 enī expetim^9 ea. q̄ pdi dim^9. q̄ que nōdū possessa

desideram⁹ acquirere. Tm̄ ergo
sicut fiat. in hoc onus ē diffi
cultas. ut p̃mos adit⁹ aggre
diam̄ͬ p̄nīe. In ip̄o enī̄ ingres
su sunt minis et terrorib; spi
rans. et volētes adire eciā a
trocitate depellit. Cui⁹ si twrū
fumos et ianē nebulā ꝯtep
nis. nec ille aliq̄d valebit ul
tra. et tuo occupat⁹ aditu
valenciorē te reddit senciēs
suꝑiorēq; te, effectū iimiā ter
rorib; gratulaberis. atq; ꝑsa
cile tibi derelicꝯ agonis istu⁹
viam videbis. hͨ Crisosti⁹
m' C Magnū enī est tormētū
demoni ꝑnīa hoīm et cōuer
sio ad deū. quia ꝑ hoc que
possidebat amittit. et ideo
maiorib; nouisq; pulsat ī
sidijs et īnuīs ꝑturbat tēp
tacionib;. q̄ facit ut hoīnē
ad odiū virtutū inducat.
et a via salutis auertat. ac
eciā expulsionis sue vīdicet
iniuriā. Testatͬ hoc beda sic
dicens. Sepe enī dū ꝯuerti
ad deū post pcīm conamͬ.
maiorib; nouisq; antiqui
hostis pulsamͬ insidijs. q̄
fit ut ul' odiū virtutis in
cuciat. ul' expulsionis sue
vindicet iniuriā. Magnū e
nī est tormētū deōni a lesi
one hoīm cessare. et tanto
dimittit g̃ui⁹ q̃nto posside
bat diucius. hͨ beda. Dicit
eciā de hoc gregori⁹ iiij mō
luū sup illo iob. Qͬ pati sͭ sus
citare leuiathan. Oīns enī
qui ea que mūdi sͭ mente
calcant. et ea q̄ dei sͭ plena
intentioē desiderant. leuia
than contͬ se suscitant. q'a
eius maliciā instigacione
sue cōuersacōis inflāmat.
Nā qui ei⁹ volūtati subiec
ti sͭ. quieto ab illo iure pos
sidentͬ. et sup; eorū rex. q̄si
quadā securitate ꝑfruitur.
dū eorū cordib; icōcussa ꝑta
te dnātͬ. Sz cū vnusquisq;
spiritus ad conditoris sui desi
deriū revalescit. cū torporē
negligēcie sue deserit. et fri
gus insensibilitatis pristine
igne sancti amoris incēdit. re
cū libertatis ingenite me
minit. tenerī ab hoste erubes
cit. quia vero idē hostis se
cōsiderat despici. quia viaȝ
dnī videt apprehendi. dolet
contͬ se captū teneri. et mox
zelo accenditͬ. mox ad cer
tamē mouetͬ. et ad tēpta
ciones īnuīas contͬ rebellā
tē mētē se excitat. atq; ī oī
arte laceracōis instigat. ut

p̄ teptacionū iacula itor
quēdo ɔfodiat cor. qđ dudū
quieto iure possidebat. qśi
dormiebat quippe dū sopit9
in p̄uo corpe quiescet. s; ɔcı̄
tat' in prouocacıoē certamıs
cū ius amiserit puerse do
minacıoıs. Hinc ergo nocti
maledicunt qui pati st̄' suscı̄
tare leuiathan. id ē. hij se cot̄
pctm̄ fortit' iudicio discreci
onis erigant. qui in suis tēp
tacionibz excitare antiquū
hostē nō formidāt. Quisqs
enī attingi dīno seruicio p
perat. quid aliud q̄ se cont'
antiqui hostis certamē pat.
ut liber in certamīe ictus
suscipiat. qui quiet9 sb tyrā
nide in captiuitate seruiebat.
Hec gregorius. Ecce quō dy
abolus mentē quā p̄us ppt
sordes viciorū quiet9 posside
bat. postmodū repugnantē
sibi p pniam et vite emenda
cionē crudelit' p diūsa tēp
tacionū gnā vexat. Mon
nać est ut vnusqsq; q̄ via
pnīe et scē ɔuersionis ag
gredi inchoat. tēptacionibz
antiqui hostis viilit' resistat
q̄a idē hostis cū ɔsiderat a
liquē incipientē ingredi vi
am salutis. statī obuiat ei
p diūsas tēptacioēs ut posset
eū auūte a sc̄o pposito. et vet̄
tē ab intēcione salubri. Hc
probat abbas ysaac syrie i
quodā tractatu sic dicēs. Cū
voluūs face iniciū bone opa
cionis ad venturas t' tēpta
cioēs prius ipa temetipm.
nā ɔsuetudo inimici ē. ut cū
vidit aliquē incipiētē bonā
ɔuersacionē fide ferueti et
ɔsciā pura. obuiat ei varijs
et diuersis tēptacionibz. ut
exinde in tiore venies arescat a bono pposito. nec habe
at aliqten9 calore appropin
quadi deo. nō q̄ tlez v'tutē
habeat adūsarius. nā nul
lus pt face bonū. s; pmittit'
a deo. sicut in bt̄o iob docti
sum9. Tu vero ipa temetipz
viril' ad obstandū tēpta
cionibz q̄ virtutibz ~~opacioē~~
induciit'. Ac dein virtutes
incipe opari. q̄a nisi prius
te ipaūs ad resistendū tēp
tacionibz a v'tutū opacioē
recedes. hc ysaac. Patet igit'
qualit' dyabolus ipediat
salutē homīs cū cepit appro
pinquaē deo p pniāz aut
p ingressū religionis. Vi
dendū est eciā quō ifirmi
tas siue fragilitas carnis re

uocat siue īpediat hoīnē a
ꝑposito salutis. Cū enī nō
nulli pctores pro suis delic
tis ꝯpungūtur. et locū ad
penitendū. videlꝫ religio
nē. uł aliū quēcūqꝫ statū
sibi tn̄ aptū. adire decre
uerint. ab hac scā intēcio
ne carnis infirmitas sepe
reuocat. Multa igitur peni
tentes siue incipientes an̄
oculos ponūt. Nūc vigi
lias. nc̄ ieiunia. nc̄ auste
ritatē vite et ceteras ob
seruācias ordinis. q̄ ptī
mescentes subsistē nō pos
se formidāt. ſꝫ dīna grā
adiuti. et spe future glorie
roborati. talē metū abici
unt. et hoc qd̓ in aīmo ꝑ
posuerūt deuote ꝯsequūtur.
Hoc tangit btūs gregorius
2o moliū sup illo iob. Et
vincula eius ꝗs soluit. ſb
audis nisi ego dn̄s. Sol
uūtur vero vniꝰcuiꝰqꝫ vin
cula. dū dīno adiutorio
intna desideriorū carnaliū
retinacula disrūpūtur. Cū
enī pia intēcio ad ꝯuersio
nē vocat. ſꝫ ad huc ab hac
intēcione. carnis īfirmitas
reuocat. quasi quibusdā
vinclis ligata ꝑpedit. Mul

tos enī sepe videmꝰ vitā q̄
dē sancte ꝯuersacioīs appe
tere. ſꝫ ne hanc assequi va
leant. mō irruētes casus
mō futura aduersa formi
dare. qui incerta mala
dū quasi caute ꝑspicia
nt in pctorū suorū vincl̓
incauti retinentur. Multa
enī an̄ oculos ponūt. q̄
se eis in cōuersioē eueniat.
subsistē se nō posse formi
dant. De quibꝫ salomō
ait. Iter pigrorū quasi se
pis spinarū. Nam cū vi
am dei appetūt. eos velut
spine obstanciū sepiū. sic
formidinū suarū opposite
suspiciones ꝑmūt ꝛ pun
gūt. Quod quia electos ꝑ
pedire nō solet. vn̄ illic se
cutus adiūxit. Via iusto
rū absqꝫ offendiculo. Iusti
q̄ppe in cōuersacioē sua si
quodlibꝫ eis aduersitatis
obuiauerit nō impīgūt.
quia tpalis adūsitatis ob
stacula etne spei. et intne
ꝯtēplacioīs saltu trāscēdūt.
Soluit itaqꝫ deus vincula
qn̄ ab electi vniꝰcuiꝰqꝫ a
nimo īfirmarū cogitacio
nū nodos rūpit. et ꝑniciꝰ
dissipat omē qd̓ illectū

mentē ligabat. h' gregorius
P ¶ Ecce qualit' spes futuro
rū aīat peītētes ad ꝯte
quedū bonū hoc qd' fuāe
ꝓposuerūt. Sz si ad huc a
liquis ꝓpt' aspitatē religi
onis patit' aliquas dif
ficultates. reuocet ad me
moriā tormēta īfernali
a. et leui9 sustinebit ea
que sīt' difficilia. De hoc
ꝑ quedā in quodā tracta
tu sic dicit'. Multis ꝯuig
videt' et aspa ī mōsterio
sui ipius pro xpo tpalibz
abnegacio. remīstant' oio
qm̄ amara sit illorū tor
mētorū diut'na excrucia
cio. Incōpabilit' enī leuior
est vita claustralis. vbi tā
corpm qm̄ aīarū nāccia
sīn sollicitudine ꝯruntur
qꝫ penarū loca in quibz
miseri pro pcīs in hac vi
ta nō emēdatis. nō tantū
maxis sz eciā mīmis neg
ligent' mltiplicatis diut'
na miseria cruciari credū
t'. Sꝫ aūt pcāa que mīma
ul' pua siue leuia dicūt'.
nō quia pua ul' leuia sīt'
sz qm̄ in hac vita vē peni
tentibz leuit' a deo dimit
Q tunt'. ¶ Qd' si qs emēdāda
in futurū distulerit. ꝯtēpnē
do nō leuia sz ꝯuia. ymo
ꝯuissiā in penis sentiet ex
piendo. Nemo se de pccōrū
leuiū leuitate q̄a ita appel
lant' blandiendo seducat.
qn̄to eteni fuerit leuiora.
tanto sit culpe maioris eorū
ī interni iudicis examine
corrigendi negligencia.
Nullū ergo oīno pcīm p
uū estiāre debem9. vtinā
districtus iudex puū estiā
ret aliqd' pcīm. None oē
pcīm p puaricacioēꝫ deū ex
honorat. Qd' ergo pcīm
audem9 dicē puū. Deū
enī exhonorāe. qs sane mē
tis dictur9 ē puū. Quid
respondebim9 cū exigetur
a nob' usqꝫ ad ictū oculi
toci9 pn̄tis vite cursus.
Tūt quippe ꝯdēpnabitur
quicqꝫ in nob' īuentū fuit
opis ociosi. ul' sermōis oci
osi ul' eciā silencij usqꝫ ad
mīmā cogitacioēꝫ. Qs ul'
mente captus audeat af
firmāe pcāa fore leuia qbz
amara debet' gehēna.
Vn̄ hic cogitem9 q̄ gessim9
et in futuro q̄ssim9 acceptu
ri. Vt mlta bona pauca
mala mltū gaudeam9.

In mlta mala pauca bona
mlta lugeamus. Exiet enim
a nob usq ad ultimu qua
drante. Aut h cu mia et
benignitate. Aut in futuro
qd absit cu seueritate et
iusticia. h ille. Ecce qm
salubre sit penitentibz et
ad suersione tendentibz
reducere an facie mentis
penas infernales. ut eo
facilius possint sufferre
labores corpales. Na ipa
mens huana assueta
mudi illecebris et scupis
cencijs priuis. fugit labo
res. abstinencia vigilias
et ceteras corpis castigaci
ones. Sz cu inspirante
gra ad mente reducta fu
erit dies mortis. pondus
iudicij futuri. pene iferni
pmiu celestis gaudij. cotra
suas scupias et passioes
ipe aim bellu aggredi
tur. ipis vicijs et male
suetudini viriliter resiste
do. et vim quodamo sibi
faciendo. ut ad victoria
carnaliu passionu pue
nire mereatur. Hoc testatur
btus ambrosius. expone
do illud. Regnu celoru
vim patitur. et dicit. Noui

mus qa fucilant mens hua
na in diuisis hums mudi
illecebris et scupijs priuis de
uicta fugit labore. expetit
voluptate. et vix adducitur
ut suetudine priua prioris
vite a se excludat. Sz cu
cepit ultimi diei necitate
ac futuri iudicij pondus
siderme incitata ul solli
cita. aut spe pmij. ul tio
re supplicij. voluntariu bel
lu indicit passionibz. et
vim facit pristinis deside
rijs. et violenter seipam vin
cere contendit. Non enim
sn violencia pt fieri ut
de habundancia et delicijs
ad fame et sitim ad absti
nencia et cruce trnseat. et
sopno prius et ocio aliqm
carne. stricioe vigilijsqz
sficiat. Nuqz sn violencia
fieri pt ut vnusqsqz iracu
dia paciencia. suppbia hu
ilitate smutet. adore paup
tatis ac sufficiencie afflue
cia supet. Vinolencia siue
gula. sobrietate. luxuria
castitate contepnet. et ho
subito trnseat in viru per
fectu et trnsformetur. et quo
damo alt reddatur ex alte
ro. ac sic a talibz regnu ce

lorū violent' et ꝑ violēcīā
diripit'. h' ambrosius. Vide
m9 ergo quō vere penitē
tes oporteat vim sibi facē
ut victoriā viciorū et carli
um voluptatū valeat op
tinere. maxie tā hij qui
malū vsū et longā cōsue
tudinē traxerūt in sordibꝫ
pccōrū, et opibꝫ c̄minosis.
nēce habent scdm magis
et min9 vim sibi facere
vilit' carlibꝫ desiderijs et
cōcupijs resistendo. De q°
dicit btūs gregorius. Tāto
facilius quis cōuertitur
qn̄to minore ꝯsuetudine
coartat'. Vsitata vero cul
pa obligat mentē ut ne
quaꝙ̄ surgē valeat ad
rtitudinē. h' greg9. Nō
sic intelligendū est ꝙ sn̄
labore valido nō pt quis
resurgē post ꝯsuetudinē
longam viciorū et ivete
ratā. ad vias vite. et qn̄to
maioribꝫ c̄minibꝫ quis ipli
cat9 fuit et diuci9 in ipīs
ꝑseuerauit. tanto diffici
liorē et maiorē pugnā et
laborē in resistendo vicijs
eū habere oportebit. Nō
eciā attestat' btūs aug9
sic dicēs. Cont' ingenitā

s

ꝯcupiscēciā tanto āplius
in ea suꝑanda volūtas
laborabit. qn̄to maiores
ei vires cōsuetudo dedit
h' aug9. Hoc enī sentit
ysidorus cū dicit. Satis de
licate se palpat qui vult
sn̄ labore vicia supāe. cū
pcī legē quā sibi deseruī
endo vicijs fecit. sn̄ violen
cia doloris resecāe nō pos
sit. h' ysidor9. Vn̄ nāe ē
ut nouicius siue nouit'
ꝯuersus laboret et faciat
sibi ꝯsuetudinē. cōt' cō
suetudinē. affcm̄ cont' af
fectū. donec mēat' vincē
delc̄aciones carnis ꝛ scli.
Et hoc tangit btūs bernar
d9 in quadā auctoritate s'
dicens. Ad ea que dei sūt
pcipiendo. hō se accingat
necessitatē sibi faciēs cont'
ncītatē. ꝛ ꝯsuetudinē cō
tra cōsuetudinē. et affcm̄
sibi formās cont' affcm̄.
donec mēat' plenā delc̄a
cionē cont' delc̄acionē. ut
tm̄ delc̄acionibꝫ carnis et
sculi delectetur carē. qn̄tū salte
prius delc̄abat habē. h'
bernard9. Nondū eciā
ꝙ nouit' ꝯuersi ad religi
onē tpe pbacionis int' cetēā

T

que sustinet maxime duo pacitur. Primum est inconsuete vite novitas tam in assumpcione habitus quam eciam in morum altercacione sive mutacione. Secundum est subtractio gracie infuse ut et prius habite per quam solent consolari et confortari insipientes. Primum agit inconsuete vite novitas. Nam dum aliquis compunctus pro suis delictis sanctam religionem ingreditur, habitum ordinis assumendo processu temporis cessante primo fervore occurrit menti asperitas habitus austeritas vite et conversacionis inconsuete, videlicet vigilie, ieiunia, silencium, obediencia, castigaciones et cetere observancie regulares. Incipit autem animus adhuc carnalis ea abhorrere et gemit sub gravi sarcina conversacionis: trepidat enim caro et abhorret subire vias duras et asperas. sentire contra consuetudinem et occurrunt fantasmata peccatorum, ymaginaciones vite prioris, qualiter in seculo liberaliter vixerit et suam voluntatem in deliciis diversis et voluptatibus habuerit et vexatur carnaliter animus ex eo nimirum quod prohibetur ab hiis et subtrahitur quod turpiter libuit et precipitur et imponitur quod fore licet, sed carni non facile libet. Ex hac autem difficultate et temptacione incipit homo instabilis esse et nonnumquam dolere de ingressu religionis et vias querere evasionis. Unde sunt nonnulli qui post assumptum habitum religionis instigante dyabolo et propria fragilitate postposito timore dei et verecundia hominum revertuntur ad seculum. Et sunt nonnulli qui propter pudorem hominum verecundantur deponere habitum. Hii tales nonnumquam fingunt se aliquam infirmitatem habere aut debilitatem, ut cum honore possint iugum ordinis evadere et a religione discedere. Et propter hanc fictam occasionem quamplures a sancta conversacione recedunt. Et sunt nonnulli qui propter diversa temptamenta efficiuntur instabiles et dolent se intrasse religionem sive ordinem, sed propter votum quod emiserunt cor suum firmant

ad manendū. Plimi tn̄
post voti emissionē insti
gante dyabolo ab ordine
discedut. Et sᵗ nōnulli
qui tal'tū feruentes sūt
tp̄e probacoīs. quos cōsi
derans dyabolus. sub spē
boni nitit' puertē. Unde
suggerit eis q̄ nō possint
ordinē prout sc̄ptū ~~est~~ ⁊
mandatū est in regula
et in statutis ordinis ob
seruaē. tā ꝓpt' suā fragi
litatē. q̄ eciā q̄ in pluribꝫ
ipām regulā usq̄ ad pfec
tū cōsiderant a psonis or
dinis nō exequi. nᶜ pficē.
et ideo instabiles efficiūt'
q̄a putant si pfessionē fe
cerint. sibi ex hoc piculū
īminē. Et si p hoc antiq̄ꝰ
hostis p̄ualē nō pt. tūc
īmittit quedā affcm̄ in
discretū. ita q̄ aliq̄ corpꝰ
suū p vigilias. ieiunia.
⁊ orōnes et alias castiga
ciones nimis indiscrete
affligūt. intm̄ q̄ ꝓpt' hoc
incidūt in debilitatē ca
pitis et corpis. et ob hanc
causā aliqui sic debilitati
eciā de ordine egrediūt'.
si aūt remanēt ab hac ī
firmitate diu nō r̄format'

Itē alia q̄m plima sᵗ v
que paciūt' nouelli tp̄e
probacoīs instinctu dya
boli. que faciūt eos fluc
tuare. et eē in ꝓposito in
stabiles sicut cotidiana
expiencia q̄ plimos doc
in tli statu existentes. Cōtra
ista īpedimenta ⁊ tēpta
ciones sᵗ hᶜ remedia. P x
mū est habitaē int' mᷓl
tos. q̄a habitando int' mᷓl
tos videmꝰ plimos q̄ for
te eandē tēptacionē hnt
et virilit' sustinēt. ⁊ mᷓl
tos qui iā euaserūt et
ad maiora profecerūt. q̄s
intuentes animamᵘʳ. et
in nrīs tēptacioībꝫ nō de
ficimꝰ. Scdm est exē a
pla respicē seniorū habē
ciū tiorē ⁊ amorē dei. quo
rū exemplo possimꝰ accē
di ⁊ in bono ꝓposito firma
ri. Terciū est apire cō b
sciencā. Multū enī valꝫ
ad tēptacioēs mitigādas
maifestaē suas passioēs
⁊ īpugnacioēs seniorībꝫ
p humilē ꝯfessionē. Quar c
tū qd' ⁊ maximū est q̄rē
sup huiꝰmoī tēptacionībꝫ
et ꝑplexitatībꝫ a seniorībꝫ
timorē dei habētībꝫ ꝯsilia.

quia nichil ita efficax
est ad euadendū laq̄os
dyaboli. queadmodū
sc̄ ꝯsilia de humili corde
procedencia. quibȝ cō
silijs debȝ vnusq̄sq̄ no
uellus. et in hijs tempta
cionibȝ laborās acquies
cē. et in cor suū monita
salutis quasi a deo pro
lata assumē. Ad hoc fa
ciendū btūs gregori9 horta
tur sic dicens. Collocuci
onis vox plusq̄ lc̄onis
sermo torpencia corda
excitat. et de mortua pel
le ad hoiem viuū recur
re. deū in homie consule.
aperi īpedimentū et que
medicamentū. Ausculta
in mente nō hoīne de se
mendacē. sȝ p hoiez deū
veracē. respondentē do
centē. consolantē. exhor
tantē. et disce diligēter
ne sensu ꝓprio ꝓtollendo
īpedimento tali forsitan
vtaris remedio. de quo
postmodū nascat᷑ impe
dimenti amoris occasio.
sicut estuās cont᷑ estū
aqua se īfrigidat. et ex
inde postea magis estu
at. h᷑ gregori9. Cū vero

ꝑcepto cōsilio mediante
grā dei hō in mēte stabili
tus fuit. et in ꝓposito firti9
infudit᷑ sibi habūdācior
grā deuocionis. Ita fit castꝰ
in cogitacioē. deuot9 ī orō
ne. suspendit᷑ desiderijs.
affluit lacimis. sacis affctibȝ
[illegible] habundat. vigilias
ieiunia. et ceteros labores
libent᷑ suffert. ad bonū o
pus hilarescit. Sȝ ne
hō de tot donis et cōsola
cionibȝ p̄sumat a᷑ eleuet᷑
omps deus grām dulce
dinis quā cōtulit ad horā
subtrahit. ex qua subtrac
tione efficit᷑ tediosus ad
opus bonū. indeuot9 in
orōne. et in ceteris obseruā
cijs regularibȝ. et incipit
hō tribulari et angustiari ī
semetipō. eo q nō sentit
in se priores grē et deuoci
onis dulcedinē. cōtristat᷑
mente et timet ꝓpt᷑ sua
pctā que fecit se nō placē
deo. eo q sua grām quā
p̄us habuit. ab ipō distu
lerit. Et h᷑ est scda tribula
cio siue temptacio. ut supra
p̄missū est. quā paciūt
nouit᷑ cōuersi. Cont᷑
hanc tribulacionē et recupe

D

E

tuicionē grē qua hō p̄iua
tus ē. s(u)n(t) h(ec) remedia. P(ri)mū
est lcc͡o scāru͂ scripturarū.
q(ui)a lcc͡o scā instruit mores.
prodit tēptacioēs. donat
ɔsolaciones. Sc͡dm ē paci
encia. ut pacient(er) sustine
am(us) hanc adu(er)sitatē. n(ec)
moueam(ur) ꝓpt(er) hoc a sc͡o
ꝓposito. Terciū est freque͂
cia suspiriorū. q(uod) nō de
bem(us) cessare a gemitu
donec misereat(ur) n(ost)ri de(us)
n(oste)r. nob(is) suā graz infūde
do. Q(ua)rtū et maximū ē.
timor cū h(um)ilitate. Nā
sicut ꝓpt(er) sup(er)biā subtra
trah(un)t(ur) grā: ita p(er) h(um)ili
tate et tiore recup(er)atur.
q(ui)a deus sup(er)bis resistit.
h(um)ilib(us) aut(em) dat graām.
De hoc dicit b(ea)t(u)s b(er)nard(us)
In veritate didici. nil tā
efficax ad graām prome
renda͂ retineda͂ et recupe
randā. q(uam) si omi t(em)p(or)e corā
deo īueniaris nō altū
sape sz time. Vn(de) b(ea)t(u)s es
si cor tuū triplici timore
repleuis. ut timeas q(ui)dē
pro accepta grā. āplius
pro amissa. longe plus
pro recup(er)ata. q(ui)a ubi tibi
grā deficit. deficis et tu

Argumētū ergo sup(er)bie.
p(ri)uacio ē grē. h(ec) b(er)nard(us)
Vides ergo p(er) p(re)dicta q(uod)
subtracta grā ꝓpt(er) sup(er)biā
p(er) h(um)ilitatē et timorē re
uocat(ur) et format(ur). Eciam
sciendū q(uod) pius d(omi)n(u)s co
siderans et videns fragi
litatē singulorū. ip(s)is no
uellis et incipientib(us) alle
uiat pugnas tēptacionū
et ɔsolat(ur) dulcedie grē
sue. ne ex difficultate tēp
tacionū et tribulacionū
dissoluant(ur). et ad sclm re
uertant(ur). Quos v(er)o p(ro)sp(ex)erit
fortiores. etiā in ip(s)o p(ri)n
cipio inchoacio(n)is p(er)mittit
eos pati pugnas tēptacio
nū. ut p(ro)fc͡tius a p(ri)mis pur
gent(ur) et ci(tius) coronent(ur).
De hoc dicit io. abbas mō
tis synai in tractatu de
xxx gradib(us) sic. ¶ Dispē F
satiue d(omi)n(u)s a nouis icipi
entib(us) pugnas alleuiat.
neq(ua)n ex p(ri)ncipijs ɔfesti
in mūdū denuo resoluā
tur. Igit(ur) gaudete in d(omi)nō
s(un)t omēs serui ei(us) in vobis
metip(s)is. hoc signū caritatis
regis ad nos cognoscetes.
Sit ecia͂ viriles aīe. et sta
tim ex p(ri)ncipijs pugnas

ꝑmittit in eis relaxari.
volens ipas in breui coro
nare. h. io. abbas. Et quius
aliqui dulcedine diuine
gre ut dem est tpe incho
acionis et probacionis ac
cipiant. plures tn̄ ꝓpter
diu̇sa pctā in sclō ꝯmis
sa. amaritudinē teptaci
onū et tribulacionū pa
ciūt. ut ꝑ lacrimas ac cō
punctionē cordis. a sordibꝫ
viciorū purgati. mentis
oculos ad sup̄na valeat
eleuare. et postposito tio
re seruili. ex caritate et
cōfidencia ad amorē ce
lestis prie suspirare. Qd
ꝓbat ysidorus sic dicēs.
Sciendū qꝫ cōuersi ad
deū plerūqꝫ alij incipiūt
a dulcedine. Alij a tēpta
cionū amaritudīe. Omis
ꝯuersus an̄ ex fletu incho
et pctōrū. et sic trāseat
ad desideriū supnorū.
Prius enī lacrimis purgā
da sꝰ vicia q̄ gessimꝰ. et
tūc mūdata mentis acie
id quod q̄rimꝰ ꝯtēplemꝰ.
ut dū antea flendo pctī
caligo a nobis detergit
mūdatis cordis oculis libere su
pna īspiciantꝰ. an̄ necc̄e

est tiore cōuerti ad deum
ut metu futurarū penarū
carnales illecebre deuitantꝰ.
Dein oportet abiecto tio
re ad amorē vite etne trā
sire. Pfcā enī caritas fo
ris mittit tiorē. qui aūt ti
met penā ħꝫ. et nō est ꝑ
fectus. Vn̄ nec̄e est omi
ꝯuerso ut post tiorē cōsur
gere ad caritatē dei debeat
q̄si filius. ne sp̄ sub tiore
iaceat quasi seruus. Tūc
enī amorē nec̄ ꝯuersiōis
ostendimꝰ si deū ut prēm
diligimꝰ. quē prius seruili
mente. vē ut dn̄m formi
dabamꝰ. h. ysidorus. No
tandū eciā qꝫ deus quos
ad magnū sctātis statū
promouere desiderat. Primo
fouet eos dulcibꝫ blandi
mentis. Secundo exercet
duris et aspis tēptamētis
Tercio firmā et stabilem
dat trāquillitatē mentis. Pri
mū exhibꝫ incipientibꝫ. Secundum
pficientibꝫ Terciū perfectis
Deus igitꝰ suis electis in pri
mo aggressu vite occurrit
eis cōsolacionis dulcedi
nē infundendo. blandiebatqꝫ
eis ac fouēs sorbiunculis
dulcibꝫ diuine cōsolacionis

ut p̲ hoc eos ad sue famili
aritatis gr̃am ĩtroducat
Quod benigna di dispē
satiōe agitur. q̃a si eorū
inicia amaritudo tēpta
tionis excipet. facilit' ad
ea que reliq̃rant rediret.
Vn̄ deus occurrit eis p̲r̄
mis a͞plexib; infundēs eis
tantā deuocioīs gr̃az. ut
flere valeat in orōnib;.
suspirare in meditacioib;
dulcia sentire in affectib;.
ita ut oīa dura et asp̲a
sint eis dulcia. et oīa q̄
agit̃ iocunda sit̃ & festiua
ut quasi p̲ oms illos dies
cōuiuiū ducit. De hac
deuocioīs gr̃a dicit Bnar
dus. Pius dn̄s pusillos cor
de huiusmoī blandicijs in
cōuersioīs īicio solet allicē.
s; nouerit tales ḡ hac gr̃az
sibi prestitā et nō datā.
ut in die malorū meōres
sit bonorū. Post hoc. scd̃o
exercet deus suos duris
et asp̲is tēptacioīb;. Nā
subtracta gr̃a diuine cōso
lacioīs. incipit hō tepescē
et in bonis op̲ib; attediarē.
fastidit eīm ome bonū te
det legē. orarē nō delectat
meditacioēs nō īueit. nec

bona audire n' loq' deside
rat. Ex quorū p̲sona dicit
Bnardus. Nō sīn causa ab
heri et nudiustercius īuasit
me quidā languor aīe.
et mentis ebitudo. et insoli
ta quedā inercia sp̄itus
Vn̄ ista sterilitas aīe mee
et indeuocioīs quā pacior?
Exaruit cor meū. sicut est
sicut tra sīn aq̃. Cōpungi
nō valet ad lacrimas. legē
et orarē nō delectat. medi
taciones solitas nō īuenio.
ideo ad opus manuū pi
ger ad vigilias sompnolētꝰ.
hec Bnardus. Nō solū autē
huiusmoī defectū in sp̄itu
alib; patit'. s; eciā de di
uersis vicijs tā carnalib; q̄
alijs temptat' hō et vexat'
ut nullā requiē in se ha
beat. s; omēz tribulacionē
In hijs omib; adu̲sitatib;
si hō temptacionib; nō ces
serit. s; pacīaz et humilitatē
habuit. et in tīore dei p̲se
ueravit. cōsolacionē mag
nā ꝯsequet' a deo. et ut p̄
missū est. dat tīo firmā
trāquillitatē mentis. De q̄
p̲s dicit. Scd̃m mltitudiēz
dolorū meorū in corde meo
ꝯsolaciones tue letificauerit

aiam meā. Et apls. Si
cut habūdat passiones
in nob. sic p xpm habū
dat ↄsolacio nrā. De
hoc etiā dicit bts bnar
dꝰ. Deus cū ad mētem
redit. temptacionū nebu
las discutit. et solē iusti
cie reducit. atqꝫ sic ondt
qntū nos diligat. Quo
at ad mentē veniat. sub
iungit dicēs. Cū omīs ma
lorū caligo et tristicia det
git. tūc resplendente rap
tim chorusticacōe in cēnū
scripti luīs mēs illustra
tr. quo utrīqꝫ cōspecto ī
gaudio cuiꝰdā securita
tis absorbetr. et qsi defec
tū vite pntis ultra se rap
ta in quadā nouitate a
liquocies recreatr. Hec bn.
Vn̄ tlis metus vn̄ sibi cō
scia. quociēqꝫ ↄsideracōis
sue oculos vertit. testiō
niū salutis inveit. Mor
qꝫ vocacionē suā cū gau
dio prestolatr. De hac le
ta cōfidencia dr in pūbijs
Expectacio iustorū leticia
In qua leta expectacione
stetit pāarcha iacob cū
dicebat Salutare tuū ex
pectabo dnē. De istis tri

bus mōis quos solet hre
incipiētes pficiētes et pfti
Et ꝙ i inchoacōe incipiē
tes inueniūt blandimēta
dulcedinis. et proficientes
clamiā temptacōis. et pfti
plenitudinē pfcōnis. btūs
gregoriꝰ satis clare et largꝰ
verbis loquitr expones il
la verba libri iob dcā p
elyu. videz. hꝰ oīā operatr
deus tribꝫ vicibꝫ p singu
los &c. sic dicens. Solerter
intuendū est que iste tres
vices sīt. quibꝫ vnusquisqꝫ
hō anxietate meroris affi
citr. et post merorē ptinus
ad securitatē leticie reuo
catr. qa grauius pus me
ror afficit et magna post
modū leticia attollit. I
gitr si vigilantr intēdimꝰ
has tres vices meroris et
leticie vniusc'usqꝫ elcī cum
istis altnaui mōis īuenimꝰ
id est. cōuersiōe. temptacōe.
morte. In pma quidē quā
diximꝰ ↄuersiōis vite grā
uis meror ē. cū sua vnus
qsqꝫ pctā cōsiderans. cura
rū secularium vult cōpedes
rumpe. et viā dei p spaciū
secure ↄsciacōis ambulare.
desideriorū tpalium graue

on⁹ abiae et leue iugū dnī
libera seruitute portare.
Cogitanti enī ista occurrᵗ
illa familiaris sua carnalˀ
delcācio. que inueterata
dudū q̄nto eū diuci⁹ sus
tinuit. tanto arcius strīgᵗ.
atq̄ʒ a se tardius abire ꝑ
mittit. Et quis ibi meror
que anxietas cordis. q̄n
hinc sp̄s vocat. hinc caro
reuocat. hinc amor noue
cōuersacionis inuitat. hinc
vsus vetuste p̄ūsitatis ī
pugnat. hinc desiderio
ad spūale p̄riam flagrat
et hinc in semetipso carnale
delcācionē seu ꝯcupiam
tolerat. que eū aliquo mō
eciā inuitū delectat. Sʒ ꝙ
dīna grā diu nos istis
difficultatibʒ affici nō ꝑ
mittit. ruptis pctōrū nrō
rū vinculis. citius nos ad
libertatē noue ꝯūsacōis
ꝯsolando p̄ducat. et p̄ce
dentē tristiciā subseq̄ns
leticia refouet. Ita ut ꝯ
uersi vniscuiusq̄ʒ animus
eo magis ad dnm̄ suū
p̄ueniendo gaudeat quo
magis se pro illo meminᵗ
laborando doluisse. Fit
cordi inmensa leticia. q̄a

ei que desiderat iā p̄spe
securitatis appropinquat
Sʒ ne ꝯuersus q̄sq̄ʒ iā secū
se eē credat. et quē pugna
meroris supare nō valuit
ne ipā postmodū securitas
sternat. dispensante deo
p̄mittitᵗ. ut post ꝯūsionē
suā tēptacionū stimulis
fatigetᵗ. Iam quidē p̄ ꝯ
uersionē rubrū mare trā
situ est. sʒ adhuc in hēmo
p̄ntis vite ante faciē hostes
occurrunt. Iam pctā p̄terita
velud extinctos egipcios p⁹
terga reliq̄m⁹. sʒ adhuc vi
cia q̄si alij hostes obuiāt
ut ad trā promissiōis p̄ge
tibʒ. ceptū iter intercludāt
Ita priores culpe velud in
sequētes adūsarij sola dī
na v̄tute prostrate st̄. sʒ
tēptacionū stimuli qua
si hostes alij contᵃ faciē
veniunt qui et cū nrō labo
re superentᵗ. Conuersacio. vʒ.
securitatē parit mr̄ aut
negligencie solet eē secu
ritas. Ne ergo securitas
negligēciā gñet scptū ē
Fili accedens ad seruitu
tē dei sta in iusticia & tīo
re. et p̄para aīam tuā ad
tēptacionē. Nō enī ait

Ad requiē. sȝ ad tēptacionē
q̄ña hostis nr̄ adhuc ī hac
vita nos positos. q̄nto ma
gis nos sibi rebellar̄e ꝯspi
cit. tanto ā plius expug
nar̄e cōtend᷑. Eos enī pul
sar̄e negligit quos quieto
iure posside se sentit. Cō
tra nos vero eo veheme̅
cius incitat᷑. quo ex cor
de nr̄o q̄si ex iure p̄p̄e ha
tacioīs expellit᷑. Hoc enī
in seipō dn̄s sub quadā
dispensacioē figurauit
qui dyabolū nō nisi p᷒
baptismū se tēptar̄e ꝑmi
sit. ut signū nob̄ quoddā
futur̄e couersacioīs īnu̇ēt
q̄ mēbra ei᷒ postq̄̄ ad deū
proficerent. tūc acriores tēp
tacionū insidias tolera
rent. Post ꝑ̄mā ergo vice̅
merores atq̄ leticie quā
vn᷒q̄sq̄ ꝑ studiū cōuersa
cionis cognoscit. H᷒ Scd̄a
sequit᷑. quia ne securitas
negligēcia dissoluat᷑. im
pulsu tēptacioīs afficit᷑
Et quidē quisq̄ ī ipō cōu
sacioīs īcio magna ple
rūq̄ excipit᷑ dulcedīe cō
solacioīs. sȝ durū laborē
postmodū ꝓbacioīs excipit᷑
C Tres q̄ppe mōi s᷑ cōu
sorū. Inchoacio. medietas
atq̄ ꝑfcīo. In ichoacione
aūt īueniūt blandimēta
dulcedīs. In medio quoq̄
tp̄e certamīa tēptacionis
Ad extremū vero ꝑfcīonē
~~dulcedīs~~ pleītudīs. Pius
ergo illa dulcia suscipiūt
que cōsolent᷑. Postmodū
amara q̄ exerceant. et
tūc demū suauia atq̄
sublimia q̄ cōfirmet. Nā
et sponsā suā vir q̄sq̄ ꝑ̄us
dulcib;ꝫ blandimētis fouet
quā tn̄ cōiūctā asꝑis in / Iā
crepacioīb;ꝫ probat. proba
tā vero securi᷒ cogitacioī
bȝ possidȝ. Vn̄ et israheli
tica cū spondente se deo.
ad sacras mētis nupcias
ex egipto vocaret᷑. q̄si arra
rū vice ꝑ̄us accepit blan
dimēta signorū. cōiūcta
aūt probacioē exercet᷑ in he
mo᷑. probata vero ī ꝑmis
sionis t̄ra v̇tutis pleitu
dine ꝯfirmat᷑. Ante igit᷑
ī miraculis degustauit q̄
appeteret. postmodū in la
bore tēptata ē si custodire
nosset qd᷑ gustasset. Ad ex
tremū quoq̄ pleni᷒ acci
ꝑe meruit qd᷑ laborib;ꝫ
probata custodiuit. Ita

ergo vitā vniuscuiusq; cōusi
et īchoatio blanda pmulcz
et aspa medietas probat
et plena post pfcōe liberat
Nā sepe cōuersi quiq; ī ipō
adhuc aditu īchoacōis
siue ul' trāquillitatē pacā
tissimā carnis. ul' dona p
phecie ul' pdīmēta doctrīne
accipiūt. post aūt duris tēp
tacionū probacōibz fati
gant' a quibz incepacōi
bz adhuc cū incipent. val
de liberos se ēē crediderūt
Quod dīne grē dispēsaci
one agit' ne ī inchoacōe
sua tēptacionū aspitate
tangant'. q̄a si eorū inici
a amaritudo tēptacionis
exciperet. tā facile ad ea q̄
reliquerāt rediret. q̄r nec
longe discesserāt. Nā cō
tēptis prius vicijs. q̄si iux̄
positis replicant'. Vn̄ scrip
tū est. Cū emisisset pharao
pplm. nō eos duxit dn̄s p
viā terre philistijm q̄ vi
cina ē. reputans ne forte
peniteret eū si vidisset adūsū
se bella cōsurgē. et reuerteret'
in egiptū. Ex egipto itaq;
exeūtibz. euicano bella sb
trahūt'. q̄a relinquētibz
sclm. quedā prius trāquil
litas ondit'. ne in ipā sua
teneritudie atq; īchoacione
turbati. ad hoc territi rede
ant qd' euaserūt. Prius
ergo suauitatē securitatis
senciūt. prius pacis q̄ete
nutriūt'. post cognitā vō
dulcedinē tanto iā tolerabi
lius tēptacionū certamiā
sustinēt. q̄nto in deo alcius
cognouerūt qd' amet. Vn̄
petrus cū in monte ducit'
prius trāquillitatē trāsfigura
cōis dn̄ice cōteplat'. et tūc
demū tēptari ancilla int'
rogante pmittit'. ut p tēp
tacionē suis sc̄e infirmita
te sibi cōsciꝰ. ad illud fle
do et amando recurrēt qd'
vidisset. ut cū eū timoris vn
da in peccī pelago raperet.
eēt prioris dulcedīs ancho
ra q̄ retineret. Sepe aūt
tā diutina sīt tēptacionū
certamīā. q̄m longa ī incho
acōe fuerāt blandimēta
Sepe vō magis dat' ī incho
acōe dulcedīs. minꝰ aūt
in labore pbacōis. Nūq̄
vō laborē tēptacōis dispar
sequit' pfcō firmitatis.
q̄a iux̄ sūmā certamīs re
mūnerat' q̄sq; plenitudīe
pfcōnis. Plerūq; aūt in eo

quisq conuersus labit᷑. quo
dū quibusdā donis gratie
dulcedinē inchoacionis exci
pit᷑. confirmacione se acce
pisse pfcōnis arbitratur
et plenitudinē ꝯsūmacionis
estimat. que ad huc blan
dimenta eē inchoacionis
ignorat. Vn̄ fit ut dū sb
ito temptacionis procella tā
git᷑. despectū se deo et p
ditū suspicet᷑. Qui si in
choacionī sue nō passim
cederet. ad huc ī prosperis
positꝰ mentē ad aduīsa
pararet. et vicijs venientibꝫ
postmodū tā firmius re
sisteret. quā ea etiā sagaciꝰ
puidissꝫ. Que quidē trā
quillius si puidet tolerat.
eorū tn̄ oīno certamina
etiā si puideat nō decli
nat. Qa vsus nr̄i itineris
nequaq̄ pagit᷑. sn̄ pul
uē temptacionis. Plerūqꝫ
at̄ ꝯuersus q̄sīqꝫ talibꝫ temp
tacionū stimulꝪ agitat᷑
qualibꝫ an̄ ꝯuersionis grām
nūq̄ pulsatū se eē remi
niscit᷑. nō quia tūc hec
eadē radix temptacionis de
erat. sꝫ q̄a nō apparebat
Humanꝰ quippe aīmꝰ
mltis cogitacionibꝫ occu
patus. sepe sibimetipsi
aliquo mō manet īcog
nitꝰ. ut oīno qd̄ tolerat
nesciat. q̄a dū p mlta spar
git᷑. ab intima sui cognicōe
remouet᷑. Si at̄ deo vacarē
appetat. et ramos mltimo
de cogitacionis abscīdat. tūc
libē conspicit. qd̄ de intima
radice carnis prodit. Car
duus naqꝫ in via nascit᷑
itinerātibꝫ pedibꝫ teritur
ipō vsu trāseunciū eiꝰ sup
ficies ne appareat confrin
git᷑. sꝫ q̄uis desup fructifi
cantes. spine nō appareat
sub tēra radix occulta pdu
cat. Si at̄ eū ptrāseuncium
pedes terē ꝛ calcarē cessaue
rint. mox ī supficiē surgē
do progredit᷑. et p spinā
prodit in publicū. quiaqꝫ
in radice videbat᷑ occultū
Ita in corde secularū sepe
occulta q̄dā temptacionū ra
dix nō facile apparet exur
gē. q̄a velud ī via actionū
sita. trāseunciū terit᷑ pede co
gitacionū. et p īnumās cu
ras. n q̄si mltis itinerātibꝫ
pmit᷑ ne videat᷑. Si at̄ p
conuersionis grām a via cor
dis curarū turba remoue
t᷑. ut nulla illud occasio

nū insolētia cōterat. nullus
cogitacionū tumultibus p-
mat. tunc qd occultū late-
bat agnoscat. tunc radicē
viciorū pungit libē spina
teptacionū contra quā be-
ne vincētis manu agitur.
ut ingnitū pt fieri. no tega-
tur occulta. sz radiatus euel-
latur. Quod donec fiat vnius
cuiusqz cōuersi aīm ita hec
spina cōturbat. ut sepe p
tussiōe subita pene supari
se senciat. eiusqz vulnus me-
dullitus inflictū exiciabilit'
ptimescat. Plerumqz vero
ipi teptacionū stimuli dū
in vsū venunt dilatantur.
et nō quidē acriores sz lōgi-
ores existunt. minus at do-
lent. sz magis sibi īsiciunt.
qa dū menti diucius adherent.
tanto fiunt minus pauidi.
quanto magis assueti. Inte-
rea ergo deprehensa mens
huc illucqz distenditur. et
sepe hinc inde puocata. cui
teptanti vicio obuiet. uel
qd primū impugnet igno-
rat. vnde plerumqz euenit
ut dū nimis insurgēcia
vicia cruciat. cū repugnā-
tis aīm iamqz iamqz quasi ī
lapsū desperacionis indi-
nant. cōuersus quisqz hanc
ipsam sublimitatis viā
quā sibi ad remediū ele-
git expauescat. et quasi
in summo eductus titubat
qui in ymo solidus stabat
Ita vero circūfrementibus
teptacionū motibus angus-
tatur ut uere de eo dici de-
beat. Abhominabilis ei fit
in vita sua panis. et aīe
eius cibus an desiderabil'
Sz qa misericors deus p-
bari nos pmittit tepta-
cionibus nō reprobari. sicut
scriptū est. Fidelis at deus q
nō patitur vos teptari sup
id qd potestis. sz faciet cū
teptacione eciā prouentū
ut possitis sustinere. eciamqz
cōsolacionis ope succurrit.
et surgentes teptacionū sti-
mulos mitigat īpugnā-
tesqz se cogitacionū motus
intima pace tranquillat. mox-
qz iā īmensā de spe celesti
leticiā percipit. dū deuictū
malū respicit. qd tolerauit.
ut iure de hoc teptato li-
beratoqz homine dici debe-
at. Videbit faciē eius in
iubilo. et liberabit aīam
suā ne pgeret ī interitū.
sz viuens lucē videret. Hys

itaqꝫ dualꝫ vicibꝫ id ē cō
uersiōis et ꝓbaciōis ꝑ me
merore leticiaqꝫ trāsactis.
sup ē tercia cui⁹ et merore
ad huc sustineat. et gau
dia cōsequatur. Post cōu
sionis nanqꝫ clamiā. p⁹
ꝓbaciōis erūpnā. restat
ad huc dura teptacio. q̄a
venīe nō pt ad ꝑfecta
gaudia libertatis. n̄ ꝑus
debitū soluit hūane cō
dicionis. Conuersus aūt q̄sqꝫ
sibi cautē sollicit⁹qꝫ tacite
secū cōsiderare nō cessat.
etn̄us iudex quā distric
tus adueniat. suiqꝫ ter
minū cotidie prospiciat.
et tante seueritatis et tā
te iusticie quas cōnes vi
te sue sit positurus attēdit
et si cūcta ꝑua opa q̄ in
telligere potuit deuitauit
venturus tn̄ corā districto
iudice. illa magis q̄ in
semetipso nō intelligit ꝑ
timescit. Nōs enī cōsiderare
valeat q̄nta mala ꝑ mo
mēta tpm ipīs incōstāti
bꝫ cogitacionū motibus
12 ꝑpetram⁹. Facile ē aūt
opa ꝑuersa vitare. sꝫ ni
mis difficile ē ab illicita
cogitacioē cor tergere. et tn̄

scriptū est. Ut quid cogitatis
ī vtile. Et rursū. In illa die
iudicabit dns occulta hoī
nū. Hūana at aīa semel
etn̄itatis statū deserēs ad
fluxū tpalitatis delapsa.
hanc mutabilitatē altnā
ciū motuū nō nūqꝫ dū ca
dē volens appetit. et dū co
natur surgere. cogitur inuita co
lere. In quippe punita
ē vn̄ delectata ē. In cōuersa
tꝫ labore certamus. vn̄ nō
cōuersa appetijt gaudiū
voluptatis. Sepe ergo elatꝫ
ecia nolentibꝫ in cogitacioē
surripit. qd' ipī quidē solli
cite inspiciūt et an̄ dei o
culos q̄nti sit reat⁹ attēdūt.
et cū de hijs omībꝫ sꝫ dis
tricta iudicia ꝑtimescant.
tūc tn̄ hoc vehement metu
unt. cū ad soluendū hūane
cōdicionis debitū veientes
districto iudicio ꝓpinquare
se cernūt. et fit tanto ꝑor
acior q̄nto et tribulacio et
na vicinior. An̄ oculos
aūt cordis nichil tūc trāsuo
lat de fantasmate cogita
ciōis. q̄a subductis de me
dio oībꝫ se et illū tm̄ mō
ꝯsiderat cui appropinquat
Crescit pauor. vicina ter

m

bucio ē iusticie. et vrgente
solucioē carnis qn̄to magis
districtū iudiciū iā iāq̄
q̄si tangit'. tanto vehemē
cius formidat. Manda
ta dei se nuq̄ p̄misisse
meminerit. formidat tn̄
illa q̄ nesciuit. q̄a videlic
semetipsos diiudicare et cō
prehendere omīo nō p̄ut. atq̄
vrgente exitu. subtiliori
terrent' metu. Vn̄ et redēp
tor nr̄ solucioī carnis ap
pinquās. et mēbrorū suorū
spem seruās. f̄ts in agonia
cepit prolixius orare. Quid
enī pro se ille agonia pe
teret. qui ī terra positus.
celestia cū p̄re tribuebat.
Sz appropinquāte morte
nr̄e mētis in se certamē
expressit. qui vi q̄ndā ter
roris ac formidīs patim'.
cū p̄ solucionē carnis et
no iudicii ppinq̄m'. Neq̄
enī tuc cu'libz aiā īme
rito terret'. q̄n post pusil
lū hoc īuenit q̄d' īeternum
mutare nō possit. Cōside
ram' q̄ppe q̄ viā p̄ntis
vite nequaq̄ sn̄ culpa tn̄
sire potuim'. Cōsideram'
eciā q̄a ne hoc quidē sn̄
aliquo reatu nr̄o ē q̄d' lau

dabilit' gessim'. si remota
pietate iudicem'. Q̄s enī
nr̄m vitā precedētiū p̄m
valeat vl' supare vl' asseq'.
Et cū dauid ait. Nō intres
ī iudiciū cū seruo tuo. q̄
nō iustificabit in cōspcū
tuo omīs viues. Paulus
cū dicet. Nichil michi cō
scius sū. addidit. Sz nō in
hoc iustificatus sū. Jacobz
dicit. In multis enī offen
dim' omēs. Johānes dic'.
Si dixerim' q̄a pctm̄ nō
habem'. ipi nos seduci
m' et veritas in nob nō ē.
Quid ergo faciūt tabule
si tremiscūt calūpne. Vi
q̄n v'gulta īmobilia sta
būt. si tīnu' pauoris tbine
eciā cedri q̄ciūt'. Soluci
oni ergo carnis appropī
quās. nōnūq̄ terrore vi
dicte eciā iusta aiā tur
bat'. cui et si quid trāquil
lū in hac vita sape potu
it mortis articulo īterue
niente cōcutit'. Sz q̄a iu
torū aīe a leuibz quibusq̄
cōtagijs ipō sepe mortis
pauore purgant'. et etne
retribucioīs gaudia iā ab
ipā carnis solucioē pcipi
ūt. Plerūq̄ vō cōteplacoē

quadā retribucōis intñe.
ecā prius q̃ carne expolie
tur hilarescit. et q̄a dū ve
tustatis debitū soluit. no
ui muneris iā leticia p̄fru
untᷣ: recte dicit. Videbit
faciē ei⁹ in iubilo. Vel c̄te
liberabit aīam suā. ne p̄
geret in interitū. ſ; viuēs lu
cē videret. Iusti itaq; aīa
ī iubilo faciē dei cōspicit.
q̄a tm̄ de leticia intña ~~cō~~
~~spicit~~ p̄cipit. q̄ntū capere uꝫ
assūpta vix possit. Ibi igitᷣ
lucē viuēs videt quia spi
talē oculū in radio ēterni
solis infigit. Ibi lucē et vi
uēs videt. ~~quia spiritalē o~~
~~culū in radio ēt̃ni solis ī~~
~~figit.~~ q̄a omī mutabilita
tis vicissitudiē atq; obum
bracione calcata. vēitati
ētnitatis inhēt. atq; īherē
do ei quē cernit ad silitu
dinē incōmūbilitatis as
surgit. Atq; ad semetipām
auctoris sui incōuersibilē
spem̄ dū respicit assumit
Que enī ad mobilitatē
p̄seipām lapsa est ad īmu
tabilitatis statū īmūbilē
videndo formatᷣ. Igitᷣ he
liū de afflicto quolibꝫ libe
ratoq; hoīe. q̄a p̄mū mero

ris amaritudinē. et p⁹mo
dū gaudia cōsolacōis ex
pressit apte subiūxit. Hec
omīa opatᷣ deus tbꝫ vicibꝫ
p̄ singulos. videlicꝫ. cōuer
sionis. p̄bacōis. et mortis
q̄a p̄ h̃ tria et duris p̄mū
stimulis meroris affiicitur
et magnis postmodū se
curitatis gaudijs refouetᷣ
Et quia electi vnī⁹cui⁹q;
mens tbus vicibꝫ. id est
uꝫ labore cōuersiōis. uel
probacōē teptacōis uel
formidine solucōis attei
tur. atq; ipā atricōē pur
gata liberatᷣ. apte sbiūgitᷣ
Vt reuocet aīas eorū a
corrupcōē. et illūinet luē
viuēciū. Lux q̄ppe moriē
ciū est. quā corporeis cni
m⁹ oculꝫ. Nā at adhuc huic
mūdo viuūt luce moriēciū
tenebrescūt. Illūinantᷣ
āt a luīe viuēciū. q̄ desp̄c
to tp̄ali luīe ad splendorē
ētne claritatis occurrūt.
ut ibi viuāt vbi verū lu
mē sentiendo videat. vbi
nō aliud lumē. aliud vi
ta. ſ; vbi lux vita sit. vbi
sic nos lux exterius circū
scribat. ut intus impleat.
Sic intus ipleat. ut cīrūscpta

exterius circūscribat. Illu
minātur ergo in hac luce
vinculū quā tanto tūc sb
tilius cōspiciūt. qnto nc
ad illā purius viuūt.
huc usqz gregorius in libro xxiiij°
moliū. Dolentes igitur
oñdē in aliq̄ pte p auc
tē sāctissimi viri gregorij sta
tū incipienciū. proficien
ciū et pfcōrū a materia
nrā quā tractamus aliq̄
lit degressi sumus. Sz rede
amus nūc ad ppositū. et sta
tū īcipiēciū pro ut dn̄s
donauit exequamur. Sic
enī supius dcm̄ ē qd oī
potens deus quos p̄ordi
nauit ad vitā etnā. di
uersis modis ad se vocat
maxīe tn̄ hoc ipsm p dupli
cē modū continge solet.
Aut p flagella correpciōis
aut p affcm̄ dilcōnis. Post
q̄ vero tales p pniāz t emē
dacione vite ad deū con
uersi fuerīt. diūsas īpugna
cioēs et labores sustinent.
sz sustinē deberēt paciēter
q̄a ptrāsitoriū laborē ab
etno dolore liberant. De
quo loquitur gregorius vj mō
liū sup illo Job. Ipse vul
nerat et medetur. sic dicēs

N Duobz mōis omps deus
vulnerat quos reduce ad
salutē curat. Aliqn̄ enī car
nē pcutit. et mētis duriciā
suo pauore tabefacit. vulne
rando ergo ad salutē reuo
cat. cū elcōs suos affligit ex
terius. ut intius viuāt. Vn̄
p moysen quoqz loquitur di
cens. Ego occidā t ego viuē
faciā. Occid enī et viuifi
cat pcutit et sanat. Nā id
circo foras flagella admo
uet. ut intus vulnera delicto
rū curet. Aliqn̄ eciā si fla
gella exterius cessare vide
antur. intus vulnera infligit.
q̄a mentis nrē duriciā suo
desiderio pcutit. sz pcutiēdo
sanat. Corda enī male sa
na sūt cū nullo dei amorē
sauciantur. cū pegrinacionis
sue erūpnā nō senciūt. sz
vulnerantur ut sanētur. q̄a
dū amoris sui spiculis mē
tes deus īsensibiles pcutit.
mox eas sensibiles p ardo
rē caritatis reddit. Vn̄ p
sponsā in cantic cāticorū
dicitur. Vulnerata caritate
ego sū. Male enī sana a
nima atqz in huius exilij ce
ca securitate pstrata. nec
videbat dn̄m nec videre re

quirebat. ꝑcussa aut̄ caritatis
spūal' vulnerat᷑ in ītimis
affcū pietatis. ardet deside
rio ꝯtēplacionis. et miro mō
viuificat᷑ ex vulnē q̄ prius
mortua iacebat in salute
estuat. anhelat. etiā vidē
desiderat quē fugiebat. ꝑ
cussioē ergo ad salutē redu
cit᷑. que ad seruitutē q̄etis
ītime amoris sui ꝑturba
cioē reuocat᷑. Sȝ cū saucia
ta mēs anhelare in deū ce
pit. cū cuncta mūdi huiꝰ blā
dimenta despiciēs. ad su
pnā patriāȝ se ꝑ desideriū
tendit. attēptacioē ei ꝑtinꝰ
ꝯtritur. quiaq̄ amicū ꝑus
ī sclō blandū q̄ putabatur
Nā qui peccantē amare
ꝯsueuerat nūc viuētē crude
lit᷑ īpugnat. et erectꝰ ī dō
aīmꝰ frauis sue bella to
lerat. in q̄ ꝑus viciis serui
ens delectabilit᷑ iacebat. Vo
luptates prisce ad meōriā
redeut. et cōtra diceutē mē
tē graui certamiē affligūt
Sȝ dū ꝑ hoc trāsitorio laboē
atterimꝰ. a ꝑpetuo labore
liberamꝰ. hec gregꝰ. C Qui
cūq̄ ergo de erūpnoso se
culo ad scām ꝯuersionē si
ue religionē ꝑ di grāȝ vo

catus et cōuersus fuerit.
siue ꝑ flagellacōnē. siue ꝑ
dilcōnē. Aut quocūq̄ alio
mō ut sup̄ pluries p̄missū
est. stet firmꝰ in ꝓposito. nec
ꝓpt᷑ tēptacionē aliq̄ ul' in
pugnacionē seu aduersi
tatē a sūa intēcioē. et a vi
a salubri. quā ꝓpt᷑ sua pc
cata penitēda. et etnā re
muneracioēȝ assūpsit resili
at. Sȝ viilit᷑ cū adiutorio di
ctis īpedimētis resistat.
Cū adest grā dei aut cōpūc
cio. agat grās deo. et stu
deat hoc cōseruarē in se per
hūilitatē et simplicitatē
cordis. Cū deest ꝓpt᷑ hoc nō
deficiat. sȝ ꝑ gemitū et piū
affcm ad deū iterū eā re
quirat donec īueniat. Cū
vero pulsatꝰ fuit ꝑ varias
tribulacioēs et tēptacioēs
pacient᷑ sustineat. nec ꝓpt᷑
hoc instabil' efficiat᷑. sed
ꝑ paciāȝ et longanimitatē
et ꝑ requisicionē ꝯsiliorū
a seniorib; deū timētib;.
has īpugnacioēs studeat
in seipo mitigarē ac etiā
euadē. Nā īpossibile est
ut deus illū sīn cōsolacioē
delinquat. qui facit quod
in se est. videlicȝ tēptacio

nibz resistendo. pacient' tri
bulacio͂n sustinendo. co͂si
lia. ut dcm̄ est ab alijs q̄
rendo. et ip̄is co͂silijs acq
escendo. et in hijs omnibus
viilr̄ agendo ac p̄seuera͂
do. q'a fidelis ē deus ut
dicit ap̄ls. qui no͂ patit'
nos te͂ptari sup̄ q̄m pos
sum9. ꝫ faciet cu͂ te͂ptacio͂e
ecia͂ prouentu͂ ut possim9
sustinē. Animati igitur
ex hoc p̄seueremꝰ ī via ꝛ
in p̄ceptis dn̄i. nichil he
sitantes et salui erimus

De i͂pedime͂. Filius.
tis et te͂ptacio͂ibz
quas paciu͂t' incipie͂tes
et nouit' ꝯuersi an̄ ingr̄
su͂ ordinis et t͂pe p̄bacio
nis. ac ecia͂ de remedijs
cont' h' satis clar̄e inform9
su͂. Nu͂c igit' desidero au
dire de p̄nia͂ qua͂ subire
debent pe͂ite͂tes. et de sc͂do
ad ordine͂ co͂uersi. Et p̄
mo q͂d sit penite͂cia. Pr.

Penite͂ ‖ Ca9 13
cia q͂d sit sc͂i docto
res in suis dc̄is diffiniu͂t
in h' verba. Primo sc͂s am
brosius sic dicit. Penite͂
cia siue penite͂ est p̄terita
mala plange͂. et plang͂da
no͂ co͂mitte͂. Ite͂ bt̄s Gregori9
Penite͂ est an̄ acta p̄cc͂a
flere. et itera͂ flenda no͂ co͂
mitte͂. Et bt̄s augustin9
dicit. P̄nia vera ē pe͂ite͂da
no͂ admitte͂. et admissa de
fle͂. Dicit ecia͂ bt̄s b'nard9
Verus penite͂s est sp̄ i͂ la
bore et dolore. Dolet de p̄
teritis. laborat pro futuris
cauendis. Ecce quo͂ sacti
pre͂s concordat in vnu͂. as
sere͂tes p̄niaz ee͂ in dolore
p̄ccatorum viciorum seu fa
cinoru͂. et de cetero no͂ ad
mittendoru͂. Na͂ q' adhuc
agit quod penitet. procul
dubio penite͂s no͂ est. sed
irrisor ut dicit ysidorus.
Et bt̄s aug9. Inanis ē pe
nite͂cia. et infructuosa ad
salute͂. qua͂ seque͂s co͂inq̄
nat culpa. Nichil enī pro
sunt lame͂ta. si replicantur
p̄cc͂a. Nichil valet venia͂
a malis poscere. et mala
denuo iterar̄e. Dicit ecia͂
bt̄s ambrosi9. H' est vera
p̄nia. cessare a p̄cc͂o. Vn̄
vera p̄nia͂ hoc requirit.
ut ho͂ de p̄cc͂is co͂missis do
leat. et post ea͂de͂ no͂ ad
mittat. Hoc testat' bt̄s b'
nard9 dice͂s sic. Vera sig͂de͂

pniā est sn̄ intmissione
omī tpe dolēre de pccīs cō
missis. sic plangē ↄmissa
ut nūq̄ amplius admit
tat. nec volūtate nᶜ facto.
hᶜ bnard9. Qͥ enī vere pe
nitet et digne. nō iterat
lapsū. ȝ a se omēȝ mortis
repellit casū. Nā felix ille
est ut ait btūs ambrosius
qui ī aīmo suo hoc cōsti
tuit ut cōmissa deplan
gat. et plangenda āplius
nō admittat. hᶜ tlis ~~tlis~~
verus penitēs est. et verā
pniāȝ ducēs. qa hoc qd̄
nequit ↄpetiut. ex aīmo
dolet. et a silibȝ vicijs et
pccīs ꝑponit de cetō firmit
abstinē. De hoc ait Richar
d9 de scō victore. diffiniēs
verā pniāȝ sic dicēs. Ve
ra pnīa est de p̄terita p̄
uaricatiōe dolē cū firmo
ꝑposito cōfitendi. satisfa
ciendi. et cū omī cautela
cauendi. hᶜ richard9. Q Qͣ
ad hoc qd̄ hō bn̄ peniteat
qͣtuor exigunt. Pͥmū est
q̄ doleat de pccō. Scd̄m ē
ut cesset ulteri9 a pccō. Ter
ciū q̄ ꝑponat cessaē peccaē
usq̄ in finē vite sue. Qͣrtū
q̄ emēdet benefaciendo cō

fitendo et satisfaciendo. R
Eciā sciendū q̄ pniā scd̄m
ethymologiā dicatᶜ qͣsi pe
na tenax. qa omīs pniā
penal' eē debȝ. Nūq̄ enī
sn̄ interiori ul' exteriori
pena ul' dolore dō satisfa
cē pt qs pro pccīs. qa aut
punit deus aut hō. vn̄ pub
lican9 pcussit pect9 ne pcu
teretᶜ. Nᶜ vmq̄ dimittit
pccm̄ n̄ hō ꝑ intlorē dolo
rē conterat. Nisi enī se
fecisse doleat qd̄ cōfitetᶜ.
veniā nō mētᶜ. Sᶜ igitur
ptȝ ex p̄dictis qd̄ sit pniā
Nūc videndū est de effcū
penitencie siue fcū quē
assequūtᶜ penitentes et
verā pniām agentes. S
Vn̄ p̄mo sciendū q̄ oīa
pccā siue originalia. ut
ī infantul'. siue actualia
ut in adultis ꝑ sacm̄etū
baptismi cū suscipitᶜ de
lentᶜ. nō solū quo ad cul
pam. ȝ eciā quo ad penā
Sȝ qa valde paucissimi
inocenciā susceptā in bap
tismate illibatā custodi
ūt. nā quasi cōitᶜ post as
sumptū baptismū hoīes ī
diuisa pccā. aᶜ cōsentiēdo
ul' mala oꝑa faciendo la

buntur. Perpetrato vero peccato
innocencia perditur. et culpa
incurritur. per quam ad eternam
dampnacionem obligatur. Ab
hac igitur macula et pecca-
ti culpa abi baptismus ab-
luere non potest. quia semel sus-
ceptus nec custoditus vir-
tutem tollendi maculas pec-
catorum ulterius non habet.
Dominus autem deus noster cuius misericordia
super omnia opera eius. videns
oculo pietatis sue infirmi-
tatem nostram fragilem esse ad
peccatum cavendum. providit
nobis aliud remedium per quod
post peccati naufragium ipsius
misericordiam et graciam optinere pos-
semus. videlicet penitencie medica-
mentum. Penitencia quippe est secunda
tabula post naufragium,
ad quam peccator potest recurrere
quamdiu est in statu presentis
vite. quandocumque et quociens-
cumque divinam misericordiam voluerit
implorare. Duplex enim
est naufragium scilicet peccati o-
riginalis. et peccati actualis.
De primo igitur liberamur per
baptismum qui virtutem acce-
pit et efficaciam a tabula
crucis christi. De secundo autem libe-
ramur per tabulam penitencie. quam
divina providencia providit

hominum. pro peccato actuali non
potest quis iterum baptizari. De
hoc dicitur in quadam ome-
lia sic. Per baptismum quippe
renascimur. et inmortalitatis
promissa accipimus si post
baptisma nos a peccatis ob-
servamus. Nam si post bap-
tisma in peccatum prolabimur
sine quo impossibile est humane
fragilitati consistere. non ad
inmortalitatem iterum per baptis-
mum possumus reformari. sed
per fontem lacrimarum. per penitenciam
et confessionem. eandem possimus
adipisci inmortalitatem. per graciam
et misericordiam dei. Ad mundiciam
igitur quam homo assecutus est
per baptismum conservandam.
sed et ad penitenciam si postmodum
lapsus fuerit agendam. beatus
augustinus sic hortatur dicens. Ha-
bete tunicam mundam sicut ac-
cepistis de baptismo. nul-
lus eam maculet moribus
malis. servate quod accepistis
Qui vero polluit vestem istam.
lacrimis lavet. et a malis
se separet. confessionem cele-
bret. et correcta vita iam non
redeat ad vomitum sicut ca-
nis. hec augustinus. Et nondum
quia baptismus spiritualis in-
vem penitencia et cordis contri-

one ac in effluenciā lac
marū attestacioē ꝯsistit.
q̄a sicut baptisma sac
mētale ex aq̄ et spū sc̄o
h3 vī regn̄atiuā. sic bap
tisma spūale ex aq̄ lac
marū et spiritu ꝯtricionꝭ
ꝯsequit᷑ efficaciā et veri
tatē. Hoc baptisma vo
cat Ieronim⁹ sc̄d'a3 tabu
lā. quā post naufragiū
deus peccōrib3 misericor
dit᷑ ordinauit. et cū ad
p̄mū baptisma nob᷑ p᷑
cantib3 redire nō liceat.
in hui⁹ baptismi lauacro
cōmissa cīmina ablua
mus. q̄a ipā pn̄ia refor
mat ipm̄ baptismū. per
pcc̄m violatū. Hoc testat᷑
iohānes abbas de monte
synai in tractatu de xxx
gradib3 ita dicens. Pn̄iā
est renouacio baptisma
tis. Pn̄iā ē pactio ad deū
sc̄de vite. Pn̄iā est indesi
nēs despacio corpal' cōso
lacionis. Pn̄iā est recōsi
liacio dnī p̄ bonā opacio
nē. Pn̄iā est cōsciencie
emūdacio. h᷑ iohēs abbas
Vn̄ confundant᷑ hij qui
dicūt post baptisma pec
cata ꝑpetrata p̄ pn̄iām
nō posse deleri. De quib3
dicit theophil⁹. Lacrime pe
tri xp̄o p̄ pn̄iām addux
erūt. Confundant᷑ itaq3
nouaciani qui dicūt q̄d
qui post susceptionē bap
tismatis peccauit nō sus
cipit᷑ ut sibi delictū remit
tat᷑. Ecce enī petr⁹ q̄ et
corpus xp̄i sūpsit et sang
uinē. p̄ pn̄iā3 ē receptus.
Etenī sc̄orū defect⁹ io sc̄p
ti sc̄. ut et nos si p̄ īcautelā
ceciderim⁹. recursū habe
am⁹ p̄ eorū exēpla ad xp̄m
et speremꝰ p̄ pn̄iā3 suble
uari. h᷑ theophil⁹. ¶ In
effabilis quippe pietas dī
peccōrib3 post grām baptis
mi in pcc̄ā cadentib3. aliā
grām. videl3. remediū pe
nitencie misericordit᷑ puid᷑
p̄ quā possint post baptis
mū iterū veniā et m̄iā3
invenīe. De qua grā di
cit abbas ysaac in quodā
tractatu sic. Grā p⁹ grā3
data ē homīb3 in pn̄ia.
Penitēcia enī est porta ve
nie. que est ~~pata~~ apta p̄
sequētib3 eā. P hanc por
tā intram⁹ ad dīnā mise
ricordiā. et absq3 introitu
isto nō īuenim⁹ m̄iām

q'a omēs peccauerūt uīg'
dīna sēptuū iustificati g̃
tis p̄ gr̄am ipius dei. Pnīa
est gr̄a scīda et orīt' in corde
ex fide et timore. Timor
at est baculus spūal' gu
bernās nos quousq; p̄ue
niam⁹ ad p̄adisū spūaliū
bonorū. et cū ibi applicaue
rim⁹ dimittit nos et rener
tit'. Padisus ē caritas di
in q̄ est delcācio cūctarū
b̄titudinū. Et sicut īpossi
bile est trāsmeare magnū
mare sī̄ naui. sic nō p̄t a
liq̄s sī̄ tīore ad caritatē trā
meare. Cū naui ergo pe
nitēcie trāsfretare possu⁹
habentes remigatores tio
res. q̄s si tīy nō gubernat
nauē hanc p̄nīe. cū qua
trāsim⁹ mare hui⁹ mūdi
ad deū subingim' in feti
do mari. Pnīa est nauis.
timor gubnator. caritas
portus dīn⁹. Facit ergo ti
mor nos sedē in naui pē
tencie. et trāsfert nos mare
mūdi fetidū et ad portū
dīuū. qui caritas ē p̄duc'
nos ad quā respiciūt oēs
qui laborant et t̄bulant'
in p̄nīa. Cuiq; p̄uenim⁹
ad caritatē. p̄ueim⁹ ad

deū et vita nrā p̄ficitur.
ut' abbas ysaac. Hanc
igit' gr̄am. videlic; re
mediū p̄nīe vn⁹ q̄sq;
pctōr qui prolapsus ē
in scelera. nccē est ut ad
eat si suorū c̄minū veni
am a dn̄o optinē deside
rat. De tlib; ad deū p⁹
pcc̄a cōmissa p̄ p̄nīam
redeūtib; vbs gregʼ xxvii°
mōliū sic dicit. Sepe cō
tingit ut pleriq; deū de
serant. et vite sue tp̄a in
carnlib; delcācionib; expē
dant. s; tn̄ supna grā res
pecti. in extremis suis ad
deū redeūt. que sit etnā
iudicia cognoscūt. cūctaq;
q̄ egisse se puerse meīne
rūt. fletib; p̄uniūt. Atq;
h' vere se inseq' rectis opi
b; ondūt. quib; subseq̄uē
te iusticia profecto totū
dimittit' q̄d an̄ deliq̄rūt
Na grauu luctu afficit
eadē grā que post facino
ra mētē replet.. Nā male
gesta ad meōriā reducit
sibiq; hoīnē q̄ sit iuste dāp
nand⁹ ostendit. vn̄ fit ut
pcc̄m omē q̄d se egisse re
minisc̄it' cotidianis fle
tib; insequat'. et quo ma

gis valet iā q̄d iustū est
carnē. eo ardencius appe
tit iiustū se pn gemitibz
punire. Quē enī dn̄s il
lustrando repleuit eius
vitā. proculdubio ī la
mentū vertit. Atqz illu-
nate menti quo magis
etna suplicia īsinuat.
eo hanc durius de tn̄sac
ta nesciā gemitibz fati
gat. et dolet hō q̄d fuit.
qīa bonū incipit iā vidē
q̄d nō fuit. Odit q̄lē fu
isse se memīt. Amat q̄lē
se eē debuisse cognoscit.
et solā iā pn̄e amaritu
dinē diligit. qīa caute cō
siderat in q̄ntis volupta
tibz sua delectacione pecca
uit. Hinc ergo p̄ helyū di
citur. post eū rugiet soni
tus. qīa cū mentē deus in
greditur. cōstat pculdubio
q̄d mox in pn̄e gemitus
sequatur. ut u ei iā salu
bris flē libeat. q̄ prius de ī
iquitatibz flenda iocūdi
tate gaudebat. Sz quo v
berius culpa flet. eo alacior
cognicio vitatis attingitur
qīa ad videndū intimū lu
mē polluta dudū cōsciā
lacrimis baptizata renoua

tur. h' gregor'. Amanda er
go et desideranda ab oībz
est virtus pn̄e. q̄ nō solū
abstergit facinora. veruēci
am cōsolacionē et grām
scī sp̄s penitētibz et lugēti
bz solet īpetrarē. Testat' hoc
quidā doctor sic / dicēs. Q' vē pe
nitet et vaciat' dolet de pctīs
absqz mora īdulgēciā acci
piet. et q̄nto q̄s frequēcius
tantoqz vehemēcius de su
o reatu intimo dolore affi
citur. tanto cercior tātoqz se
curior de indulgēcia effi
citur. Hinc est q̄ aīam pn̄e
lacrimis afflictā tā frequē
ter q̄m libent' cōsolat' ~~sp̄s~~
sp̄s scūs. Illā ~~libent'~~ frequēt'
visitat. illā libent' cōfortat
et ad venie fiduciā plene
reformat. quā sua scelera
flendo dāpnarē. et dāpnā
do flē cōsiderat. Incipit' nāqz
cernitur quedā familiaritas in
ter deū et aīam fieri. et ex
eius aduētu nō tm̄ iā cō
solari. ymo aliquociēs quo
dā ineffabili gaudio reple
ri. Sz ad h' q̄s ydoneus.
Profecto verus pn̄itēs et
cōfitēs. Post baptismū e
nī nullū aliud nobis cōsti
tutū est remediū q̄m pn̄e

et cōfessiōis. hͤ ille. Patz
igit᷑ ex p̄dictis satis clare
quō baptism⁹ p̱ pc̄c̄m
violatus p̱ pn̄iāz reforᵃtᵘ.
Peto etiam. Filius
de hoc inforᵃri vtᵘᵐ
omīa pc̄c̄a q̄litᵗcūq̄ ꝯmis
sa. possint p̱ pn̄iāz deleri
Vel si est aliqd' pc̄c̄m tā
grande qd' careat idulgē
cia a' remissione. Pater
a Scire de. Caᵐ xiiij
bes q̄ omīa pc̄c̄a
p̱ pn̄iām deleri possūt
scdm̄ augustinū q̄ sic dicᵗ.
Nō est q̄uuq̄ in crīibus
qd' nō peītudine deleatᵘ.
excepta tm̄ desp̱acioē. que
fuit desp̱are de di miā. ꝛ
obstinacioē. que obdurat
b cor ad peitendū. Mͤ enī
duo. scz. desp̱acio. et ipnīa
venia caret. De desp̱acioē
dicit ysydorus sic. Nulla
est tā magna culpa q̄ nō
habz veniā. Solū desp̱a
‸cīmē cionis ē qd' nō lz veniā.
nͤ mereri pt. Et btūs aug⁹
Pcc̄m desp̱aciōis vera mors
c ē. De ipnia dicͭ btūs
ieroni⁹. Nichil tā repug
nat q̄ cor ipenitēs. solū
cīmē est. q̄ veniā ꝯsequi
nō pt. hͤ ieroni⁹. Ista igitᵘ

duo solūmō. videlz desp̱a
cio et obstinacio siue in
pnīa. iuxͣ sentenciā scōrū
doctorū ut dcm̄ est veniā
nō merentᵘ. Ceterā vō oīa
pc̄c̄a q̄uis enormia. per
pn̄iāz delentᵘ. Testatur
hoc btūs aug⁹ sic dicēs. Ne
q̄ necitas cogat ad pe
nitenciā. nͤ q̄ntitas crīis
nͤ breuitas tp̄is. nͤ vite
enormitas. nͤ hore extᵉmi
tas. si pura fuit volūtatū
mutacio. excludit a venia.
sz ī ap̱lissios sin⁹ suos. ma
ter caritas reuertentes reci
pit prodigos. et velit no
lit. nouat⁹ hēticus sp̱ vē
penitētes suscipit deus. hͤ
aug⁹. Consolentᵘ ergo xp̄i
fideles de tanta pietate di
et nullus licet in multa pͨ
cata et enormia lapsus fu
erit. de dīna miā despet.
q̄a ei⁹ pietas exced' oīm
viciorū et pcc̄atorū q̄ntita
tē et nūositatē. Nā omīa
pc̄c̄a ab origine mūdi cō
missa dīne miē ꝯpata. st
vna gutta aq̄ respectu to
cius maris. Quod p̱bat be
atus bnard⁹ in q̄da auc
toritate sic dicēs. Excedit pi
etas ihū oīm crīinū q̄n

titatē seu nūositatē. Itē di
cit. O res ꝯfusa. o res
mōstruosa pccōꝝ desꝑan
ciū de dei mīa. cū oīa pec
cata originalia. venialia.
mortalia ab origine mūdi
ꝯmissa dīne mīe ꝯpata
sit quasi vna gutta aque
cont̄ pelagus tocius ma
ris. h' bernardꝰ. Nullꝰ igit̄
pccōr h' audiens de dī pie
tate diffidat. si tn̄ veniat
ꝑ pniāz ꝯuertit' ad dnm̄
q̄a bonitas eius supat
oem̄ maliciā delictoꝝ.
De hoc ꝑ origenē sic dicit'.
Nichil desꝑandū est ī illis
q' ꝯpūgunt' et ꝯuertunt'
ad dnm̄. Nō enī supat bo
nitatē dī malicia delicto
rū. Vn̄ si pccōr fuisti. tn̄
si ꝯuersus es. et desisti a
pccō. iā scūs appellaris. h'
origenes. Vn̄ si qs ē ꝓpter
sua flagicia ī desꝑacione
positus. redeat ꝑ pniām
ad dnm̄ nichil hesitans.
q̄a eciā desꝑatos si ex to
to corde ꝯuersi fuerit ī gre
miū sue pietatis letant'
suscipit xp̄s. De hoc dicit
ysidorus. Sepe dyabolus
eos quos ꝯuerti ad pniāz
aspicit. ī manitate scelerꝫ

ꝑculsos. ad desꝑacōēz ꝑdu
cit. ut subtracta spe venie
ad diffidenciā trahat. q̄s
nō potuit retinē ꝑseuerā
tes in culpa. Sz penitens
ꝓuidē debz callidas cont̄
se hostis insidias. sicꝫ dei
iusticiā metuat. ut tn̄ ꝙ
ius in magnis celeribꝫ de
mīa eiꝰ ꝯfidat. Amplius
igit' letat' deus de aīa
desꝑata et aliqn̄ ꝯuersa.
qm̄ de ea q̄ nūqꝫ extitit
ꝑdita. Nullus ergo desꝑaē
debz de venia. eciā si circa
fine vite ad pniāz reuer
tat'. h' ysidorus. Itē de
magna pietate dei quā
frequent' pccōribꝫ exhibet
dicit bt̄s gregorius. O ineffa
bilia viscera pietatis dī. cul
pas insequit'. et tn̄ peccātē
protegit. uitū se indicat
et tn̄ ab hostibꝫ defendit.
cū ipis nō eēt ut vinceret.
+ tn̄ cū ipis erat. ne ab hos
tibꝫ puet. ut mē pcutat de
delinquētē puerū. et tamē
prohibꝫ si eū videt ire ī ꝓ
cipiciū. h' gregoriꝰ. Hec
ergo oīa pmissa tanta pi
etatis bnficia debz vniu's
q̄sqꝫ pccōr ex medullis cor
dis attendē. et ꝯfident' de

venia peccatorum suorum presumere sic tamen presumat ut tanto cautius a peccatis contra deum commissis per penitentiam se purgare studeat. De hoc dicit Cyprianus. Sic quisque penitens debet de venia peccatorum presumere ut numquam tamen cesset se purgare de culpa. Sic debet confidere se esse in dextra dei ut caveat illius sinistram fieri. Hec Cyprianus. Gaudeant ergo omnes peccatores audientes tantam bonitatem et pietatem esse in visceribus dei nostri. et nullus negligat tante misericordie sinum. Si quis est iuvenis et non est conlapsus in maiora crimina conuertatur ad dominum. et maiorem gratiam ab ipso sequetur. Nam multum utile est et carum a iuventute et in iuventute et sanitate converti. confiteri et penitere. Est enim bonum propter multa. Primo. quia matura conversio in iuventute est grata et sanctificata tamquam primicie etatis et vite nostre domino. secundum illud Treni iij°. Bonum est viro cum portaverit iugum ab adolescentia sua. Secundo quia facilis et expedita. quia talem conversionem minus impedit precedens peccandi consuetudo

E

et peccatorum multitudo. et de preteritis multa et onerosa satisfactio. et venie desperatio. Nam quanto minus quis peccavit. tanto citius pro suis excessibus satisfacere potest. et de venia gaudere. Tertio quia secura est et multiplicat merita. Mens enim que non est onerata criminibus peccatis frequenter est in gaudio. Nam ubi bona conscientia et secura mens. ibi est quasi iuge convivium. Quarto quia virtutes congregate in iuventute senio confectos solent consolari et letantes facere. Quod probat Iohannes abbas in tractatu de xxx gradibus sic dicens. Da prompte labores iuventutis ihesu christo. et gaudebis in senio super divitiis impassibilitatis. In iuventute enim congregata. senio confectos consolantur et nutriunt. Laboremus iuvenes ferventer curramus vigilanter quia mors est incerta. Vere malignos et crudeles. dolosos. astutos. potentes. et non dormientes. immateriales et invisibiles inimicos habemus. in manibus ignem tenentes. et templum domini ihesu christi

ꝯburē cupiētes ⁊ nitētes
ꝑflāmā que ē in eis. Ml
lus ergo iuuenis existēs
ĩimicos suos demones tēci
piat dicentes. Ne cōterās
carnē tuā ⁊ corpus tuū.
ut nō laboribȝ ⁊ ĩfirmita
tibȝ cōcidas. h᷑ ioses abb.
Et sic habem⁹ quō valde
salubre sit in puericia ⁊
et in etate iuuenili adhe
rere deo ꝑ sciām ꝯsuacionē
R ¶ Si qui vō ĩ adolescen
cia. et iā in adulta etate
in pctā ⁊ facinorā q̃uia
lapsi fuerīt. aūq̃ꝫ ꝑ lōgū
vsū in malā ꝯsuetudinē
ipā vicia venuāt. ⁊ mētē
in nequicia indurēt. ne
cesse est ut festinēt q̃nto
ci⁹ ad remediū pnīe. ꝑ
quā possint optinē a deo
grām venie ⁊ mīe. tales
nāqꝫ nōnūq̃ꝫ postq̃ꝫ ꝯuer
tunt᷑ ad deū ꝑ pnīaz. tā
to forciora acta ꝑagūt.
q̃nto maiora pcā ꝯt᷑ suū
ꝯditorē ꝯmiserūt. De talibȝ
pctōribȝ ⁊ alijs ĩ statu ĩno
cencie ad deū vocatis ⁊
ꝯuersis btūs gregori⁹ xviij°
mōliū sic dicit. Pensan
dū ē q̃ꝫ occulto ꝯsilio omī
potēs deus quosdā ab ip̄is

exordijs suis ĩnocētes custo
diat. et usqꝫ ad v̄tutū sū
ma ꝑuehit. ut etate cres
cēte simꝉ in eis ꝑficiat et
ānorū nūositas ⁊ celsitu
do mĩtorū. Alios vō in ex
ordijs suis deserēs sanctu
entibȝ vicijs ire ꝑ obrupta
ꝑmittit. Plerūqꝫ tā eos
respicit. et ad sequēdū se
sci amoris igne succēdit.
atqꝫ insolitas ĩ eorū cor
dibȝ pruriginis viciorū v̄
tit in feruorē v̄tutū. et eo
magis ignescūt ad deside
riū requirēdū pietatis p̶r̶
e̶c̶i̶a̶t̶i̶s̶. dei. quo magis eru
bescūt memoriā iniq̃tatis
sue. Sicut sepe cōtingit. ut
in pugne certamīe miles
aīn ducis sui oculos ꝯstitu
tus hostili v̄tuti t̄pit᷑ cedat
et eneruit᷑ prebēs terga fe
riat᷑. Q̄ tā hoc ip̄m q̄d t᷑
pit᷑ gessit erubescēs. aīn du
cis sui oculos. maiores ex
ip̄a verecūdia vires sūmit
tantoqꝫ forciora postea ex
cercet. q̃nto satagit ut pū
te᷑ gloriā v̄tutis ꝑagat. et
ꝑteritā ignominiā debili
tatis tergat. Si igit᷑ nōnū
q̃ꝫ quidā in dei seruicio ex
aīn acta acrius debilitate

roborāt᷑. eosq̃ ad custodiē
da mādata. ⁊ futurorū
ītħit desideriū. ⁊ īpellit me
moria p̄teritorū. ut hīc ad
futuā amor prouocet. illuc
de p̄teritis verecūdia instigꝫ
G M^r greg^us. Sꝫ st̄ nōnulli q̄
nec ī pueritia. nec ī adoles
cencia uł iuuētute a mali
cia sua uł mala uita ad
deū se cōuertē studēt. dicē
tes in cordibꝫ suis. q̄ diu vi
get etas iuuenał. fruam̄
voluptatibꝫ ⁊ desiderijs. et
postq̄ senuerim⁹ de malis
fcīs nr̄is penitēciā agem⁹
Quorū stulticiā abbas ef
frem ī vij^a omelia sua sic
ꝯmēorat dicēs. Nūq̄ ob
noxiū ꝑ pctm̄ senseis ad pe
nitēciā ꝯuerti nō ꝯfidaris
q̄ enī hic penituerit. re no
uissio nō peītebit. Clemēt
enī dn̄s ad pniāz ꝯfugiē
tes suscipit. ne ī mīā dn̄i
fretus pcīs pcm̄ addicias
Ne velis dicē. viget etas
mea. carnis ꝯcupiāz exer
cebo. et postremo ī senectu
te malorū meorū peītudi
nē gerā. pius nāq̄ ē dn̄s
⁊ mł̄tū miseicors. n^r vltra
facinorꝫ meorū mēorabit᷑
Summa nāq̄ est stulticia h^c
in mēte ꝯcipe. Nēs enī no
uit hoīm diē exit⁹ sui. r̄
Nō enī oms ī senectute hāc
lucē p̄uant᷑. sꝫ in diūsis e
tatibꝫ de hoc mūdo migrāt
et in q̄bꝫ actibꝫ vocat᷑ hō
ī eisdē nāē est eū reddē ra
cionē. Neō enī in īferno
ꝯfitebit᷑ dn̄o. sꝫ tu ne cūc
teis ad pniāz ꝯuerti. sꝑ an̄
oculos tuos v̄set᷑ vltim⁹
dies. Cū enī diluculo sur
rexeis. ad vespas te abigās
ꝑuenie. Et cū in lecto ad
q̄escendū mēbra posuis
noli ꝯfidē de lucis aduē
tu. ⁊ facili⁹ te potis refre
nāe ab oībꝫ vicijs. h^c effrē.
Videm⁹ igit᷑ ꝑ p̄dicta q̄
valde stultū sit tl̄ia ī mē
te ꝯcipe. et in tl̄i īsensata
cogitacioē ꝑseuerāe. Nā
mł̄tū infelix ē q̄ iuuētutē
suā ~~vult offerre xpo~~. ꝯsuit
in vicijs dyabolo seruiē
do. ⁊ postea senectutē suā
vult offerre xpō. Teste btō
bnardo qui dicit. Infelix
ē qui florē iuuētutis sue
offert dyabolo. ⁊ fecē se
nectutis sue xpo. M^r ber
nard⁹. Tales ergo q̄ sic
ad peītudinē senectutis
tp̄s expectāt. mł̄tū timē

debēt. ne dū sꝑeꝛāt a deo
mīaꝫ. incidat in eiꝰ iudi
ciū. De hoc dicit btūs greꝰ
Satis alienꝰ ē a fide. qui
ad agendā pn̄iam tēpus
senectutis expectat. metu
endū enī est. ne dū spat
mīaꝫ icidat ī iudiciū. hᵉ
gregoriꝰ. Ecce patꝫ q̄ ual
de incautū sit differre
pn̄iaꝫ ⁊ emēdacionē vite
usq̄ ad etatē senilē. Sꝫ
qd̓ est ad huc grauiꝰ. mlti
ꝓpiaꝫ pn̄iaꝫ differūt usq̄
ad extremā horā mortis
q̄ mltū est ꝑiculosū. De
quo sic dicit gregoriꝰ in
registro. Qᵉ pn̄iaꝫ differt
ad horā sui obitꝰ estimo
q̄ a merito pn̄ie mane
at eṫnaliṫ alienꝰ. Nā se
cūdū augustinū. Pn̄ia
sera raro ē vera. Quō enī
pt̄ quis pn̄iaꝫ agere dolo
re infirmitatis ꝑgraua
tus. ac ī extremis vite fini
bꝫ ꝯstitutꝰ. Aut quō pt̄ pe
nitēciā agē qui opa nlla
satisfactiōis iā exercē va
let. Vn̄ pn̄ia que ab īfir
mo seu moriēte petitᵗ. ti
mendū est ne et ipa mo
riatᵗ. De ꝑiculosa hac ī ex
tremis pn̄ia dicit btūs augꝰ
in quodā sermone sic. Pax
ē ꝑccorē penitē. n̄ pn̄iam
ꝑegit. Ad emēdanda enī
cīmia. vox pēitentis tm̄ nō
sufficit. Nā in satisfactiōe
ꝯsciencia ꝑccorū. nō verba ſꝫ
eciā opa querūtᵗ. Datur
eciā quidē in extremis. pēi
tencia nō pt̄ negari. ſꝫ au
tores eē nō possumꝰ. q̄ qui
sic peteit meatᵗ absolui.
Quō enī agit pn̄iaꝫ lassꝰ.
Quō agit pn̄iaꝫ in extre
mis finibꝫ vite ꝯstitutꝰ.
Quō pn̄iaꝫ agē valeat. qui
nulla opa satisfcōnis pro
se opari pt̄. Et iō pn̄ia q̄
ab infirmo petitᵗ infirma
ē. pn̄ia q̄ a mortuo petitᵗ
tm̄ timeo ne ipa moriatᵗ
Et idō ditissimi q̄ vult ī ue
nire mīaꝫ dei. sanꝰ agat pe
nitēciā in hoc sclō. ut sanꝰ
eē valeat in futuro. hᵉ augꝰ
Videmꝰ igitᵗ ex dictis q̄ ꝑi
culosū sit differre pn̄iam
usq̄ ad extremā horā mor
tis. Nā egrotus q̄sq̄ ꝯcuda
tus īfirmitatis dolorē. vix
cogitarē valꝫ aliud q̄ ꝙ sētit, qd̓
ꝗa tota mēs eiꝰ versatur
ibi. vbi vis ē doloris. ⁊ si pe
nitet. ex dolore pēitet. nō ex
amorē. q̄ valde displicꝫ dō

De hoc dicit bt̃s ieronim⁹ sic
Age p̄niam dū̄ sanus es. dū̄
peccare potes. ut ex amore nō
ex timore videaris penitere
et pccm̄ te relinq̄re. nō ip̄a te
q̄a si egrotas quō̄ scis q̄ vere
peniteas. Pix aliud cogi
tare potes q̄ qd̄ sentis. Illuc
enī̄ rapit᷑ tota ītencio men
tis vbi ē vis doloris. h᷑ ieo.
Valde igit᷑ salubre ē ut hō
p̄niaz agat ad huc īcolu
mis. anq̄ veniat hora mor
tis. ne dū̄ cū̄ potest penitere
noluit. cū̄ tarde voluit
omno nō possit. et q̄ p̄ue viuē
do p̄niaz p̄mo vult age in
mortis articulo. huius ē val
de dubia remissio. Vn̄ tn̄
git ysidor⁹ ī tractatu de su
mo bono sic dicens. Quamuis
q̄sq̄ sit pctōr impi⁹. si ad
p̄niaz 9uertat᷑ 9sequi posse ve
niā credit᷑. Null⁹ enī̄ de
dei bonitate dubitet. s̄ȝ sola
accipiendū̄ p̄uitas 9ferre
sibi īdulgēciā abnegat
In hac vita tm̄ de p̄nie ptȝ
libertas. post mortē nullā
correctiōis ē̄ licēciā. Vn̄ p
p̄phā dicit᷑. Date inq̄t
dnō dō vrō glām anq̄m
9tenebrescat. idest. anq̄m
mors etna p̄ueniat. In
hac vita dū̄ estis. deū̄ per
p̄niaz glorificate. Ad huc
in hoc sclō p̄niaz op̄antib̄ȝ
dei mīa subueīt. In futuro
aūt iā nō opam᷑. s̄ȝ rōnem
opm̄ nrōrū̄ ponim⁹. P
ad deteriorant᷑ plerumq̄ ī
iqui. quo p̄ paciaz dī spa
ciū̄ accipiunt emedandi.
quāq̄ illi morā viuendi
nō vtūt᷑ ad p̄niaz. s̄ȝ ad
peccandi vsurpant auda
ciā. A malo aūt in deterius
vadit. q̄ tps sibi ad peni
tendū̄ indultū̄. ad liber
tatē p̄ui opis vtit᷑. Festi
nare debȝ vn⁹q̄sq̄ ad deū̄
penitēdo dū̄ pt. ne dū̄ si
pt noluit cū̄ tarde voluit
omno nō possit. Vñ p̄pha
ait. Querite dnm̄ dū̄ ī
ueniri pt. īuocate eū̄ dū̄
p̄pe ē. Et vbi īueniri pt. n̄
in hac vita. in q̄ eciā p̄pe
ē oīb̄ȝ īuocantib̄ȝ eū̄.
Nā tūc longe erit qn̄ dixit
ite ī ignē etnū̄. Nō enī̄
nō videt᷑. p̄pe tn̄ ē. tūc vi
debit᷑ et prope nō erit. q̄a
et videri poterit. et nō poterit
īueniri. s̄ȝ qn̄ q̄s peccare pt
peniteat et vitā suā vi
uens ab omni crimine corrigit.
nō dubiū̄ q̄ ad etnā tn̄

feat requiē. Nōs aūt p̄ue vi
uendo pniaz in mortis
agit articulo sicut eius
dāpnacio īcerta ē sic re
missio dubia. Nr ergo ca
pit certus eē in morte de
indulgēcia. sanꝰ peīteat
sanꝰq; ꝑpetrata facinora
defleat. Et tn̄ q̄uis ꝑ pe
nitēciā ꝑparacio sit p̄ctoꝝ
sn̄ metu tn̄ nō debz esse
hō. Na pniē satisfcio. di
no tm̄ pensat̄ iudicio.
nō hūano. Proin̄ q̄a mi
sericio dei occulta ē. sn̄
intermissiōe flē necēe est.
Neq; enī vnq̄ optz peīte
tem hr̄e de p̄cō securitatē
Nā securitas negligēciā
parit. Negligencia aūt se
pe ad vicia tn̄sacta redu
cit. hͦ ysidorꝰ. ¶ Sciendū
tn̄ q̄ oīpotēs deus eciā ī
senili etate ↄstitutos nō
deserit. si ad ipm̄ veraciter
ꝑ pniaz ↄuersi fuerīt. Nā
tl'es bt̄s gregoriꝰ. in omē
suadā ad peītendū hor
tat̄ sic dicēs. Qui vigila
re in scd̄a vigilia noluit.
tercie vigilie r̄media nō
amittat. ut q̄ in iuuētu
te ad vias vite nō vigi
lat. saltē in senectute resi
piscat. Sepe enī in extrema
eciā positi necītate ↄpūgū
t̄. visitante se gr̄a dei. et
illa q̄ male gesserūt ꝑfletꝰ
diluūt. ac ꝑ bona opa ut
p̄ualēt deū placāe student.
quibz ignoscit̄ misericordit̄
qd̄ reliquerūt. De tlibz di
cit ysidorꝰ in libro de sūmo
bono sic. Multi supna gr̄a
respecti ī extremis. ad deū
reuertūt̄ ꝑ pniaz. et q̄cūq;
male gesserūt cotidianis
fletibz purgāt. atq; ī bonis
opibz male gesta ↄmutāt.
quibz iuste totū qd̄ delīq
rūt ignoscit̄. q̄a ipī qd̄ ma
le gesserūt. peītendo ↄgnos
cūt. hͦ ysidorꝰ. Sz et hoc sci
endū q̄ omīps deꝰ eciam
circa finē vite paīē non
respuit. si tn̄ verācit̄ peītuīt
Nā scd̄m augꝰ. nulla pe
nitēcia ē sera dūmō sit vā
Dicit eciā ysidorꝰ. Nō du
bitamꝰ circa finē iustificari
hoīez ꝑ pniē ↄpūctiōez. si
bona ē in extremis ↄpūctio
ꝟ ↄuersio. m'lto melior tn̄
ē an̄ finē. ut ab hac vita
securꝰ tn̄seat̄. hͦ ysidorꝰ.
Sz q̄a hō pro c'to scīe nō
pt. vtrū bona ꝟ verā ↄpūc
tionē in extremis suis hr̄ē

valeat. p quā possit veniā
suorū delictorū optinē. ac
dei miāz īuenie. et eciā du
biū sit et īcertū. vtrū hij
q̄ in pctīs mltis sṫ. ⁊ diffe
rūt pniāz usqꝫ ad horā mor
tis. cū quierūt absolui a sa
cerdote si sic absoluantur
Jdō valde incertū est q̄ se
cur⁹ vult eē de venia. ut
nō differat pniāz usqꝫ ad
senilē etatē. uł qđ pei⁹ ē
usqꝫ ad articulū mortis.
Sꝫ ī iuuenili etate vn⁹q̄sqꝫ
et cū san⁹ pt̄ peccare. sua
pctā peniteat ⁊ iuste viuat
si sic fecit procul dubio et
grām a dn̄o optinebit.
De hoc tractat bt̄s aug⁹
sic dicēs. Si q̄s positus ī ul
tiā necītate voluit accipe
pniāz. fateor vob nō illi
negam⁹ qđ petit. sꝫ si secu
rus hīc exieit ego nescio.
pniāz dare possum⁹. secu
ritatē vō nō. Nūqđ dico dāp
nabit̄. sꝫ nc dico liberabit̄
Uis ergo a dubio liberari
age pniāz dū san⁹ es. Si
sic agis dico t̄ q̄a securus
es. q̄a pniāz egisti eo tpe
q̄n peccare potuisti. Si vis
ergo agē pniāz q̄n iā pec
care nō potes. pctā te dimi

serūt. tu nō illa. Jtē due
res sṫ. Aut ignoscit̄ t̄. aut
nō ignoscit̄ t̄. qđ horū t̄
futurū sit nescio. ergo te
ne certū. dimitte incertū
hc aug⁹. Cernētes igit̄ tā
magnū bonū. et tā copio
sū fructū eē in v̄tute pniē
null⁹ negligat salutem
aīe sue. sꝫ vn⁹q̄sqꝫ q̄ se se
tit ꝯuatū pctō oñe. currat
ad remediū pniē. P pniāz
enī ~~abluit~~ absoluit̄ hō
a pctō restituit̄ ecclie
recōsiliat̄ xpo. donis spi
ritualibꝫ ditat̄. de filio dy
aboli efficit̄ fili⁹ dī. parady
sus apit̄ ei. Hc est q̄ ange
los letificat. īpios iustifi
cat. amissa bona reuocat
penā eṫnā vitat. Ad quā
appetendā sac̄ scptuā nos
īuitat dicēte b̄ augustino
sic. Omīs auctas scptuē
et omīs bonorū et bt̄orū
via ondē conat̄. ꝙ sit ap
petenda pniā. q̄ languo
res sanat. fedatos mūdat
mortuos suscitat. vicia
fugat. v̄tutes adornat.
mētē roborat. omīa ꝯfert
et ad susceptioēꝫ xpī p̄pat
hūana p̄cordia. hc aug⁹
De v̄tute eciā pniē ⁊ ei⁹

vitā de īteritu revocat.

comēdacioē. Johēs crisosto⁹
in quodā sermoē sic dicit.
O pnīa q̄ pctā deo miserā
te rmittit. ⁊ padysū reseat
q̄ ɔtritū sanat. ⁊ ioiemqȝ tr̄i
te exhileat. statū restaurat
fiduciā rformat. grāmqȝ
habūdanciorē refudit. O pe
nitēcia qd de te referam.
Oīa ligata tu soluis. Oīa
soluta tu seruas. oīa adū
sa tu mitigas. oīa ɔtrita
tu sanas. oīa despata tu
aīas. O pnīa rutilācior
auro. splendidior sole. quā
nō vincit pctm. nc defectio
supat. nc despacio delet.
Pnīa respuit auaāciam
horret luxuriā. fugit furo
rē. firmat amorē. calcat
supbiā. linguā ɔtinȝ. cō
ponit mores. odit malici
am. excludit īuidiā. Pfcā
pnīa cor mūdat. aīas sc̄i
ficat. et ad suscipiendū de
ū interiora ꝑpat. Nālia
repat ɔtuta recupat. deo
recōsiliat. angelos letifi
cat. demones fugat. carnē
domat. spm roborat. celū
īpetrat. hc crisosto⁹. Ecce
q̄nte sē in pnīa efficacie
siue v̄tutes ⁊ q̄nta bona
ɔfert hijs q̄ aggrediūtur

et assumūt eā. Pn̄ quilibȝ
pctōr qui desideat a pctīs
absolui et saluai nō negli
gat. Si q̄s iuuenis ē. ɔūtat
ad dnm ⁊ pnīaȝ nō diffe
rat usqȝ ad senilē etatē. ut
securior possit eē de venia
pctōrū. et glīa celestis pūe
Si q̄s v̄o senex ē ⁊ pnīam
distulit ex sua negligētia
et incuria usqȝ ad senectu
tis etatē. tn̄ despaē nō dȝ.
sȝ agat pnīam eo feruēcius
⁊ diligēcius. quo diucius se
ɔspicit in vita viciosa ⁊ sor
dida iacuisse. Nullus d̄ vō
differat ex ꝓposito usqȝ ad
horā mortis pnīaȝ. ꝓpter
picula ⁊ dubia salutis e
uitanda. supius p scōs doc
tores sufficient expressa.

De pnīa. Filius.
et eius effectibȝ ac
vtilitate sufficient
instructus sū. Nūc igr de
gradibȝ siue ptibȝ pnīe. ⁊
alijs eius circūstancijs tu
pio edoceri. Ct̄. Ca⁹ quītudeci⁹.

Antequā procedatur
ad explanacioēȝ
pnīe. et eius ptiū
Sciendū qr omps deus ꝓpt
t'sgressionē suorū p̄cepto
rū ⁊ pcti maculas. odio

habz omīs peccores. sz miaz
prestat parcendo peītētibz
testante sapiente q̄ dicit.
Altissim9 odio hz peccores
et misertꝰ ē penitentibz.
Nō vero deus peccores odit
ꝑt' iniq̄tates ꝛ pcciū odit.
Si igit' nō vis odiri a deo
displiceat t' iniquitas. ꝛ odi
pccīm. et eris deo amicꝰ. q̄a
hoc odis qd' ille odit. Nec
eciā hoc tm̄ sufficit ut dis
pliceant pcciā. sz necē ē ut
p ꝑpetratis scelerībz pniā
subsequat'. q̄a pcciū esse
īpunita nō possūt. De h°
dicit btūs aug9 in glō sup
psalmū sic. Audis q̄a de9
odit īiquitatē ꝛ times. Si
odit īiquitatē. nūq̄d te. s'
Sz in te ē iniquitas. odit
illā de9. oderis et tu. eris
enī deo amicꝰ si odisti qd'
odit. Displiceat ergo ī te
ip̄o t' iniq̄tas tua. pūnitū
rus ē enī pccīm deus pūe
ni illū. Nō vis ut ip̄e pu
niat. tu puni. Differt ma
nū a pccīs tuis. tu noli dif
ferre. Cōuerte te ad puien
da pcciā. īpunita eē nō pos
sūt. Puienda ergo erūt
a te. a' ab ip̄o. Tu puni et
agnosce. ut ille agnoscat

Et quid misericordi9 est
dō qui tm̄ parcit pccōribz
et qui ī omībz ꝯuersis ad
se nō curat pcciā. s' h' aug9
Per h' dcā colligē possum9
q̄ nō sufficiat homī post
pcciā ad deū ꝯuerti. a ma
lis actibz abstinē. ꝛ vitā
ī melius mutāe. n̄ eciā
dnō p pniē dolorē pro suis
excessibz studeat satisface.
Testante eodē btō augustīo
q' sic dicit. Ad agendā pei
tēciā nō sufficit vitā īme
li9 ꝯmutāe ꝛ a mal' actibz
recedē. n̄ et de hijs q̄ fcā st'
satisfacias dnō p pniē do
lorē. p hūilitatis gemitū
p ꝯtriti cordis sacrificiū. co
opantibz eleōsinis ad pra
mū. h' aug9. Hoc idē volt
btūs greg9 sic dicēs. Admo
nēdi st' q' pcciā admissa de
serūt. n' tm̄ plangūt. ne
iā relaxatas estimēt cul
pas. quas ꝛ si agēdo nō mul'
tiplicāt. null' tm̄ fletibz mū
dant. Neq̄ enī debitor ab
solutus ē. q' alia nō mlti
plicat. n̄ illa q̄bz se ligauāt
soluat. Itaq̄ cū dō delīq'
m9 nequaq̄ satisfacim9
si ab īiq̄tate cessam9. nisi
ꝛ voluptates quas dileximus

econtrario appositis lamē
tis insequamr. h' gregori9
Necessariū igit' est valde
vnicuiqꝫ peccōri ut cōmissa
delicta p pniām ipse pu
niat atqꝫ deleat. q'a ipa
peccata ut p'dictū est ipu
nita eē nō posse. Et iō q'
nō vult a deo puni p se
puniat pniāz agendo.
De hoc dicit bts gregori9
ix° mōluū sup illo iob. Sci
ens q' nō pces deliquēti
sic. Si enī delinquēti nō
pcit: q's ab etna morte e
ripit'. cū a delicto mūd9
nēo repit'. Si penitēti p
at et delinquēti nō pcit.
q'a cū delicta plangim9
nequaq̄ iā deliquētes su
m9. Sꝫ quid ē q' petr9 ne
gās recipit'. et redēptoris
negati respcū ad lacrimas
vocat'. Quid q' paulus
cū redēptoris nomē i tra
conaet' extinguē. ei9 vba
de celo meruit audiē. Sꝫ
tñ culpa i vtroqꝫ ~~meruit~~ punita ē
~~audie~~. q'a et de petro scptū.
recordat9 petr9 verbi ihu
egressus foras fleuit amaē
Et paulo vitas dicit. Ego
ondā illi q'ntū eū oporte
at pro noīe meo pati. De
linquēti enī nequaq̄ pcit
q'a delictū sn̄ vltiōē nō de
serit. Aut enī ipe hoc hō in se
penitēs punit. Aut h° de9 hoī
nē vindicās pcutit. Neq̄q̄
igit' pccō pcit'. q'a nequaq̄
sn̄ vindcā laxat'. Sic dauid
post cōfessionē audiē meru
it. Dñs trāstulit pccm̄ tuū
et tñ m'l'tis post cruciatibꝫ
afflictus reatū culpe quā
ppetrauāt exsoluit. Ab electis
enī suis īiq'tatū macu
las studꝫ tpali afflictiōē t'
gē. quas in eis nō vult i
ppetuū videē. h' greg9. Salu
bre ē ergo homī mltū. ut
pccā q'licūqꝫ cōtracta. siue
maiora siue minora. p af
flictiōēz pniē studeat abst'
gē atqꝫ delere. q'a n' minora
pccā īpunita erūt. si nō fu
erīt p pniāz deleta. Testat'
hoc bts aug9 sic dicēs. Pc
cata siue pua siue magna
sc'. ipunita eē nō pnt. q'a
ul' hoīe puniente. ul' dō vi
dicante plectūr'. Cessat aūt
vindcā dīna. si cōusio pcur
rat hūana. h' aug9. Cū de
cāq̄ sentiē videt' bts greg9
iiij° mōluū expones illud
iob. Pereat dies in q̄ nat9
sū. et dicit. Nequaq̄ hō

ad delectationem peccati rapitur
nisi prius per voluptatis motus
tenebras infirmetur?
Ante enim caecitas in mente fit
et postmodum se reprobe de
lectationi substernit. Dicitur
ergo. Pereat dies etc. id est pe
reat delectatio que in culpam
hominem rapuit. Pereat incauta
mentis infirmitas, que eum usque
ad tenebras pravi consensus
excecavit. Non enim dum blan
dimenta delectationis caute
non respicit, etiam in noctem ne
quissime perpetrationis ruit.
Sollerter ergo vigilandum
est, ut dum blandiri culpa
inchoat, ad quantum interitum
mens trahatur agnoscat. Unde
et apte subditur. Dies ille ver
tatur in tenebras. Dies quippe
vertitur in tenebras, cum culpa
in ipso delectationis exordio
ad quem perditionis finem ra
m piat videtur. Diem in tene
bras vertimus, cum nosmet
ipsos districte punientes,
ipsa delectationis prave blandi
menta per districte penitentie la
menta cruciamus, cum flen
do insequimur quicquid cotidie
in corde taciti ex delectatione
peccamus. Quia enim fidelis
quisque in iudicio subtiliter cogi

tationes exquiri non ignorat,
semetipsum introrsus dis
cutiens ante iudicium dilige
ter examinat, ut distric
tus iudex et iam tranquillius
veniat, quo reatum suum quem
discutere appetit iam pro culpa
punitum sentit. Unde et recte
subiungitur. Non requirat eum
Deus desuper. Requirit Deus
quod discutit iudicando, non re
quirit quod ignoscendo suo
iam iudicio impunitum derelinquit.
Hic itaque dies, id est peccati
delectatio a Domino non requiri
tur, sed animadversione spon
tanea punitur. Paulo at
testante qui ait. Si nosmet
ipsos iudicaremus, non utique
a Domino iudicaremur. Diem n
vero ergo diem nostrum requirere
est, contra mentem nostram subtiliter
in iudicio de culpa indaginem
in qua scilicet exquisitione il
lum tunc severius percutit, quem
sibi nunc mollius pepercisse de
prehendit. Unde autem sequitur. Et
non illustret eum lumine. In iu
dicio namque Dominus apparens
omne quod tunc redarguit lumine il
lustrat. Quasi enim sub quadam
obscuritate tegitur, quicquid
tunc in memoria iudicis non
revocatur. Scriptum quippe est

Omīa aūt que arguūtur
a luce manifestāt'. Qua
si quedā tenebre pctī pcī
tētie abscondūt. de qbꝫ ꝑ
ꝓphā dicit'. Beati quorū re
misse s̄t iniquitates ⁊c̄. Nā
ergo omē qd' tegit' in te
nebris occultat'. in die ex
tremi iudicij nō illustra
t' luce. qd' nō discutitur
ulcōe. Actus nāqꝫ nros
quos tūc iuste punire no
luit. ipā sibi quodāmō
sciēs dīna mīa abscōdit.
in luce vero ondit'. q̄ꝗd
tūc in cōspcū oīm demō
strat'. Hic ergo dies ver
tat' in tenebras. ut videlꝫ
oē qd' delinqm⁹. nos ꝑ
pniaz feriam⁹. ipē aūt iu
dex vētur⁹ ē q' cūcta pe
netret. cūcta ꝑstringat. q'
q̄a ubiqꝫ ē. locus quo fu
gat' nō est. Sꝫ q̄a correp
tiōis nrē fletibꝫ placat'.
solus ab illo locū fuge ī
ueīt. q' post ꝑpetratā cul
pā. nūc se in pnīa abscon
dit. Et q̄a nullū pctm̄.
dn̄s īultū relaxat. a' enī
nos hoc flendo insequīm'.
a' ipē iudicando. restat qd
ut ad emēdacōēꝫ suā sꝫ
mēs sollert' īuigilet. ⁊ cō

fitēs tergat. Sꝫ si diē quē p'
tacti delectacione dicim⁹ tot
īpetr precibꝫ audim⁹. ut s'
circūdantes fletus expient
q̄cq̄d delectatus ꝑ negligēciā
anim⁹ delīqt. q̄ntā cicād
usiōē pnīe hui⁹ diei nox fe
rienda ē. videlꝫ. ipē iā ꝯsē
sus ad culpā. Dicit enī mi
noris ē culpe cū cicīlit' mēs
in delectacōē rapit'. sꝫ tm̄ de
lectacōī sue ꝑ spm̄ reluctat'.
Ita g̃uioris ⁊ plene ē neq̄
cie ad pctm̄ delectacōēꝫ. nō so
lū delectacōē ꝑtrahi. sꝫ etiā
ꝯsensu famulari. Tanto er
go artiori manu pnīe mēs
a pollucōē tergenda ē. q̄n
to se ꝯspicat ꝑ ꝯsensū inq̄
natā. Vn̄ apte subiūgitur
Noctē illā tenebrosus tur
bo possideat. Quasi enī
quidā turbo tēpestatis est
ꝯcitatus spūs meroris. Nā
dū pctm̄ quisqꝫ qd' fecit in
telligit. dū ꝑuitatis sue
neq̄ciā pensat. merōe mē
tē obnubilat. et q̄si ꝯcusso
serene leticie aere. oēm̄ in
se tranquillitatē cordis pnīe
turbine deuastat. Nisi e
nī recognoscentē se aīm
iste turbo ꝯtēreret. nequaq̄
ꝓpha dixissꝫ. In spū vehe

menti conteres naues tharsis
Tharsis quippe exploratio gau-
dii dicitur. Sed cum vehemens pe-
nitentie spiritus mentem occupat
omnem in ea explorationem repre-
hensibilis gaudii perturbat. ut
nichil iam ei nisi flere libeat. ni-
chil nisi quod se terreat possit atten-
dat. Ponit namque ante ocu-
los illinc districtionem iudicis.
hinc meritum culpe conspicit.
quo supplicio digna sit. si
parcentis pietas desit. que per
lamenta penitencia ab eterna e-
ruere pena consueuit. Spiritus
ergo vehemens tharsis na-
ues conterit. cum vis compunctionis
valida. mentes nostras huic
mundo quasi mari deditas. sa-
lubri terrore confundit. Sciendum
vero est quia cum peccatum impunita
relinquimus. a nocte posside-
mur. cum vero hoc animaduersione
penitentie plectimus. nimirum nos
noctem quam fecimus posside-
mus. Sed tunc peccatum cordis sub
iuris nostri possessionem redu-
citur. si cum incipit reprimitur.
Unde diuina voce. caym praua
cogitanti dicitur. In foribus
peccatum aderit. In foribus quip-
pe peccatum adest. cum cogita-
tionibus pulsat. cuius apperi-
tus subter est. eique homo dominatur

si cordis nequitia inspecta citius
reprimitur. et priusquam ad duriti-
am crescat reluctanti men-
ti subigatur. ut ergo delictum
suum citius animus sentiat. et
culpe tyrannidem sub iure suo
penitendo restringat. dicitur
recte. Noctem illam etc. Ac si aperte
diceretur. ne captiua mens cul-
pe sue seruiat. culpam a pe-
nitentia liberam non relinquat
Et quia hoc quod flendo insequi-
mur. nequaquam nobis a uenturo
iudice obici speramus. Unde
si de nocte. id est culpa nostra
moueatur per inquisitionem
nolumus. magnopere curan-
dum est. ut in eius discussione
vigilemus. ne qualibet culpa
impunita nobis remaneat.
ne mens peruersa quod fecit de-
fendere audeat. et defenden-
do nequitie nequitiam adiungit
Sunt namque nonnulli qui non C
solum non deflent quod faciunt
sed etiam defendere non desistunt
et nimirum cum defenditur. cul-
pa geminatur. Unde per quendam
dicitur. Peccasti. non adici-
as iterum. Peccato quippe peccatum
adicit. qui male gesta e-
tiam defendit. Inter hec etiam
sciendum est. quod illi culpam
suam variter insequuntur. et ma

la tn̄sacta p aīaduersioē
pnīē corrigūt. q̄ iā ad bō
fallenā. nulla deltn̄cio
ne rapiūt. Nā quos ad
huc noxia alia delectāt
falsū est qđ eruūt. q̄a pre
terita alia deplorāt. hec
usq; dcā gregorij. Ex istis
igit̄ verbis doctorū colligē
possum᷒. q̄ nō solū ma
iora pctā. verū eciā mi
nora sēt p pnīaz abstergēda
Qm̄ vn᷒quisq; cōsciaz suā dis
cuciat. et pro ut gessit ī
que cont̄ dnm̄. ita et stu
deat sua scelera petēdo.
p et seipm̄ diiudicādo pu
nie. C Valde enī valet
ad salutē aīē suipi᷒ di
iudicacio. Nā tales semet
ipos diiudicātes. ac sua
facinora puniētes. a dō
diligūt. et nō solū nō di
iudicabūt. sz eciā qndā
securitatē de sua salua
cōē a xpo pcipiūt. De
hoc dicit btūs Bnard᷒ sic
Diligit deus aīaz q̄ ī cō
spcū suo sīn̄ intermissione
sīn̄ dissimulacōē diiudi
cat semetipām. idq; iudi
ciū nō nisi ppt̄ nos a no
bis exigit. q̄a si nosmetip
sos diiudicarem᷒. nō vti

q; diiudicarem᷒. h̄ Bnard᷒
Dicit eciā de hoc iudicio be
atus gregori᷒ xxv° moluī ex
ponēs illud iob vl' eliu. vbū
Neq; enī vltra ī hoīs ptāte
ē ut veniat ad deū ī iudici
ū. sic. Nondū est. q̄ aliud
ē corā illo. atq; aliud ab
illo iudicarī. Corā dnō iudi
cat̄. qui corde dnm̄ cōspicit.
et actus suos sb̄ ei᷒ pnīcia
sollicita īquisicōē discut̄it.
quē tanto q̄sq; securi᷒ ex
pectat. q̄nto cotidie vitā
suā suspect᷒ exāīnat. N'
enī ad extremū ei᷒ iudici
ū venit. nō iā corā illo. sz
ab illo iudicat̄. De hoc me
tis iudicio obliuiscenti a
nime dn̄s p ysaiaz dicit.
Reduc me ī meōriā ut
iudicem̄ simul. Narra si
q̄d habes ut iustificeris.
Debz vn᷒quisq; mēs et
causas suas apud dnm̄
et causas dnī cont̄ se sol
licita īquisicōē discutē.
debz et caute pēsare. vl' q̄
ab eo bona pcepit. vl' q̄
mala bonis illi᷒ pūse vi
uendo rn̄dit. Qđ electi qui
dē cotidie facē diuino nō ces
sant. Accedūt enī ad secre
tariū iudicis int̄ sinū cor

dis ɔsiderāt. quō districte
qnq3 feriat. q̄ diu patiē
t' expectat. Metuūt ī hijs
q̄ se egisse meīnerūt. pi
mūt flendo qđ ꝑpetrasse
se ītelligūt. timēt subti
lia dīna iudicia eciā de
hijs que īsemetipis ītel
ligē fortassis nō possūt.
Vident enī videi dīnitꝰ
q ipi in se ꝑ hūanitatē
nō videt. ɔspiciūt distric
tū iudicē. q̄ quo tardius
veit. eo seuerꝰ ꝑcutit.
Stōꝝ eciā ꝑrim resideē cō
uētū cū eo ꝑit' ɔtēplant'.
coꝝq3 ul' exēpla ul' dicta
ɔtēpsisse reprehendūt. atq3
in hoc secreto īteriorꝫ iu
dicij. ipā mentis execucioē
ɔstanti ꝑeitendo feriūt. qđ
supbiendo ɔmiserūt. Ibi
nanq3 aduᷤsū se quaq3 ī
pugnat cuncant. ibi an
oculos suos oē q deffeat
accruat. ibi quaq3 ꝑ irā
districti iudicis decerni
possit intuent'. ibi tot pa
ciūt' supplicia. qđ pati ti
mēt. nec deest in hoc iudi
cio mēte ɔcepto omē mis
teriū qđ punire reos seruos
plenꝰ debeat. Nā ɔsciā
accusat. racio iudicat. timor

ligat. dolor excruciat. qđ
iudiciū eo certiꝰ punit qđ
interiꝰ seuit. Pnꝰ ɔsiq3 enī
cū causā huiꝰ examīs cōt'
se aggredi cepit. ipē ē auc
tor qui exhibz ipē reꝰ q̄ ex
hibetr'. Odit se qualē se
fuisse meīneit. ⁊ ipē qui ē
in semetipō insequit' ipm
illū q̄ fuit. Atq3 ab ipō ho
mīe aduersū semetipm
fit qđā rixa in aīo. ꝑturi
ēs pacē cū deo. Hāc cordis
rixā dn̄s requirebat cū di
cet ꝑ ꝓphām. Attēdi ⁊ au
scultaui. neō qđ bonū ē
loquit'. Nullꝰ ē q̄ agat
pniāz sup pctō suo. dicēs
quid feci. Nā ergo nunc
in ꝑtāte ē. intimū mētis
nr̄e cont' nos hr̄e iudiciū.
recognoscendo accusemꝰ
nosmetipōs. q̄les fuimꝰ
ꝑeitendo torq̄amꝰ. nō ces
semꝰ dū licet iudicare qđ
fecimꝰ. audiamꝰ caute qđ
dicit'. Neq3 enī vlt'. ić. Re
proboꝝ nanq3 eē ꝓpiū solz
sꝫ ꝓua agē. ⁊ nequaq3 q̄
egerūt retractarē. Omē. e
nī qđ faciūt cecā mēte ꝑ
trāseūt. factūq3 suū n' cū
pūniti fuerīt nō agnoscūt.
C At cont'. electoꝝ ē actꝰ

suos cotidie ab ipso cogita
cionis fonte discutere. et omne
quod turbidum profluit ab inti
mis excitare. Sicut enim non
sentimus quando crescunt membra
corporis proficit. mutatur species.
nigredo capillorum albescit
in canus. Hec quippe omnia nobis
nescientibus aguntur in nobis
ita et mens nostra per momenta
vivendi. ipso cursu usu a
semetipsa permutatur. et non ag
noscimus nisi vigilanti custo
dia ad interiora nostra reside
res. profecto nec nos cotidie de
fectusque pensemus. hoc ipsum
enim in hac mortali vita con
sistere. quasi ad vetustatem ire
est. Et cum indiscussa mens re
linquitur. in quodam senio cor
poris sopitur. quia sui negli
gens et propositum robur insen
sibiliter perdens. a forma prioris
fortitudinis dum nescit senes
cit. cum vero semetipsam querit et
subtiliter perscrutando discutit.
ab hac ipsa vetustate sua
lota lacrimis et merore in
sensu renovatur. et quam iam pe
ne inveteratam fecerat. per sub
ministrata intimi amoris
studia. novum calet. Sed
ad hec agenda valde exem
pla patrum et sacri eloquii

precepta nos adiuvant. Si enim
opera sanctorum patrum inspicimus
et divinis ~~novissimis~~ iussionibus
aurem prebemus. alia nos con
templata. alia audita succen
dunt. et cor nostrum torpere non re
stringitur. dum imitatione pro
vocatur. Unde bene ad moy
sen dicitur. Ignis in altari
semper ardebit. quem nutriens sa
cerdos subiciet mane ligna
per singulos dies. Altare quippe
dei est cor nostrum. in quo iubetur
ignis semper ardere. quia necesse est
ex illo ad dominum caritatis
flammam indesinenter ascendere
cui per singulos dies sacerdos
ligna subiciet. ne extinguatur.
quia necesse est ut fidelis quisque
ne in eo caritatis flamma de
ficiat in corde suo. tam exempla
patrum precedencium quam sacre scrip
ture testimonia congerere non de
sistat. Nam quasi quedam fomen
ta igni data est in excitacio
ne caritatis vel exempla patrum
vel precepta doctorum ministrare.
Quia enim interna nostra novi
tas ipsa cotidie huius vite
conversacione veterascit. ignis
iste caritatis dei. hiis adhi
bitis nutriendus est. ut quod per
usum se nostre vetustatis exte
nuat. per patrum testimonia et

exēpla reuiuiscat. Ignis e
nī iste in altarē dnī. id ē in
corde nr̄o cit⁹ extīguit᷑. n
sollert᷑ adhibitis exēplis pa
trū. et dnicis testionijs re
paret᷑. Vn̄ at̄ illic sb̄ditur
Et īposito holocausto desu
p̄. adolebit adipes pacifico
rū. Nā q̄sq̄s huc ignē cari
tatis accendit. semetipm̄
utiq̄ȝ holocaustū desup̄ īpo
nit. q̄a oē viciū qd̓ in se
male viuebat exurit. Cū
enī cogitacionū suarū int᷑
na ꝯsiderat. ⁊ vitā reprobā
p̄ īmutacoīs gl̄az mactat
in ara se sui cordis īposuit.
et igne caritatis accendit.
De q̄ hostia pacificorū a
deps redolebit. q̄a intīa no
ue vite īpugnacio pacē int᷑
nos et deū facieñ. odorē no
bis suauissimū reddit. q̄a
v̓o eadē caritas in cordibȝ
elc̄orū inextiguibil᷑ manet.
apte illic subdit᷑. Ignis ē
iste ꝑpetuus q̄ nūq̄ȝ defici
et ab altari. Nūq̄ȝ ab altari
ignis iste deficiet. q̄a eciā
post hanc vitā eorū men
tibȝ feruor caritatis crescit.
etna q̄ppe ꝯtēplacoē agit᷑
ut omps de⁹ quo magis
visus fuit. eo ap̄li⁹ ꝯdiligat᷑

Vn̄ nccē est ut ad corda nr̄a
redeam⁹. discuciam⁹ q̄ȝ qd̓
agim⁹. et quaq̄ȝ in nobis
dīne rectitudinis regulā of
fendit accusem⁹. ut apud
districtū iudicē ip̄a nos ac
cusacio excuset. In hoc enī
mentis nr̄e iudicio tanto
cit⁹ absoluim᷑ q̄nto nos
districti⁹ reos eē tenem⁹
N᷑ ad hec agenda p̄mit
tenda st᷑ tp̄a q̄bȝ vacat. q̄a
ad h᷑ agenda post huiꝰ vi
te tp̄a nō vacat. Pacie
q̄ppe nō dicit᷑. Neq̄ȝ enī e
rit vlt᷑. ⁊c̄ Idcirco naq̄ȝ me
morem᷑ qd̓ tunc nō possu
m⁹. ne nūc qd̓ possum⁹ neg
ligam⁹. h᷑ dcā gregorij ī
moralibȝ. Habem⁹ igit᷑ p̄ p̄
dcā. quo omps de⁹ se diui
dicātes nō iudicat. se puni
entes nō punit. s̄ȝ saluat.
et pcc̄a cont᷑ se ꝯmissa. re
laxat. H᷑ v̓o oīa p̄ remedi
ū pnīe fieri solet. Vn̄ q̄libȝ
pccōr. quociēs lapsus fuit
in aliqd̓ pcc̄m. nō tardȝ c᷑
re ad pnīe bonū. ip̄a enī
omī tp̄e valens ē ad pur
gandū corda p̄cancīū.
Testat᷑ hoc bt̄s gregori⁹. q᷑
sic dicit. O felix lauacrū
pnīe. qd̓ tociēs valȝ ad p᷑

gaudiū. quociēs indiget
cor hūanū. h' greg. Laue
m9 ergo pctōrū maculas
in hoc salubri pnīe laua
cro. ut mūdati et purga
ti possim9 puenīe ad auc
torē vite ⁊ mūdicie. His
igit' pmissis de pnīa. nūc
de ei9 ptibz ē videndū.

Distinctio 2ᵃ libri primi
Cle. Caᵐ pᵐ

Sciendū q ptes pnīe
sūt tres. videlz.
Contricio cordis. ꝯfessio o
ris. ⁊ satisfcō opis. Et sūt
iste ptes quasi ptes ītegra
les scdm eē pnīe pfcm. Sūt
aūt hee ptes pnīe integrāles.
videlīz. contrīcio in aīmo
ꝯfessio in vbo. et satisfcō
in facto. In quibz tūc pei
tencia integrat'. cū pctōr
oēm mōrle culpā ꝯpetrā
et facto deserit. et verbo ac
cusat. et aīo detestatur.
ꝓponēs nūqᵃ iterare pctm
Hys aūt debito mō ꝯcurrē
tibz. cū absolucioē facta ab
eo in quo ē ordo clauis.
ac iurisdictio. absoluitur
hō a pctō. et reūnit' ecclie
et recōciliat' xpō. mediāte
claue sacerdotali. ¶ Cur
aūt tres sūt ptes pnīe. ondit'.

Pnīa enī est quoddā spon
taneū iudiciū. in quo cōtē
cio ē quasi qdā citacio. vbi
sequit' rei apud iudicē spō
tanea ꝯfessio. deīn sequit'
emēde p iudicē īposite so
lucio. Sz in hoc differt iu
diciū fori a iudicio poli.
qa ibi ꝯfessus de iure dap
nat'. et hic absoluit'. Alia
ē eciā sufficiēcia istarū p
ciū. qa cū oē pctm ꝯmitta
t' corde vl' ore vl' ope. iustū
ē. ut ista curēt' p ꝯtrariū.
scilīz. ut pctōr culpā de
testet' aīo. vbo accuset. ⁊
fcō puniat. Et sicut tribz
modis offendim9 deū. scz.
delectacioē cogitacōis. īpu
dencia locucōis. ⁊ supbia
opis. scdm regulā. ut cō
traria cōtrarijs curēt'. tribz
modis oppositis satisfacim9
Cūa igit' pcando īnocēciā
pdidim9. restat ut p pnīaz
reformem'. dicēte bto Ysido.
Si qs īnocenciā peccādo
corrupit. pnīe remedio po
tit repare. Nā ut ait Bnar
d9 Qd deus nō imputare
decreuit. sic ē quasi nō fuit
Si ergo decreuim9 īnocē
ciā repare et p ꝯsequēs ia
nuā celi p pnīaz reserare.

cuvem⁹ ut nrā pnīa sit p
fecta . De qua dicit crisost.
Ystā pnīa cogit pctorem
omīa libent' sufferre . In
corde contricio . in ore ɔfessio
in ope tō hūilitas . ꝭ crisost.
Que tūc v'acat corā deo p
ctā dicit'. si ipaz pnīaz ad
oīa in qbꝫ peccauim⁹ dila
tem⁹ . Et q'a peccauim⁹ in
corde mal' ɔsentiendo . in
ore vana et turpia loquē
do . in corpe c'mina ꝑpetrā
do . ideo ad hec t'a loca pē
tēciā extēdam⁹ . ita viz . ut
cordi debem⁹ amarā con
tricioēꝫ . ori fidelē ɔfessioēꝫ
corpi penalē et asperā sa
tisfācoēꝫ . Hoc tā diu ɔtinu
antes quousqꝫ sp̄s sās tes
tīoniū ꝑhibeat spūi nrō .
ꝙ dimissa sīt nob' pcā nos
tra . Et quia oīa pcā mor
lia ab vno dō auertūt . et
vni grē opponūt'. et vnā
pncipalē rctitudinē hoīs
v ꝑimūt . Hinc ē ꝙ ad hoc
ꝙ pnīe medicamētū sit
sufficient' ex suis ꝑtibꝫ in
tegratū . necē ē ꝙ pnīa ha
beat de omībꝫ pcīs . qn
tū ad pteritū p displicēciā .
de ꝑpetratis qntū ad pns
p cessacionē . de ꝑpetrandis

et qntū ad futurū . p ꝑpo
situ nunqꝫ recidiuandi . uel
in illud uel in aliud gen⁹
pcī . ut sic tōlr' recedendo
a culpa p pnīaz dīna grā
suscipiat'. P quā optine
at' venia pctōrū . Sꝫ qa oīm
de ptibꝫ pnīe contricio pmū
locū tenet . idō de ipa trac
tandū est . Et pmo qꝫ sit
contricio . ¶ Contricio aūt se
cūdū ysidorū est ɔpūctio
et hūilitas mētis cū lacri
mis . veniēs de recordacioē
pcī . et tiore iudicij . Itē in
tractatu de spū et aīa . de
ɔpūctioē sic dicit'. Cōpūc
tio ē qn ex ɔsideracioē ma
lorū suorū cor intrio dolorē
tangit'. Itē scdm dcm io
hānis abbatis . Cōpūctio
ꝑprie ē dolor aīe . nō elatus
nullā sibi ip̄i ɔsolacionē
prebens . solaciꝫ suā reso
lucioēꝫ ymaginās omībꝫ
horis . et cōsolacionē dei
consolantis . sicut aquā
frigidā expectans . Cont
cio eciā a mgr̄is sic diffi
nit'. Contricio ē dolor vo
luntarie assūpt⁹ pro pcīs
cū ꝑposito ɔfitendi et satis
faciendi . Pro cui⁹ intellcū
sciendū ꝙ sicut ī aliībꝫ

durū dicit᷑ q͛d nō cedit tac
tui. h᷒ aūt frangi dicitur
qn̄ ꝑ aliq͛d forciꝰ in ptes
magnas diuidit᷑. ¶ Contēi
vero qn̄ totalit᷑ in mini
mas ptes redigit᷑ et q̄si
A anichilat᷑. ¶ Ita methafo
rice cor hoīs durū dicit᷑
qn̄ diuine inspiracioī q̄si
manu se tangenti nō ce
dit. s3 obuiat. scilicȝ. dū in
affcū pcī morat᷑. frangi
vō dicit᷑. cū a ꝓposito resi
pisce incipit. quāuis nō
dū totalit᷑ ꝯuertat᷑. ¶ Con
teri vō qn̄ affcꝰ pcī scd̄m
oem̄ sui ptē in eo totaliter
destruit᷑. et hoc fit qn̄ vo
lūtas ꝑfcē ab affcū pcī
resilit. Vn̄ tlis resilicio do
lor quidē est. ideo ꝑ dolorē
tanq̄ ꝑ genꝰ eēncialiter
diffinit᷑. Addit᷑ aūt volū
tarie assūptꝰ pro pccīs. q͛
h᷒ ꝯueīt ꝯtricioī ꝑ ut est
actꝰ v͛tutis. S3 ut ē pars
sacrmenti. sic oportet ut
addat᷑ aliq͛ in ꝯparacione
ad alias ptes. Et ideo sup
addit᷑. cū ꝓposito ꝯfitēdi
B et satisfaciendi. ¶ Est sci
endū q̄ ē drā int᷑ ꝯtricioē
et attricioē. Attricio dici
t᷑ accessus ad ꝑfcā ꝯtricioē

Vn̄ in corꝑalibꝫ dicitur
attrita q̄ aliquo mō sunt
ꝯminuita. s3 nō ꝑfcē. Sed
ꝯtricio dicit᷑ qn̄ oms ptes
sūt simul'trite ꝑ diuisionē ad
mīma. Et ideo attricio ī
spūalibꝫ significat q̄ndā
displicenciā de pccīs ꝯmis
sis. ꝯtricio aūt ꝑfcām dis
plicenciā. ¶ Utrū aūt req̄ C
rat᷑ ꝯtricio de omī pcō.
actuali et mortali. Scien
dū. q̄ in oī pcō mōrli ē
actualis auersio volūta
tis a deo ad pcm̄. Et ideo
cū contraria ꝯtrarijs cu
rent᷑. oportet q̄ in oī re
missioē pcī mōrl' sit ac
tual' auersio a pcō ad de
um. Hec aūt auersio. appel
lat᷑ contricio. Duricia e
nī volūtatis manētis ī
pcō nō tollit᷑ nͥ ꝑ fractioē
volūtatis oīmodā. q̄ ap
pellat᷑ ꝯtricio. et ideo cō
tricio est necīa ī omī pcō
mōrli. ¶ De pccīs aūt ob D
litis. si oblitꝰ ē hō totalit᷑
sufficit ꝯtricio gnal'. qn̄
aūt in pte recolit. debꝫ co
nari ad recordandū et do
lendū in speciali. q̄ si nō
pt̄. sufficiat ꝯtricio gnalis
S3 et hoc q̄ hō nō pt̄ recolē

pctm̄ nō solū de pctō oblito
debꝫ dolere in gnē. ſꝫ etiā
de obliuiōe ei⁹ debꝫ dolere.
que ex negligēcia ꝯtingit.
Debꝫ etiā hō dolere simul' de
omī pctō ꝯmisso. qꝛ vnū
sn̄ alio nō relaxat᷑. ideo cō
tricio ē habenda ꝑt' de sin
gulis. Testat᷑ hoc btūs augꝰ
E sic dicens. ¶ Penitentē opꝫ
simul' dolere de omī c̄mine
Hec est disposicio īmedia
te ad grām. Nā dolē de v
no pctō sn̄ alio nō sufficit
ad salutē. Vnū qlibꝫ pctōr
qui sentit se viciorū fece
sordidatū. ꝑ remediū pnīe
et primo ꝑ ꝯtricioēꝫ et ꝯpuc
tionē cordis studeat sua sce
facinora emēdare. Nā aīā
illecta mal' moribꝫ amittit
decorē virtutū. quē nō pt
recupare n̄ ꝑ pnīe lamētū.
est hoc ꝯtricione vera. qꝛ nū
qꝫ pctm̄ dimittit᷑. n̄ homo
ꝑ interiorē dolorē ꝯteratur
De hoc dicit btūs ieronim⁹
Nulla vnqꝫ culpa c̄mittit᷑.
ob quā homo nō miro do
lore a' tristicia cruciat᷑. Nā
tūc pctōrū salus vacit' in
cipit ut dicit hugo de scō
victore. qn̄ veraci' ꝑ delictis
īgemissit. qꝛ amaritudo

cordis siue gemit⁹ q' assiūt᷑
pro pctīs. mentē purgat.
et deū misericordem ac pla
cabilem homī reddit. Pro
bat hoc bnard⁹ sic dicens
Amaritudo cordis mentē pᵘ
gat. angelos letificat. deū
placat. Et remigi⁹. Tunc
nimis misericors ē ipe de⁹
dn̄ nr̄ ob culpā anim⁹ tr̄
tis sibimet fuit et molest⁹
Itē de eodē btūs ambrosius
Nō ambigit qm̄ mesticia
penitentis homīs oculos si
bi violent' attrahat ꝯdito
ris. Et qꝛ deus cor contritū
et humiliatū nō despicit. id
assumam⁹ verā cordis cō
tricionē. et ꝯpunctiōis ama
ritudinē. q' ꝑ voluptates et
carnalia desideria a deo
discessim⁹. Ad hoc hortat᷑
nos btūs aug⁹ sic dicēs. Nō
sint ī nob' ficta suspiria.
et simulata. Sꝫ cū ingenti
rugitu et gēitu sic studea
m⁹ adhibere remedia pre
teritis. ut sꝑ solliciti sim⁹
de futuris. Dn̄s enī nolu
it in mūdo ꝓsperari. sꝫ gūia
pati. ut nob' ōnderet qui
ꝑ delectacionē cecidim⁹. cū
q̄nta amaritudīe redire de
beam⁹. h' aug⁹. ¶ Sꝫ sūt F

nōnulli qui in mlta sūt
facinora prolapsi. nc tn̄
ut decet pro suis excessibꝫ
cōpunguntr. quibꝫ nccē est
ut supplicia reproborū ac
gloriā bto꞉rū pre ocul' cor
dis habeant ut possit ad
pniam cōpungi. Ad hoc fa
ciendū hortat' btūs gregor᷒.
sup ezechielē. exponēs il
lud. Et scripte erāt ī libro
lamētacioēs et carmē et
ve. sic dicēs. lamētacioēs
videlicꝫ. qa ibi scripta ē pnīa
pacꝫrū. Carmē vo. qa p̄
nūciant' gaudia iustoꝝ
Ve aūt. qa illic expressa ē
dāpnacio reproborū. Ut
ergo pccā puniās. lege qī ī
hoc volumē scripta st' lamēta
Risus vtī in luctū cōuertat'
et gaudiū in merorē. Et
rursū. Miseri estote ꝛ lu
gete. Ut aūt de pmissione
gaudij sequētis hylarescas.
cognosce scripta eē carmīa
laudis etne. Btī qui habi
tant in domo tua dnē.
in sclā sclorū laudabūt te
Sꝫ si adhuc pnti seculo.
mēte teneris. ad huc the
ius voluptatibꝫ delectāris.
si amae nō potes gaudia
etna q̄ audis. cōgnosce er

go in hoc volūine ve qd'
in eo scriptū est. atqꝫ p ipm
ab aīō p timorē expelle qd'
diligis. ut possis ex indicio
carmē amae qd' legis. ibi
qppe dāpnatis dicet'. dis
cedite a me maledicti ī ig
nē etnū. qui parꝫ ē dyabo
lo et angel' ei᷒. In hoc qp
pe volūe cūcta q̄ edificāt
omiā que erudiūt. scripta cō
tinēt'. Peccasti et iā te peni
tet illicita ppetrasse. ut ad
agendā pniāꝫ docearis.
Ibi īuenis lamēta. Spe ce
lestiū gaudioꝝ mentē rele
uare desideras. ibi ad cōso
lacionē tuā invenis carmē
Si vo et mala ppetrasti et
hoc te ppetrasse nō penitꝫ.
sꝫ seruicē mentis erigis. ad
nullas pnīe lamētacionis
inclinaris. Nulla celestiū
gaudiorū expectacioē cor
rigeris. velis nolis. audies
scriptū eē ve. ut is quē nec
tiōr ad pniāꝫ humiliat. nc
spes ad supna pmia exal
tat. dāpnacoīs sue iā nc
penā prospiciat. et sn̄ ex
cusacioē inetnū suppliciū
cadat. Quid agendū est
igit' miseris nobꝭ. nī ut eui
gilem᷒ ad huius volūmis

verba et mala que nos egis-
se meminimus defleamus. ut
per lamenta penitencie perueniamus
ad carmen vite, ne si affli-
gi modo per penitenciam nolumus.
ve postmodum sine fine sen-
tiamus. Nec nos nostrorum vul-
nerum multitudo in desperacionem
deprimat. quia maior est pa-
ciencia medici. quam magnitudo
languoris nostri. Quid enim
est quod ad salutem reparare non
possit. qui potuit omnia ex
nichilo creare. sic ait gregorius

B ¶ Ne ergo contingat nos pro
nostris peccatibus sustinere eterna
tormenta. timeamus futurum di-
iudicium super nos. ac per fletus
et lamenta iniquitates perpe-
tratas diluere studeamus. quod
electi agere non cessant. quia per
penitentem contricionem ac lacrimarum
effusionem. se euadere eterna
supplicia non dubitant. De
hoc tractat beatus gregorius su-
per ezechielem sic dicens. Re-
demptor igitur humani generis cum
iudex apparuerit. et speciosus
iustis. et terribilis erit iniustis
Quem enim mansuetum aspici-
ent electi. hunc eundem pauendum
atque terribilem conspiciunt reprobi.
Sed hunc ideo tunc electi terribilem
non videbunt. quia modo terrorem

illius considerare non cessant
Studiose enim considerant quam ter-
ribilis ad iudicium veniat.
culpas ante actas deflent. immi-
nentes declinant. pauorem il-
lius cotidie ante mentis oculos
ponunt. et quando tremendus pa-
reat sine cessacione suspecti sunt.
atque cotidie agunt ne quando ve-
niens pertimescant. Necesse est er-
go ut peccata admissa cum vi-
uimus defleamus. In assidu-
is enim fletibus in cotidiana
nostra penitencia habemus sacerdotem
in celis qui interpellat pro nobis.
De quo per iohannem dicitur
Si quis peccauerit aduocatum ha-
bemus apud patrem ihesum christum
iustum. et ipse est propiciacio
pro peccatis nostris. Ecce exul-
tat animus cum aduocati nostri
potenciam audimus. sed exul-
tacionem nostram iterum remorde-
mus. quia ipse qui nobis aduo-
catus est iustus dicitur. nos e-
nim causas iniusticie habemus
Iustus vero aduocatus iniu-
stas causas nullo modo susci-
pit. nec verba dare pro iniu-
sticia consentit. Quid ergo a-
gemus fratres mei. Sed ecce oc-
currit animo quod agamus. ¶ H
Mala que fecimus et defleamus
et accusemus. Scriptum quippe

ē. Justus in pͥncipio accu
sator ē sui. Quilibꝫ etenī
pctōr ꝯuersus in fletibꝫ
iā iustus eē inchoat. cū
cepit accusat qd̾ fecit. Cur
enī iustꝭ nō sit. q̄a iā cō
tra suā īiusticiā ꝑ lacri
mas seuit. Justus ergo
aduocatꝭ nē iustos nos
eē ꝯgnoscet ī iudicio. q̄a
nosmetipōs et cognosci
mꝭ et accusamꝭ īiustos
Nō ergo in actibꝫ nō in
fletibꝫ nr̄is. ſꝫ in aduoca
ti nrī allegacōibꝫ ꝯfida
mꝭ. hʼ grego. Ecce ptꝫ q̄m
fructuosū sit et salubre
suipiꝭ accusacio et lacri
marū effusio. Sʒ aūt nō
nulli qui q̄dē pccā ꝯfitē
tur. ſꝫ ea defle̾ ꝯtepnūt
Alij vero nō solū sua fa
cinora ꝯfitent̾. ſꝫ ea que
nequit̾ ꝑpetrauerūt. fle
tibꝫ diluūt. atqꝫ de īgra
titudīe pro bn̄ficijs sibi
a dō collatis seipōs repꝑ
hendūt. ac ꝑlamēta pu
niūt. De talibꝫ btūs gre
gorius vīj morliū sic dic̾.
¶ Sciendū quoqꝫ ē. qꝫ
sepe reprobi pccā ꝯfitē
tur. ſꝫ fle̾ ꝯtepnūt. Alij
aūt culpas suas quas voci

bꝫ ꝯfessiōis aperuit. dis
tricte aīaduersiōis fletibꝫ
insequūt̾. Sꝫ qui mala
quidē que ꝑpetrauit īsi
nuat. ſꝫ flere q̄ insinuauit
recusat. quasi sbducta
veste vulnꝭ detegit. ſꝫ tor
pente mente medicamē
tū vulneri nō apponit. Cō
fessiōis igit̾ voce solꝭ nacē
est ut mecor exuiat. ne
vulnꝭ proditū ſꝫ neglectū
quo liuencīꝭ iā ꝑ hūanā
noticiā tangit̾ deteriꝭ pu
trescat. Quo cont̾ ꝑ ꝓph̾
Iniq̄tatē meā ego pronū
ciabo et cogitabo ꝓ pccō
meo. Pronūciando etenī
occultū iudiciū detegit.
cogitando aūt qd̄ aliud q̄̄
medicamētū vulneri appo
nit. Sꝫ afflicte menti. et
sua sollicite dāpna cogitā
ti cura pro semetipā oritʼ
cont̾ semetipāʒ. Nā cū se
ad lamenta pnīe instigat
occulta se increpacōe di
laniat. Vn̄ apte ꝑ iob
dicit̾. Cōfabulabor cū a
maritudīe aīe mee. Pa
uore naqꝫ diuini iudicij af
flicti dū quedā mala ges
ta plangimꝭ. ipā nrē via
amaritudīs ad discuciēdos

nos vigilanciꝰ excitati
Alia in nob' eciā q̄ aplꝰ
defleamꝰ īuenimꝰ. Nā
sepe qđ torpētes latuit
flentibꝫ subtiliꝰ īnotescit.
et afflicta mēs cecaꝰ īue
nit maluū qđ fecerat. et
nesciebat. eiq̄ cura sua ve
rius aperit. q̄ntū a virtu
tis pace deuiauit. Succres
cēs q̄ppe amaritudo p̄nie
verecundanti cordi īportu
na ingerit illata q̄ ꝯmisit
Districtū cont̄ hoc iudicē
ōndit. suppliciorū minas
intuitur. pauore aīm ferit
pudore cōfundit. motꝰ il
licitos increpat. q̄ete nox
ie securitatis turbat. q̄ ei
bona conditor ꝯtulit. q̄
ipē bonis ipiꝰ mala res
pondit enuiat. q̄ mire ab
eo conditꝰ. q̄ q̄tuite nutr̄
tus. q̄ cōditoris gr̄a votꝰ.
q̄ sequi ipē votꝰ noluit.
q̄ vocantis mīa nͨ surdū
huc venitētē q̄ desperit.
q̄ pacōrē suū supna grām
nͨ cōtēpta dereliquit. Cū
igit̄ afflictā mētē mō p̄
replicacionē donorū dei.
mō p̄ īspecia actiōis sue. tū
ta seueritate increpat. habꝫ
in corde istorū amaritudo

aīe liguā suā. q̄ tanto ei
subtiliꝰ loquit̄. q̄nto et ī
teriꝰ audit̄. q̄a vis doloris
q̄ pcc̄ā singula reputans
torpentē aīm ad lamēta
excitat. q̄si ad eū verba cō
fabulacionis format. ī q̄bꝫ
semetipm̄ correctꝰ īueniat
et ad sui custodiā sollicitior
exurgat. hͨ gregoriꝰ. ¶ De k
sideranda ergo nob' valde
ē contricio siue cōpūctio
lacrimarū. q̄a scd̄m btm̄ cy
prianū. Nulla ē medicina
prestātior aīarū. q̄ deuo
ta effusio lacrimarū. nā abs
q̄ ꝯpūctiōe et fletu nō re
mittit̄ pccm̄. teste hugone
qui dicit. Absq̄ fletu et la
crima. nequaq̄ remittit̄
ipā culpa. Qui vero ut
remigiꝰ dicit ob culpā
lacrimatꝰ nō fuit. lacrime
expers eternalit̄ nequaq̄ erit.
Magnā enī virtutē habēt
lacrime. delēt q̄ppe culpā.
et extinguunt gehēnā. flec
tūt sentēciā. Et btūs augꝰ
Vna lacrima de puro corde
procedēs. totū ignē infer
ni extinguit. hͨ augꝰ. ¶ l
Sciendū eciā ē q̄ vestis ī
nocencie recepta in baptis
mate. p̄ pcc̄m mortalia sor

didatur. et p consequens eter
na dampnacio incurrit.
Sz p lacrimarum effusionem
ipa vestis que p peccatum ma
culata fuerat. abluitur ac
mundatur. De hoc crisos
tomus sup illud ps. Fuerunt
m lacrime mee panes die
ac nocte etc. dicit. Lacrime
sunt que celum pulsantes cri
mina delent. et constanter de
grauant. Sonant in ore penitentie
verba. et verba mouent in
pectore pietatis veniam im
pletur caput aquis. tumescunt
oculi. irrigantur gene. de
currunt riuuli. et de9 indul
genciarum mentem exhilarat
Lacrime sunt que reconsiliant de
um. a peccatis redimunt animam.
et sanant languores eius
Sordentem anime vestem lacri
me lauant. et dant illi re
missionem. Item dicit. Sicut
cum vehemens yber prerumpit
fit serenitas. sic lacrimis ef
fusis apparet tranquillitas.
et perit caligo reatuum. Et
sicut p aquam et spm. sic p
lacrimas et confessionem. denuo
mundamur. hec crisostomus. Ecce
quomodo p compunctionem et graciam
lacrimarum vestis innocencie
p peccatum sordidata mundatur

ac reformatur. C Dns namque
ipas lacrimas de corde con
trito effusas. pro baptis
mo reputat. teste ysidoro
qui dicit. Lacrime peniten
cium apud deum p baptis
mate reputantur. quia mise
ricors deus paratus est nobis
peccata parcere. et penitenciam nostram
ad innocenciam deputare. si p
lacrimas renasci studeamus
De quo dicit beatus gregorius sic
Libenter obliuiscitur deus quod
nocentes fuimus. paratus est
nobis penitenciam nostram deputare
ad innocenciam. si inquinati post
aquas salutis. renasci
mur ex lacrimis. hec gregorius. Et
nisi omnipotens deus ex sua benig
nitate remedium penitentie con
punctionis. ac lacrimarum ef
fusionem hominibus prouidisset.
raro aliquis saluatus fuisset
Nam sicut baptismus abluit
a peccato originali et a viciis
ante perpetratis. sic contricio
sive compunctio. et aqua lacri
marum purgat a malis et
criminibus post baptismum con
missis. Testatur hoc iohannes
montis synai. in tractatu
de xxx gradibus. sic dicens.
Luctus seu lacrimarum fons est
maior post baptismum. bap

m

tism⁹ cōstitut⁹. licz quodā
mō p̄suptuosū sit ex pte
q̄ dicit̄. eo q̄ ille quidā
ab infancie nob̄ et an̄
patratis malis ē purga
tori⁹. iste vero postea pa
tratoru̅. Et illu̅ quidem
puuli om̄s suscipientes
sordidauim⁹. p̄ hu̅c vero
et illu̅ repurgam⁹. Qui
nisi ex dei benignitate ho
mibz datus fuissz. ~~Et q̄
de suspiria~~. tunc vō et dif
ficult̄ invenirent̄ q̄ salua
ti fuissent. Et quidē sus
piria et mesticia ad doī
nū clamat̄. q̄ vero ex cō
te st̄ lacr̄me. intercedu̅t.
q̄ vō sanctissime caritatis sup
plicacionē acceptū deo
nob̄ declarāt. Sz nichil
ita humilitati. sicut luctus
cōueit. ita nichil ei sicut
risus contrariat̄. Detineȝ
detine btam sc̄e cōpunctio
nis gaudentē tristiciā.
et nec desistas ab ea opa
cioē que in ipā est. q̄usqz
cū cōfidencia sbleuatū.
ab hijs p̄tereu̅tibz. et mu̅
du̅ te xp̄o cohibeat. Esto
ergo merēs absqz amoē
ostēcōis. ad tuū cor īqui
sicionē faciēs seu agens

Timēt enī merorē demo
nes. sicut latrones canes
Nō est nob̄ ad p̄ns o amici
in hijs q̄ st̄ hic ad nupcias
cōuocacio. Dn̄s igit̄ qui
vocauit nos nō in hijs ad
p̄ns ad luctū utiqz vocauit
Neuqz in luctu īcessabili
scd̄m deū gaudit̄. iste diē
festū agē cotidie nō c̄esat
Qui vō corp̄alit̄ diē festū
agē nō desistit. hu̅c luctus
etern⁹ suscipiet in futuro
Nō est in carcē gaudiū hijs
q̄ iā snīaz receperūt. Et nō
ē veris mōchis festiuitas
sup t̄rā. C Esto ergo tanq̄
rex altus in corde tuo ī hu̅
militate sedēs. Jube risui va
de. et vadit. et dulci luctui
veni et venit. et seruo ty
ranno corpi. fac hoc et facit
Vn̄ eciā si magnas et al
tas aliq̄s cōsolaciones ex
q̄m̄. cor at̄ merēs nō pos N
sidem⁹. ipās at̄ vanas ex
istimem⁹. Oportet enī et
vē oportz post lauacrū ite
rū ingn̄atos igne cōpunctio
nis et mīa dei suas ipoz
man⁹ ab īq̄namēto pctīs
abstergē. Nō at̄ inculpabi
m̄ o amici in exitu aīe a
ingr̄et̄ a nob̄ quaē nō fere

rim9 mirabilia. s3 nec q̄re
nō theologisauerim9. nec
quasi cōtēplatiui nō fuei
m9. s3 tōne oino dabim9
deo. q̄a p̄uiaz nō egerim9
et q̄a humiles nō extiteri
m9. et qd in desinenter
nō luxerim9. h' Iohes abb.
De uirtute etiā istarū
lacrimarū dicit raban9
sic. lacrime humide nate
st. ut sordes aīe abluat.
et pditū baptismū resti
tuat. Salse ut fluxū car
nis restringāt. Calide ut
frigus corpis excutiāt.
Clare ut lacrimantē ad e
ternā claritatē pducāt
h' raban9. Et sicud p vi
tā viciosā deus effugat'
a corde. sic lotū p aquā
lacrimarū iterū ad cor re
uocat'. et efficit' hō habi
taculū dei. De hoc dicit
bt̄s bernard9. Cor fonte
lacrimarū misticæ bapti
satū. hoc dulce dei ma
iestatis hospiciū dicit' ad
optatū. h' bernd9. H' etiā
aq̄ aīas que erāt sponsa
xpi. s3 ppt' sordes pctōrū re
pudiate a macul' p vicia
cōtractis abluit. et deo
sponsā acceptā reddit.

De qua aq̄ dicit bt̄s aug9
Aqua lacrimarū balne
ū est. quo abluūt' sordes
aīe. ut fiat celestis regis
sponse. h' ille. Nā vita p'
catoris deo īdigna eē nō
pt. que sordes p pctm cō
tractas. p cordis cōpūctioēz
et fletū lauare studet. De
hoc dicit bt̄s greg9. Tato
nāq3 aplī9 pcti rubigo cō
sumit'. q̄nto pctōris cor
cū magno caritatis igne
cremat'. Ad vos igit' frēs
oculos mētis reducite. Q̄
cūq3 vos in adolescencia.
q̄cūq3 ī iuuētute deliq̄sse
meministis. deflete morū
opinoz. lacrimis maculas
tergite. Ecce ad recipiēdos
nos. supne pietatis sin9
apit'. nec maculosa ī nob
vita cōtēpnit'. Pro hoc enī
ꝙ īdignacione nrām phor
resciim9. intne iā mūdicie
cōcordam9. Reuertentes nos
dns clemēt' amplectit'. q̄a
pctōrū vita ei īdigna eē
iā nō pt. que fletibz laua
t'. Vn vnusq̄sq3 nrm ad
penitencie lamenta recur
rat. dū flē an pcussionē
vacat. h' greg9. Ad ex
hortacionē igit' huius serī

simi vita ad lamēta pniē
recurram⁹ dū vacat. et
in hac luce sum⁹. et nr̃as
ĩiquitates et pctā p lacri
mas diluam⁹. Ad hoc fa
ciendū monet etiā abbas
effrem. Omē mī cū dicit
Quicūq; dnō peccauit.
mō dū tps ē homī vitā a
mitte. aut tenē. defleat ĩ
cessant. ut p lacrimas possit
grām ĩdulgentie promeri.
assidue lauet corpusculū
lacrimis. et tundat pectꝯ ge
mitibꝫ. Unū volo vos scie
fres. eo q nō est sup terrā
dulci⁹ gaudio ꝯpunctiōis
in hora illa. qñ qs ad deū
ex toto corde suspirat cū
lacrimis. tūc letat dns. et
ꝓpt lacrimas repromittit
illi gaudiū in futuro. Btūs
igit et ter btūs. qui hꝫ ꝯpunc
tionē scdm deū. Audite
kmī vtutē ꝯpunctiōis. Co
punctio sanitas aīe est. Co
punctio pctōrū remissio est.
Copunctio spm scm ducit ad
se. Copunctio unigenitū xp̄m
facit habitare in se. Lacri
me apud deū fiduciā dat
sp. ubi lacrime habundāt
ibi cogitacōes male nō ap
~~propinquāt~~ approximāt.

Quid dulci⁹ dulcedine la
crimarū. q desiderabili⁹
btitudiē illi⁹. qñ ipm doī
nū vidꝫ aīa orās. et ipm
meditat die ac nocte.
Thezaur⁹ ergo bon⁹ ē cō
punctio cordis. et ĩenarrabi
le gaudiū. h abb effrem.
Magne eteñ st efficacie
lacrime q ex puro et humili
corde procedūt. Nā irā dei
placāt. grām amissā repa
rāt. infernū dissipāt. pccō
res iustificāt. angelos leti
ficant. celū reserant. Istas
ꝓrogatiuas lacrimarū. bt̄s
bnard⁹ tangit cū dicit. O
btissima lacrima vē peñitēns.
q dīnā placas irā. tu es ar
cha recōciliaciōis. grē repa
trix. mīe prouocatrix. O felix
lacrime effusio. reserans celū
inebrians angelos. facias
scōs. iustificans pccōres. dis
sipans infernū. Gaudent
nāq angeli in cōuersiōe
et pnia pctōrū. salutē hoī
nū siciētes. lacrime peñitēciū
vinū eorū. q̃a in ill odor
ē vite. sapor grē. ĩdulgētie
gustus. sanitas redeūtis.
ĩnocētie serenitas. seu sua
uitas ꝯsciē. h bernard⁹.
De virtute etiā lacrimarū

et earū fructu ac effectu.
petrus damiani sic dicit.
Quicūq̄ frē seculū pfecto
corde deseruit. mētis sue
latibulū petat. vbi ad vi
dendā creatoris sui faciē
totis nisibz inardescat. ad
lacrimas anhelet. lacrimas
a deo cotidianis pcibz fla
gitet. lacrimarū quippe ima
dor. aiām ab oī labe pu
rificat. et ad pferenda v̄
tutū gmina nrī cordis t̄
ram fecundat. Porro lacri
me q̄ a deo sr̄ dīne exau
dicioīs tribunal fiducia
liter adeūt. et īpetrātes
psto qd̄ petūt de peccōrū
nrōrū certa remissioē cō
fidūt. lacrime sr̄ veraces. ac
doctissīe. in qlibz hūane ig
norācie dubietate magrē
Nā dubitantes ex aliquo
vtrū deo placeam⁹. nec
ne nūq̄ cū vācitev lacri
mātes oram⁹. Tūc enī q̄
q̄ agendū mēs nrā decre
uit. sup hoc rursū ābigē
necessē iā nō erit. Porro
lacrime diluūt oē spurci
ciā in mētibz cōtractū. et
īmūdis manibz tribuūt.
ut nō solū pedū. sz et dnīa
capitis mēant attactū.
melioreē ēauditē capim⁹ qz

lacrime tribuūt ut negā
tor apls nō mō nō peat
oīno post lapsū. sz ultro
eciā ut sup ceteros celestis
curie senatoris optineat
pncipatū. Lacrime cōtule
rūt ut dauid post adulte
rij simlr et homicidij pro
fundissimū baratrū. nō
mō regnū cū vita pderet.
sz ultro eciā promissionē
heredis ex se nasciturū cū
iuramēto susciperet. q̄ et reg
ni sui soliū. oīm regna t̄
rarū pcio possideret.
Porro at etsi cūcta lacrima
rū dona pcurrē voluero. p̄
us forte dies clauditr q̄
exemplorū copia subtraha
tur. Hee sr̄ enī que et aīaz
a peccōrū labe purificant.
et cor vagū in orōne ɔfir
mant. Hee sr̄ que de me
rore pariūt gaudiū et dū
p oculos carnis erūpunt
ad spem supne btitudīs
erigūt. Nō enī posset in
sua peticoē ɔtempni. q̄ et
magnas voces habet. qd̄
pfecto voces ille ad eū fre
quēt emiserāt. et qd̄ ad
optinendū posset subtilr
nouerat qui dicebat. Ex
audi orōnē meā dnē. et

deprecacionē meā. auribꝫ
ꝑcipe lacrimas meas.
Quod enī nō ocul' attē
di. sꝫ auribꝫ ꝑcipi lacrīmas
postulat. voces in eē lac
mis maīfeste designat
lacrīme nempe cū in ꝯspcū
iudicis supplicāt. nichil hē
sitant. sꝫ sic miām tanq̄
q̄dlibꝫ ꝑrij iuris sibimet
vendicant. et īpetrasse se
q̄d pecierūt ꝯfident' exul
tant. O lacrīme delicie sūt
A. viz. tales sup mel et fauū.
atq̄ omī nectarē dulciores
que mētes ad deū erectas
iocunda saporis īt'mi su
auitate reficitis. et arida
atq̄ tabescēcia corda hau
stu superne grē medullit'
irrigatis. Terrenorū namq̄
dapū sapores atq̄ dulce
dines superficiē quidē pala
ti gustantis oblectāt. vis
cera aūt intiora nō pene
trāt. Sapor vō diuine ꝯtem
placiōis oīa intiora nrā
replet vegetat et obdul
cat. lacrimātes equidē
oculi. dyabolū terrēt. et
sic lacrīmarū erupenciū
expauet īpetū. ac si ꝑcel
losi ymbris grandinē. vl'
furenciū vndiq̄ ventorū

effugiat q̄s tēpestatē. Nā
sicut spumosū torrēs. sup
ueniens cunctis alueū sordibꝫ
purgat. sic lacrīmarū ꝑflu
enciū cursus ex mēte flen
tis dyabolice versucie sēi
na. et oīs sordēciū viciorꝫ
pestes eliminat. hec petrus
damiani. Et nōndū q̄ Q
q̄ūq̄ hāc grām ipē deside
rat. necē est ut ignē diui
amoris in corde habeat. Nā
ex igne dilcōnis dei hec vn
da profluit. et econtrario
q̄nto valēcior vnda lacri
marū a penitente ꝑfluxit
tanto maior ardor diuine
dilcōnis in corde huiusmōi
hominis incalescat. Qd' pro
bat idē pe. damiani. per
pulchrū exēplū scripture
sic dicēs. Hec inq̄ aq̄ videlꝫ.
lacrīmarū ꝯpunctio ex igne
ꝑfluit. ut q̄sq̄ affluē ym
bris īondacioē desiderat
diui amoris ignē. prius ne
cesse ē ut in camino sue
mentis accēdat. Qd' faci
lius exprimē possumus. si qd'
in scdō libro machabeorū
ꝑhibet' historialit' gestū
ad mediū deducimus. Ait
ergo scriptura. Cū in ꝑside
inq̄t duceret' pres nri. sac

dotes qui tūc dei cultores
erāt. acceptū igne de al
tari occulte absconderūt
in valle vbi erat puteus
altus et siccus. et in eo cō
tutati sˀ eū. ita ut oībus
eēt ignotus locus. Cū aūt
ꝑterissent multi āni. pla
cuit deo ut mitteretˀ nee
mias a rege ꝑsidis. hic
misit nepotē sacdotū il
lorū qui absconderāt ad
requirendū ignē. et sicut
narrauerūt nobˀ nō īue
nerūt ignē. sꝫ aqˀ crassā
In qˀbz omībz verbis illud
vnū attendendū est spālitˀ
qꝫ in alto et sicco vallis
puteo. ꝑius ignis abscon
ditur. et postmodū nō ig
nis sꝫ aq̄ crassa a q̄rētibz
īuenitˀ. Mens quippe sin
cera atqꝫ ꝑfcā deū inten
ciōe querentis. nō īcōgrue
ꝑ puteū vallˀ altū desig
natˀ et siccū. Que nimi
rū a fluidis illecebrarū
carnaliū voluptatibz. et ter
rene cupiē ruderibz al
te defossa. et in vē hūili
tatis ē ꝯualle fundata
Huic itaqꝫ puteo sacficiū
ignis īmittitˀ. cū in elcā
cuiuslibz mente diuini amo

ris flāma concipitˀ. atqꝫ ad ce
leste desideriū prius aīmus ī
flāmatˀ. Sꝫ hic ignis ī aqˀ
vertitˀ. qˀa ex igne diui a
moris. lacimarū ꝯpūctio ge
neratˀ. Et nōndū qꝫ nō pu
ra aq̄ dūtaxat. sꝫ crassa aqˀ
narratˀ illic fuisse repta.
Nō enī crassa ē aq̄ n̄ lacri
marū cōpūctio dīne, ꝑcul
dubio grē pinguedīe sagina
tā. Qua videlz saginaū pīg
uedīe estuabat, ꝓpha cū di
ceret. Sicut adipe pingue
dīe repleatˀ aīa mea. Nˀ
ꝑtereundū qꝫ abscondētes
hūc ignē cōtutati quidē
fuisse. nō aūt funditus extīxis
se referūtˀ. Na nimirū ig
nis diui amoris. quē ī arca
nū cordis accēdimus. ut ex
aromatibz bonorū opm
suaue dō sacficiū offera
mus in ipō nrē ꝯūsiōis īicio
intus quidē debz occulte
sꝑ ardē. nō aūt foras se ꝑ va
ne glˀe flāmas expādere
Contutatˀ aūt sopitis flā
mis. nō aūt vi ꝑuatˀ ardo
ris. ut nō prorsus īteat. sꝫ
sese postmodū mirabiliter
ignis in aquā vertat. Hˀ
porro aq̄ cōpūctio videlz
lacimarū nō solū nos a

pectorum compunctione purificatur. Sed etiam ut placeat, ipsa deo bona nostra commendat. Omne namque bonorum operum sacrificium in conspectu superni iudicis suauius redditur si lacrimis aspergatur. Unde illic aperte subditur. Et sacrificia in super que imposita erant, iussit sacerdos Neemias aspergi aqua ipsa et ligna que erant supposita. Sed cum operum nostrorum sacrificium vere compunctionis aqua perfundimus, mox mentes nostras splendor irradiat. et quicquid obscurum, quicquid in eis tenebrosum eatenus latebat illustrat. Nudam namque nobis se tunc intime lucis radius aperit et omnes anime nostre latebras noua coruscantia fulgoris serenitate perfundit. Quapropter illic cum premittitur, quia iussit haurire et afferre sibi. et sacrificia que imposita erant iussit sacerdos Neemias aspergi aqua ipsa. et ligna que erant supposita protinus historie series addidit. Hoc factum est et tempus affuit quo sol refulsit qui prius erat in nubilo. et accensus est ignis magnus. ita ut omnes mirarentur. Audiuimus antea, quia aqua pro igne reperta est. Nunc e contrario dicitur, quia per aspersionem aque ignis magnus accensus est. Ergo et ex igne aqua nascitur et ex aqua ignis inuicem procreatur. Quia videlicet ex igne diuini amoris gratia compunctionis oritur. et rursus ex compunctione lacrimarum desiderii celestis ardor augetur. Alterum siquidem pendet ex altero. et sibimet utrumque prestat. dum ex amore dei lacrimarum compunctio profluit. et rursus per lacrimas ad amorem dei mens nostra feruencius inardescit. In qua autem mente huius alternitatis reciproca varietas agitur, ab omni procul dubio reatus sui squalore purgatur. Unde illic non incongrue postremo subiungitur. Appellauit autem Neemias hunc locum nepthar. quod interpretatur purificatio. Locus itaque noster ubi sacrificium offertur. ubi aqua nunc nunc et ignis ut dictum est varietas alternatur. fidelis est anima que profecto non incongrue purificatio dicitur, quia dum nunc superni amoris igne decoquitur. nunc contriti cordis fletibus mundatur. velut secundi baptismi fluentis abluitur. hec Petrus Damiani. Ecce apparet satis clare per precedentia dicta sanctorum patrum. quante sit virtutis lacrime penitencium. quante vero efficacie. Et ideo a cunctis fidelibus. maxime tamen a peccato

tib; pn̄a ı̄digentib; s̄ desi
derande. Filius

Non sufficio gaudēs
āmirari de tā̄ excel
lenti dono dı̄. eo ꝙ
gr̄a ꝯpūctiōis et lac̄marū̄
tantā̄ habeāt efficaciā̄ et
v̄tutē. Sꝫ rogo de hoc ı̄forı̄a
q̄lr̄ hō̄ carēs gr̄a lac̄marū̄
et eā̄ desiderās h̄re ꝑ quē̄
modū̄ possit illā̄ a deo op
tinere. Capitulū̄ 2m

R

Scire debes ꝙ cō
pūctio siue lac̄
marū̄ effusio.
ꝓcedit ex sp̄u s̄cō. Teste leo
ne pp̄. qui dicit ı̄ quodā̄ s̄
moē sic. Ab ip̄o enı̄ videlꝫ
a sp̄u s̄cō s̄t lac̄me penitēci
um. Q̄sq̄s ergo ꝓ̄pē̄ sua pc̄
cata in suo corde se senserit
ꝯpūctū̄. sciat hāc grāꝫ a
dō sibi eē̄ infusā̄. Nā̄ deꝰ
inhabitando ꝑ sp̄m̄ s̄cm̄
in corde hominis ꝯpūctos
et lac̄mātes dari facit. De
hoc quidā̄ doctor sic dicit
Q̄sq̄s peccatorū̄ meōria ꝯpū
gitr̄ ad lamēta. iā̄ dı̄ cā̄ra
se p̄nciā̄ sciat. q̄n ex eo ꝙ
admisisse se recolit iterū
erubescit. suo ꝙ se iudicio
penitendo iā̄ punit. h̄ ille
Hāc ꝯpūctiōis grāꝫ desi

derabat iob cū̄ dicebat. Di
mitte me ut plangā̄ paulu
lū̄ dolorē̄ meū̄. Sup quo greg̃
nono mōlū̄ sic dicit. Cut
ad plangēdū̄ dolorē̄ nos do
minꝰ dimittit. cū̄ et mala
q̄ fecimꝰ demōstrat. Atqꝫ ad
hūc eadē̄ flenda q̄ ꝯgnosci
mꝰ adiuuat. culpas oculis
obicit. et pia manu grē̄ vi
cula cordis soluit. ut ad vōca
onē̄ p̄nīē̄ mēs nrā̄ se erigat
et carnis soluta ꝯpedib;. ı̄
auctorē̄ suū̄ libeā gressū̄ a
moris tendat. h̄ greg̃. Et q̄a
ꝯpūctio lacrimarū̄ ut p̄dcm̄
ē̄ ex grā̄ nrı̄ ꝯditoris ꝓcedit.
nccē̄ est. q̄ donū̄ lac̄marū̄
h̄rē̄ desiderat. ut ab oı̄potē̄
ti deo ꝑ hūı̄les preces. ac v̄
tuosā̄ vitā̄ istud q̄rat. Ph̄c
igitr̄ duo videlꝫ ꝑ orōnes
hūı̄les. et ꝯuersacionē̄ vir
tuosā̄. si q̄s in hijs ꝑseuerā
uit. et donū̄ huiꝰmōı̄ pe
cierit a dnō. grāꝫ ꝯpūcti
onis et lac̄marū̄ ꝓcul du
bio optinebit. Qđ at̄
ꝑ orōēs hūı̄les q̄renda sit
grā̄ lac̄marū̄. btūs gregoriꝰ
exponēs illud iudicū̄ vbi
dicitr̄. ꝙ caleph tribuit axe
filie sue irriguū̄ inferiꝰ et
supiꝰ. dicit sic. Axa sup azi S

nū sedȝ. cū irrationabilibȝ
carnis motibȝ aīā presidȝ.
q̄ suspirās a pr̄e terrā irrigu
am petit. q̄a a creatore cū
magno gemitu cordis q̄rēda
ē grā lacrimarū. Et enī q̄
iā receperūt libe pro iusti
cia loq̄. oppressos tueri. īdi
gentibȝ tribue. ardorē fidi
tꝑē. ſȝ adhuc grām lacima
rū nō hn̄t. Hij terrā hn̄t au
strale arentē. ſȝ adhuc ir
riguā indiget. q̄a in bonis
opibȝ posita. in q̄bȝ et fer
uentes sūt. oportȝ ut timore sup
plicij. ul' amore regni celes
tis. mala etiā q̄ ꝑpetraue
rūt deploret. Dat ergo ei
pr̄ irriguū supius. cū se ī
lacrimis celestis regni deside
rio affligit. Irriguū v'o in
ferius accipit. cū infernā sup
plicia flendo pertiesat. Prius
aūt īferius. et post irriguū
supius datur. ſȝ q̄a compūctio
ꝑeminet dignitate nāe fu
it. ut prius supius irriguū et
post īferius ponetur. hec gregorius

C Qd' v'o ꝑ vitā virtuosā
et sollicitudinē diligentē.
cū salutē aīe sue sit etiā
q̄renda a d'o grā lacrimarū.
petrus damianus probat sic
dicēs. Si grā sps sci homi

defluit. licȝ mente q̄s ad su
ꝑnā gloriā sublevare conten
dat. licȝ gehēne supplicia.
ul' pccā ꝑpetrata ad memoriā re
ducat. ul' etiā dn̄ice passio
nis misteria recolat. Per
hec tn̄ oīa lacrime nō erūpūt
cui mentis archana pccīs
exigentibȝ obdurescūt. Tu
aūt sicut prudēs et operosus ag
cola agrū tuū īdesinēt' ex
cerce. terrā tui cordis et cor
poris vomere sc̄e discipline ꝑ
scinde. viciorū vepres extir
pare contende. et sic paratis con
dic tensis ī celū oculis supni
muneris īundacionē ꝑstolare.
Nā supnus arbiter. ille videlȝ
occultorū īspector. licȝ ad tps
aquā ꝓuida dispensacione
contineat. si te sic sollerter agē
te ac vigilē ee cōspexerit. agrū
tuū in ꝑmo cōrismatis ym
bribȝ irrigabit. et ita virtutū
floribȝ diūsis. ager ornabitur
ut q̄ cariturus squalidus ac ster
lis videbatur. iā prouentu ex
uberāciū segetū cumuletur.
Desistas ergo nō tm̄ arido cor
de merere q̄ et lacrimarū
īundancia q̄tis affluere. nō
solū te a negociorū strepi
tu secularium remoueas.
ſȝ et a fratrū sepe colloquij

mutua ꝯfabulacōe te cō
pesce. Omīs a te mundane
actionis curas ac sollicitu
dines āputa et eas tanq̄
ruderū moles. et meatꝰ
obstacula obstructi fontis
sūmoue festina. Sicut eni
in cauerna t̄re de abysso
veniēs aq̄ colligit̄. sz obici
bz oppressa nō effluit. sic
ī hūano corde ꝯsiderata p
fūditate dīni iudicij ꝯtri
cia nascit̄. q̄ tn̄ p fletū
lacrimis irrūpentibz nō e
manat. si terrenoꝝ actu
ū sufflamē obsistat. Tris
ticia q̄ppe lacrimarū mate
ria ē. sz ut huiꝰ fontis pos
sit vberī possit vena pro
fluē. satage cūcta negocij
obstacula remouē. Ma
liciā quoqꝫ irā et odiū. et
reliquorū viciorū pestes
de antro tui cordis elimi
na. ne si te accusatrix ꝯsciā
forte remordeat. mēs tua
ītimi roris vacue sicū ma
doribz ariditate formidīs
ꝯtabescat. Securitatis q̄ppe
fiducia. et testis īnocēcie
ꝯsciā. Purā mentē celes
tis grē riuulꝰ irrigat. et
resoluit ī lacrimas. Duri
ciā squalidi cordis emollit

et pfluendi meatū fleti
bz apit. Sit ergo ꝯsciā tua
pura. nitida. mūda. sit sin
cera. ac ab omī labe ne
q̄ciarū spūaliū defecata.
ut dū contrīcio cordis erū
pe ꝑperat. ober mordacis
ꝯsciē nō obsistat. h̄ pe. da.
Ecce habemꝰ q̄lit̄ q̄renda
sit et optinēda grā lacri
marū. videlz p deuotā o
racionē et p vite puritatē
Si q̄s igit̄ pseuerauit in
hijs. grāz p̄dcām a dnō
ꝯsequet̄. Nā spūs scūs videns
hoiem v̄tutibz ornatū.
cor illiꝰ ingredit̄. et p suā
pn̄ciā illud ī amōe suo ac
cendit. et p ꝯsequēs ad la
c̄mas fundēdas ꝯpūgit
Maculosa vō ac viciosa
corda inhabitaē dedigna
tur. et idō lacrimarū ꝯpūc
tionē habē nō merent̄.

Quomō si hō. Filius
Q uitā suā emēdauit
a vicijs abstinēdo. et put
dn̄s donauit religiose vi
uendo. et effudeit hūiles
p̄ces corā dō pro grā lac
marū optinēda. et tn̄ tn̄
grām assecutꝰ fuit. vtrū
cōtricio siue ꝯpūctio absqꝫ
lac̄mis valeat ad delenda

pctm̄. et vtrū aliq̄ ꝯpunctio
possit vicē supplē siue locū
lacrimarū. ¶ Vᵐ capitlm̄ iiiū

Has questiões
ꝑut grā dī īspi
rauit. ita īspon
deo. Omībꝫ igit̃ deꝰ cūcta
ꝑta et nota sᵗ oīa corda filī
orū hoīm. respicit volūta
tē singulorū. et quicq̄ bo
ni hō face nō pt. q̄ tñ libē
ter face vellet si possꝫ. deꝰ
hoc pro fc̄o reputat. Testa
tᵘ hoc bt̄s ambrosiꝰ q̄ sic dicit
Affectꝰ tuus opi tuo no
mē imponit. q̄ q̄ vis et nō
potes. deꝰ pro fc̄o reputat
hᵉ ambro. Vn̄ q̄sq̄s ē pctīs
ꝯfuatꝰ et nō pt ꝑ suis exces
sibꝫ lacrimas fūdē. doleat
tñ ex toto corde se offendisse
deū et lugeat veniā a dn̄o
ꝯsequetᵘ. q̄ piā volūtatem
se hūilitᵉ īnocuncū respicit
Nā cōtricio meror et suspi
ria. etiā sñ lacrimarū effu
siōe cū habei nō pt. valent
pctm̄ diluere. De hoc dicit
iohēs abbas mōtis synai
in tractatu de xxx ḡdibꝫ sic
Beatē que lacrimari t̄ lu
gē nō valent. sꝫ ꝑ tristiciā
merorē et cōtricionē mlta
q̄ suspiria pctā diluūt
et abstergūt. Hᵉ ille. Hoc idē
sentit pe. da. sic dicēs. Cū igi
tᵘ mēs homīs celestis grē ro
re ꝑfundit. ꝑ ꝯpunctiōis fle
tū lacrimarū īundanciū
ymbribꝫ irrigatᵘ. vbi et si
ex carneis ocul' lacrīe nō
erūpāt. ipa tñ amaritudo
cordis a lacrimarū fructibꝫ
nō elongat. Nā q̄ ex ramo
exterioris accidēcie nō colligi
tᵘ in ipa cordis hūidi virē
ti sȳ radice seruatᵘ. sufficit
enī si mēs sit flebil'. etiā
si iugitᵉ flē nō possit. Vn̄
cū visibiles lacrimas nō
pt q̄s ex ocul' carnis expri
mē. sufficiāt excessus ꝑpos
intᵉ contriti cordis archa
na deflē. hᵉ pe. da. Patꝫ
igitᵘ ex p̄dcīs. q̄lit̃ geme
bunda ꝯpunctio. etiā sñ
effusiōe lacrimarū dele
at pctm̄. q̄ tñ grā q̄pius
habei nō possit. debꝫ tñ ab
vnoq̄q̄ desiderai. Solet
āt pius dn̄s a se etiā ti
mentibꝫ. hāc grām subtrahē/pleruq̄
q̄a cernit ex hoc dono
posse aliquos supbie. t̄ iō
nō donat ut ī hūilitate
ꝑmaneāt. Confert tñ pei
tentibꝫ ad se ꝯuertētibꝫ va
lidā ꝯpunctiōis grām que

delet pctm̄ et supplet locū
lac̄marū. s; tñ̄ cōpūctio
nē sñ lac̄marū effusione.
nōnulli pēitentes pro mo
dico ducūt. et iō in tīore
et hūilitate ac statu bono
ꝯseruāt᷑. Ista tangit iohīs
abb̄ in tractatu de xxx g̃
dibȝ sic dicēs. Vidi ī quibus
dā luctū. et vidi ī alijs ꝓp᷑
penuriā luct⁹ luctū. qui
licȝ hn̄tes tanq̄ nō detinē
tes afficiūt᷑. ꝑ bonā ꝯ pul
chrā ignorāciā īpredabi
les manēt. Solet enī et ip
sū lac̄marū donū magis
vanos pleruq̄ extollē. q̄
et re q̄busdā nō dat᷑. ut h⁹
ꝓuacōē et īq̄sicōē ī sus
pirijs ī merōē et t̄sticia
aīe seipōs affligāt. et pro
funda ꝯt̄stacōē et extenu
acōē penurie luct⁹ āgus
tient᷑. q̄ locū lac̄marū sñ
ꝑiculo habēt. q̄uis ab eis
h᷑ ꝯueniēcia⁹ pro nichilo
reputēt᷑. h᷑ iohīs abb̄. Per
hac aūtē sc̄ī viri colligē
possum⁹. q̄ ꝯtricio metoꝛ
et ꝯpūctio ꝯ suspiria. que
habent᷑ pro pctīs. etiā sñ
fletu locū supplet lac̄ma
rū. a Sz sciendū q̄ sūt nō
nulli qui post pctm̄ ꝓpetrā
ad deū ꝑ pniām redeūt
et statī in pn̄cipio ꝯūsio
nis sue grām lac̄marū
a dnō ꝑcipiūt. quā etiā
grām ꝑ tīorē dei ac bone
vite studiū et hūilitatē ī
seipīs custodiūt et ꝯser
uant. Et sūt nōnulli q̄ q̄dē
lacrimarū grām ī ꝯuer
siōis nouitate ꝑcipiūt. s;
hāc ꝑ īcuriā seu negligē
ciā. uł vitā īordinatā ac
viciosā ꝑdūt. Et sūt nōnlli
q̄ q̄uis pro suis excessibȝ
et pctīs valde doleāt ac
ꝯpūgant᷑. lac̄mas tñ̄ pro
delictis suis fundē nō va
lent. Et sūt nōnulli q̄ ī pn̄
cipio sue ꝯūsiōis pctā sua
flē nō valēt. faciūt tñ̄ qđ
pūt. se ꝑ ꝯpūctiōēȝ cordis
seu gēitū ac meōrē afflige
tes vitāq̄ suā emēdantes
et cū diligēcia custodiētes
Hij tñ̄s sic ī tāli ꝓposito ꝑ
seuerantes ꝑcipiūt ꝓcessu
tp̄is ex dono dī etiā grāz
lac̄marū. et sic vtq̄ hō cō
solat᷑. intioꝛ gemēdo extioꝛ
flendo. Nichil enī ita refi
cit aīam pctīcē. siue cō
solat᷑ q̄admodū hūilis
effusio lac̄marū. De hoc
dicit. richard⁹ de scō victoꝛe

Patet igit᷑ ꝯrsio ad supius īterogata q̄ ꝯtricio siue ꝯpūctio
que ex mesto ꝛ hūili corde proced᷑. etiā sñ lac̄mis pt̄ tūta ee
q̄ delet pctm̄ et supplet locū lac̄marū.

sup illo vbo. Fuerut michi
lacime mee pa. die ac noc.
Huiusmoi panes ho ītior
aliqn ho sol9 ꝯmedit. Ali
qn eciā ut secu ꝯedat do
mesticu suu vix mlta fa
tigacioē ꝯpellit. Panē su
u spitus sol9 ꝯedit. qn ai
m9 quidē de pctīs suis do
let. verūptn lacimas nlla
racioē extorquē valet. Pa
nē doloris ꝑit ꝯcedut. et
cibu vnu quasi vnanimi
ter sumut. cu ītior ho pro
funde īgemiscit. et ad ei9
gemitu extior ho vbti la
cimas fundit. Hec richard9
Int hec eciā sciendu ꝙ sut nō
nulli q ꝯpūctionē lacima
ru pcipiut. sz hūilitatē e
ca eandē grām nō hnt
Nā cont primoru vita
nōnūqꝫ se erigut. ul cōt
cōditoris ordinacioēz m
murāt. q eciā ꝑpt ꝯmodū
tpale seu vanā glām hor
agē studet. De talibz btūs
gregori9 nono mōlui. expo
nēs illud iob. Si lotus fuero
qsi aqs niuis. sic dicat. Sut
nō nulli q lamēta habet
sz hūilitatē nō hnt. q afflic
ti plangūt. sz tn in ipis
fletibz. ul cont priorū vi
tā supbiūt. ul cont ordina
cionē ꝯditoris erigūt. Hij
nimiru aqs hnt. sz niuis
aquā nō hnt. et mūdi ee
nequeūt. qa hūilitatis fle
tibz minime lauātur. Aquis
āt niuis a culpa se lauāt
q ꝯfidenter dicebat. Cor ꝯ
tritū et hūiliatū de9 nō
spernit. Ni enī lamētis af
fligūtur. sz nimiu mūdo rebel
les sut. mētē quidē ꝯterūt.
sz hūiliai cōtēpnūt. Qua
uis aq niuis ītelligi et a
liter possūt. aq enī fontis v
fluuis ex terra orit. aq vo
niuis ex aere ꝑruit. Et sut
plerique q ꝑ orōnū lamēta
se cruciāt. sz totis lamētorz
laboribz ad sola desideria
terena exsudāt. ꝯpūgūtur
ī precibz. sz felicitatis trāsi
torie gaudia exqrūt. Hos
itaqꝫ niuis aq nō abluit.
qa eorū flet9 ab ymis ve
nit. Quasi enī ex terre a
q ꝑfusi sut. qui ꝑ terenis bo
nis in pcibz ꝯpūgūtur. Qui
vo ideo plorāt. qn pmia
eterna desiderāt. aq niuis
hos diluit. qa celestis cō
pūctio infūdit. Nā cu ꝑ
hēnē pciām ꝑ lamēta ap
petūt. eiꝰqꝫ desiderijs ac

censi plangitur. a sūmis ac
cipiūt vnī mūdent. Sz quo
usqꝫ pena corrupcōis as
tringim̄. quibꝫ rcūs opibꝫ
luceam. verā mūdiciā
tn̄ nequaqꝫ apphendim
sz imitam. Vn̄ apte ꝑ iob
scdit. Tamē sordibꝫ itīg
uis me. De nos sordibꝫ
itīguē dicit. id ē. itīctos
sordibꝫ demōstrarē. qa qn̄
to ad illū verius ꝑ bō opa
surgim. tanto subtilius vi
te nrē sordes gnoscim.
quibꝫ ab eius mūdicia dis
cordam. Ait ergo. Si lotus
fuero ēē. Ac si apte dicat.
Quātis lamentis supne
cōpūctiōis infūdar. quis
ꝑ studia rrē cōparacōis exer
ceat. ī tua tn̄ mūdicia
video q̄ ī mūdus sū. Inte
tā qppe aīām dō ipā ad
huc corruptibil̄ caro di
uerberat. eiusqꝫ amoris
pulc̄itudinē obscenis ꝟ il
licitis cogitacionū moti
bꝫ fedat. Nā mūdos nos
ad pfectū reddē. ul̄ vita
ul̄ lacime nō valēt. quo usqꝫ
nos mōrlitas nrē corrup
ciōis tenet. H*ec* gregorius.

B

Vn̄ q̄si qs graām lacima
rū a dnō ꝑcepit illā stu
deat ꝑ hūilitatē et bonā cō
uersacionē in seipō obseruarē.

C

Si qs vero hāc graām ha
bitā ꝑ icuriā ꝟ neglīgēciā
seu eciā vitā iordinatā a
se elongatā senseit. ꝑ ꝑnīaz
et gemitū cordis ac vite e
medacionē conet illā in
semetipō reforīre. Si qs do
nū lacimarū nōdū est as
secutus ꝑ hūiles orōnes ꝟ la
mēta ꝑnīē ac vite puitatē
laboret a dnō illud optinē.
et dū donū ꝑdcm̄ adeptus
fuit. videat ne ꝑ negligē
ciā aut aliqd viciū seu e
lacionē mētis hoc ꝑdat.
Si qs vō predcām graz la
cimarū ex corde tn̄ē deside
rat. et ꝑ illa optinēda se ꝑ
gemitus et lamēta ac mero
rē aīē intus mactat. n̄ tn̄
assequi valeat qd ꝑtat. tlis
nō despet. sz sua flagicia ꝟ
pcīa ꝑ cōtricionē et cōpūc
cionē cordis ac lamēta pe
tencie studeat abstergē. qa
cōpūctio et meror seu geī
tus q procedūt ex hūili corde
eciā sn̄ lacimis valēt. ut
supra dcm̄ ē pcīa delere. qa
cor cōtritū et hūiliatū deus
nūqꝫ despicit. Diligēda
tn̄ valde ē et desideranda

ↄpūctio lac̄marū. q̄a ni
chil mouet deū ad mise
randū. sine eciā cogit. sicut
hūil' lac̄marū effusio. Tes
tat^r hoc bt̄s augꝰ cū dicit
Oīā alia hn̄t effc̄m sup
plicātis. sola lac̄ma affc̄m
cogētis. h^c augꝰ. Hoc idē
affirmat bt̄s iheronimꝰ
sic dicēs. Orō deū lenit.
ſʒ lac̄ma cogit cogit. h^c vn
git illa pungit. Ecce quō
hūiles lac̄me cogūt deū
ad p̄standū mīaʒ et veniā
peītentibʒ. Ipā enī lac̄ma
ex pio corde ꝓcedēs aspec
tū iudicis nō timʒ. Accu
santibʒ īimicis silēciū ī
ponit. sola īrat an̄ deū
et sua v̄tute vīcit īvīcibilē
Hoc ꝓbat bt̄s b̄nardꝰ di
cens sic. O hūil' lac̄ma. tu
a ē potēcia tuū regnū as
pectū iudicis nō vereris.
īimicis accusantibʒ silen
ciū īponis. sola īgrederis
an̄ deū. ſʒ nūq̄ȝ sola a' va
cua redibis. Qd plura^c vi
cis īuīcibilē. ligas oīpotē
tē. h^c b̄nard' hec'. Ex iā dic
tis ↄgnoscē possumꝰ mlt
tū validā eē v̄tutē lac̄ma
rū. q̄a vincē possꝫ īvīcibi
lē. et ad mīam īclinare

oīpotētem. Vn̄ q̄libʒ pctōr
eciā maximis et mlt'is sce
leribʒ īuolutꝰ vi frāt oīpo
tenti dō. nō eū ↄpellendo. ſʒ
flendo. nō ꝓuocando. ſʒ la
c̄mis exorando. et ꝑ hūili
tatē gemendo. ¶ De hac
salubri violēcia bt̄s augꝰ
sup illo v̄bo. Regnū celoꝝ
vim patit^r. sic dicit. Vim
faciāmꝰ dnō nō ↄpellendo
ſʒ flendo. nō ꝓuocando ī
iurijs. ſʒ lac̄mis exorando.
nō blasphemando ꝑ sup
biā. ſʒ ꝑ hūilitatē merēdo
O btā violēcia q̄ vim pa
cienti bōitatē elicit. et v
tilitatē tribuit īferēti. Quis
violēcior xp̄o fuit. religio
sior habet^r xp̄o. Aggrediam^r
ergo illū. nō ferro. nō fuste
nō saxo. ſʒ māsuetudiē. ac
boni opis castitate. Hec st̄
arma nr̄ē fidei. q̄bʒ ī ↄgres
siōē certamꝰ. Vt aūt hijs
armis vti ī via feriendo
possimꝰ. an̄ corpibʒ nr̄is
vī quodāmō faciamꝰ. et
expugnemꝰ membroꝝ vi
cia. ut v̄tutū p̄mia ↄseq̄
m^r. Prīꝰ enī ipī regnare
debemꝰ in nob. ut regnū
possimꝰ diripe saluatoris
h^c augꝰ. Bt̄s eciā gregꝰ

sup eodē verbo. Regnū celo
rū vi dicat sic. Q' pniaz pcō
tibȝ īdixit. qˀ aliud qˀ regn
no celorū fieri violētiā do
cuit. Recogitem⁹ ergo car
tissimi mala q̄ fecim⁹ et
nosmetipōs assiduis la
mētis atterām⁹. hereditā
tē iustorū quā nō tenui
m⁹ p vitā. rapiam⁹ p pe
nitēciā. vult a nob' ops
deus tlem violētiā pati
Nā regnū celorū rapi
vult nr̄is fletibȝ. qd' nr̄is
meritis nō debet'. Exer
ceam⁹ ergo nosipōs in
lamētis. extīguam⁹ fle
tibȝ et dignis pn̄ie fruc
tibȝ culpas. h' grego⁹. Au
dientes igit' tantā vim
ac v'tutē eē in lacrīmis.
vn̄ quisq̄ q se sentit ī aliq̄
angustia a' necitate po
sitū. et desiderat cōsolari
ul' eciā ab hys liberari.
fūdat ad deū lacrīmas.

E ¶ Ad qd' hortat' btūs aug⁹
sic dicēs. Si desideras qd'
nō habes funde lacrīmas
Et iohes crisosto⁹. Nemo
ad deū flens aliqn̄ ac
cessit q' nō qd' postulauit
accepit. Null⁹ ab eo bn̄
ficia dolent' optauit. q'
nō impetrauit qd' voluit. h' cris.
Et q̄a nichil ita efficax est
ad īpetrāda ea q̄ sīt salutis
et amouēda ea q̄ sīt cōtra
ria saluti. sicut sūt lacrīme
q̄ ex humili et pio corde pcedūt
Ideo quilibȝ hō maxīe tn̄
penitentes q cōuersi sīt p pe
nitēciā ad dn̄m. ī hac grā
coopante dn̄o studeat se
exercere. Nā cū aliqs p
pn̄iam et sc̄am cōu'sacio
nē appropinquat dn̄o. holo
caustū deo fc̄s est. Conet'
ergo ut mūdū se holocau
stū dn̄o cōseruet. Si at ali
qd' viciū tēptando nitit'
maculare. hoc holocaustū
p cōpūctione et effusionē
lacrimarū studeat illud
emūdare. Si qs eciā post
cōuersiōē in statu religio
nis existēs se senserit ppter
pccā preterita ī corde seu
cōsciā sua eē grauatū. cur
rat ad lacrīmas. Si qs vo
luit a' statuit ī corde suo
seruare castitatē. et se p t'
pes et illicitas cogitaciōēs
tēptari senserit. cōpugnet'
currat ad lacrīmas. Si qs
vero decreuerit ī aduersis
seruare paciāz. et se ppter
aliquā adu'sitatē senserit

ira turbari u' dolore cruciari
ꝯpugnat'. currit ad lacrimas
Si aliquis statuit ī corde suo
humile locū tenē. et humilita
tis vtutē in se ꝯseruarē. sz
cū despectꝰ primi aduenit
et ob hoc se senserit īdignari
ac mestū ēē ꝯpugnatꝰ currat
ad ~~primū~~ lacrimas. Cuiꝰ
etiā in quacūq alia tribu
lacioē seu temptacioē se ꝯper
erit ꝯstitutū. currat ad re
mediū lacrimarū. et ad me
dicamentū ꝯpunctiōis ut mū
datꝰ et purgatꝰ p talia reme
dia hostia scā siue holocau
stū mūdū in ꝯspectu dei va
leat īueniri. Magnꝰ etenī
est creatoris mīe sinꝰ ad re
cipiendos humiliū fletꝰ. Pa
tet ergo fons mīe. curramꝰ
ad lacrimas. lauemꝰ nos ī
hoc fonte pietatis. In quo
fonte ipē dauid. petrꝰ. ma
ria magdalena et latro ī
cruce loti st'. Cū igit' ꝯgnos
camꝰ tantos se iā lauisse
in hoc fonte pietatis. ergo
de venia et emēdacioē nrā
nō desperemꝰ. q' tot exēpla
mīe in pignoē retinemꝰ
De istis iā memoratis. et
de effectibꝫ lacrimarū btūs
gregoriꝰ in tractatu sup
ezechielē. sup illo vbo. Ibi la
uāt holocaustū. sic dicit. Q'
enī se p fidē in ꝯuersacioē scā
dnō deuouerūt. holocaustū
dnō facti st'. Sz q' adhuc multa
in se de corruptibili sua car
ne paciūt'. qa adhuc ī eis
cordis mundicia sordidis co
gitacioībꝫ īqnat'. cotidie
ad lacrimas redeūt. assidu
is fletibꝫ affligunt'. Scōrū
etenī primū et dcā et facta cō
siderāt. et cū se īdignos pē
sat. ī portarū hostio holo
caustū lauāt. Ecce etenī
q' pro timoē oīpotētis dnī
ēē paciēs deuouit. nulli
ꝯuiciū pro ꝯuicio reddē.
oīa eq'nimit' tolerarē. et tn̄
huic ꝯtumelia ab ore primi
illata subito puenerit. tur
batꝰ forte aliq' loquit'. qd'
loq' nō debuit. certe iste iā
holocaustū ē. sz adhuc ī q'
natū. fortasse contra illa
tas ꝯtumelias quas portat
dolore tangit'. cuiꝰ aīmꝰ
ī ciuitate sauciat'. Pacia
enī vā est. q' et ipm̄ amat
quē portat. Nā tolerarē et
odisse nō est virtꝰ māsue
tudinis. sz velamē furoris. Q'
itaq sepe ī cogitacioē sua
se iudicat. repheudit semꝫ

ipsum. quia dolet. nec tamen apud se
spiritualiter optinere ne doleat.
Iam ergo per bonam voluntatem
et devotionem holocaustum est
sed tamen per dolorem quo tangitur
adhuc inquinatum. Alius ea que
possidet apud semetipsum
decrevit indigentibus cuncta
tribuere. nichil sibimet reser
vare. vitam suam soli superne
gubernacioni committere. sed dum pre
bet pauperibus que habet. fortasse co
gitacio menti surripit quod dicitur.
Non vives si cuncta dederis
nec tamen desistit tribuere. sed quod
letus dare ceperat. postmodum
tristis prebet. Quod huiusmodi
mentis non holocaustum mundum est.
sed tamen per tristiciam cogitacionis
inquinatum. Alius contempta
mundi superbia honores at
que dignitates huius seculi
decrevit devitare. Ultimum
apud homines appetit locum
optinere. ut tanto excelsior
inveniatur in permanenti gloria.
quanto humilior aspicitur in
presenti vita. Is fortasse
cum subito sese a proximo des
pici agnoscat. dedignatur
cur despiciatur. Vult quidem
esse in loco humili. sed tamen atten
di contemptibilis non vult. Hunc
iam devotio elevat. sed adhuc
infirmitas gravat. Iam
ergo per devotionem holo
caustum est. Sed adhuc infir
mitate inquinatum. Conside
remus ergo que differencia sit inter sacrifici
um et holocaustum. In sacri
ficio etenim pars pecudis. In
holocausto vero totum pecus
offerri consueverat. Pen
semus ergo quid est sacrificium
quid holocaustum. Cum enim quis
suum aliquid deo vovit. et
aliquid non vovit sacrificium
est. Cum vero omne quod habet quod sa
pit omnipotenti deo vovit.
holocaustum est. Nam sunt quidam
qui adhuc mente in hoc
mundo retinentur. Sed tamen ex
possessis rebus subsidia egen
tibus ministrant. Isti in bonis
que faciunt sacrificium offe
runt. quia et aliquid de actione
sua deo immolant. et aliquid
sibimetipsis reservant. Et sunt qui
dam. qui nichil sibimetipsis
reservant. sed sensum linguam
vitam atque substanciam quam per
ceperunt omnipotenti domino immo
lant. Quid isti nisi holocau
stum offerunt. ymmo magis ho
locaustum fiunt. Sed sciendum
nobis est. quia sunt quidam. qui etiam
seculum relinquentes. totum qui
dem offerunt quod habent. sed tamen

G

in bonis q̄ agit nimie ɔpū
gunt᷑. et bonū q̄d agit ho
locaustū est. Sꝫ q̄a flē et se
ipos diiudicare nesciūt. seq̄ꝫ
ad lacrīmas nō attendūt. ꝑ
fectū eorū holocaustū nō ē
Hīc enī ꝑ psalᵐⁱˢᵗᵃ. dicit᷑. Me
mor sit oīs sacrificij tui. et
holocaustū tuū pingue fi
at. Holocaustū quippe sicut
ē bonū opus. q̄d oronis
lacrīme nō infundūt. Holo
caustū vō pingue ē cū hoc
q̄d bn̄ agit᷑ corde humili. e
ciā ꝑ lacrīmas irrigat᷑. Vn̄
rursū dicit᷑. Holocausta
medullata offerā t᷑. Q̄ui
q̄s enī bonū opus agit
sꝫ oīpotentis dī amore atq̄ꝫ
desiderio flē nescit. holocau
stū hꝫ. sꝫ medullā in holo
causto nō hꝫ. Q̄ vō bona
opat᷑. et visioī iā creatoris
sui inhiat. atq̄ꝫ ad eterne cō
templacioīs gaudia ꝑuenīe
festinat. seq̄ꝫ ipm̄ ex amore
quo accendit᷑ in fletibꝫ
mactat. holocausta me
dullata dedit dnō. Stude
dū ergo nob̄ ē. et mala
fūditꝰ relinquere. et bona
que sufficimꝰ opari. Atq̄ꝫ
ut ī ipis bonis q̄ agimꝰ ī
amore eterni luīs ɔpungam᷑

Considerandū quippe ē opus
nrm̄ q̄le sit q̄ cogitacio ī ope
q̄ intencio ī cogitacioē. et cū
in nrō bono ope admixtū
aliq̄d malicie ul̄ ꝑue delcā
cioīs agnoscimꝰ. redeamꝰ
ad lacrīmas. lauemꝰ holocau
stū. Sūt quidā q̄ semetipos
ī magnis actioībꝫ dnō de
uouert. atq̄ꝫ ad tantā ꝑfcō
nē ꝑuenerūt. vt ab eis nl̄
la vmq̄ꝫ difficultate flectūt᷑.
q̄tenꝰ in delibeācioē castita
tis neq̄q̄ꝫ caro ī ꝑua cogita
cioīs delcācioē aīm sternat
Nā et si q̄n ꝑ suggestionē
pulsat surgere nō ꝑmittit᷑
q̄a vigore iudicij calcatur
In delibeācioē quoq̄ꝫ pacīe
n᷑ sermo ī ordinatꝰ ab ore
ꝓdeat. n᷑ dolor tacitꝰ aīm
ꝑmat. ut ī delibeācioē hu
militatis nullꝰ despectꝰ aīm
mordeat. Sꝫ cū iā in hijs q̄
rcē deuouert sese fortit᷑ ex
hibent. ꝑora tn̄ pctā q̄ ab
hijs añ bonā delibeācioēꝫ
ꝑpetrata st̄. ad meoriā re
ducūt et plangūt. q̄ꝫ q̄ illici
te se egisse meinerūt. Hij
itaq̄ꝫ ꝑ vitā quā tenēt ho
locaustū st̄. sꝫ ꝑ vitā quā ā
tea tenuerāt ignatū. q̄a
mūdāt lacrīmis vitā. quā

p̃uis aliq̄n actib; ĩgnaue
rũt. Nos itaq; int' h' ad vi
tã p̃teritã mẽtis oculos re
ducam⁹. remĩsam' q̃d fu
im⁹ cũ mũdi h'u⁹ ↄcupis
cencias seq̃rem'. Et si dño
iã toto corde deseruim⁹. q̄
nos peccasse meñim⁹. de
fleam⁹ ĩ fletib; lauem⁹
holocaustũ. Ecce oĩpotẽti
dño deuouim⁹ castitatẽ
nrãm. ſ; si adhuc ĩ mũda
cogitacio mẽtem ĩq̄nat.
redeam⁹ ad lac̃mas. laue
m⁹ holocaustũ. Ecce paci
enciã nos seruaẽ decre
uim⁹. ſ; adhuc ira p̃tbat
si mẽtẽ tacit⁹ dolor excru
ciat. redeam⁹ ad lac̃mas
lauem⁹ holocaustũ. Ecce
iã cepim⁹ possessa t'buere
atq; in hoc mũdo hũilita
tis locũ tenẽ. ſ; tñ ~~mũdo~~
si adhuc aĩm ĩopie suspi
cio dep̃mit. si despect⁹ pri
mi ĩ aliq̄s nos ĩdignacioẽ
ↄfundit. redeam⁹ ad lac̃
mas lauem⁹ holocaustũ
Magn⁹ ẽ etenĩ creatori
nrõ ad recipiendos fletus
hũiliũ mĩe sin⁹. Ubi enĩ
ĩnũabiliũ hoĩm flet⁹ sus
cepti s'. ibi locũ suũ ĩuen
ture s' et lac̃me nr̃e. Patz

ergo fons mĩe. curram⁹ cũ
lacrimis. lauem⁹ nos in
hoc fonte pietatis. In hoc
fonte ipẽ dauid lot⁹ ẽ. cũ
rediret ad lamẽtũ pñie.
post maculas g̃uis culpe
In hoc fonte mĩe lota est
maria magdalena post
pccã m'lta. In hoc fonte
lotus ẽ petr⁹ post negaci
onẽ et latro ĩ cruce. Cur
igit' pigri sum⁹. cur tor
pentes & frigidi remane⁹:
q' in hoc fonte pietatis. tã
tos se lauisse cognouim⁹. iã
Ergo ne de emẽdacioẽ nrã
desp̃em⁹. q' tot exempla ĩ
pignoẽ retinem⁹. Querẽ
etenĩ fontẽ pietatis debu
eram⁹ eciã si clausus eẽt
et patz et negligim⁹. Mit
tam⁹ oculos fidei ĩ mũdũ
vniũsũ. cõsidẽm⁹ q̃nti
pccõres dieb; ac noctib; p̃
lamẽta in hoc fonte mĩe
lauãt'. q̃nti post maculas
ad mũdiciã redeũt. Cur
rum⁹ cũ t'lib; post mortis
tenebras ad aquã vite. cõ
sidẽm⁹ q̃ntũ peccauim⁹
q̃ntũ cotidie peccam⁹. atq;
ut appeream⁹ mũdi post
maculas lauem⁹ holo
caustũ. h' dñ gregorij sup

h
ezechuele. ¶ Ut igit' virt9
contricionis seu cōpūctionis
ac eciā effect9 lacrimarū
clarius patefieret. sermo
de hac matia ī longū est
ꝓtractus. Ultio eciā vidē
dū est de contcōe. Utrū
cōtricio siue ↄpūctio possit
tollē totū reatū. culpe vide
licȝ et pene. Ad qd̕ sciendū
ꝙ cōtricio tanta pt̄ eē qd̕
delet totū pctm̄. Et de hoc
dicit btūs augꝰ. Pctā lōgi
tpis perit eciā vni9 hore
momēto si fuīt ī corde vā
contcio. Contricio aūt vā
mlta requirit. maxīe tn̄
dolorē cordis q̄ ex tiore. et
pro amore dei pro ↄmissis
procedit. Nā q̄nto cū ma
iore dolore lacrime ꝓ faci
noribꝫ effundūt'. tanto a
benigno conditorē ꝓfcāus
culpa remittit'. Ipē enī
solus laborē ↄsiderat. et
pro ut qs̄ magis ↄpūctus
fuīt. tanto pociorē veniā
ꝓ suis excessibꝫ ab ipō ↄse
quet'. Vn̄ iohes abbas mō
tis synai. Iudicat' penit9
a bono et iusto iudice nr̄o
natālē virt9 ī lacīmis. sicut
in alijs inuisis. Vidi enī
ꝓuas guttas cū dolore ef

fusas. et vidi fontē sine
dolore manātē. et quidē
ego magis scd̕m dolorem
et nō scd̕m lacīmas iudica
ui laborantes. Arbitror aūt
qd̕ et deus. h' ille. Et de btō
petro legit' ꝙ post neguacio
nē dn̄i egressus ē foras et
fleuit amarē q̄ veniā ab ipō
stati cōsecut9 ē. Ex istis igit'
dcīs colligē possum9. ꝙ cōtcīo
intm̄ pt̄ se extendē ꝙ tollat
totū reatū q̄ntū ad culpā
et eciā q̄ntū ad penā. Vn̄
thōs de aqno dicit. Intencio
~~contcīo~~ ↄtricionis pt̄ attendi
dupliciť. Uno mō ex ꝑte
caritatis q̄ displicenciā cau
sat. et sic pt̄ intm̄ ītendi ca
ritas ī actu. ꝙ cōtricio īde
sequēs mērebit' nō solū cul
pe amocionē. sȝ eciā abso
lucionē ab oī pena. Alio mō
ex ꝑte doloris sensibil'. quē
volūtas ī cōtricioē excitat.
et q̄a ille eciā pena quedā
ē. tm̄ pt̄ intēdi ꝙ sufficiat
ad delecionē culpe et pene
¶ Eciā sciendū ꝙ ī cōtricī
one duplex ē dolor de pctō
Vn9 in ꝑte sensitiua q̄ pas
sio ē. et hic nō est essencialis
t' cōtcīo. ꝓut ē actus v̄tutis.
sȝ magis effcūs ipīus. sicut I

cū pniē virtus extiorem
penā suo corpi īfligit ad
recōpensandū offensā q̄
in deū cōmissa ē officio
mēbrorū. ita etiā ipi cō
cupiscibili penā infert do
loris ꝑdcā. q̄a ipa etiā ad
pctm̄ cooꝑabatᵘʳ. Alius do
lor ē in voluntate. q̄ n̄ ni
chil aliud ē q̄m̄ displicen
cia alicuius mali. et sic cōtricio
ē dolor ꝑ eēnciā. et ē actus
v̄tutis pniē. h̄ʳ tho. de aqᵒ. k
Et q̄uis ut dcm̄ ē ꝑ cō
tricione deleatᵘʳ culpa ul'
etiā pena. nichilomin⁹ tn̄
ꝯfessio et pniē īntegre exple
cio requiritᵘʳ etiā tunc. nō
ꝓpt remediū. ſꝫ ꝓpt precep
tū, nō solū ꝓpt preceptū
teneturᵘʳ qs confiteri et satis
face. ſꝫ ꝓpt incertitudinē. q̄a
scilꝫ nō ē certus q̄d sua cō
tricio fuit sufficiēs ad su
ū reatū totū tollendū.
Vn̄ opꝫ ut p̄ceptū ꝝ cte̾ꝫ
incertitudinē q̄uīꝫ etiā mt'
tū ꝯtritus currat ad re
mediū ꝯfessiōis. n̄ articu
lus necitatis hoc exclu
dat a' īpediat. Nc igitᵘʳ de
scda pte pniē. scilꝫ ꝯfessiōē
dicēdū est. Filius
Post ꝯtricione decō

tricioē siue ꝯpūctioē. Nūc
de cōfessioē que scda ꝑs est
pniē desidero edoceri. p̄r. Caⁿ
Confessio ē .q̄tū
ut ait augᵘ ꝑ l
quā morbꝫ latēs
spe venie apitᵘʳ. Hᵉ cōfessio
sacrāmētal' q̄ est ꝑs pniē h̄
cōueniēnt describitᵘʳ. et ꝑ
materiā que ē pctm̄. et
ꝑ actū q̄ est apire. et ꝑ fi
nē q̄ est spes venie. Cōfes
sio etiā ē legitiā corā sac
dote peccatorū declaracio
Vl' dicitᵘʳ cōfessio sil' ul' ex
toto ul' vndiq fassio. Nam
ille cōfiteᵘʳ qui totū fateᵘʳ.
Hᵉ precipitᵘʳ ꝑ iēmiā tnorꝫ
ij. Effunde sicut aquā cor
tuū an̄ cōspectū dnī dei
tui. Et ps. Effundite corā
illo corda vrā. Hīs etiā au
gᵘ dicit. ꝑ vos peccastis.
ꝑ vos erubescatis. videlꝫ cō
fitendo. Erubescencia enī
remissiōis hꝫ pte. Utrū m
at teneam' ad ꝯfessionē
pctōrū. dicendū q̄ sic. Oīs
enī pctī siue actual' siue
original' ē remediū passio
xpī. Illi⁹ aūt v̄tus passiōis
in sacrāmētis ecclie ē īpressa
Vn̄ nō possu⁹ a pctō siue
actuali siue originali sa

sanaci sn̄ sacr̄metorū suscep
cione. ul' in re q̄n̄ habet
oportunitas suscipiēdi. ul'
i ꝑposito cū articul⁹ neci
tatis excludit sacr̄metū. et
nō cōtēptus religiōis. Co
fessio vō ꝑtinet ad sacr̄mē
tū institutū cont̄ morbū
pctī mortalis. ideo tenem̄ cō
fiteri. hec enī tria videlȝ cōtri
cionē cōfessionē et satis
factionē scire debem⁹ eē
ex p̄cepto dīne scripture. Nā
cōtricio p̄cipit iohel' ij. Scī
dite corda vr̄a. De cōfes
sioē dicit' iacobi vltīo. Cō
fitemī alterutrū pctā vr̄a
De satisfc̄ōne habet'. Ma
thi iij. Facite dignos fr̄c̄s
pnīe. Q̄ia h' sil' p̄cipit'
a dn̄o cū dicit .e. Math
iiij. Pnīam agite appro
pinq̄bit enī regnū celo
rū. Nō est ergo salus sine
cōfessioē. vbi q̄s hr̄e pt̄ sa
cerdotē cui cōfiteat'. De
hoc dicit rich. de scō victoē
Nisi enī q̄s cōdignā cōfes
sionē suorū fecit scelerū.
ip̄e saluari nuq̄ȝ poterit i e
ternū. Et bt̄s ieroni⁹. Nō
q̄t enī absq̄ cōfessioē de
cesserit hoīes. nil aliud si
bi q̄ȝ eternas debē nouerint

miserias et dolores. Est aūt N
p̄mo sciendū q̄ꝫ cōfessio pctōr
a' proced' ex grā sp̄s scī. Aut
ex metu futuri iudicij. Pmū
pbat aug⁹ sic dicēs. Donū
scī sp̄s iā hȝ q' cōfitet' et pctīȝ
q̄a nō pt̄ eē cōfessio pctī et cō
punctio in hoīe ex seipō. Hec
ille. De scdō bt̄s greg⁹ viij
moꝛaliū sup illo v̄bo. Ego nō
pcī ori meo. sic dicit. Ori
suo pcit. q' cōfitet' malū q̄d
fecit erubescat. Sȝ iust⁹ ori
suo nō pcit. q̄a vrā iudicis
districti p̄ueniēs v̄bis cōt'
se ꝓprie cōfessiōis seuit. Hīc
ps̄ ait. Pueniam⁹ faciē ei⁹
i cōfessione. Hīc salamō di
cit. Q' abscond' scelera sua
nō diriget'. q' aūt cōfessus fuit
et reliq̄rit ea. miaȝ cōseqt'.
Sȝ nequaq̄ȝ ad cōfessionē os
pandit'. n̄ cū cōsideracione
districti iudicij ꝑ pauorē
sp̄s angustat'. Vn̄ sb̄dit'.
Loq̄r in tribulacioē sp̄s mei
Tribulacio q̄ppe sp̄s lingua
cōmouet. ut reatū p̄iu opis
vox cōfessiōis ipugnet. hec
greg⁹. Vn̄ vn⁹q̄sq̄ȝ pctōr
stimulat⁹ amoē ul' tioꝛe di
studeat sua scelera cōfiteri.
q̄ȝ scdm̄ aug⁹. Nullū gra
ui⁹ pctm̄ ē q̄ȝ aliq̄uē moꝛ

bos suos nolle cōfiteri. Null9
enī qui ꝯsiuit remediū
periit. Nullus q̄ cōtēpsit e
vasit. h' aug9. Monet er
go nos sac̄ scriptura. ut q̄
sīn pctīs eē nō possu9. illa
p remediū ꝯfessiōis dilu
ere satagam9. Vult enī
pius dn̄s ut ea cōfiteam'
in hoc sclō. ne cōtingat
nos p ill' ꝯfūdi in futuro
De hoc dicit bt̄s aug9
In oībȝ scripturis dīnis a
monem' fr̄es ut pctā nr̄a
debeam9 ungit' et hūilit'
nō solū dō. ȝ etiā scīs et
deū timētibȝ cōfiteri.
Quō enī nobis vulnera
de esse nō pūt. sic et con
fessiōis medicamēta de eē
nō dn̄t. Nō enī ideo vult
dō ut cōfiteam' pctā nr̄a.
ꝙ ipē ea scire nō possit. ȝ q̄a
dyabolus hoc desiderat.
ut īueniat ꝙ nob' an̄ tribu
nal iudicis eṫni obiciat.
ido vult ut magis defēdē
ꝙ accusaē pctā nr̄a velim9
Contricio aūt dō nr̄ q̄a pius
et misericors ē. vult ut ea
cōfiteam' in hoc sclō. ne pro
illis ꝯfūdam' postmodū
in futuro. Si enī nos ꝯfite
m' ille parc̄. si agnoscam9

ille ignoscat. h' aug9. Nā il
le nō habebit qd̄ timeat ī
futuro iudicio. q̄ nc̄ ꝯfessioē
fecit de suo pctō. Testante
btō leone q̄ dicit. Nō remanꝫ
iudicio ꝯdēpnandū. qd̄ fuit
ꝯfessioē purgatū. Et cassia
n9. Illis nō iudex ȝ aduocatꝰ
ē xp̄s qui se p̄pia ꝯfessioē dap
narūt. Nā scd̄m qd̄ hugo
dicit. Nichil deo ita accepta
bile ꝙ ꝯfessio ī hoīe sue cul
pe. Oīs ergo q̄ sua scelera mō
accusat et suā vitā corrigit
et emēdat. tlis nō timebit
suū adūsariū cū venit. q̄a
a deo erit excusat9. Vn̄ cri
sosto9. Omīs q̄ se agnoscat
sui accusator ē. Nā q̄ sui
accusator extiterit. cū vene
rit adūsari9 nō ꝯfundetur
Oīs enī q̄ se in hoc sclō do
lendo accusat. et fuit a se
accusat9. a dō erit excusat9
Sȝ illa ē fructuosa si sbsecu
ta fuit correctio. Ceterū se
cotidie accusaē et nō corrigē
deū teptaē ē. meli9 ergo
eligo ut p̄mo sit correctio.
et postea accusacio. ꝙ p̄ce
dat accusacio et nō sbseqt'
correctio. h' cris9. Vn̄ si de
sideram9 pctōꝝ veniā nō
erubescam9 sbire ꝯfessiōis

medelā. Nā et ipā vēcū
dia q̄ in cōfessiōe habetur
penā tēpat. quā p pc̄ō q̄s
pati deberet. Testat' hoc eu
sebius q' dicit. Nullus cōfiteri
erubescat. nullus durū repre
hendi pertiescat. Vercūdia e
nī penā tēpat quā p pc̄ō
q̄s pati debuerat. Et rich.
de sc̄o vict. Quāto maior
vercūdia i cōfessiōe fuit. tā
to q̄libz oculus dīnis clarior
inotescit. Ergo postposita
oī vercundia sine tīore hūā
no studeamus nrām cōsciāz
p hūilē cōfessionē expurga
re. Nā sicut pctā p̄petrata
scp̄ta s̄t in cōspectu dī. sic
cōfessio delē solū ea ab ocul'
cōditoris. et tanta ē vis cō
fessiōis. ut demones illa q̄ de
leta p cōfessionē fuerit. nō
valeāt reuelare. ymo scire
ea prohibēt'. Pbat aūt hoc
btūs ambrosius sic dicēs. Tāte
vtutis cōfessionē dixerī. q'
pctā ipā q̄ p cōfessionē abo
lent'. demones reuelare ymo
scire phibēt'. hec ambrosius. Qm
aūt oīā sūt nuda et apta q̄
illicite fiūt ocul' dī. dicit
quidā doctor sic. Nō eru
bescas deo cōfitei cui nō po
tes abscōdi. ipē enī nouit

abscōdita cordiū. cui oīa nu
da et apta s̄t. añ cuius cōspectū
oīā pctā nrā s̄t scp̄ta. s; q° scp̄
sit tn̄sgressio hec delz cōfessio.
Nō te pudeat dicē q° te nō
puduit facē. Nulla eciā ē
tā grandis culpa q̄ nō habe
at veniā p cōfessionē. Picta
ergo cordis tui et p̄uas co
gitacioēs illico maīfesta.
Pctm̄ enī pditū cito cura
t'. cīmē vo tacendo āpliat'.
Dicitū enī si patz fit ex mg
no pusillū. si latz fit ex mi
mo magnū. Nā velox cō
fessio. velocit' medicinā fāt
Sit ergo ī te deuota cordis
cōpūctio. vā oris cōfessio. dis
creta carnis mortificacio.
repētina viciorū extirpaci
o. leta bonorū opm̄ exhibi
cio. hec ille. Et q̄admodū
pctā hoīem sordidū et imū
dū reddūt ī cōspcū creatoris.
ita cōfessio iustū et pulchrū
exhibz ocul' creatoris. Qd'
aūt iustū faciat cōfessio. dicit
btūs gregorius sup illo vbo.
Iustus ī pncipio accusator ē
sui. Qñtūcūq; pctor īma
nissiā scelera cōmisit. icipit
tn̄ iustus eē cū incipit cōfitei.
q' cū cōfitet'. eius iiusticiā
displicz sibi. cū aūt sibi displi

cet. iustus eē incipit. Q uo
pulchros et decoros ipa cō
fessio exhibeat pa̅ṫres deo
dicit btūs bnardꝰ. Ama cōfes
sionē si affectas decorē. Ite
rem ubi cōfessio ibi pulchri
tudo et decor: si pctm̄ sit ī con
fessioē lauat̄. si bona opa
ī cōfessioē emēdat̄. h̄ bndꝰ
Un̄ eciā btūs augꝰ sr̄ ps̄m
dicit. Uis eē pulcher ɔfitē.
fedus eras ɔfitē ut sis pul
cher. pctōr eras ɔfitē ut sis
iustꝰ. Et ē dux cōfessio.
scilꝫ laudātis ꝛ gemētis
Cōfessio laudātis ad hōrē
ꝑtinet eiꝰ q̄ laudat̄. Cōfes
sio gemētis ad pniaꝫ ꝑtinꝫ
eiꝰ q̄ cōfitet̄. Et cōfitent̄
eni hōies cū laudāt deū.
cōfitent̄ cū accusāt se. et
nichil dignꝰ fāt ligua.
ut ergo illū laudes te accu
sas. q̄a illiꝰ mīa ē. ut nr̄a
pctā dittant̄. Nā si deus
vellꝫ ꝓ mītis agē. nō īuē
ret n̄ quos dāpnaret. Decit
ergo dicēs ut recedamꝰ iā
a pctīs nr̄is et nō nobiscū
deducat rōnē de ꝑteritis.
scitanqꝫ tabule noue fiant
incēsis omibꝫ cyrogr̄phis
debitorū nr̄orū. Un̄ cōfitē
do dāpnemꝰ qđ fecimꝰ. ut

p

ille qđ coronet nō qđ dāpnet
īueiat. h̄ augꝰ. Nec mirū
si ipā ɔfessio pulchros ꝛ ius
tos hōies peccatores reddit
magne nāqꝫ ūtutis et effi
cacie ē. Ipā enī a viciorū
sordibꝫ mūdat. aīās scifi
cat. deū placat īfernū spo
liat. et apit padisū. De istis
et alys effectibꝫ ac ūtutibꝫ
ɔfessiōis dicit btūs gregꝰ sic
Cōfessio corpus illūinat
aīām scīficat. deū placat.
veniā pctōri donat. ange
los letificat. dyabolos cō
tristat et īfernū spoliat.
Cōfessio a morte aīām libe
rat apit padysū. et spē sa
lutis tribuit. nc̄ mēt̄c ius
tificari q̄ in hac vita pctm̄
nō vult ɔfiteri. Un̄ eciā
augꝰ. Cōfessio ē salꝰ aīa
rū. dissipatx̄ viciorū. re
stauratx̄ ūtutū. expugna
tx̄ deōnū. obstruit os īfer
ni. apit portas padysi. Et
rich̄ de scō vict̄. Qiā ī cō
fessioē lauat̄. ɔsciā mū
dat̄. amaritudo tollit̄. trā
qllitas redit. spes reuiuis
cit. aīmꝰ hylarescit. Qui
itaqꝫ vult hr̄ē ɔsciēciā mū
dā et scām. veīat ad cōfes
sionē. Nā cōfessio mūdū.

Teste eusebio q dic'. Vnusqsqz fideliũ ɔfessioẽ sua signat' sentit atqz nobilit' se eẽ alleuiatũ

Q

cõfessio scm̃ reddit. h' tricid'
Confessioẽ eciã facta vn'qsq
q fideliũ se nobilit' sentit
in corde suo eẽ alleuiatũ
h' eusebi'. Et si aliqs habe
at puã contricioẽ de cõmis
sis pctĩs. vadat ad sacrmẽ
tũ ɔfessiõis. faciat qd pt.
et remittũt' ei racioẽ sac
mẽti. nõ rõne pue ɔtriciõis
qa isufficiẽs ẽ ex se. ꝑpt ꝑ
uitatẽ suã. et illud qd nõ
pt pua cõtricio pficit rõne
sacri. Ex quo ergo tãte ef
ficacie ẽ pcti ɔfessio. null'
negligat suis vulnẽibz. q
se sentit varijs crĩibz sau
ciatũ. tã salubre remediũ
ɔfessiõis adhibẽ. Sz nõnd
qpt nõnulli q se pctõres eẽ
fatent'. qui tñ se pctõres eẽ
nõ credũt. Cũ võ tlẽs ꝑ suis
excessibz arguũt'. vl' eciã
a dnõ flagellant'. statĩ se
eẽ pctõres defendẽdo cõtra
dicũt. et se inocẽtes videi
appetũt. atqz cont' flagella
sui conditoris imurmurãt.
De talibz btũs greg' xxiiij
mõliũ sup illo iob. vt etiã
dign' nõ accepi. sic dicit
Sẽ q se pctõres pleruqz cõ
fitent'. eciã q se peccasse
nõ credũt. Nã sepe ɔtigit
ut passim se hoĩes iiquos
fateant'. sz cũ pctã sua vaa
ter alijs arguentibz audiũt.
defendũt sũope se. atqz ĩno
centes videri conãt'. Omnis
qsqz ergo cũ tlis ẽ. et se de
liquisse dicat. vm nõ dicat.
qppe q pctorẽ se nõ ex corde
ĩtimo. sz vbotenꝰ asserit. Is
te enĩ de cõfessioẽ pcti orna
ri voluit. nõ huiliari ꝑ ac
cusacionẽ suã. huilis appe
tit videi nõ eẽ. Valde at fa
cile ẽ. ut pctorẽ se qsqz cũ ni
chil pro pctõ suo patit' fate
at'. Secure videlicz iiquos
nos dicimꝰ cũ vindictã nul
lã de iniquitate sentimꝰ.
Nã cũ pctõres nos qdẽ ĩ tñ
quillitate loqm'. sz cũ de p'
catis ipĩs flagello ĩtuẽen
te corripimũ' murmuramꝰ
Qui itaqz iustus q culpã su
am districte ɔsiderat. eciã
i flagello positus dicat. q
ut erã dignꝰ nõ recepi. h'
gregꝰ. Sũt eciã nõnulli q
dũ aliq vbõ in estimacione
priorũ de se spargi vl' di
ci cognouerit agnosci nõ
velint. si qd ẽ qz ẽ ꝑ hẽsibili
t' faciũt. sz vã huilitas si
bimetipi in hac pte nõ ꝑ
cit. qa malũ qd fecit. dicat

et cōfiteri nō erubescat. De
hoc btūs gregori9 xxij moliū
sic dicit. Sepe nanqȝ cōtingit
ut elatus v̄tutibȝ aīm9
dū multa bona ī estimatiōe
priorū de se spargi cognō
uit. agnoscere nō velit. si q̄d
ē q̄d rep̄hensibiliter. Quas
videlȝ erroris tenebras id
circo mēs tolerat. q̄a cor
dis oculū tumor grauat
Hec sūt nāqȝ v̄e hūilitatis
testimōnia. et iniq̄tatē suā
queqȝ cognoscē. et cognitā
voce cōfessiōis aperire. Hec cō
tra v̄sitatū humani generis
viciū ē. et labēdo peccm̄ cō
mittē. et cōmissū negādo
abscondē. et cōuictū defē
dendo mltiplicare. Omnī
enī peccatorū iā exordiū illumi
naciōis ē hūilitas cōfessio
nis. q̄a sibimetipsi parcē iā
renuit. q̄ malū nō erubes
cit cōfiteri q̄d fecit. et q̄ de
fendo accusari nō potuit.
accusando celerrimē defēdit
Sȝ sciendū ē q̄ plerūqȝ
hōies et culpā cōfitentur
et hūiles nō sūt. Nā mltos
nouimus q̄ arguente nullo
peccōres se eē cōfitent. Cū vō
de culpa fortasse fuerit cor
recti. defensiōis proclamū

q̄runt ne peccōres eē videant.
Nā si tūc cū id sponte dicāt
peccōres se eē v̄a hūilitate
cognoscerent. cū arguunt ab
alijs eē se q̄d cōfessi fuerāt
nō negarent. Qua ī re in
dicia v̄e cōfessiōis sūt. si cū q̄s
qȝ peccōrē se dicat. id de se di
centi eciā alteri nō cōtradicat
Nā q̄a scriptū est. Iustus ī p̄n
cipio accusator ē sui. nō
magis peccōr q̄ iustus videri
appetit. cū se peccōrē q̄sqȝ
nullo arguēte cōfitet. sȝ cō
fessiōis v̄itatē p̄bat. qn̄ ma
lū alt̄ q̄d fecim9 increpat.
qȝ si supbe defendim9 liquet
peccōres q̄a nos ex nob fcte
dicebam9. Vn̄ sūope cu
randū ē. ut mala q̄ feci9
et sponte fateam9. et h̄ a
lijs arguētibȝ nō negem9
Supbie q̄ppe viciū ē ut q̄d
fateri de se q̄sqȝ quasi sua
sponte dignat. hoc sibi di
ci ab alijs dedignet. Mi
rent in ī iob q̄ voluit casti
tatis cōtinēciā. mirēt inte
gritatē iusticie. mirētur
viscera pietatis. ego ī eo
nō mīme admiror cōfessi
onē hūilimā peccōrū. q̄ tot
sublimia gesta v̄tutū. Scio
enī q̄a p̄ v̄itatis v̄ecūdiā

plerūq; ꝯuincis ꝗ certamīs
ꝯmissa pccā prodē. qꝫ nō ad
missa uitaē. et unūqdq; ma
gnus robustꝰ uiderꝰ. tn̄ hui
lꝰ prodit. hꝰ gregoriꝰ. Et sᵗ
nōnulli qͥ se de malꝭ ꝑpetra
tis diiudicādo ī mēte accu
saē. ꝫ ista ipās uoluptates
ex desiderio nō deserūt. eru
bescūt ꝯfitēi qd̓ faciūt. ꝫ
cū ceperint carnis delcāciōes
in se reprīmē. eciā ꝑ uocē cō
fessiōis incipiūt se accu
saē. Et sᵗ nōnulli qͥ quidē
pccā sua ꝯfitētᵣ. ꝫ nō ge
miūt. ymo qͣsi gaudētes
sua scelera dicūt. ꝫ qͥ uolt
ueniā suorū ꝯminuā a dnō
ꝯseqͥ et fiduciā de sua sa
lute a dnō ꝑcipe. necē ē
ut ꝑ ꝯtritū puniat. quidq;
ꝑ linguā accusat. De tꝉ
bꝫ bt̄s gregoriꝰ ixͦ moliū
sup illo iob. Dittā adūsū
me eloqͥū meū. sic dicit.
Quasi pro se eloqͦ suo u
titᵣ. qͥ ꝑūa qͣ gessit defēdē
excusaciōibꝫ conatᵣ. ꝫ ad
uersū se eloqͥū dimittit
qͥ accusaē ī se īcipit qd̓ er
rauit. Sepe uō et cū deli
qͥmꝰ ea quoq; qͣ agimꝰ
diiudicāꝰ. Accusat mens
ipā qd̓ ꝑpetrat. ꝫ quia hoc

ex desiderio mīme desēit e
rubescat ꝯfitēi qd̓ fecit. Cū
uō toto iā iudicio carnis de
lcācionē ꝑmit. audaci uoce
ī accusaciōis sue ꝯfessione
se erigit. Qꝫ sᵗ nōnulli qͣ a ... S
ꝑtis uocibꝫ culpas fatētᵣ. sed
tn̄ ī confessione gemē nes
ciūt. et lugēda gaudētes di
cūt. vn̄ apte sbditᵣ ꝑ iob.
Loqͥr ī amaritudīē aīē mee
Qͥ culpas suas detestās lo
qͥtᵣ. restat ut has ī amaritu
dine aīē loqͥtᵣ. ut hꝰ ipā a
maritudo puniat. quidq; lin
gua ꝑ mētis iudiciū accusat
Sciendū uō ē. qͣ ex pena
penitencie quā sibi mēs irro
gat aliqͣten ꝯsecuritatē ꝑcipᵗ
atq; ad irrogacionē supni
iudicis fidencior exurgit. ut
seipām sbtiliꝰ īueniat. et er
ga se qͣ quō disponātᵣ agnos
cat. Vn̄ additᵣ. Dicā dō. no
li me cōdēpnaē. Qͥ pacem
se ī amaritudīē aīē asserit.
qꝫ deo aliud qͣm ne ꝯdēpne
tᵣ dicit. Nā amaritudo pn̄
tis pnīe extinguit supplicia
sequētis ire. Duobꝫ aūt mo ... C
dis in hac uita iudicat hoīe
dꝰ. qͥa aᵗ ꝑ mala pnīca irroga
re iā tormēta sequēcia īcipit.
aᵗ tormēta sequēcia flagellis

presentibus extinguit. Nisi enim de
lictis exigentibus iustus iudex h
nunc et postmodum quosdam per
cuteret. iudas minime dixisset
Scio eos qui non crediderunt per
didit. Et de iniustis psalmista non diceret
Induantur sicut diploide con
fusione sua. Diplois quippe
duplum vestimentum dicitur. Con
fusione ergo sicut diploide
induti sunt. qui iuxta reatus sui
meritum et temporali et perpetua
animadversione feriuntur. Solos
quippe pena a supplicio libe
rat quos immutat. nam quos
presencia mala non corrigunt.
ad sequencia perducunt. Si autem
nequaquam pena presens quos
dam a supplicio eterno defen
deret. paulus non diceret. Cum iu
dicamur a domino corripimur.
ut non cum hoc mundo dampne
mur. Hinc eciam scriptum est. Quem
diligit dominus castigat. flagel
lat autem omnem filium quem reci
pit. Sepe ergo mens iusti
ut magis secura sit. alcius
trepidat. et cum flagellis cin
gitur superni iudicis incertitu
dine turbatur. Pavet ne inici
um sequentis dampnacionis sit
omne quod patitur. et precogitacio
nem interrogat iudicem. quia de
vite sue meritis abit in percus
sione. sed cum vite sue virtus ad
oculos mentis reducitur. quasi con
solacio a iudice videtur. quia
nequaquam ad perdendum percutit
quem in actionis innocencia fe
riendo custodit. Hinc itaque
dicitur. Indica mihi cur me ita
iudices. Ac si aperte diceret.
Quod flagellando me iudicas
ostende quod ad iudicium per flagel
la securum reddas. Quod et a
liter intelligi potest. Nam plerumque
vir iustus petit. ut semetip
sum iudex sibi iudicet. quate
nus quod ille animadvertendo percu
tit. hoc in se flendo et ipse
castiget. Scit namque quod egres
simus videre iuste quempiam
nullo modo affligit. et mag
no fletu affligitur. quia dolor
in verbere et deprehendere
prius in se non valet quod de
plorat. hinc gregorius. Qui igitur
vult bonum assequi quod desi
derat. debet confiteri malum
quod fecit. et se in conspectu sui
conditoris humiliare. In mag
nis enim defectibus et mise
riis positi sumus. Nos
namque in peccatum cecidimus. sed nostris
viribus resurgere non valemus.
Et quamvis nunc iusticia relata
polleat. nequaquam tamen sibi ad
innocenciam sufficiunt. si in iudi

ao districte respiciant. Hec
ergo ɔsideratis humiliem⁹
nos corā ocul' sūme ma
iestatis. nr̄as iniq̄tates hūi
li ɔfessiōe pandendo. et p̄t'
nr̄as p̄uitates ei⁹ grā nos
īdignos iudicando. vt veni
ā pctōrū nr̄orū et habūdā
ciorē grām ab ipō parē me'
am'. De hoc dicit bt̄s gre
gori⁹ viij moral'. Q'̄ p̄meri
vult bonū qd̄ expetit. de
bz malū ɔsitēri qd̄ fecit. Vn̄
p iob dicit'. Peccaui qd̄ fa
ciā t' o custos hoīm. Ecce fa
tet' malū qd̄ egit. sz bonū
qd̄ d̄o ī cōpensacōe debeat
offerre nō īuenit. q̄a ad ab
luendā culpā q̄libz huāne
actiōis v̄tus īfirma ē. nī
hāc mīa pccīs foueat. v
nō iusticia tn̄e iudicātis
p̄mat. Vn̄ rx̄ p psalmis
tā dicit'. Melior ē mīa
tua sup vitas. q̄a q̄libz
q̄s videat' īnocēs. apud
districtū tn̄ iudicē nr̄a
nos vita nō liberat. si ei
reatu⁹ sui delictū mi::e
benignitas nō relaxat.
Humilitas aūt nr̄e destitu
ciōis exp̄mit'. cū de⁹ hoī
nū custos vocat'. q̄a si ei⁹
nos custodia nūme p̄tegit.

an̄ occulti hostis insidias nr̄e
sollicitudīs ocul⁹ vigilās dor
mit. ps̄ attestāte q̄ ait. Nisi
dn̄s custodierit ciuitatē ꝛc̄. P
nos nāq3 cecidim⁹. sz nr̄is re
surgē vibz nō valem⁹. Culpa
nos voluptatis p̄ se semel stra
uit. sz pena culpe cotidie
die dep̄mit. ad amissā rcti
dinē surgē. studiorū conati
bz nitim' ~~ponde~~ sz mitorū
pondē grauam'. Vn̄ et apte
p iob sb̄dit'. Quare posuisti
me cōtrariū t'. Tūc sibi d̄s
ɔtrariū hoīem posuit. cū
hō peccādo d̄eliq̄t deū. Sic
pccīs q̄ppe p suacīōibz capt⁹
hostis ei⁹ extitit. cu⁹ p̄cepta
ɔtēpsit. Salubrē enī hūili
tatē deserēs ad īfirmitatis
iugū supbiēdo puenit. et cer
uicē cordis erigendo supposu
it. q̄a q̄ subeē dīnis iussiōibz
noluit. sub suis se necitati
bz strauit. Sic nimirū debu
it p̄sūpcio corpis. sic supbia
sp̄ui. Q̄a enī elatū semel
sūpsim⁹ sp̄m. ecce defluēs
cotidie portam⁹ lutū. Sed
ab huāno gn̄e tūc pcc̄m ple
ne tollit'. cū p īcorrupciōis
glām: nr̄a corrupcio p̄mu
tat'. ee nāq3 a culpa liberi
neq̄q̄ possum⁹. quousq3

ĩ corpe mortis tenem᷑. Nã
ꝗ̃plibꝫ iusticia eltũ polleat.
neqꝗ̃ tñ sibi ad ĩnocẽciã
sufficiãt. si ĩ iudicio distric
te requirãt᷑. Sꝫ hoc nẽ ad
solaciũ sue erectiõis ĩueniũt
qđ nequaꝗ̃ se posse sufficẽ
hũilit᷑ sciũt. Sub hũilita
tis ergo ~~cognomĩe~~ tegmĩe
a gladio se tãte aĩadũsio
nis abscõdũt. et quo t̃co
rẽ vẽturi iudicis p̃stolã
tes. cõtinuo trepidãt. eo
ĩdesinẽt᷑ agũt᷑. ut t̃pacio
res fiãt. h᷑ gregoꝰ. Piꝰ enĩ
et miseicors dñs. etiã ĩdig
nos nos et ob pctĩ p̃uitatẽ
sordidos nõ delinquẽt. si
nrã pctã hũilit᷑ ꝛ vacitẽr
cognoscimꝰ ꝯfitendo. Teste
bto gregorio q᷑ dicit. Nuꝗ̃
mẽtẽ deus deseit q̃ se ĩ pctis
vacit᷑ agnoscit. h᷑ ille. Nã
q᷑ vacit᷑ se recognoscit pec
casse etiã dolet et penitꝫ
se deũ offendisse. Et benig
nꝰ dñs a remissiõe pctõꝝ
se cõtinẽ nõ potit. vbi peĩ
tẽciã verã in hoĩe eẽ ꝯspex
erit. Vñ btũs bnardꝰ Ad ve
rã cognicioẽꝫ pctõꝝ ĩme
diate sequit᷑ pñia. ad quã
sĩ ullo ĩtuallo subĩugitur
remissio. Nã q᷑ vẽ ꝯgnoscat

malũ qđ ex peccato ĩcurri
mꝰ a pñia se nõ potit ꝯtinẽ.
mĩtominꝰ dꝰ cui ꝓpiũ ẽ mi
serẽi sp̄ et pcẽ a remissione
se cõtinꝫ. vbi viderit pñiãꝫ
verã eẽ. h᷑ bnardꝰ. Cõside
rãtes aũt pietatẽ tantã et
miãm dei nullꝰ negligat
post ꝑpetrata facinoã reme
diũ pñie et ꝯfessiõis subire.
ut salutẽ aĩe sue asseq̃ va
leat et veniã pctõꝝ optinẽ.

De ꝯfessiõe. Filius
De et eiꝰ effectibꝫ ac
virtute plima mõ audiui
et cũ gaudio cordis mei sus
cepi. Sꝫ q̃lis debeat eẽ ꝯfes
sio. de hoc rogo ĩformari.

Scire debes. Pr. Caꝰ ..
q᷑ ad cõfessionẽ ve
ram et salubrẽ h᷑ req̃rit᷑
p̃mo ut sit hũilis. Vñ bnđꝰ
Omĩa q̃ remordẽt ꝯsciaꝫ
ꝯfitẽ hũilit᷑. pure. et fideli
ter. Et etiã dicit᷑. Presbite
ro hũilia aiãm tuã. Et
leprosus de quo habet᷑ in
marco q᷑ sigt pctõrẽ veies
ad ihm flexo genu dixit.
Dñe si vis potes me mũ
dare. Vñ vnꝰq̃sq̃ cũ sũma
hũilitate currat ad reme
diũ ꝯfessiõis. Itẽ ꝯfessio
dꝫ eẽ vẽcũda in vilitate

x

A

pcc̄. vn̄ luce xviij. Publican9
stās alonge nolebat ad ce-
los nec oculos leuare. sz pcutie
bat pect9 suū dicēs. Ds ppi
ci9 esto m̄i peccatori. Nā sicut
deo multū displicz ipudēcia
hoīs peccantis. sic placz sibi
u̇ecūdia ɔfitētis. Testat̄ hoc
btūs greg9 q̄ sic dicit. Qn̄tū
displicz dō ipudēcia. tn̄ pla
cz ei erubescēcia pccōrū. Et
q̄uis u̇ecūdia sit hn̄da in
cōfessioē pccōrū. tn̄ nichil
ē celandū eorū q̄ hō nesc̄
cōmisit, ppt̄ tlēz erubescēciā
Ad hoc hortat̄ btūs bnard9
sic dicēs. Erubesce pccm̄.
sz tn̄ totū reuela. i cōfessio
ne nō abscōdas. Sic enī q̄
ɔfitēdo q̄i fabulā enarrāt
pccōrū suorū hystoriā. et e
gritudines aīe sue sn̄ cōfu
sione dinumerāt. et pene
sn̄ pniā. et sn̄ affcū doloꝝ.
cito enī lacrimas īueīt et
r̄soluit̄ in lacrimas et gemi
tus q̄ hz sensū doloris. hec
bnard9. Ad erubescēciam
u̇o pellendā. mltū valet
tiōr ver9 dī. q̄a tiōr dī p
fect9 oēm u̇ecūdiā ab ho
mīe repellit. Nā pptea u̇
vult dōs ut cōfiteam̄ pccā
nrā. ut paciam̄ u̇ecūdiā

pro pena. De hoc dicit cri
sosto9. Cōfessio igit̄ pccōrū
testiōniū ē ɔsciē deū time
tis. Pfcs enī tiōr soluit oēz
pudorē. et q̄a erubescēc pena
ē grauis. idō iubz nos deus
nrā cōfitēi pccā. ut u̇ecūdi
ā paciam̄ pro pena. nā et
hoc ipm̄ ps iudicij ē. h̄ cris
Ipā nāq̄ erubescencia que
habet̄ p pccōrū ɔfessionē.
mag̃ ps pnīe ꝫ satisfcōnis
ē. Testante btō aug9 q̄ dic̄
Erubescēcia i cōfessioē est
maxia ps pnīe. Mltū enī
satisfcōnis optulit. q̄ eru
bescencie sue dominās. eoꝝ
q̄ deliq̄t. nūcio dī nichil de
negauit. h̄ aug9. Itē ɔfessio
dz eē pura. scilicz ppt̄ deū.
nō ppt̄ laudē hoīm a' vanā
glām. seu aliud emolumē
tū tpale. Vn̄ dn̄s math̄ vj°
dicit. Attendite ne iusticiā
vrām faciatis corā homibz
ut videamī ab eis. Pura
ergo erit ɔfessio sn̄ oī fictioē
et nō timoē seruili. sz filiali.
Itē cōfessio debz eē fidel̄. q̄
ɔfitendū est sub spe venie
et salutis. alit̄ nō valeret
sicut pnīa cayn q̄ dixit.
Maior ē iniq̄tas mea. q̄
ut veniā merear. Ad hoc hor

tat᷒ btīs bernardꝰ dicēs. Sᵗ tua
ꝯfessio fidel' ut cōfitearis ī
spe. de īdulgētia penitꝰ nō
diffidens. ut tuo te ore nō
tā iustifices qm̄ ꝯdēpnes.
Iudas certe ꝓditor dnī. et
cayn fr̄icida ꝯfessi sᵗ et dif
fisi sᵗ. Pmꝰ peccaui ī[tra]dēs
dēs sanguīe iustū. Alt' ma
ior ē iniq̄tas mea q̄ ut ve
niā mear. Et verax licet
nil tn̄ eis ꝓfuit īfidel' ꝯfes
sio. Itē ꝯfessio dꝫ eē vā et
nō taces verū. nᶜ admiscēs
falsū. etiā hūilitatis causa
ne mētiendo dicēs nō verū
īcidat in pc̄m̄. Vn̄ btūs au
gꝰ Cū hūilitatis causa
mentiris. si nō eras pc̄tor
añq̄ mentireris mētiēdo
efficieris. Et btūs gregꝰ. Incau
te sᵗ hūiles q̄ se mētiendo
illaqant dū arrogantiā
vitāt. q̄a cont' veritatē se
erigut quā reliqūt. h' gre.
Itē ꝯfessio dꝫ eē frequēs. q
duobꝫ moīs intelligi pt.
Uno°. ut si q̄s frequēt' cecī
derit etiā in pc̄m̄ mortale.
etiā frequēt' resurgat ꝑ pe
nitētiā. Alio°. ut etiā eadē
pc̄tā ꝯfiteat'. nō tn̄ ad hoc
tenet' q̄s. n̄ in c̄tis casibꝫ ut
patebit īfra. Qā q̄nto a

liq̄s plibꝫ turpitudinē suā
sub spe venie ꝯfessus fuit
tanto potiorē grām remis
sionis ꝯsequet' a dn̄o. Vn̄
augꝰ Qn̄to plibꝫ ꝯfitebit'
q̄s sub spe venie t'pitudiēꝫ
crimīs. tanto facilꝰ ꝯseqt'
grām remissiōis. Itē ꝯfessio
dꝫ eē nuda id est apta. De
bꝫ enī pc̄tor ꝯfiteri v̄bis ut'
nomībꝫ nō palliātibꝫ ōmē
ſꝫ quodlibꝫ pc̄m̄ suo noīe
ꝓprio q̄ntūcūqꝫ turpe ✝ ut'
abhoīnabiles. ut sic tota
sanies apostematis expel
lat'. Vn̄ ps. Reuela dn̄o
viā tuā et ipē faciet. Re
uela id ē pc̄tā nude ꝯfitēdo.
et ipē faciet. veniā ōnibꝫ
t'buēdo. Itē ꝯfessio dꝫ eē
districta et p'meditata. ſꝫ.
ut distīcte ac sepati ꝯfite
at' singula pc̄tā nō ꝯfuse.
iux' illud ps. Lauabo ꝑ si
gulas noctes lc̄m̄ meū. id
est. ꝑ singula pc̄tā ꝯsciām
meā. Et illud. Iniq̄tatē
meā ānūciabo et cogita
bo pro pc̄tō meo. Itē ꝯfes
sio dꝫ eē libēs siue volūta
ria nō a coacta. sicut con
fessio ach or. q̄ veniā nō
meruit. ut habet' iosue
vij°. vn̄ ps. Voluntarie sa

✝ exp'mat. et nō solū pc̄tā ipā
ſꝫ ꝛ circūstācias q̄ntūcūqꝫ t'pes

crificabo t' et cōfitebor. Et
btūs augꝰ. Ad hoc deus exi
git ꝯfessionē ut libet humilē.
ad hoc dāpnat nō ꝯfitētē.
ut puniat supbiētē. Itē cō
fessio dꝫ eē integra. ut scilꝫ.
oīa pctā dicāt'. nō diuidē
do int' diūsos sacerdotes.
ꝫ vni oīa dicenda st'. Dn̄s
enī sūme bonꝰ. ē opꝰ ipsīꝰ
nis nō amat. q' totū hoīez
sanat q' nichil. vn̄ augꝰ.
Caueas ne vecūdia ductꝰ
diuidas ꝯfessionē. Itē ꝯfes
sio dꝫ eē secreta. qꝛ nō debꝫ
pdē in publicū. n' publice
q's peccauit. Vn̄ beda sup
marcū. Publica nota. pub
lico eget r'medio. Leuia aūt
et secreta put deleri leui pe
h' beda nitētia ꝟ secreta. Itē ꝯfessio
dꝫ eē lacrimosa siue amara
Vn̄ ysaie dicit'. Recogita
bo t' oēs ānos meos ī ama
ritudiē aīē mee. Itē ꝯfessio
dꝫ eē pmpta siue obediēs.
scilꝫ. ut tōlit' se subdat vo
luntati xpi sacerdotis. Vn̄
btūs augꝰ. Donat se peītēs
oīno ī ptāte iudicis ī iudi
cio sacerdotis. nichil sibi re
seruando sui. ut oīa iubē
te eo patꝰ sit p recipiēda
aīē vita facīe. q'cūqꝫ facīet

p euitanda corpis morte. et
hoc cū desiderio. q'a vitā re
cupat infinitā. cū gaudio
enī facē debꝫ īmortlis futu
rꝰ. que facīet p differēda
morte moriturꝰ. h' augꝰ. Itē
ꝯfessio dꝫ eē accusatoria. ut
dicat se cōmisisse pctm̄ et
ex ppa malicia. accusando
se fortit'. nō ptendēs excu
sacioēs in pctīs. sicut pmi
parentes. Nā scdm salomonē
Iustꝰ in pncipio accusator
ē sui. q' enī mō se nō accu
sat corā sacdote. di vicario.
ī futuro habebit accusatoēs
deū ꝫ ppriā ꝯsciām. dyabo
lū. pctā. et totū mūdū. qꝛ
pugnabit orbis terrarū cont'
īsensatos. q' vō mō se accu
sat. a dō erit excusatꝰ. Itē
cōfessio dꝫ eē simplex. scilꝫ.
ī pmixta. nō recitando ea q̄
ad rē nō ptinēt. sꝫ sim'. di
cēdo de q'bꝫ sibi ē ꝯscius. Vn̄
p ysaiam dicit'. Narra si
quid habes ut iustificeris.
Itē ꝯfessio dꝫ eē ppa. ut pec
cator semetipm̄ tm̄ accuset
et nō aliū. ps. Ds vitā me
ā ānūciaui t'. Alias si crīmē
alterius dicet. nō erit illiꝰ ex
tous corrector sꝫ proditor. Itē
ꝯfessio dꝫ eē fortis. ut vincat

oēm pudorē et tiorē. vñ eccī.
Fili nō ↄfundaris ↄfitēri pec
cata tua ꝛc. Et btūs augꝰ
laborat mēs paciendo e
rubescenciā. et qm̄ verecū
dia ē magna pena. q̄ eru
bescit pro xp̄o. sit dignꝰ ve
nia. Itē vltiō ↄfessio dꝫ eē
accelerata et festina. vñ
sapiēs. Ne tardas ↄuerti
ad dn̄m. et ne differas de
die in die. Debꝫ ergo q̄sq̄
festinaē ad ↄfessionē ꝓpt
q̄nq̄. Pmo ꝓpt incertitudīē
hore mortis. Luce xº. Veniet
dn̄s serui illiꝰ in die q̄ nō
sperat. et hora q̄ nescit. ꝑ
teq̄ eiꝰ cū infidelibꝫ ponꝫ
Item diuiti promittēti si
bi vita longā dcm̄ ē. Stul
te hac nocte repetēt aīaz
tuā. Scdō ē festinandū.
q̄ moras ī pctīs. sp̄ accumulat
pctm̄ pctō. et cōsequēs pe
nā pene. Vñ in apocalipsi
dr̄. Q̄ in sordibꝫ ē sordes
cat ad huc. Et btūs gregꝰ
Pctm̄ qd̄ ꝑ pniaz nō dilu
itr̄. mox pondē suo ad ali
ud trahit. Tercio ē festinā
dū. q̄ qn̄to q̄s maiorē fe
cerit morā. tantomagis e
longabitr̄ a dnō. et ꝑ q̄ns
tāto difficilior erit eiꝰ cō

usio. Vñ ꝑ ouidiū dicit
Q̄ nō est hodie. cras minꝰ
aptus erit. Pncipijs obsta
sero medicina parat̃. Cū
mala ꝑlongas ↄualuēre
moras. Et ps̄. Qnē q̄ elō
gāt se a te ꝑibūt. Certo q̄
in extrema egritudiē. vix
pt aliq̄s vē penitē. Multa
enī ī illa hō ut ait btūs au
gꝰ occurrūt īpedimēta.
Nā morbꝫ vrget. pena ter
ret. filij vxor ↄgnati et to
tus mūdꝰ quos dilexit il
licite vocāt eū ad se. Tene
ergo certū et dimitte in
certū. id est. agas pniām
dū sanꝰ es nō differēdo us
q̄ ad infirmitatē. Quīto
festinadū ē. q̄a n̄ q̄s ī pnīa
vita dnm̄ exhortātē ꝟ cla
mātē exaudierit. clamab̃
ipē postea et a dnō nō ex
audiet̃. Diues enī ī infer
no sepultꝰ. ꝑ gutta aq̄ cla
mās nō est exauditꝰ. Et
de talibꝫ negligētibꝫ dn̄s di
cit ꝑ ieremiā. Ecce ego indu
cā sup eos mala de quibꝫ
exīē nō poterūt et clama
būt ad me ꝟ nō exaudiā e
os. Festinaē g° debeꝰ ꝟ nō
ꝓcrastinaē pniāz ꝟ ↄfessioēz
ut salui eē possiꝰ a ventura ira.

De circumstanciis. Titulus
De circumstanciis eciam peccatorum
et que peccatum aggrauant
desidero instrui atque edoce-
ri. Pater. Capitulum sextum.

Confitentes debent has circum-
stancias attendere
versiculus. Quis quid vbi per quos
quoties cur quomodo quando. Quilibet
obseruet anime medicamina
dando. Quis. debet enim confi-
tens dicere qualis fuit cum peccauit
vtrum iuuenis vel senex. no-
bilis vel ignobilis. liber vel ser-
uus. in dignitate seu officio
constitutus. sane mentis vel in-
sanus. sciens vel ignarus. solu-
tus vel coniugatus. claustralis
vel clericus. secularis clericus vel
vel laycus et similia. Quid.
vt dicat genus peccati. videlicet
si commiserit adulterium vel for-
nicationem vel homicidium et
similia. Item vtrum peccatum commissum
sit enorme. mediocre vel par-
uum. manifestum vel occultum
Item debet dicere confitens peccata que
commisit quinque sensibus abuten-
do. Item vtrum diu in peccato primo
sit. an recenter illud incurrit.
et ceteras transgressiones. et hec
omnia per quid intelliguntur. Vbi
in loco sacro vel prophano. in
domo. domicilio vel alibi. Per quos
scilicet mediatores vel inter-
nuncios. quia omnes tales sunt partici-
pes criminis vel dampnacionis. et
ipse est reus et obligatus pro
peccatis eorum. Item per quos id est
cum quibus et contra quos. Quoci-
ens. debet enim peccator si potest confiteri
non solum ipsa peccata. sed eciam vices
et iteraciones. vt dicat quociens
commouit fornicariam vel ad
ulterium. Vtrum vnam vel plures
quociens dixit proprio verba contu-
meliosa. quociens iterauit
et similia. quia vulnus iteratum
tardius sanatur. Si autem in obli-
uione non potest singula que
commisit confiteri. dicat tamen quanto
tempore in peccatis perseuerauit. Vtrum
medio anno vel integro. aut
certe pluribus annis in facino-
ribus perdurauit. et infra ta-
le tempus. Vtrum sepius peccatum ite-
rauit. hec et huius similia que
valent. studeat diligenter confi-
tendo enarrare. Et hoc ipsum
quod non potest ad memoriam suam
scelera propter multitudinem ac
obliuionem reuocare. conetur
deplangere ac dolere. Cur.
scilicet qualiter temptacione hoc fecit
et vtrum preuenit ipsam tempta-
cionem. vel fuit preuentus ab ea
Vtrum sponte vel coactus. Vtrum
cupiditate vel paupertate.

Vtrū ludo an nocendi aīo
et filia. Quō. scilz de mō
agendi uł patiēdi qđ me
lius actu qm̄ lcone noscit
Qn̄do. vtrū in tpe sacro ꝟ
orōni ꝯstituto. ut festiuita
te scōꝝ et tpe xlᵉ et alioꝝ
ieiuniorū. Debz eciā pctōr
ꝯfitei et dolere de bonis ob
missis. q̄ scilz potuit facē
et nō fecit. talia enī dicunt
ꝓpe delicta q̄si delicta. Itē
de tpe male expenso. De
hijs omibz cīrcūstancijs Augꝰ
sic dicit. Considerz pctēs
q̄litatē crīmis. in loco. ī tpe.
in pseueracia. ī varietate
psone. et quali hoc fecit
teptacioē. et in ipīꝰ vicij mł
tiplici execucioē. Oportz
enī fornicatē penitē scđm
excellenciā sui statꝰ a͛ offi
cij. a͛ scđm modū meretricis.
et ī mō sui opis. ꝟ q̄lit suā
turpitudīez pegeit. uł in loco
sacrato. a͛ cui debuit excel
lenciā fidi. ut sꝫ dom̄ꝰ do
minorū et alioꝝ mł torū.
si ī tpe orōni cōstituto. ut
ī festiuitate scōꝝ a͛ tpe ie
iunij ꝯsideret ~~ꝯsiderz~~ q̄ntū
pseuerauit ꝟ defleat qꝛ p
seuerat̄ peccauit. Itē si vl
tro se pctō optul'. Itē si nō

expectauit teptacionē sꝫ p
uenit voluptatē. Ois ista
varietas ꝯfitēda ē ꝟ deflēda
hꝰ augꝰ. Sz q̄s ex istis ꝟ cō
silibz circūstancijs sit ncāe
ꝯfitēi. uł quarū ꝯfessio sit
de bn̄ eē. Rondū qꝛ q̄dā cir
cūstancie trāhūt in aliud ge
nꝰ uł spēm pcī. ut pctm̄e
carnalit cū mliere ꝯiuga
ta. et has tenet hō ꝯfitei.
qꝛ tenet dicē genꝰ pcī.
Quedā vō sꝫ aggrauātes
in eadē spē. et harū quedā
sꝫ aggrauātes. nō totalit
sicut scīā uł ingratitudo. et
has nō tenet q̄s ꝯfitei. q̄a
sꝫ q̄si venialia pcā. Quedā
sꝫ aggrauātes tolit ꝟ nō
bilit et has oportz ꝯfitei.
Nō enī sufficit illi q̄ centū
marcas abstulit de aliero
dicē. ego abstuli alienū. cū
ita bn̄ possꝫ verificari si acce
pissꝫ vnū denariū. Nc̄ suf
ficit illi q̄ gladio vulnerauit
primū dicē. ego pcussi pxi
mū. Vn̄ scđm qꝛ dicit thōs
Rcāe ē sola illa circūstācia
ꝯfitei q̄ trahit ī aliā spēm
pcī. qꝛ tūc solū ē necāriū
qn̄ circūstancia trāhit ī aliā
spēm pcī mōrl'. De hoc e
ciā dicit q̄dā glō. Nđ hō

tenetur in confessione dicere omnia
peccata que occurrunt memorie
et circumstancias eorundem. si-
cites scilicet que in multum aggravant
peccata vel ponant illa in alio
genere. ut cum quis percutit aliquem
in ecclesia. vel ibi aliquid furatur.
Circumstancia loci facit quod huius-
modi percussio vel furtum sit sa-
crilegia. et sic transeunt in a-
liud genus peccati. De circumstan-
ciis autem peccati venialis dicit thomas
quod circumstancie particulares pec-
cati venialis. que in speciem peccati
mortalis trahunt. semper sunt confitende
Sed tamen omnia alia confiteri quantumcumque
aggravant perfectionis est. hec thomas.
Ex hiis igitur dictis colligere pos-
sumus. quod ille circumstancie que
trahunt in aliud genus vel spe-
ciem peccati mortalis. et que in multum et
notabiliter sunt aggravantes. de
necessitate sunt confitende. Ceteras vero cir-
cumstancias quantumcumque aggravantes
confiteri est de perfectione. prout dicit thomas
Nam quanto perfectius est quisque suam con-
scienciam a peccatis et eius circumstanciis
quibuscumque per confessionem humilem ex-
purgaverit. tanto potiorem ve-
niam suorum criminum et copiosio-
rem graciam a domino optinebit.

Utrum peccatum ve- Filius
niale sit confitenda
de necessitate salutis. iii. Capitulum septimum

Peccata venialia con-
fiteri prout plurimi doc-
torum asserunt. non est de neces-
sitate salutis. quia nullus propter
peccata venialia si non assit mor-
tale a consorcio fidelium separabitur
Debet tamen quilibet in quantum valet
a se eciam minima peccata expulsa-
re. quia minimum peccatum potest fieri in
conspectu dei magnum dum sibi pla-
cet. Unde richardus de sancto victore. Nisi
ex singularitate nimia venialia pec-
cata committimus. nequaquam tamen pro
huiusmodi de consorcio fidelium
separamur. Debemus tamen in quantum
valemus et dominus adiuverit ea
expulsare de nobis. Nullum enim
peccatum licet hominibus videatur mi-
nimum si non displiceat. potest a-
pud iustum iudicem fieri mag-
num. Dicit namque augustinus. Nullum
peccatum criminale dum displicet.
nullum veniale dum placet. Stude-
amus igitur non solum magna.
sed eciam minima vitare peccata. ne
si minima contempnimus. paulatim
defluamus. hec richardus. Unde sa-
lubre est eciam de peccatis venialibus
confessionem facere. quia dum minuta
peccatis medicamenta non ad-
hibentur per remedium confessionis
et contricionis ac alia pia o-
pera. valde cor infrigidant hominis
et reddunt faciliores ad alia

peccata maiora perpetranda. Propter
hoc beatus augustinus non solum ad con-
fitendum mortalia. verum et ve-
nialia sic hortatur dicens
Qui confitetur peccata sua et accusat
ea. iam pactum cum deo facit.
Accusat deus peccata tua. si et tu
accusas coniungeris deo. oportet
quod odeis in te opus tuum. et a-
mes in te opus dei. Inicium ope-
rum bonorum confessio est operum ma-
lorum. et tunc facis veritatem. quia
non te palpas non te blandiris.
Fac igitur veritatem confessionis
et veni ad lucem in operibus bo-
nis. Eciam propter illa que videntur
minuta esse peccata lingue aut
cogitacionum aut immoderacio-
nis in rebus concessis. quoniam minu-
ta peccata plura si negligantur
occidunt. Minute sunt gutte que
flumina implent. Minuta sunt gra-
na arene. sed si multa arena
imponatur premit atque opprimit.
hoc facit sentina neglecta
quod facit fluctus irruens. paula-
tim sentina intrat. sed diu intran-
do et exhauriendo mergit na-
vem. Quid est autem exhaurire nisi
bonis operibus agere. ne obru-
amur peccatis. gemendo. ieiunan-
do. tribuendo ignoscendo. hec
augustinus. Necesse igitur est quod qui gratiam
dei desiderat habere et in summi

sponsi et amici amplexibus firmi-
us manere. ut a peccatis non so-
lum mortalibus. sed eciam venialibus
studeat se cohibere. Si autem
ex sua negligencia aliquam
maculam eciam venialem peccati con-
traxerit. protinus conetur illam per
confessionem et penitenciam a se ex-
purgare. ne eum gracia et consor-
cio tanti hospitis contingat
carere. De hoc quidam doctor
sic dicit. Caveamus quantum
possumus ne aliquid in nobis inve-
niat dominus noster ihesus christus quod o-
culos eius offendat. et si for-
sitan ut solet humane condici-
onis fragilitas aliquam neg-
ligencie maculam contraxerit.
cicius per confessionem et penitenciam
lacrimarum abluere eam omni stu-
dio festinemus. ne diu sine
amici nostri maneamus am-
plexu. quia paracior est nos re-
cipere quam perdere. tantum si non
tardemus de die in diem rever-
ti ad eum. Hec enim duo mala
odit omnipotens deus in omnibus homini-
bus. id est negligenciam reverten-
di. et negligenciam sue salutis
desiderandi. hec ille. Ex hiis
igitur dictis colligere possumus
bonum et salubre esse. eciam pec-
cata venialia per confessionem ab-
stergere. ut cor magis purga-

tū ad suscipiendā di grāz
vn᷒quisqꝫ possit hr̄e. Culus

Scire etiā desidero vtrū fcā ꝯfessione teneat' qs iterare ꝯfessionē vł' si sit aliq' casus ꝑpt' quos oporteat ꝯfitentē iterare cōfessionē prius fcām. Et si qs pacta pnīa recidiuū fecit iterū cadendo ī pctm̄ vtrū teneat' tlīs pctā prius ꝯfessa ꝑpt' hoc reiterare ꝯfessionē fcām resumēdo an pnīaz notare.

G

Ad ca^m viij

Non debes qd ꝯfessionē semel bōā fide fcām ei q' potuit absoluē. nūq' tenet' hō reiterare. n' velit. īmo etiā ut dicit thōs ī quadā questioē de quolibz. q' nō pt aliqs aūcte cuiuscūqꝫ hoīs ꝯpelli ad ꝯfitendū pctm̄ qd' alt' ꝯfessus ē qui absoluē potuit. q'a ꝯfessio pctorū ē quoddā sacramētale diuīo īperio subiacēs. nō hūano.

H

Sūt tn̄ casus ī quibz tenetur hō ꝯfessionē nō rite factā iterare. et hoc ī q̄tuor casibz. a' ppt' defectū ꝯfessois. a ppt' defectū ꝯfitētis. Ppt' defectū ꝯfessoris du'. P' q'a deficit ei clauis potētie. eo q' nō pt de illo pctō absoluē. 2' q'a deficit ei clauis sciē. q'a nescit discernē. Ppter defectū ꝯfitentis du'. P' q'a dimidiauit cōfessionē. id ē. q'a sciens' tacuit aliqd pctm̄ mortale. 2' q'a cōtēpsit seu neglexit satisfacē. et oblitus ē satisfactionē iniūctā. Nā si sciret et ea iplē vellet nō oporteret ob hoc ꝯfessioēꝫ iterare. Cū supradcīs satis videt' ꝯcordare ī plibz. raymūdus ꝫ hostien. Ipi tn̄ ponūt etiā casū de eo q' in ꝑposito ē nō deserēdi pctm̄. Ppt' tlēs igit' casus ut pmissū est. tenet' hō cōfessionē nō debito mō fcāz reiterare. Qui vō ꝯfessus fuit pctā pnt debuit ꝫ cui debuit reiterare nō tenet' n' velit ꝑpt' maius meritū. q'a q̄nto frequētius ꝫ plibz qs sua crīīa sb spe venie cōfessus fuit. tanto pociorē veniam suorū scelerū ac habūdaciorē grāz a dnō ꝯsequet'

I

Uidendū ē etiā de hoc. vtrū post ꝯpletā pnīaz recidiuās. teneat' tn̄ illud recidiuū q' oīa q̄ alias ꝯmisit ꝯfitei. maxīe si cōfiteat' tali q' nūq' alias audiuit eū. Nō credo q' teneat' dicē spalit' ꝫ distīcte ea q̄ an co

fessus ē. sȝ sufficit ꝯfiteri in
gñali. de illis exprimēdo in
gratitudinē suā. et dicēdo
de multis ⁊ magnis pcc̄is
mortalibȝ liberauit me dn̄s
p pn̄iaȝ. et ego ingrat9 ex
istens. nichilominꝰ sic offen
di eū. et si forte nesciat ex
pme. q̄ nō exprimat īgrati
tudis nomē. nō nocȝ. dū tn̄
talia dicat vba. ex quibȝ sa
k cerdos īgratitudinē illam
possit itelligē. ¶ Utrū eciā
ꝯfessionē liceat dimidiare
Dicēdū ꝙ nō. qꝛ optet ꝙ
vni fiat ꝯfessio oīm q̄ habē
t' in memoria. Si vō aliq̄ua
exciderit a memoria nō debȝ
ob hoc reputari ꝯfessio dimi
diata. Qȝ si hō pcc̄m qd̄ ī p'
ori ꝯfessiōe oblit9 fuit post
modū ꝯfitet' eciā alteri ꝯfes
sori. nō oportȝ ꝓpt' hoc totā
ꝯfessionē iterar̄e. licȝ h' referit q̄dā
sȝ sufficit ꝙ ꝯfitēs dicat hoc
pcc̄m qd̄ oblit9 fuit expresse
et explicite. q̄ in gñali dicēdo
ꝙ cū alia multa pcc̄a ꝯfitet'
l huiꝰ oblit9 fuit. ¶ Eciā no
tandū ꝙ si hō pcc̄m ꝯmissū
ē tolit' oblit9 tuc̄ sufficit cō
fessio gñalis. si nō tolit'. tc̄
debȝ laborar̄e ut p ea q̄ ~~oblit9~~

scit recordet' eciā ea q̄ oblit9
est. et si recordet' tenet' p eis
penitē. Si vō nō pt̄ recordari
sufficit pn̄ia gñalis. Deȝ hoc
bt̄s Aug9 sic dicit. Veritatē
dicit d's penitēs. q̄n nichil
illi. de ꝯmissis scelēribȝ celat.
nō qd̄ et si volūtate cela
uit. d's ignoret. Sȝ dū veri
tatē sibi dicit vult ab eo
ut veniā ꝯsequat'. Si vō
aliq̄ mēte exciderit ꝯfitet'
veritatē deo cū gñalit' dicit
D's q̄ nosti occulta cordis
et opa mea ⁊ delicta mā
a te nō sūt abscondita. q̄bȝ
veniā largiaris. et h' ē ve
ritas ꝯfitentis quā dilig̃t
d's. Un̄ ps. Ecce enī veritatē
dilexisti. ꝛc̄. Hꝯ insinuatur
ꝙ gñal' ꝯfessio. eciā delet
mortalia pcc̄a. quorū itelli
genciā nō habet'. ¶ Sȝ nōn
dū ꝙ sūt nonulli ī ordine
ꝯstituti ac pfessi. q̄ in graues
casus īcidūt peccatorū. ⁊
tn̄ sua facinora dicti quo
dā timore humano ac vēcūdia
nō ꝯfitent' suis platis. ul'
eis q̄ habēt auctem absol
uēdi. sȝ celāt sua facta mala
q̄ reuelant ꝯfitendo ea p
sonis siue religiosis. siue
secularibȝ ꝙ peiꝰ ē. q̄ nō ha m

bent aūcte̅ illos absolue̅
q̄cūq̄ t̄les st̄. sciat se nō
ee̅ absolutos. et q̄uis ab
soluti nō sit̄. nō t̄n̄ verec̄
accede̅ ad mensā dn̄i. cor
pus ꝛ sanguīez sumēdo
a' tractando n̄ri saluato
ris. nō timētes illud pau
li. Q̄ mādūcat et bibit
ī digne. iudiciū sibi mā
ducat et bibit. Et st̄ nō
nulli q̄ quidē tīore hn̄t
ꝯfessionē facē aūctē nō
hn̄tibz. q̄a sciūt se p̄ t̄les
nō posse a suis pcc̄is ab
solui. nolūt t̄n̄ suā ꝯsciāz
reuelaē suis p̄latis. timē
tes īdignaciōez illorū in
currē. et p̄ ꝯn̄s in suis sola
cijs offitijs seu dignitati
bz promouēdis īpedi. Et
ideo mittūt ad abbatē ul'
aliū prelatū q̄ eis p̄est,
ut suā aūctē dent alicui
q̄ eos absoluē possit. alle
gantes se nō posse n̄ īte
grām suo p̄lato ꝯfiteri. Q̄d
de t̄lībz referā ignoro. hoc
t̄n̄ dico ꝙ incautū ē ꝓpt'
tlēm cautlē et stultū tīorē
hm̄oi absolucionē a suo
prelato extorq̄re ul' querē
nisi alia valde rōnabil'
causa existat. ꝓpt' quā

subditꝰ rogatꝰ hoc facē. Me
lius ē t̄n̄ facē ꝯfessionē hn̄
ti aūctē absoluendi ꝙ q̄
nō hn̄t hz. Absolucionē sic
factā ꝯmittam9 visceribz
mīe ihu xp̄i. Et cont̄ t̄les
sic dicit ꝓph̄a. Si q̄ritis q̄
rite ꝯutinū et venite. Hoc
ē dicē. Si desideratis et q̄ri
tis veniā v̄rorū peccami
nū. q̄rite cōstant' et effica
cit'. nō obmittendo ꝓpt' tīo
rē p̄uacōis aliq̄ꝫ solacij
carnal' seu ꝯmodi t̄palis
apire ꝯsciās v̄rās p̄lato v̄ro
hūilit' peccā v̄rā ꝯfitendo.
Est eciā nōnulli q̄ ita exce N
cati st̄ seu īdurati ī suis p̄
uitatibz. ꝙ easdē suas īni
q̄tates suis p̄latis nō ꝯfitēt'
usq̄ ad extremā horā sue
mortis. et hoc ido, q̄a a suis
p̄uitatibz desistē nolūt. a'
nō possē. ul' mairfestaē. seu
īnotescē alijs erubescūt. q̄
les sit. Et q̄m̄ piculosū sit
ī t̄li errore ee̅. dicē nō suffi
cio. Nā p̄ūse viuē sn̄ omī
tīore dī. et differre ꝯfessioēz
usq̄ ad vltimā mortis ho
rā. ignoro si quid hoīni sit
piculosi9. ī oī enī sc̄ptura
noui ꝛ veteris testamēti in
vēim9 solū vnū hoīez esse

saluatū in extrema pnīa
latro videlicʒ q̄ pependit
iuxͣ crucē xp̄i. Vn̄ bt̄s ber
nard⁹. Vt quid hoīes ī vi
ta sua dissimulat agē pe-
tēcīā. et de extrema p̄sumūt
ɔfessioē. Nā in oī scp̄tura ca
nonica vnū tm̄ īuenies ex
trema pnīa saluatū. et hoc
hora dnīce passiōis. Ex hys
igit̄ dc̄is possu⁹ collige q̄
mortiferū et q̄ piculosum
sit differre ɔfessionē et pnīaʒ
usq̄ ad extremā horā mor
tis. Qis ergo q̄ se huiu⁹ moī
diuīsis laq̄is tā piculosis ir
retitū sentit. ad cor redeat
et tīorē mortis. ac futurū
iudiciū seu dāpnacionē
ꝑpetuā p̄ oculis habeat.
et suā ɔsciām p vicia seu
pctā maculatā p humilē co
fessionē suo p̄lato cui tene
t̄ sua secreta pandē. post
posito omī timore ac vē
cūdia patefaciat. Multo me
li⁹ ē enī corā vno hoīe eru
bescēcīā reportare q̄ corā do
et oī celesti curia vēcūdiā
sustinē. et p q̄nb etnā dap
nacionē incurrē. Igit̄ vn⁹
q̄sq̄ fidel' nō differat pnīaʒ
ʒ cū se sauciatū p dq̄ pctū
senseit. currat ad remediū

ɔfessiōis. q̄a ipa pnīa t̄ humi
lis ɔfessio deū iratū iudicē
ɔūtit in pyssimū prēʒ. Testā
te bt̄o bn̄ardo q̄ dicit. O felix
penitencīā humilitas. o btā spes
ɔfitēcīū. q̄ facile vincis īvi
cibilē. q̄m cito tremebūdū
iudicē ɔūtis ī pyssimū prēʒ.
et sic ptʒ de ɔfessioē q̄ ē scd̄a
ps pnīe. Fili⁹ lib' p̄mi. Dis
tinctio tcīa. Ca^m p̄mū. De

Post expla. satisf.
nacioēʒ duarū p
ciū. viʒ. ɔtricionis
et cōfessionis. Nūc de tcīa
pte. hoc ē de satisfcōne de
sidero īformari. Pater

Scire debes. q̄ ad e
mūdacionē pccō
rū maxīe mortaliū. necīia
ē satisfcīo. Oportʒ enī ut
cr̄mīa ad plenū expurgētr̄
q̄ntū ad reatū et q̄ntū ad
actū. Q̄ntū inq̄m ad rea
tū. ut de p̄teritis satisfaci
am⁹: q̄ntū ad actū. ut de
nuo nil ɔmittam⁹ tle. Vn̄
Ric̄h de scō victorē. In cr̄mīa
liū pccōrū expurgacione.
ē op⁹ ɔfessioē t̄ satisfcōne.
Nā ɔpūctio t̄ orō q̄nq̄ʒ so
let ad veīaliū expurgaci
onē sufficē. Crimīalia ex
purgāe oportʒ ad plenū

tū ſcd̄m reatū q̄ ſcd̄m actū
ſcd̄m reatū . ut de p̄teritis
ſatiſfacias . ſcd̄m actū . ut
de reliquo nil tł̄e p̄ſumas
p Qualꝭ aūt debeat eē ſa
tiſfc̄o p pctīs . thōs de aq̄no
declarat ſic dicēs . Satiſfc̄o
dz eē tlis p quā aliq̄ nob̄
ſbt̄hamꝰ ad honorē dei .
Nos aūt nō habemꝰ n̄ tria
bō . ſcilz . bō aīe et bō corpis
et bona fortune . ſcz . exteriora
Ex boīs q̄dē fortūe ſubt̄h
mꝰ nob̄ aliq̄ p eleōſinā .
ſʒ ex bonis corpalibz p ieiu
niū . Ex boīs aīe nō oportz
ut aliq̄ ſbtrahamꝰ nobis
q̄ntū ad eēnciā . ſʒ q̄ntū
ad diminuc̄oeʒ ipoꝝ . q̄ā
p ea efficimꝰ deo accepti .
p hoc q̄ ea ſbmittimꝰ deo
tōlit et hoc p orōnē . h̄ thōe
q Qm̄ nōndū q̄ ſatiſfc̄onū
q̄dā ſt̄ ptes p̄ncipales . ſcz .
orō ieiuniū et eleōſina . Q̄
dā v̄o ſt̄ ſecūdarie q̄ ad has
reqrūt᷑ . ut vigilie pegrina
c̄oēs et diſciplīe . Dicēdū
ergo q̄d oīā opa carnē af
fligēcia reducāt᷑ ad ieiuᵐ .
Oīā v̄o opa ſpūalia ad ora
c̄onē . Oīā aūt opa mīe ad
eleōſinā . Sufficiēcia p̄ciū
p̄ncipaliū pt̄ accipi ex pte

t̄mī a quo ē motꝰ ſatiſfc̄o
nis . q̄a p ieiuniū reuom᷑
a ɔcupiā carnis . p eleōſinā
a ɔcupiā oculoꝝ . p orōeʒ
a ſupbia vite . Scd̄o mō ſu
tur ſufficieñ iſta ex pte t̄
mī ad quē . P ieiuᵐ bn̄ ordi
nat᷑ hō in ſeipō . p eleōſinā ad p̄x̄ᵐ .
p orōnē ad deū . Tercio mō
ſuūt᷑ h᷑ ſufficieñ . ex pte ma
tie de q̄ fit ſatiſfc̄o . ~~de bonis~~
~~exterioribus ſbē . p ieiuᵐ~~ . q̄ p eleō
ſinā fit ſatiſfc̄o de boīs ex
terioribus ſbē . p ieiuᵐ . de bonis
corpis . p orōnē de boīs mētis
Q̄rto mō ſuūt᷑ h᷑ ſufficieñ
ex pte ~~mōꝝ~~ modoꝝ ſatiſfa
ciendi . Fit enī ſatiſfc̄o tribz .
ul̄ p puac̄onē . ul̄ ſcd̄m re
depc̄onē . ul̄ p ſupplicac̄oeʒ .
p̄mū facimꝰ ieiunādo . ſcd̄ʒ
eleōſinā dando . t̄ciū orādo
Q̄nto mō ſuūt᷑ h᷑ ſufficieñ
ex pte effc̄ꝰ . P ſatiſfc̄onē e
nī nob̄ tā magna bona
ꝓueniūt . ſcilz . Impetrāo gr̄
aē . remiſſio pene . expiac̄o
reliq̄aꝝ culpe . Ad p̄mū
videt᷑ valē eleōſina ꝓpter
mł̄tiplicac̄onē interceſſoꝝ .
Ad ſcd̄m ieiuᵐ . ad t̄ciū orō
Cōſiſtit ergo ſatiſfc̄o ī hijs
trībz . ſ . orōne . ieiuº . et eleōſina .
ut iſte t̄nariꝰ cont᷑ illū ne

pharū ītrariū dyaboli· op
ponatr. Oro videlz. contra su
pbiam. Ieiuniū contra carnis ɔ
cupiam. Eleosina contra auari
ciā. ¶ Aliter pt dici. vz. qꝫ satis
fcō ɔsistit in duobz. scilz in
R largicōe eleosine et carnis
maceracōe. ¶ Eleosina aūt
S ē triplex. Prima cōsistit ī cor
dis ɔpunctiōe. qn aliqs seip
sū offert deo. Iux illud. Mi
serē aīe tue placēs deo. Q
enī paupi eleosinā pbz. et
se ab īiquitate nō abstinet
tlis qd min⁹ ē dō optulit
et qd mai⁹ pcō seruauit
De hoc dicit btūs gregorius
Q indigēti pcio exteriorem
sbām pbz. sꝫ vitā suā a ne
qcia nō custodit. rē suā dō
tribuit. et se pcō. hoc qd mi
n⁹ ē optulit auctori. et hoc
qd mai⁹ ē seruauit īiusta
ti. hec greg⁹. Sꝫ penitēs et sa
tisfaciēs pro suis reatibz
studeat cor cōtritū et corp⁹
mūdū in se exhibē deo. ut
possit eleosinā acceptā ~~do~~
offerre xpō. Scda eleosina
ɔsistit in ɔpassiōe pximi.
qua ɔpatimur alienis ad
uersitatibz tanqꝫ nrīs. De q̄
greg⁹ ɔpassiōe dicit btūs xx° moliū
sic. Plꝫ nōnūqꝫ eē dicim⁹

cōpati ex corde qm dare. qa
qsqs pfecte īdigēti ɔpatitur
min⁹ estimat omē qd dat.
Sup afflictū qppe ɔpacientes
plangim⁹. qn alie dāpna
uā reputam⁹. et culpas
deliquenciū nrīs mūdare
fletibz nitimur. Qd videlz
agētes plus plerūqꝫ nob
qꝫ hijs pro quibz agitur sb
uenim⁹. qa apud intimū
iudicē ex gra caritatis aspi
rante ɔmissa qꝫ pfrē di
luit pp̄a. qui pure plāgit
aliena. hec greg⁹. Q igitur
exteriores diuicias nō hnt in
hijs opibz mīe se exercere
debēt. Ad hoc faciendū horta
tur Ricij de scō victore sic dicēs
Mia magna ē aliene afflic
tioni cōpati. maior aūt pro
alienis reatibz ɔpungi. pcla
riū enī mīe gen⁹ ē delinquē
tes deflē. penitentibz īdulgē.
aliena delicta pp̄is lacrimis
delere. In hijs opibz mīe nos
exercere debem⁹. q exteriores
diuicias nō habem⁹. Mag
na ē enī eleosina. nudū ues
tire. maior aūt īdisciplina
tū morū doctrina ornare. op
timū vō eleosin[e] gen⁹. cor
ripe. cōsolari pusillanimes.
paciētr eē ad oēs. hec ricij.

Et btūs bernardꝰ. Plus ē
enī verbi pabulo victurā
ī ppetuū mentē reficē q̄m
ventrē pitur carnus terēō
pane saciaē. Ponunt̄ etiā
ꝑ quosdā septē eleōsine
ptes. scilꝫ docē ignorātē.
cōsulē dubitanti. ꝯsolari
trīstem. corrigē peccātē. re
mittē offendēti. portaē o
nerosos et g̃ues. et ꝓ oīb3
oraē. q̄ etiā in hoc v̄su cō
tinet̄. Cōsule. castiga. solaē
remitte. fer. ora. Ita tn̄ q̄
sub eodē intelligat̄ ꝯsiliū
et doctrina. Tercia eleōsina
ꝯsistit ī largiciōe manuali
q̄m dn̄s in euāgelio. Da
te eleōsinā. et oīa mūda
sᷓ vob̄. Et btūs augꝰ Eleō
sina mūdat pctā. et ipa
intꝑpellat pro nob̄ ad dn̄m
q̄a quidq̄ꝗ dederimꝰ ipm̄
ītegre possidemꝰ. Si vis
eē ergo mercator optimꝰ
da qđ nō potes optinē. ut
recipias qđ nō potīs amit
tē. Da modicū. et recipi
es centuplū. Da tpalem
possessionē ut ꝯsequaris
h̄editatē etnā. Doleant di
uites ꝯsuetudiē īfirmita
tis sue. s3 doleat alit̄ se nō
posse. meliꝰ enī faceret si

alit̄ possent. q̄ si ꝯsuetudīes
mutas egrotas. concedit̄ur
t̄ vitē p̄ciosis. da paupib3 vi
lia. h̄ augꝰ. Et cypranꝰ. Stul
ticia ē illic relinquē vñ es
exiturꝰ. et illuc nō p̄mittē
quo iturꝰ es. illuc ergo sb3
tuā colloca vbi patam h̄es
h̄ cyprianꝰ. De eleōsina ergo
petrꝰ damiani sic dicit. O
v̄tus eleōsine q̄ velut fluē
tū fontis irriguī. et pcōꝝ
incēnamēta deteg̃is. et estu
anciū viciorū flāmas ex
tinguis. O felix eleōsina
q̄ de gehēne baratro tebra
rū filios extrahis. et adop
tatos regni celestis luci ꝑpe
tue ītroducis. Tu de manib3
paupm̄ volas ad celū. et
illic tuis amatorib3 ꝑparis
hospiciū. et prebes heredi
tatē īmarcessibilē. et celes
tis curie dignitatē. O mi
randa mīe v̄tꝰ. q̄ pcōrū
oīm rubiginē purgat. fre
mētiū pcōrū incitamēta
mortificat. et splēdoē celes
tis grē. tenebrosas hoīm mē
tes illustrat. Felices nūdine
p̄bet̄ pauis exiguus. acq̄ri
t̄ regnū. porrigit̄ nūmꝰ.
ꝯpat̄ aula celorū. nūq̄m
do carꝰ erit. q̄ ul̄ affīm ul̄

effcm̄ eleo̅sine no̅ habuit
ut scilz q̄ no̅ lz re̅. habeat vo
lūtatem. et dū do̅estice fa
cultatis res no̅ exuberant.
liberal' a̅i̅mi diuicias no̅
b amittat. h' petr9 da. ¶ Sūt
eciā scd̄m quosdā vij eleo̅
sine corp̄ales. scilz. pascere
esurie̅tes. potare̅ sicie̅tes.
vestire̅ nudū. recollige̅ hos
pite̅. visitare̅ i̅firmū. redi
me̅ captiuū. et sepelire̅ mor
tuū. vn̄ versus. Visito poto
cibo redimo tego colligo co̅
do. Iste igit' s̄t tres eleo̅sie̅
siue tria gn̄a eleo̅sinarū. p
quas pe̅ites satisfac̄e debz
pro pc̄tis suis suo creatori
Cuiq̄s ergo lz t'rena̅ sb̄am
tenet' ad ma̅uale largitate̅
ut tribuat eleo̅sina̅ nc̄itate̅
pacienti. scd̄m mai9 t' min9
put dicit thobias. Si multū
t' fuit. habūdant' tribue.
f si exiguū t' fuit. eciā exigu
um libent' i̅ptiri stude. Ci
q' vo t'rena̅ sb̄am no̅ hn̄t.
ut s̄t paupes. ul' religiosi
q̄bz no̅ adest facultas rerū
tpaliū. seipo̅s offerat d̄o
p cte̅ptū mūdi. et amore̅
dei ac ꝯpassione̅ p'mi. ut
p̄missū est. et accepta̅ ob
lacione̅ siue eleo̅sina̅ optu

lerūt d̄n̄o. ¶ Carnis at ma a
ceracio ꝯsistit in q̄tuor scilz.
oro̅nibz ieiuniis vigiliis et
flagellis. De oro̅ne facie̅dū
Oro̅ est ꝯgeries vocū ad a
liqd optinendū in deū te
dencium. Ipa q̄ppe cū ex corde
co̅trito et humili fusa fuit re
missione̅ pc̄ōrū a d̄n̄o et re
co̅siliacione̅ optinebit. De
hac dicit. io. abb' montis sy
nai i̅ tractatu de xxx g'dibz
sic. Oro̅ scd̄m q̄litate̅ eius
e̅ ꝯiunctio et vnio homis et
di. Scd̄m vo̅ opacione̅. e̅ di
reco̅siliacio. lac'marū m'r.
pc̄ōrū ppiciacio. te̅ptacionū
po̅s. t'bulacionū mur9. an
gelorū opus. futura iocūdi
tas. v'tutū fons. delicie ai̅e.
me̅tis illūinacio. desperacio
nis securis. spei demo̅stra
cio. tristicie solucio. diuicie
mo̅chorū. q̄escenciū thesau
r9. h' iohis abb. Magnū e
nī remediū est penite̅tibz
ipa oro̅. et contra te̅ptame̅
ta omīa munimētū egregi
ū. Quā eciā ꝯmendās b'us
b'nard9 sic dicit. Quid oro̅
ne p'ciosi9. q̄ deo ē sacrifici
ū. angelis orgānū. sc̄is co̅
uiuiū. orātibz p̄sidiū. co̅
tritis vnguētū. pe̅itentibz

remediū. hostibz iaculū. et teptatis oībz firmamē tū. h͛ bnard͛. Et put thōs dicit. Sciendū scdm q̄sdā q̄ dup͛ ē orō. q̄dā ē ɔtēpla tiuorū. quorū ɔtinuacio in cel͛ est. et tlis q̄ā tolit͛ est deltabil͛. nō est satisffc̄oria. Alia ē que pro pcc̄is gemitus fundit. et tlis h̄z penā. et ē satisffc̄onis ps. Vl͛ dicēdū melꝰ. q̄ q̄libz orō h̄z rōnē satisffc̄onis. q̄ q̄ūius aliq̄ habeat suauitatē spūs. h̄z tn̄ afflictionē carnis. q̄a ut dicit gregꝰ. Dū crescit ī nob͛ fortitudo amoīs īti mi. īfirmat͛ pculdubio fortitudīē carnis. h͛ thōs.

¶ De scd̄o scilz de ieiunijs

Nōndū q̄ tplex ē ieiuniū. Pmū ē corpis a cibo mati ali. scdm afflictiōīs a gau dio tpali. tciū spūale. a pcc̄o mortali. Et hoc tplu ci ieiunio debemꝰ castigarē corpꝰ nrm̄. parū enī pdest ieiunare a cibo. n̄ ieiunet͛ a pcc̄o. De ieiunio tn̄ corp ali sciendū. q̄ abstinēcia a cibo materiali carnē affli git et penā generat. et io ē magna ps satisffc̄onis. q̄a ut cōiter penitentibz ie iuniū p pcc̄is indicit͛: ut p abstinenciā castigati. caciꝰ a suis scelēibz emūdet͛. Et de virtute ieiunij. Io. abbs mō tis synai ī tractatu de xxx gradibz sic dicit. Jeiuniū ē violencia natūe decisio de lectacōīs gutturis. recisio calo ris ɔcupiē. meditacionū ma larū et intēcionū scisio. li bertas sompniorū. mūdicia orōnis. luē luminare. mētis custodia. ɔpūctiōīs porta. suspiriū humile. ɔtrio hylaris restrictio mltoloquij. occasio tnquillitatis. obīe custos. sopni euacuacio et alleui acio. sanitas corpis. pccōrū remissio. porta et delicie p adisi. Sz h̄z ieiuniū tirānū. viz. gulā. que ē porta viciorū. fluctꝰ et unda tēptacionū et pfundū ignotarū ṽ inēdi cabiliū īmūdiciarū. Ex q̄ eciā procedit ociositas mltiloquiū risus. patracio scur rilitatis. ɔtdictio gl̄acio. au dacia. psumpcio. amor mūdi sordida orō. Q' at possidet paciētā. ipē interpellat cōt eā et ille exoratꝰ. gulā via ose opari nō sinit. Q' enī s͛ sn̄ ... gustu illiꝰ. penitꝰ p gule dulcedinē querit delec

C tm̄. h° io. abb. ¶ Ieiuniū
āt dz hᶜ q̄tuor comitatū. scz.
largitas leticia hō͞r mēsu
ra. De largitate dicit bt̄s
ieronim⁹. Q°d māducaturus
eras si nō ieiunares da
paupibz. ut ieiuniū tuū
sit saturitas aīe. nō mar
supij lucrū. De leticia dn̄s
dicit. Cū ieiunatis nolite
fieri sicut ypocrite tristes
De hōre ieiunij legit̄ in li
bro regū. q̄ ionathas p̄
ueit horā. adiudicat⁹ fuit
morti. De mēsura dicit
bt̄s augᵘ. Nēs auiditate
ciborū lassata. pdit orō
D nis ūtute. ¶ Nūc vidēdū
ē de vigilijs de q̄bz dn̄s dix
it. Vigilate et orate ne in
tretis ī tēptacionē. Et bt̄s
petr⁹ in cano°ᵃ. Sobrij esto
te et vigilate. Nā q̄ sobrie
viuit. agilior ē et expedi
cior ad vigilandū. Q°r vō
repletꝰ fuīt cibo. segnis erit
et piger ad mane surgen
dū. ad deū laudandū. n̄
tlis potīt cū ps. Media noc
te surge[…] ad co[…]. Māt
ieiunia reddūt hoīes agi
liores et expediciores ad
vigilandū. De hᵒ dicit ef
frem abb sic. Ad vigilādū
mētū ieiuniū valz. Sicuti
enī miles pliorū onē pre
grauat⁹ īpedit̄ ad bellū
ita īpedit̄ mōch⁹ ad vigi
landū. cū esca ventū largita
te turgescit. Nō enī possu
m⁹ vigilaē cū fuit dapi
bz vent̄ nr̄ onustꝰ. sz op
pressi sōpno. vigiliarū
fructus amittam⁹ et maxi
mū detrimētū aīe nr̄e
accipim⁹. Vigilijs ergo
stude copulaē ieiu°ᵐ ut cūc
tis aīe virtutibz florere pos
sis. ut caro tua sb̄iecta sit
aīe tue. et ancilla famulet̄
dn̄e sue. hᶜ effrē. Et q̄ vigi
lie q̄ndā fatigaciōez seu
penā ānexū hn̄t. idō sūt
ptes satisfc̄ōnis p̄ pc̄is.
Ad hanc igit̄ vigiliarū v̄
tutē sectandā. hortat̄ bt̄s
paul⁹ sic dicēs. In om̄ibz
exhibeam⁹ nosmetipōs si
cut dei ministros in mlta pa
cia. ī tribulaciōibz ī angus
tijs ī vigilijs ī laboribz ī ie
E iunijs ꝛc. ¶ Vlt°ō eciā vi
dendū est de q̄rto. scz. de fla
gellis. q̄ p̄mo ꝯsistit ī ar
mis peniencialibz. scz. cine
cilicio et lacrimis. deīn in
pectoris tonsiōe. ūngi genu
flectiōe et disciplīs. Itē in

afflictiōe pegrinacōis
Itē in tribulacōe et cuius
libz egritudīs afflictiōe. q̄
lia flagella sustinuit iob
Quilibz ergo penitēs put
cont̄ dn̄m p sua scelera
peccauit. studeat de istis
flagell' assumē. et suo cre
atori. p alia opa penalia
satisfacē. et qui pl̄us p ob
lectamēta carnalia recessit
a deo. nc̄ p afflictionē car
nis et amaritudīez pnīe
iterū conuert' redie. De hoc
pe. da. sic dicit. Optīe pe
nitz. q' dū carnē verbēibz
maccerat. lucrū qd' delecta
cōe carnis amiserat. afflic
tiōibz recōpensat. Et salu
brē illi nc̄ amaritudīez in
gerit. cui⁹ olī noxia delectā
cōe peccauit. Nichil dif
fert quibz penis caro pēi
tentis addicit'. dūmō vo
luntas p̄cedentis illecebre
vicia repressi corporis afflic
tiōe mutet'. q'a qd' leta ca
ro traxit ad culpā. afflicta
reducat ad veniā. h' pe. da.
Vn̄ q̄sq̄s p suis excessibz se
tn̄ nō afflixit. nec a deo fla
gellat⁹ fuerit. a cōsorcio fi
liorū dei alien⁹ erit. Vn̄ btūs
aug⁹. Flagellat deus oēm

filiū quē recipit. et tu excep
tus eis. Si fuis except⁹ a
passiōe flagellorū. nō eris
ī nūo filiorū. h' aug⁹. Sig
tur ptz de satisfcōne. q̄ ē p's
tcia pnīe. Post h' oīa ceta
sciendū. q̄ vn⁹ q̄sq̄s tanto
maiorē afflictionū pnīe
seu satisfcōnis p suis pctīs
debz assumē. q̄nto recordatur
tpiora et mltipliciora crīa
cont̄ suū creatorē se cōmisis
se. Vn̄ btūs grego⁹ ī q̄dā omē.
Vn⁹ q̄sq̄s in tanto maiora
q̄rat bonorz opm lucra p pe
nitēciā. q̄nto grauiora sibi
ītulit dāpna p culpā. Nec
enī p par fruct⁹ eē boni opis
debz. ei⁹ q̄ min⁹ et ei⁹ q̄ am
pli⁹ delinq̄t. tanto q̄sq̄s dz a
se licita abscidē. q̄nto se me
minit et illicita ꝑpetrasse.
h' grego⁹. In istis vbis vni⁹
cuiusq̄ cōsciā queat'. dz enī q̄
libz seipm̄ discutē. et ī quibz
et in q̄ntis pctīs deliq̄rit at
tendē. et put excessit. scdm̄
mai⁹ et min⁹ suis delictis
remedia pfc̄iora pnīe stu
deat adhibē. et tn̄ sp̄ cā ho
de mīa dei p̄sumē. sic tn̄ dz
p̄sumē. ne cōtingat ex aliq̄
negligēcia securitate torpere
Et q̄uis cōditor nr̄ nō pas

cat' cruciatibꝫ nr̄is. vult tn̄
ut q̄ voluptate delectati ab eo
discessim⁹. p fletꝫ et lamē
ta cruciati. iterū ad ipm̄
redeam⁹. Ista tangit beat⁹
gregor⁹ ī cura pastorali sic di
cens. Ammonēdi st̄ q̄ppe q̄
pctā deplorāt opm̄ ut ꝯsū
mata mala p̄ facta diluāt
lamēta. ne pl⁹ astrīgant'
in debito ꝑpetrati op̄is. si
min⁹ soluūt ī fletibꝫ satis
factiōis. Scriptū q̄ppe ē. Potū
nob dedit in lacrimis ī mē
sura. ut vꝫ unu⁹q̄sq; mēs
tantū pēitēdo ꝯpunctionis
sue bibat lacrimas. q̄ntū se
deo mēinit aruisse p culpas
Admonēdi st̄ ut icessanter
ꝯmissa añ oculos reducāt
atq; vivēdo agāt ut a dis
tricto iudice videri nō debe
ant. Vn̄ david cū peteret ve
niā, dicēs. auerte oculos
tuos a pctīs meis. paulo
sup̄ius ītulit. delictū meū
contra me ē sp. Ac si diceret. Pec
catū meū ne respicias pos
tulo. qr hoc respicere ipē nō
cesso. Admonēdi st̄. ut singu
la queq; admissa ꝯsiderent,
ac singillatī ea in se puni
ant. Vn̄ p ieremiā dicit'. Di
uisiōes aquarū deduxit ocls

me⁹. Diuisas q̄ppe ex ocu
lis aq̄s deducim⁹. q̄n pctīs
singul' dispertitas lacrimas
dam⁹. Nō uno eodē q; tpe
eq; mēs de omībꝫ dolet. sꝫ
dū nūc hui⁹. nūc illi⁹ culpe
meōria acri⁹ tangit'. sil'
de oībꝫ in singul' cōmota
purgat'. Admonēdi st̄ eci
am. ut de miā quā postu
lant p̄sumāt. ne vi īmo
derate afflictiōis itereāt
Neq; enī pi⁹ dn̄s añ deli
quētiū oculos flenda pctā
opponeret. si p semetipm̄ ea
districte ferire voluisset. Cō
stat enī qp a suo iudicio ab
scondere voluit. quos mise
rando p̄ueiēs. semꝫ ipos
iudices fecit. Vn̄ p paulū
dicit'. Si nosmetipos iudi
carem⁹. nō utiq; iudicare
mr. Rursuq; amonēdi st̄
ut sic de spe fiduciā habe
ant. ne tn̄ incauta securita
te torpescāt. Plerūq; hostis
callid⁹ mētē quā pctō sup
plantat. cū de ruina sua
afflictū se respicit securi
tatis pestifere blandiciis se
ducit. Modo enī aliorū
sūt grauiora. mō nichil ē
qd' ꝑpetratū ē. mō misei
corde deū loquit'. mō ad

hinc subsequens tempus ad penitentiam
polliceatur. ut dum plus mens
decepta ducitur. ab intentione
penitentie suspendatur. Qui tamen nec
bona nulla percipiat. quia
nec mala nulla contristat
et plenius obviat suppliciis.
quia nec gaudet etiam in delictis
Et nondum quod deus nec cruciati
bus nostris non pascitur. sed delicto
rum morbos medicamentis
contrariis medetur. ut qui volupta
tibus delectati recessimus. fletu
amaricati redeamus. et qui
per illicita defluendo cecidi
mus. etiam a licitis nosmet
ipsos restringamus. et quod in
sana leticia infuderat. sa
lubris mesticia exurat. et
quod vulneraverat elacio su
perbie. curat abiectio humilis
vite. hec gregorius. Per ista igitur
dicta iam colligere possumus. quod
numquam penitentem debere
perfectam penitenciam putare per
cavit suis sceleribus adhibere
si desiderat perfectam sanitatem
anime. et veniam suorum criminum
F a domino optinere. ¶ Filius
Quero etiam de hoc utrum
penitencia debeat
usque ad finem vite durare
G De ¶ pe. ca. 2m. An non
durationem penitentie scire

debes. quod penitentiam exteriorem non
oportet esse perpetuam. sed tantum interiorem
distinguitur. Est enim penitentia inte
rior secundum habitum. et hec debet
esse perpetua. Alia est secundum actum
et hanc non oportet esse perpetuam.
Semper enim tenetur quis ad interiorem
penitentiam habitualem. quod vellet
non peccasse. et vult de cetero
non peccare. sed ad exteriorem non
tenetur semper. ¶ Preterea est alius do H
lor rationalis. qui est peccati detesta
cio. Alius est sensibilis. qui est pas
sio. et primus dolor semper debet esse
in penitentia. secundus vero non est de ne
cessitate. ¶ Et quamvis homo numquam I
sit certus de peccati remissione.
tamen propter hoc non oportet penitentiam
exteriorem esse perpetuam. quia non ex
igitur in talibus certitudo sciencie.
sed sufficit certitudo coniecture
probabilis. ut est quando fecit homo pro
babiliter. quod ex parte sua erat
dolendo. confitendo. satisfaci
endo. cavendo. ¶ De hac penitentia
Thomas de aquino dicit sic. Duplex
est penitentia quedam interior. alia ex
terior. Interior est qua quis dolet de pec
cato commisso. et talis penitentia debet
durare usque ad finem vite. Semper
enim [debet] homini displicere quod pec
cavit. si enim placeret peccasse.
iam ex hoc ipso peccatum incurreret.
et fructum venie perderet. Exteri

or ē. quia q̄s exteriora signa
doloris ostendit. et ubi totum
peccatum suum confitetur sacerdoti ab
solventi. et iuxta eius arbitrium
satisfacit. et tamen non oportet
duraē usque ad finē vite. sed
usque ad determinatū tempus secundum
mensurā peccati. Unde etiā plo
ratus et lacrime ad actū exteri
oris penitentie pertinet. quod nō solū
nō debet esse continuus. sed nec
etiā oportet ut duret usque
ī finē vite. quia merces operis
penitentis ē plena remissio
peccati. et quantū ad culpā. et
quantū ad penā. Post cuius
consumptionē nō est necesse quod homo
ulterius exteriorē penitentiam agat.
Per hoc tamen nō excluditur continui
tas penitentie que ius dicta est. Inter
hoc sciendū est contrario quantū
ad id quod ē displicentia quedā
ī appetitu rationis. sic actus pe
nitentie virtutis. nunquam potest esse
superfluū. sicut nec quantū ad
intensionē. ita nec quantū ad
durationē. nisi secundum quod actus
unius virtutis īpedit actū al
terius magis necessariū pro tempore il
lo. Unde quantumcumque homo continue
ī actibus suis displicentie esse
possit magis melius ē. dū
modo actibus aliarū virtutū
vacet suo tempore. secundo quod oportet

Sed passiones possunt habere superflu
ū et diminutū. et quantū ad
intensionē et quantū ad durationē
Et ideo sicut passio doloris
quā voluntas assumit. debet esse
moderate intensa. ita debet mo
derate durare. ne si nimis du
ret homo in desperationē et pu
sillanimitatē et huiusmodi
vicia labatur. Unde ad virtutē
pertinet tenere mediū ī passio
nibus. tristicia autem que in appeti
tu sensitivo penitentis consequitur
ex displicentia voluntatis.
passio quedā est. ideo modera
da ē secundum virtutē. quia eius su
perfluitas ē viciosa. quia indu
cit ī desperationē. Unde apostolus.
Consolemini scilicet penitentē. ne forte huiusmodi
te habundanciori tristicia ab
sorbeatur. quod huiusmodi ē. talis
consolacio debet esse moderativa
tristicie. Et nōndū quod gaudi
ū seculi impeditur per dolorē con
tricionis. nō autem gaudiū quod de
deo ē. quia hoc ipsum dolorē pro
materia. habet thomas de aq. Per hec
igitur dicta informamur quod de
bita penitentia et congrua si ad
hibeatur certis excessibus vel peccatis.
postquam perfecta et consumata fuit.
plenā remissionē peccatorū.
quantū ad culpā et quantū ad
penā homo optinebit. post

M

n

cuꝰ assecucionē nō ē neceẽ
ut hō vlt(er)ius agat penitētiam
exteriorē. ¶ Circa qđ sciendū nō
tandū. qꝫ penitēcia nō ē ꝯside
randa circa q̄ntitatē tp̄is.
ſꝫ ſcđm q̄litatē ꝯpūctiōis
et emēdacōis. Nā q̄nto q̄s
pluꝰ ī fletibꝫ ꝯpūgit̄. et
maiorē p ſuis reatibꝫ dolo
rē h̄ꝫ. tanto ciciꝰ a ſordibꝫ pccō
rū purgat̄. Vn̄ dauid et
petrꝰ post ꝯfessionē ⁊ lacri
mas ſtati mūdati ſt̄. De
hoc dicit augꝰ. Nō ꝯstituit
penitē modū in tp̄is q̄ntita
te. ſꝫ ī ꝯpūctiōis et correcti
onis q̄litate. Nā dauid et
petrꝰ ꝯfessione ⁊ lacrimis ſta
tī mūdati ſt̄. et latroni in
cruce ꝯfitēti dcm̄ est ī ipſo
mortis articulo. hodie mecū
eris ī padyſo. In actiōe ergo
penitē nō tā ꝯſiderāda ē mē
ſura tp̄is qꝫ doloris. hᵉ augꝰ
Vn̄ ſt̄ nonulli penitētes q̄
ſtatī exordio ſue ꝯuſiōis pec
cata q̄ ꝯmiſerūt ad mētis
oculos rđucūt. Et ſe ꝓpter
illa ī fletibꝫ pūniūt. atqꝫ
ab oī īq̄nacōe viciorū cuſ
todiūt. Hij tl̄es q̄nto feruē
ciꝰ hoc pagūt. tanto ciciꝰ a
ſuis crīībꝫ purgāt̄. Vn̄ gᵉ
gorꝰ. de hoc ī tractatu ſup

Can̄. exponēs illud v̄bū Sur
ge amica mea. ſic dicit. Sur
git amica cū a pcc̄i ꝑpetraci
one ſe erigit. venit cū p bona
opa deſiderij ſcī paſſibꝫ ad
celeſtia tendit Sat etenī mēs
cū p̄rite vite turpitudīēꝫ cō
ſpicit. cū pcc̄a ſua rūiat que
fecit mox ſecū in ꝯſcīā eru
beſcit. et q̄cūqꝫ in mūdo di
lexit. ad odiū ſibi trāſferēs
fletibꝫ ſe pūnit. et ipā penitē
ſcīā robuſtior ab omī īqui
nacōe ſe eruit. ab omī tor
poē negligēcie ſe excutit.
et in īfimis cogitacōibꝫ nō
iaceat. ſꝫ ad appetēda celeſ
tia p ſcā deſideria ſe extēdat
Hᵉ itaqꝫ mēs ſurgit et venit
qꝫ a corpis īfirmitate p cō
pūctionē ſe erigit. et ſcīs ſtu
dijs ſe exercētēs. ad etna pe
dibꝫ amoris currit. hᵉ grꝰ
Quāto igit̄ q̄ſqꝫ valenciꝰ
ī fletibꝫ ꝯpūgit̄. tāto pfec
ciꝰ purgat̄. et q̄nto ē pur
gacior. tanto ad ꝯtēptū tē
paliū fit forcior. et ad deſi
deranda celeſtia efficit̄ fer
uencior. hᵉ v̄o opat̄ diuīa grā
q̄ tlibꝫ infūdit̄. De hoc dic̄
hugo de ſcō vict̄. Cūt v̄o in
quibꝫ malꝰ ſimꝰ. agnoſcimꝰ
q̄n p infuſionē diuīe grē il

lūinati. dulcedinē spūaliū
bonorū aliq̄tin⁹ degustarē
valem⁹. Et in̄ est. q̄ post ac
ceptū donū grē 9tinuo mēs
ad lamēta soluit̄. dolorē paf
cit̄ fletibꝫ delectātur. et tanto
iā in pacā mala p̄nīa to
lerat. q̄nto ardēci⁹ eius a no
āmonita. ad bō futura suf
pirat. Iā nō solū mūdū de
seit. ſꝫ fugit. nō solū postpo
nit. ſꝫ odit. et q̄ p̄ius timorē
coacta. ea q̄ illicite posside
bat dereliq̄t nūc salubri dolo
re 9puncta. etiā hijs q̄ hūa
ne 9dicionis infirmitas ex
igit necessitatibꝫ deseruire ī
gemiscit. et sicut p̄ius p̄ tio
rē ab illicitis mūdi se seques
trauit. ita nūc oēm mūdi spe
ciē. q̄ntū possibile ē in hac
adhuc mortalitate viuēti a
cogitacioē fundit⁹ excludit.
h̄ hugo. Ecce ad q̄ntā p̄fcō
nē p̄ducit lacrimarū effusio
et cordis 9punctio. De ipsa e
nī dicit b̄t̄s greg⁹. Sola est
9punctio q̄ facit aiām horres
cere purpurā. desiderarē cili
ciū. amarē lacrimas. fugere ri
sū. magna agē. et humiliato
rꝫ. iuste opari. et sup p̄ccīs ti
mē ac tremē. h̄ greg⁹. Ds
at p̄niām homī et 9punctio

nē infundēdo. ei⁹ 9sciam
purificat a p̄ccīs fedis. Il
la enī 9uenientia n̄ 9mā
sio p̄t eē lucis ad tenebras
nā que 9iunctio dñe ma
iestatis et iniq̄tatis. ſꝫ sta
tī ut ingressus fuit dn̄s p̄
radios sue virtutis īpingit
ī tenebras. dissoluēs ꝛ dis
sipās in momēto ī ictu o
culi quicq̄ īuenit fedita
tis. Cū sic 9tingit. Nā plu
mē sue p̄nīe. nō p̄t aīma
mala q̄ 9misit ignorarē. ſꝫ
statī ut cognita fuit fuerit
displicēt vehemēt. q̄ at̄ dis
plicēt penitꝫ 9misisse. Ex
di ergo p̄nīa surgit aīē 9g
nicio. ex 9gnicioē procedit
displicēcia. ex illa at̄ sur
git p̄nīa. ad quā ut ait
crisostom⁹. Sī omī interuallo
sequit̄ indulgencia p̄ccō
rū. nō enī potit se 9tinere
illa benigna dulcedo. et
dulcis benignitas q̄ est in
visceribꝫ mīe dei nr̄i. cū ex
corde nos petē ꝛ dolere 9g
noscit. ſꝫ ad gemitū offēsā
īse 9missā misericordit̄ in
dulgebit. n̄ imputabit
ut p̄ illa ēternū puniat. ſꝫ
p̄ie relaxabit. Vn̄ aug⁹ sr̄
illū locū ps. Quorū tecta

sē pc̄m̄. id ē coopta ł abolita
si enī texit pc̄ta. noluit
aduītē. si noluit aduītē. no
luit aīaduītē id est punie
signoscē. Ita ergo dicit a
deo tecta. ut dš nō videat.
id ē etnalit puniat. Vidē
enī deū pc̄ta ē ad penā ī
putaē. Auertē aūt faciē a
pc̄tis. hoc ē ea ad penā
nō reseruaē. hc augꝰ. Itē
leoꝰ. Quibz deꝰ dimittit
pc̄ta. tegit. ne ī iudicio reue
lent. Ex hys apte oñdit
qꝫ dš ipē peītentē soluit a
debito pene etne. sꝫ. et tūc
soluit. qn̄do intꝰ illūinat
inspirādo verā cordis ɔtritio
nē. cui sentēcie racio suffra
gat. et aūctes attestātur
Neō enī vē ɔpūgit de pec
cato hn̄s cor ɔtritū et hūi
liatū. nī in caritate. Q aūt
caritatē hꝫ dignꝰ ē vita
morte Neō enī simł dignꝰ
ē vita et morte. Nō ē igit
tūc ligatꝰ debito etne mor
tis. Filiꝰ enī ire eē desijt.
ex quo diligē et penitē in
cipit. Extūc igit solutus
ē ab ira q̄ manet sup illū
q̄ nō credit. Ipē enī solus
ē qui tollit a suis fidelibz
ꝛ peītētibz pc̄ta ɔmissa.

testāte btō augꝰ q̄ dicit. Neō
tollit pc̄m nisi solus de xp̄s
q̄ est agnꝰ tollēs pc̄ta mūdi
Tollit aūt et dimittēdo q̄ fcā
sē. et adiuuādo ne fiāt. et p
ducēdo ad vitā. ubi oīno fici
nō pnt. hc augꝰ. Vñ ex p
cedētibz colligē possumꝰ. qꝫ
p ɔtricionē et pniām pueit
ad amorē dei. Cū igit inter
deū et aīām nō cadat medi
ū nī solū pc̄m. Dicente ysa
ia. Iniq̄tates nrē diuiserūt
int nos et deū nrm̄. q̄ pc̄ta
cū fuerīt p pniām et spūā
lia exercicia de medio sub
lata. statī amor dī tanq̄ ca
lor ab igne radiꝰ a sole ptin
git ad aīām. ex cuiꝰ ɔtactu
īcipit et ipa calescē. et vicēū
sa deū vehemēt diligē. Vñ
btūs bernꝰ dicit. Amor dī
amorē aīē parit. et puenit
Sicut enī sol radiū suū sup
rē obiectā picit. et p modū
reflectiōis de re obiecta calor
cont solē reuertit. sic dš aū
tus calorē sue dilcōnis sup
aīām pic̄it. et de aīā ad de
ū redit. ut sic dilcā deū re
diligat. a quo misericordit
ē preuēta. Filius.

Quero etiā vtrū bona
opa et mītoria p pc

catū sequēs mortificata.
itm̄ possit p̄ pn̄iam seque͂
tē reuiuiscē siū r̄staurāi.
Spero q̄ ¶ Vr. Ca^m iij^m.
bona opa et mito
ria q̄uis p̄ pcīn mortificēt^r
tn̄ p̄ pn̄iam sequētē viuifi
cant^r. Vn̄ thōs de aq̄no. ¶ Q^dā dixerūt q̄ opa mitoria
p̄ pcīn sequēs mortificata
nō reuiuiscūt p̄ pn̄iaz sb̄seq̄
tē. ꝯsiderātes q̄ opa illa nō
remanēt. ut itm̄ viuificari
possēt. sȝ hoc īpediē nō pt̄ qn̄
viuificētur. ¶ Ħ at nō hn̄t
vī et efficaciā p̄ducēdi ī vitā
etnā. p̄ueit ex īpedimēto p^c
cati sb̄uenientis p̄ q^d hō reddi
tur īdign^9 vita etna. ¶ Hoc at̄
īpedimētū tollit^r p̄ pn̄iam
inq̄ntū p̄ eā remittūt^r pcā
Vn̄ restat q̄ opa p̄us morti
ficata p̄ pcīn p̄ pn̄iaz recupe
rant efficaciā p̄ducēndi eū
q^i facit ea ī vitā etnā. q̄ ē ea
reuiuiscē. ¶ Et ita pȝ q̄ opa
mortificata p̄ pn̄iam reui
uiscūt. h^c thōs. ¶ Vn̄ vs^9. ¶ Que
sb̄ mo͂rli bona fiūt. dat bō
tē. ¶ Cor reddē ꝑuile minuūt
tormētū gehēne.

Quero vtrū. ¶ Filius
assūpta ul' p̄acta
pn̄ia remaneat pcōrū re
liq̄e p̄ q̄uas hōies ad iterū
peccandū disponūt^r. ¶ Patet
Sciendū q̄. ¶ Ca^m q^m.
q̄uis q̄s agat ul'
p̄egerit pn̄iam. reliquie tn̄
pcōrū remanēt. p̄pt' vicia
p̄us ꝯtracta. scd̄m mai^9 et
min^9. q̄ disponūt ad uelle
p̄cādū. q̄admodū rema
net fomes post baptismū
sȝ tn̄ diminute et debilitate
ita q̄ nō p̄nt ꝯnari volēti
resistē cū adiutorio dī. ¶ Vn̄
thōs de aq̄. ¶ Mondū q̄ p^c
catū mo͂rle ex p̄te ꝯūsiōis
īordinate ad bonū ꝯmūtabi
le q̄ndā dispositiōez causat
ī aīa. ul' etiā habitū si act^9
frequēt' iterēt^r. ¶ Culpa vero
mo͂rl' pcī remittit^r. ꝯ q̄ntū
tollit^r p̄ pn̄iaz et grām. au
sio mētis a deo. sb̄lato at̄
eo q^d est ex p̄te auīsiōis. ni
chilomin^9 remanē p̄t illud.
q^d est ex p̄te ꝯūsiōis īordiāte.
cū hanc ꝯtingat eē sīn illa.
et id nichil p̄hibet. qn̄ remis
sa culpa. remaneat dispo
siciōes ex p̄cedētib; actib; cau
sate. q̄ dicūt^r pcī reliq̄e. re
manēt tn̄ debilitate et dimi
nute. ita q̄ hōi nō dn̄ant^r.
et hoc magis p̄ modū habi
tuū. sicut et remanet fomes

post baptismū. Petm tamē
qnq3 inducit debilē disposi
cionē. ut pote p actū vnū
causatā. Qnq3 aūt fortiorē
causatā p mltos. Sz dns
qnq3 tanta ɔmocione ɔūtit
cor hoīs. ut subito pfcē cōse
quat̄ sanitatē spūalē. nō
solū remissa culpa. sz subla
tis omībz pctī reliqs. ut ptz
de maria magdalena. Qnq3
aūt pūs remittit culpā
p grām opantē. et postea
p grām coopantē successiue
tollit pctī reliqas. h^c thōs
Vn̄ s^t nōnulli pēitētes. q^i
forti cogitaciōē a delctaciōi
bus carnis se sepant. nichil
volūt illicitū in sua cogita
ciōē tolerāre. carnis stimulū
pfcē cupiūt vinc̄e. et ad su
ma v̄tutū desiderāt pficē.
sz tn̄ ad huc de corrupcione
corpis ɔdicionē senciūt.
īcentiua carnis a^c alias tēp
tacioēs tolerātes. De hoc
bts gregori9 vīij moliū sic
dicit. Mēs homīs prūe do
loribz pressa. ī semz ipā cō
stringit^r. atq3 a cūctis de
lctaciōibz carnis forti cogi
tacione sepat^r. ad summā p
ficē appetit. et tn̄ ad huc de
corrupciōē corpis cōtradcō

nē sentit. Vn̄ p iob dr̄. Cir
cūdedisti me carcē. Carcere
hō circūdat^r qr plerūq3 et v̄
tutū provectibz ad alta sur
gē nitit^r. et tn̄ carnis sue cor
rupciōē īpedit^r. Sz sci viri q^o
mūdiori corde celestiū archa
na ɔsiderant. auctis ad hec
cotidie ardoribz anhelant.
ibi iā plene saciari desiderāt
Vn̄ ad huc parū aliqd ore
ɔtēplaciōis degustāt. pfcē
cupiūt carnis stimulū vīc̄e.
nichil ī cogitaciōē illicitū de
ei9 iā corrupciōē tolerāre. sz
qr scptū est. Corpus qd cor
rūpit^r aggrauat aiām. ītē
ciōē quidē iā ultra semet
ipōs eminēt. sz tn̄ ad huc ī
firmitatis sue inctis motibz
sbditi corrupciōis se carcere
clausos dolēt. Et tn̄ nec a
iustis supbe requirīt^r. q^r aōre
vitatis accensi. īfirmitatis
sue angustias tn̄sgredi p
fcē concupisciīt. Nec ab auc
tore iustorū iniuste dispo
nit^r. qr eltōrū suoz vota.
differēs cruciat. cruciās p^r
gat. ut ad pcipiēdū qd de
siderāt qnq3 meli9 ɔualesc
cant. Electi aūt quousq3 ab
ītima qete differūt^r. ad cor
suū redeūt. ibiq3 a carnis

sue tumlt'ibz absconsi quasi
amenissimū secretū petiūt.
sz in eo sepe tēptacoīs acule
os senciūt. carnis īcentiua
paciūt. et ibi grauissimos
labores pferūt. ubi magnā
requiē a labore qsierūt. hc
gregꝰ. Sz penitentes ul' iā per
pniām emūdati. nō debet
turbai. si peccā prius omissa.
ul' queciiqz alia. eorū corda
pulsent aut tēptēt. dūmo la
borent ne cadant ī opus ul'
S osensū pccī. Nā sustinē tēp
tacioes sn̄ psēce priorꝝ oym
nō est dapnacio. sz pocꝰ oc
casio augende vtutis. Testa
tur hoc ysidorꝰ q̄ dicit. Qui
ad pniām conuertūt. pturba
ri nō dnt si rursū pꝰ emū
dacionē relicta vicia corda
pulset. dūmō nō erūpant
in osensū ul' opus. Ferre eni
cogitacioēs sn̄ psōne viciorꝝ
nō est ad dapnacioēz. nc est
occasio sbeundi crīis. sz pocꝰ
augende vtutis. Utile enī
ē seruo dei post conuersionē
tēptai. qtenꝰ a torpore neg
ligēcie sollicitātibz vicijs ad
opa virtutis aīm p exciciū
paret viciorū. hc ysidorꝰ.
C Sciendū eciā qꝫ sꝫ nōnulli
pēitētes. q̄ se pro suis excessi
bz lamētis afficiūt. sz finita
orōne aīm ad gaudia terrena
icōn relaxāt. et fit ut p nimi
ū risū hoc pdant. qꝫ prius p
gēitū lucrati fuerāt. De hoc
dicit btūs gregꝰ sr̄ ezechielē
Sūt nōnulli q̄ iā a vicijs se
abstinēt. ac ī vtutibz excrent
et malorꝫ ptitorū osciī lamē
tis se in pcibz afficiūt. sed
finita pce. leti tpalibz gau
dijs negligēte aīm dimit
tūt. nc curāt ne in eis lacri
marū mensurā īmodērata
gaudia trīseant. fitqꝫ ut bo
nū nimie ridendo pdant.
qd' plangendo lucrati fue
rant. hc gregꝰ. Sūt eciā nō
nulli q̄ iā priua acta nō so
lū deserūt. sz eciā cū mag
nis gēitibz q̄ se male egisse
mēinerūt deplorāt. et tn̄
cū recordant' eorū q̄ tot'
onīm p'cādo egerūt. magno
tiore ocutiūt. et qpuis se
psēē ad deū ouītant. tn̄ de
sua salute solliciti formi
dāt. Nā ad mēoriā vēiūt
priua opa q̄ ppetrauerūt.
et vtrū digne illa defleue
rūt nesciūt. et plerūqꝫ iā
omps d's pccā relaxat. sed
tn̄ afflicta mēs dū valde
ptimescit de venia trepidat.

Hoc tangit btūs gregꝰ iiij°
moliū sup illo iob. Et ser
uꝰ liḃ a dn̄o suo dicēs. Scp
tū q̄ppe ē. oīs q̄ peccat ser
uus ē pcc̄i. ꝙ nimirū q̄sq̄s
se p̄uo desiderio s̄bicit iniq̄
tatis dn̄io. dudū libea mē
tis colla supposiut. sȝ huic
dn̄io ꝯtdicimꝰ. cū iniq̄tati
q̄ nos cepat reluctam̄. cū
ꝯsuetudini violent̄ resistiꝰ.
et desideria p̄usa calcātes.
cont̄ hāc ius nob̄ libertatis
īgenite vēdicamꝰ. cū cul
pā pe̅itudīe pcutimꝰ. ⁊ ma
culas sordiū fletibȝ lauaꝰ
Plerūq̄ aūt iā quidē mēs
qd̄ puerse egisse se mēinit
deplorat. iā p̄ua acta nō
solū desit. sȝ amarissīs eciā
lamētis punit. sȝ tn̄ dū eo
rū que egit remīscit̄. grui
de iudicio pauorē tenetur.
iā se pfc̄e ꝯūtit. sȝ ad huc se
pfc̄e in securitate nō erigit.
ꝙ dū q̄nta sit districtio ex
tremi examīs pensat. int̄
spem ⁊ formidinē sollicita
trepidat. q̄a iustꝰ iudex ve
niēs. quid de pccātis reputz.
q̄d relaxat ignorat. nā q̄m
praua ꝯmiseit mēinit. sȝ
an cōmissa. digne defleue
rit nescit. ac ne culpe īma

nitas modū p̄nīe trāsceat
metuit. et plerūq̄ culpā iā
veritas relaxat. Sȝ mēs af
flicta ad huc de venia dū
valde sibi sit sollicita trepi
dat. Seruꝰ ergo hꝰ iā liḃ nō
ē. ꝙ pccm̄ suū hō iā corrigē
do et pe̅itēdo desecit. sȝ tn̄ ad
huc districtū iudicē de eiꝰ
retribucīoē ptīescit. Ibi ergo
seruꝰ a dn̄o liḃ eīt. vbi de p̄
cati iā venia dubietas nō
eit. Vbi iā securā mēte culpe
sue mēoria nō addicit. Vbi
nō sub reatu aīmꝰ trepidat
sȝ de eiꝰ indulgēcia liber ex
ultat. Sȝ si nulla ibi hō pcc̄i
sui mēoria tangit̄. ereptū
se eē vn̄ gratulat̄. ac quō lar
gitori suo grācias refert de vēia
quā accepit. si intueiente ob
liuione trāsacte neq̄ac eē se
pene debitorē nescit. Neq̄
enī neglecte p̄teriundū est qd̄
ps ait. Mias dn̄i ietnū cā
tabo. Quō enī mīas dī in
eēnū cantat. si se fuisse mi
serū ignorat. Et si misēie
trāsacte nō mēinit. vn̄ mīe
largitori laudes reddit. Sȝ
rursū querēdū ē. quō eltō
rū mēs pfecta eē in btītudīe
possit. si hāc int̄ gaudia me
moria sui reatus tāgit̄. Aut

quō pfrē lucas clarescit glo
ria. quā reducta ad aīm
obūbrat culpa. Sz sciendū
ē qȝ sicut sepe nūc tristiū leti
remīscim⁹. ita tūc trāsacte ne
quicie sīn lesioē nrē btītudi
nis recordam⁹. Plerūqȝ enī
īcolumitatis tpe ad memoriā
dolores ptitos sīn dolore re
ducim⁹. et quo egros reco
lim⁹. eo īcolumes pl⁹ ama
m⁹. Erit ergo et in illa btī
tudiē culpe mēoria nō que
mētē polluat. sz qletitie ar
cius astrīgat. ut dū doloris
sui aīm⁹ sīn dolore remīscit.
et debitorē se medico verius
īntelligat. et eo magis accep
tā salutē diligat. quo mo
lestie mēinit quā euasit.
In illa enī leticia sic tūc sine
tedio mala nrā ꝯspicim⁹.
sicut nūc in luce positi. sīn vlla
cordis caligine aīō tenebras
videm⁹. qȝ etsi obscurū est
qȝ mēte cnim⁹. de iudicio ē
hoc lucis. nō de passioē cecita
tis. Et ieternū ergo laudes
mīe largitori nrō referim⁹. q
neqȝ qȝ miseria ꝯsciē grauam⁹
qā dū mala nrā sīn aliquo
mētis malo respicim⁹. et nūc
qȝ erit qȝ corda laudātiū de
trāsactis iniqtatibȝ polluat

et sp erit qȝ hec ad laudē libā
cioīs accendat. vs⁹ gregori⁹. Ex
huius ergo dcīs sctissimi viri
colligē possum⁹. difficile pos
se hoīem pfcām securitatē
in hac vita de remissioē pctōꝝ
hrē. Vbi enī libertas ꝛ omīs
salutis pfcā securitas. ī etna
solū patria habebit⁹. Et ido
laborare debem⁹ qtenꝰ p pniāȝ
et bō opa ad illā requiē. vbi
null⁹ timor. sz pfcā securitas.
et secura iocūditas ē. puenīe
valeam⁹. Et qȝuis sup⁹ dic
tū sit qȝ p actā ꝯtritā. et de
centi pniā. nō sit opus ut hō
agat vlterius pniāȝ exteriorē.
sz qā incerti sum⁹ de pfecta
pctōrū remissioē. io valde sa
lubre ē oībȝ. maxīe tn̄ illis
q̄ multa scelera et enormia
ꝯmiserūt. ut qȝ diu ī hoc cor
pusculo durāt ī pniā. tā
exteriori qȝ interiori se exercere
studeāt. meli⁹ ē ampli⁹ facē
qȝm min⁹. ut ex hoc tanto
maiorē fiduciā de venia pec
catorū ac celesti glā in suis
extremis habeat. qnto ꝯstā
ci⁹ et diuci⁹ ī castigacione
sui corpis et bonis opibȝ mō
pdurant. De hoc hugo de
scō victorē sic dicit. Pnīa x
alia ē exterior alia interior

Extior ē in afflictiōe carnis
Jntior ē in cōtriciōe cordis.
p extiorē castigat̄ culpa p̄
ui opis. p itiorē emūdatur
culpa p̄ue voluptatis. Sed3
q̄ntitatē delicti mēsura cor
rectiōis pēsanda ē. Agite ī
q̄t fructus dignos pnīe. Aliud
ē enī fcūs pnīe. aliud ē ipa
pnīa. si displicz t' qd' fecisti.
pnīam agis. si psequeris et
punis qd' fecisti fruct9 pnīe
facis. Et ip̄a scdm mēsurā
delicti correctiōis mēsura pē
sanda ē. ideo fruct9 dignos
pnīe nos facē optet. Si ī cor
rectiōe minor ē afflictio.
q̄ in culpa delctacio fuit. nō
ē fructus dign9 pnīe tue. Sz
dicis m̄. Quō scire possū q̄n
do ↄdigna sit pnīa mea.
a Certā scīe hoc nō potes. ideo
necē habes sp penitē. Satis
facē potes. nimis facē nō
potes. Meli9 ē ut pl9 facias
q̄ min9. Jdcō sollicit9 esto.
satage. da operā. studiū ī
pende. ut culpa sit cū fine
deuocio sn̄ fine. b9 hugo. Et
q̄uis scdm crisosto9 l sn̄ oī
b intuallo lacme peitentis
et remissio pctōr̄ simul sit.
hoc verū est q̄ntū ad culpā
siue offensā dī. quā stati
remittit sn̄ mora. Sz scdm
albertū q' dicit ī tractatu sc'
missā. q oporteat hoīez per
mlta tp̄a. anq̄ pctm pcitus
destruat' q̄ntū ad maculā
Et iō ut p̄missū ē mltū fruc
tuosū est et salubre. ꝓpt' ma
iorē securitatē. ut hō in acti
bz pnīe et bonis opibz pseuēt
usq ī fine. Circa qd' eciā
c nōndū. q sc' nō nulli q' pdu
rātes ī carnis īhegritate. cū
se ↄspiciūt min9 hrē qd' de
fleat. ad feruorē sp̄s ac de
uociōis p amorē se inflāmaē
nō curāt. et sepe nōnulli p9
carnis pctā eciā enormia
ad deū p pnīam ↄuertētes
tanto se boīs actibz feruēci9
exēcent. q̄nto se ↄspiciūt q̄
ui9 errasse. et fit plerūq vi
ta istorū dō accepcior. q̄ illo
rū q' sibi sufficē vite sue īno
cenciā putabat. De hoc di
cit btūs grego9 in cura pastora
li. Sepe nōnulli ad deū p9
carnis pctā redeūtes. tanto
se ardēci9 in bonis actibus
exhibēt. q̄nto dāpnabilio
res se de malis vidēt. et sepe
quidā in carnis integritate
pdurātes cū min9 se respici
ūt hrē qd' defleāt. plene sibi
sufficē vite sue īnocēciā pu

tant. atque ad feruorem spiritus
nullis se ardoris stimulis
inflammat. et fit plerumque deo
gratior amore ardens vita post
culpam. quam in securitate tor
pens innocentia. hec gregorius. Vn
de vnusquisque in quocumque statu sit
positus. ne tardat per penitentiam
et bona opera conuerti ad dominum. Si
quis carnis integritatem in se non
dum violauit. gratias agat deo
de tanto dono sibi collato ab
ipso. reuocet tamen ante oculos
mentis. si quid per consensum vel de
lectacionem carnalis peccati extrauit.
quamuis ad actum non peruenit. vel
si etiam per spiritualia vicia seu que
cumque alia peccata dominum offen
derit. et pro illis compungatur et pe
nitenciam agat. et per bona opera
ac humilitatem cordis. carnis in
tegritatem in se studeat conser
uare. Nam talis si in castimonia per
seuerauit. et cum hoc timorem
dei habuerit ac humilitatem.
et se in bonis operibus exercitauit.
maiorem graciam ac feruenciorem
caritatem a domino optinebit. Si
quis vero lapsus est in carnalia pec
cata vel alia criminalia. non tamen mul
ta. redeat ad conscienciam. et per o
pera penitentie et lacrimas satagat
sua facinora emundare. Si quis
autem in multa crimina est prolapsus

et aliis magis quibuscumque

et multa peccata enormia et
turpia se deprehendit commi
sisse. et longo tempore in hiis per
seuerasse. non talis debet des
perare. sed ex toto corde debet
se per penitentiam ad dominum conuertere
et quanto se comperit contra suum
conditorem magis deliquis
se. tanto per pociora penitentie o
pera. ac lacrimarum compunctionem
laboret deo satisfacere. et de
cetero a similibus cauere. et in bo
nis actibus usque in finem vite per
seuerare. Si sic egerit procul du
bio veniam peccatorum et graciam
a domino consequetur. Et nondum
etiam quia verus penitens nichil
perdit de tempore per satisfactionem recu
perat tempus preteritum. per bona opera
custodit. et tenet tempus presens.
futurum vero tempus per bonum propo
situm seu voluntatem. Quod probat
beatus bernardus sic dicens. Verus pe
nitens de tempore nichil perdit. preteri
tum recuperat per satisfactionem. et
presens tenet per bonam operationem.
et futurum per immobilem voluntatem
hec bernardus. Sic igitur habemus
de penitentia et eius partibus. videlicet
contricione. confessione. et satisfac
tione. et de circumstanciis tangen
tibus ipsam penitentiam et eius partes.

Considero vi. Filius
penitentie et quodam timore

d

conuersacio eo quod plures penitentes
post conuersionem suam ad deum per in-
troitum ordinis habitum religi-
onis assumentes minus discre-
te se habent. Nam per immoderata ie-
iunia et indiscretas vigilias
seu alias castigaciones ~~corpus~~
corpus suum nimis affligen-
tes. nonnumquam dolorem capitis
et corporis debilitatem incurrunt.
vel eciam sensum racionis perdunt.
et per consequens efficiuntur sibi
et aliis inutiles. Ad hoc cauen-
dum rogo te ut de virtute discre-
cionis me instruere velis. ut in
hiis que agenda sunt semper cautus
et circumspectus esse possim.

E De discre ¶ Pr. Ca. vtu.
cione super qua petis
informari. scire debes. quod huius virtutis
videlicet. discrecio omni volenti
deo seruire. multum est necessaria.
maxime tamen penitentibus et noui-
ter ad viam salutis conuersis
Nam sunt nonnulli qui post multa
peccata statum religionis assumen-
tes. opera penitencie aggrediuntur.
et seipsos per abstinenciam nimi-
am vigilias. ac ceteras casti-
gaciones corporales indiscrete
affligunt. et sic corpore debilita-
to vires. ad bonum agendum in
ipsis deficiunt. nonnumquam eciam
sensus amittitur. spiritus extinguitur

et totius spiritualis profectus dissipa-
tur. Hec vero indiscrecio oritur
ex feruore spiritus. quem nouelli
et nouiter conuersi habent. et a bona
voluntate secundum quam eciam sese
regunt. non secundum racionem. Nam taliter
volentes pro suis excessibus
satisfacere domino. semetipsos per
indiscreta opera penitencie afficiunt.
et hoc ideo faciunt. quia per talia
facta putant se placere. seu eciam
obsequium prestare deo. Sed quicumque
talibus ꝑleris laqueis se circumda-
tum senserit. sciat hoc esse tempta-
cionem dyaboli subtilem. Ipse
enim hostis antiquus laborat
ut per vicium indiscrecionis tol-
lat de corde hominis delectacionem
dei. ac boni operis effectum. ¶ De F
quo beatus Bernardus sic dicit. Non
habet callidus hostis machina-
mentum efficacius ad tollendam
de corde dileccionem. quam si efficere
possit ut in ea incaute. et non
cum racione ambuletur. Vbi autem ve-
hemens feruor et emulacio.
ibi maxime discrecio necessaria est
que est ordinacio caritatis. Dis-
crecio non tam virtus est quam quedam
moderatrix affectuum et morum
doctrix. Vbi quis in discrecione
conuersatur suam ipsius salutem opera-
tur. hec Bernardus. Necesse igitur est
ut cauti et circumspecti simus

tū in cauendis mal' q̄ in a
gendis bonis. ut nūq̄ sui bo
nū sorciant' finē. Vn̄ bt̄s gre
gori⁹ iij moliū dicit. Sepe e
nī qd̄ bono studio gerim⁹. dū
discernē negligim⁹. quo iu
dicet' fine nescim⁹. et nōnū
q̄ hoc fit reat⁹ crimīs. q̄ puta
tur causa v̄tutis. Vn̄ nec̄e ē
ut nō solū intueam' qd̄ agi
m⁹. sꝫ eciā cū q̄nta discretio
ne pagam⁹. Primū quidē
ne mala quoquo mō cōmit
tam⁹. postmodū v̄o ne bō
īcaute faciam⁹. hꝰ gregꝰ.
Quicūqꝫ ergo opat' bonū
opus indiscrete vlt' vires cor
pus suū affligendo. magis
peccat q̄ mer'. Testat' hoc btꝰ
b'nard⁹ q' dicit. De rapina
offert holocaustū. q' nimia
egestate ul' sopni penuria
corp⁹ suū īmoderate affligit
Et cassian⁹ ī collacōibꝫ pa
trū. Magis aūt peccat q̄m
mer'. qui vlt' vires suas bo
G nū aliqd̄ opat'. Q̄ sit pe
riculosū īdiscrecōis viciū. di
cit bt̄s bernard⁹ in ep̄la ad
cartusienses. Sūt naqꝫ corpa
lia exercicia. in quibꝫ nec̄e est
corp⁹ laborare. sicut s't vigili
e. ieiunia. et alia hui⁹mōi
q̄ spūalia nō īpediūt. sꝫ ad

iuuāt. si cū rōne et discrecōe
fiāt. Que si ex in discrecōis vi
cio sic agant'. ut ul' deficiēte
spū. ul' languescēte corpe. spū
alia īpediat'. q' sic ē. corpi suo
tulit boni opis effcm̄. spitui
affcm̄ prio exemplū. do hōīē.
sacilegus ē et hōīū oīm ī deū
reus. Tn̄ aliqn̄ affligendū
ē corp⁹. sꝫ nō cōterendū. q̄a mo
d⁹ in oībꝫ ē habend⁹. ppt' qd̄
ad modicū. sꝫ tn̄ nō ī cōcupis
cencijs cura carnis gerenda
ē. Agenda v̄o ē sobrie. et cū
spūali q̄dā disciplīa. ut ne
qꝫ ī mō ei⁹. neqꝫ ī q̄litate.
neqꝫ ī q̄ntitate appareat a
liq' qd̄ nō deceat seruū di
Nō solū in hoc sꝫ et oēm vitā
nrām. q̄nius hoībꝫ occul
tū exhibē debem⁹ scām et
honestā oēm cōuersacōe nrā
sub angel' cōspicabile agē
et delectabilē. q̄nius int' dōes
ticos parietes cōclusā. hꝰ b'nd⁹
De hoc eciā abbas ysaac
syrie dicit. Corp⁹ īfirmū
si sup' v̄tutē suā ad opa co
egeris. ob tenebracōe sep
īponit aīe. et cōfusionē ma
gis sup īducit. Corp⁹ v̄o for H
te si ociositati et requiei de
deris. oīs malicia pficit'
ī aīā habitāte in eo. Unde

maior ē oī v̄tute discrecio.
hᶜ ysaac. Ex hijs igit᷑ dc̄is
colligē possum⁹ q̄ bō opa
magis idigeat discrecioē
q̄ deuocioē. et ꝙ̄uis deuo
cio deū amātis t̄minū nō
debȝ hr̄e. debȝ tn̄ t̄minū et
discrecionē hr̄e opus bn̄ ope
rantis. De hoc btūs gregori⁹ sic
dicit. Nolo vos orāe usq̄
ad tediū. ieiunāe usq̄ ad de
fectū. flectē genua usq̄ ad
debilitatē. bō enī opa. nō
tā indiget deuocioē q̄ dis
crecioē. Et btūs bn̄ard⁹. Sic
nullū t̄minū vl' finē debȝ
hr̄e deuocio amātis. sic suos
t̄mios et fines ac regulas
dȝ hr̄e actio opantis. Nā v̄
tus discrecioīs. absq̄ carita
tis feruoē iacet. et feruor ve
hemēs absq̄ discrecioīs tē
pamēto p̄cipitat. hᶜ bn̄d⁹
Vn̄ quilibȝ hō corp⁹ suū cū
discrecioē castigāe debȝ. et
curā apud illud diligentē
q̄si circa egrotū sibi c̄mēda
tū adhibē. Ad qd' itm̄ hor
tat᷑ btūs bn̄ard⁹ sic dicēs.
Nā oīs īstitucio aīal' hoīs
c̄ca corp⁹ ē. ī c̄posicioēȝ exti
oris homīs. ideo docend⁹ ē
rōnabilit᷑ mēbra sua casti
gāe. et int᷑ carnē et spm̄ q̄

īuicē aduersū se iugit᷑ con
cupiscūt. iustū rōnis et dis
crecioīs hr̄e iudiciū. Nec aliq̄
ī iudicio p̄sonā eorū accipe.
docend⁹ ē sic hr̄e corp⁹ suū sicut
egrū c̄medatū. cui etiā mł'
ta volēti inutilia sᵗ neganda
Vtilia vō etiā nō volenti sᵗ
ingerēda. sic de eo agē sicut
de nō suo. sȝ ei⁹ a quo p̄cio mḡ
no empti sum⁹. ut glorificē
m⁹ eū ī corpe nr̄o. hᶜ bn̄d⁹
Igit᷑ sciendū ē tā magnā
eē v̄tutē discrecioīs. q̄ sine
illa. nulla v̄t⁹ p̄t p̄fici. nec
in suo vigoē manē. nᶜ etiā
queq̄ ad p̄fcōnis statū. sn̄
illa posse p̄uenīe. De quo
habet᷑ in scd̄a collacioē. ab
batis moysi ī hūc modū. Dis
crecio ē sn̄ qua nichil agere
oīno sep̄tiure aūcte p̄mittim᷑.
ita ut ne ip̄m quidē sp̄itale
vinū qd' letificat cor homīs.
sn̄ ip̄ius sinam᷑ modeacioē
p̄cipe. scd̄m illud. cū c̄silio
oīa fiat fac. Cū c̄silio vinū
bibe. Et itm̄. Sicut ciuitas
muris diruta et nō c̄cīdata.
sic ē vir. q̄ nō cū c̄silio aliq̄
agit. Cui⁹ p̄uacio q̄ p̄nicio
sa sit mōcho testiōnij hui⁹
exēplū ac figura declarat.
dirute eū ac sn̄ muris c̄opa

i

tīs ciuitati. In hac sapiā
in hac intellc̄s sensusq̄ cō
sistit. sn̄ quibȝ nˢ intior nr̄a
edificari potit dom⁹. Nec
spūales poterūt diuicie
cgregari. scdm̄ illud. Cū sa
piā edificat̄ʳ dom⁹. et cū ī
tellcū itēr̄ erigit̄ʳ. cū sensu
īplent̄ʳ nccīa oībȝ diuicijs
et p̄ciosis bonis. Quibȝ mā
festissīe declarat̄ʳ. nulla sn̄
discrecōis grāȝ pfcē posse ul̄
pficā ul̄ stāe v̄tutē. Et ita tū
btī anthonij q̄ vniuisoȝ se
tēcia diffinitū ē. discrecōeȝ
eē. q̄ firo gradu ītrepidū
mōchū pducat ad deū. ce
teāsq̄ v̄tutes iugit̄ cseruet
illesas. cū qua ad csūmaci
onis excelsa se fastigia mi
nori possit fatigacōe cscēdi
et sn̄ qua mlti ecīā ppetius
laborantes. pfcōnis nequi
uerūt cacmē attigē. Oim̄
nanqȝ v̄tutū gnatx̄ custos
modeātrixq̄ discrecio ē. vt̄ mo
yses abb. Nondū ecīā q̄
sn̄ discrecōē. v̄tutes bone
eē nō put̄. q̄ p ī discrecōeȝ
ipē v̄tutes. virtutis nomē
amittūt. et iō sn̄ discrecōē
vīa bona cū q̄ sc̄ v̄tutes. nˢ
acquī poterūt nˢ cseruari.
Ad ipām ecīā ptinet diligēt̄ʳ

k

attendē. q̄ntū q̄sqȝ cotidie
proficiat. ul̄ q̄ntū deficiat.
et īvalitudinē sui corpois
seu fortitudinē sollert̄ pē
sāe. et pro ut vires suppetūt
se ad v̄tuosa opa extendē
Ista et quedā alia pagit. Ri
chard⁹ de scō victoē ī tracta
tu sup beniamyn adolescē
tul⁹. sic dicēs. Tūc v̄tutes
veācit̄ credūt̄ʳ eē bone. q̄n
sc̄ nō solū ordinate. sȝ ecīā
modeāte. q̄a dū virtutes
discrecōis moderamē ex
cedūt. v̄tutis nomē amit
tūt. Nā tīor sepe nimius
cadit in despacionē. dolor
nimi⁹ ī amaritudīeȝ. spes
īmoderata ī psūpcōeȝ. amor
supfluus ī adulacōeȝ. leti
cia supuacua ī dissolucio
nē. Ira ītēperata ī furorē.
In hūc itaqȝ modū. v̄tutes
ī vicia v̄tunt̄ʳ. si p discrecio
nē mīme moderent̄ʳ. Vn̄
patent̄ apparet. q̄ veā bō
cū. sn̄ discrecōē nō possint
acquī nˢ cseruari. Merito
ergo illa virtus singulāit̄
diligit̄ʳ. sn̄ qua nulla cq̄ri
tur. nulla csūmat̄ʳ. nulla
cseruat̄ʳ. Et nondū q̄
mlta de discrecōē legendo
mlta discim⁹ audiendo

l

verumptamen numquam de hac ad
plenum erudimur sine experiencia
et magisterio. Primum ergo
est ut satagamus singulis
virtutibus studium frequens
impendere. quod dum facimus. ne
cesse est nos sepius cadere. oportet
nos sepe resurgere. et per fre
quentem lapsum discere. qua vi
gilancia et cautela oporteat
virtutum bona acquirere vel
custodire. sic sic diu longo v
su virtutum disciplina addis
citur. quousque mens diu exercita
ta. ad plenam morum discrecio
nem perducatur. Quanto enim ac
rioribus temptacionibus urgemur. quan
to crebrioribus periculis exercemur.
tanto perfectius ad discrecionem
erudimur. et sepe aliarum vir
tutum dampna discrecionis sunt
lucra. Etiam ad discrecionem
pertinet diligenter attendere.
frequenter discutere. quantum ani
mus cotidie proficiat. vel quan
tum forte deficiat. quibus cogita
cionibus magis incurset. quibus
affectibus magis tangitur.
Debet non solum vicia cordis.
sed etiam infirmitates corporis
perfecte cognoscere. et secundum quod v
numquodque exigit salutis reme
dia querere. quesita adhibere.
Ipsam nosce oportet. non solum

vicia sua. sed et contrarium munera
et virtutum mentem. sed et ipsa dilige
ter distinguere. et quid sit bona nature
vel dona gratie subtiliter pensare.
Inpromptum habere debet quibus temptacio
num machinis. malignus spiritus
eum impugnet. quantum spiritualium
gaudiorum consolacionibus habun
det. quam frequenter eum divinus spiritus
visitet. et ut totum breviter con
cludam. debet discrecio nostra totum
interioris hominis statum et habi exterioris
tum quantum possibile est plene con
noscere. non solum qualis sit. sed etiam
qualis esse debeat subtiliter querere.
diligenter investigare. Per hanc
enim animus assidue eruditur. quous
que perducitur ad plenam cognicio
nem sui. cumque animus diu exercita
tus in virtutibus in sui cognicione
plene eruditus fuerit. ad con
tuicionem quoque dei potest sus
tolli. secundum Richardum. Ecce quanta
est virtus discrecionis. que non solum
provehit ad virtutum perfectionem.
verumetiam ad dei cognicionem
sive contemplacionem. Ideo ab
unoquoque religioso et volen
ti in spirituali vita proficere est
merito diligenda. Filius

Hanc discrecionis virtu
tem ut audio omni volen
ti proficere in religiosa vita
multum necessariam esse perpendo. Sed

quō q̄s ad illā ꝑuenīe va
leat. vl' ꝑ quē modū acq̄ra
tur h' virt⁹. de h° pcō īfōrī
m
Scire. Dr̄. Caplm̄ sextū.
debes q̄ vt⁹ discre
tionis maxīe ꝑ duo acq̄rit'
Primū est diligēs īspectio
exēplorū p̄cedenciū p̄rm̄.
Nā cū nos studiose legēdo
īuestigam⁹ vitā scōrū p̄rm̄.
q̄ht' in hoc mūdo vixerūt.
qd̄ nob' a' quō agendū sit. ꝑ
eorū discretionē et exēpla
edocem'. De hoc btūs gregori⁹
xxviij mōlū sup illo vbo. Nos
tendit sup eā lineā. sic dicit
Sup hāc eni trā linea tēdit.
qn̄ eltē vnicuiq; aīe. ad su
mendā viuēdi regulā p̄rm̄
p̄cedēciū exēpla mōstrant'
vt ex illorū vitā ꝯsidēt. qd̄ ī sui
actibȝ seruet. q̄ten⁹ respecto
iusti limitis ī'mite. n' infra
mīma negligēs deficiat. n'
vltra maxīa supbiēs tēdat.
n' min⁹ conet' supplē q̄ suf
ficiat. n' arripiat pl⁹ q̄ acce
perit. Ne a' ad mēsurā quā
debȝ nō ꝑueniat. a' eandē mē
surā deserēs ext' limitē cadat
Angusta q̄ppe porta ē q̄ duc'
ad vitā. et ille hāc īgreditur
q' in cūctis q̄ agit discrecionis
sbtilitate ꝑpe' hāc sollicite
coartat'. Nā q' ꝑ voluntates
ꝑprias secura mēte se dilatāt
anguste sibi porte aditū dāp
nat. Vt ergo hui⁹ tre mēsu
ra seruet' sup eā dīnit⁹ li
nea tendit'. q̄tn̄ ut nrā opa
vl' minora ꝑficiat'. vl' maio
ra moderent'. ꝑ sacra eloq̄a
sbtilis aū nos scōrū vita ex
pandit'. et qd̄ nob' q̄ntūq;
agendū sit. ōnsa eorū dis
crecioē diffinit'. Sciendū
n
eciā q̄ plerūq; vtus cū īdis
crete tenet' amittit'. cū dis
crete intmittit' pl⁹ tenet'.
Nec mirū si id ī incorporeis ī
telligim⁹. qd̄ agi ī corporeis
rebȝ videm⁹. Ex studio nāq;
cū ~~arcus~~ arcus distēdit'. e
ciā ī suo tpe cū vtilitate tē
dit'. Qui si ociū relaxacionis
nō accipit. feriēdi virtutē
ipō vsu tēsionis ꝑdit. Sic aīq̄n
ī exercitacioē virt⁹ cū ꝑ dis
crecionē ītmittit' reserua
t'. ut tanto plus valēt' feri
at. q̄nto a ꝑcussioē īterī peu
dent' cessat. Sbtili igit' dis
crecōne sup hāc trā linea tē
ditur. qn̄ ōnsis vnicuiq;
aīe exēplis p̄cedēciū p̄rm̄ qm̄
vtilit' ad opacionē virtutis
attēdit'. et nōnūq̄ vtiliter
tēpat'. h' greg⁹. Scdm̄ ē
o

per quod virtus discretionis acqui-
ritur vera humilitas. oportet enim
qui vult ad hanc virtutem perve-
nire. ut se humiliet. et non solum
que agenda sunt. sed etiam cogita-
tiones perplexas sibi advenien-
tes senioribus et magis exper-
tis intimare studeat. nec suo sen-
sui adhereat. sed illorum iudicio
et diffinicioni acquiescat. qui igitur
sic egerit non solum deceptiones
dyaboli evadet. verum etiam in
cunctis que agenda sunt magis
securus et cautus incedet. De
hoc habetur in collacionibus
patrum. ubi abbas moyses in
2a sua collacione sic ait. Vera
igitur discrecio non nisi vera humili-
tate acquiritur. Cuius humilita-
tis hec erit prima probacio si uni-
versa non solum que agenda
sunt. sed etiam que cogitantur seni-
orum reserventur examini. ut
nichil suo quis iudicio credens.
illorum per omnia diffinicionibus
acquiescat. ut quid bonum vel ma-
lum debeat iudicare. eorum tra-
dicione cognoscat. Que institu-
cio non solum per veram discre-
cionis viam iuvenem recto tra-
mite docebit incedere. Verum
etiam a cunctis fraudibus et in-
sidiis inimici servabit illesum
P Nullatenus enim decipi po-
terit quisquis non suo iudicio sed ma-
iorum vivit exemplo. nec valebit
ignoracioni eius callidus hostis
illudere. qui universas cogitaciones
in corde nascentes perniciosa vere-
cundia nesciat obtegere. sed eas ma-
turo examine seniorum. vel repro-
bat vel admittit. Illico namque
ut patefacta fuit cogitacio
maligna marcessit. et antequam
discrecionis iudicium proferatur
serpens teterrimus velut tene-
broso ac subterraneo specu.
virtute confessionis protractus ad lu-
cem. et traductus quodammodo.
ac dehonestatus abscedit. Tam-
diu enim suggestionis eius noxi-
e dominantur in nobis. quamdiu cela-
tur in corde. Et ideo semper seniorum
summa cautione sectanda sunt
vestigia. atque ad eos cuncta
que in cordibus oriuntur sublato confu-
sionis velamine deferenda. Nam
sciendum neminem diffinicionibus
suis vel iudicio proprio confidentem.
perfectionis culmen aliquando posse
conscendere. sed nec dyaboli perni-
ciosa quadam illusione non decipi.
Omni igitur conatu debet discre-
cionis bonum virtute humilitatis
acquiri. que nos illesos ab utraque
parte nimietate servare. Ad u-
num enim finem nimietas ieiu-
nii ac voracitas pervenit. eodemque

dispendio vigiliarū ımode
rata ɔtinuacio mōachū q°
sopni grauissimi torpor ıuol
uit. Nā p excessū ɔtinēcie de
bilitatū cōp' ad illū statū
reuocari nēce est. in quo neg
ligēs qsq3 p incuriā detinet'.
ita ut frequēt' quos p cast'
margiā decipi nō potuisse
ɔperimꝰ. p imodēacionē
ieiuniorū videmꝰ deiectos
fuisse. atq3 ad eandē quā
vicerūt passionē ıfirmitatis
occasioē collapsos. Vigilie q°
q3 et pnoctacioēs irronabi
les deiecerūt. quos sopnus
supāe nō potuit. Quapropter
scdm aplm. p arma iusticie
q a dextris sīt et a sinistris. rōē mo
deramīe trāseūdū. et ita inter
vtrasq3 nimietates discretio
ne moderāte gradiendū ē.
ut nec a tradito ɔtinēcie tmite
nos ercessum⁹ abduci. nec
rursū remissioē noxia ıgule
veniisq3 desideria ɔcidamꝰ
Itaq3 festinādū nob' ē. ne ap
petitu corporee voluptatis
ı dissolucionē noxiā dilaba
mur. et an prestitutū tps ul'
cibo ıdulgē. ul' modū eiꝰ ex
cedē p̄sumamꝰ. ita ē esse sop
niq3 refectio hora legitima e
tiā si horreat ıgerenda. Vtrū
q3 enī bellū adūsarij factio
ne ɔsurgit. et pniciosius
cōtinēcia ımodēata. quā
saturitas remissa sb'plan
tat. Ab hac nāq3 ad mēsurā
discrecioīs intēcedente salutū
ɔpūctioē ɔscendi pt. ab illa
nō pt. h' moyses abb'. Et q3
uis corpus durīꝰ sit tractan
dū ne rebellet. tn̄ cū discre
tioē faciendū ē. ut seruīe dō
sufficiat. Vn̄ bt̄s bnardus
dicit. Durīꝰ quidē tractādū
ē corpus ne rebellet ne ıso
lescat. sic tn̄ ut seruīe suffi
ciat. q'a ad seruiēdū spūi
datū ē. h' bnd⁹. Nā p absti
nēciā carnis vicia sīt extiguē
da. nō caro. idō cū modēa
mīe cuncta sīt agenda. sic ut
caro nō lasciuiat. et tn̄ ad
opa bona nō deficiat. De
hoc bt̄s gregꝰ dicit vj mōli
ū. P abstinēciā qppe carnis
vicia sīt extiguenda nō caro.
et tanto sibimet qsq3 debz
modēamīe pēe. ut ad culpā
caro nō supbiat. et tn̄ ad
effcm̄ rctitudīs in opacioē
sbsistat. h' gregꝰ. Si at xpt'
aliquē defectū ul' debilita
tē deficiūt vires ad bn̄ ope
randū. bonā volūtatē ha
beamꝰ ad agendū bonū

M

R

opus. et mercede nō p̄ua
bim̄ꝰ. Ad hoc faciendū hor
tatur hugo sic dicēs. Si de
ficiāt vires ad opus aliqͩ
q̄ ad actū. voluntatē ptinꝰ
adhibeamꝰ et affcm̄. h̄ hugo
S Cōnꝰq̄sq̄ꝫ ergo suas vires pē
set ac discuciat. et put valz
se in bonis opibꝫ exerceat.
et cū discretiōe ac circūspec
tiōe cūcta q̄ facienda sᵗ bō
opa pagat. ne ī picculū īdis
cretiōis cadat. Mensurā eni
eciā in oībꝫ suis actibꝫ obser
uaē studeat. ne vno tp̄e p
abstinēciā se affligat. alio
vō tp̄e de cibo delicato ꝟ su
pfluo nimis īdulgeat. Nā
sᵗ nōnulli q̄ vno die abstinē
ciā arripiūt. alio vō die
carnibꝫ q̄ alijs cibarijs deli
catis se replent. vno die in
vestibꝫ vilibꝫ incedūt. altō
vō ornatis ac mollibꝫ vesti
untꝰ. hodie p lamētacionē
et fletū se affligūt. cras risꝰ
cū cachīno pferūt. hodie
hūiles et mites. cras supbi
hodie q̄eti et obediētes. cras
turbidi et cōtradictores. Mij
tlēs sic se hn̄tes sᵗ ṙprehēsibi
les. et v̄tute discretiōis carē
C tes. C Debꝫ eni seruꝰ di in
oībꝫ fc̄is suis vnā regulā

cōgruā et discretū tenē. p q̄
p deo possit placē. et semet
ipō ac proximo vtilē exhibē.
De hoc tractat effrē abbas
omē sua q̄nta ita dicēs. Pro
iciamꝰ a nob̄ malā ꝯsuetu
dinē. et q̄i vestimēto v̄tute cū
īduamꝰ. maxīe nos q̄ iā cō
ūsacionē angelicā pmeru
imꝰ. mēsurā ac regulā illā
bonā ac pfcam ac pem nō
rū assūamꝰ. ne hodie absti
nēciā arripias. et cras ꝯui
uia celebraē īcipias. ne hodie
aq̄ potū accipias. et cras vi
na pegrina desideres. ne ho
die discalciatꝰ. et cras cal
camēta diuisa pferas. ne ho
die ciliciā vestē. et cras mol
libꝫ īduaris. ne hodie vilis
sio habitu. et cras comptus
et ornatꝰ īcedas. ne hodie hū
lis et mitis. et cras petulās
et supbꝰ. ne hodie q̄etꝰ et obe
diēs. cras aūt turbidꝰ et cōtra
dictor existas. Ne hodie ī fle
tu et lamētaciōe. et cras ri
sus cū cachīno pacit pferas
ne hodie sup nudā terrā q̄
escas. et cras mollicia lecti
delecteris. Sꝫ ad vnā regulā
cōtinue te ꝯstringe. p quā deo
possis placē. et tibimetipi ac
pxīs vtilē exhibē. h̄ effrē abb.

S[ed] p[ate]t ergo de v[ir]tute discrecio[n]is

P[er]pendo Filius
veneranda p[ate]r. eciã
m[u]lta fieri in s[an]c[t]a religio[n]e. q[ue] p[er]
turbãt mẽte meã. et scãdali
zãt a[n]i[m]ũ meũ. Nã m[u]ltos
c[on]spicio int[ra]re s[an]c[tu]m ordinẽ.
habẽtes bonũ p[ro]positũ n[on] t[ame]n
p[er]seuerãt in bono, p[ro]ut cepe
rũt. s[ed] paulatĩ de die ĩ die
desideria sp[irit]ualia ĩ eis defi
ciũt. et se ad secularia c[on]cu
pisce[n]da effũdũt. ex q[uo] eciã
occasio[n]e m[u]lta mala oriũt[ur].
Insurgũt nãq[ue] ex hoc ambicio
nes officioꝝ et dignitatũ.
dissensio[n]es. discordie. inuidie
ĩobĩa. ypocrisis. et o[mn]is disso
lucio [et] ĩordinacõ. p[ro]pt[er] que
o[mn]ia m[u]lta scandala fiũt ĩ or
dine. De hijs o[mn]ib[us] et aliis
ĩc[on]ueniẽcijs. q[ue] mo[do] v[er]sant[ur]
ĩ religio[n]e. obsecro ut velis
michi aliqua enarrare. P[ate]r

Multa heu Ca[pitulum] vij
ĩc[on]ueniencia et ĩor
dinaciones q[ue] plures ĩ ordi
ne fiũt ut dicis. S[ed] h[ec] om[n]ia
h[abe]nt ortũ p[ri]mo a negligẽti
c[on]uersacio[n]e incipiẽciũ. Nã sũt
nõnulli peitentes. q[ui] venien
tes ad s[an]c[tu]m religionẽ forcia
s[an]c[t]a agẽ p[ro]ponũt. s[ed] nõ p[er]seue
rãt. q[ui]a paulatĩ in v[ir]tutib[us]
deficiũt. et s[an]c[t]a desideria ĩ eis
languescũt. De quib[us] p[er] b[ea]t[u]m
gregoriũ r[ur]s[us] moluũ sic dicit[ur]
Et nõnulli q[ui] ad c[on]uersacionẽ
venientes. nõ t[a]l[e]s ĩ[n] t[a]l[e]s cepint
p[er]seuerãt. q[ui] paulat[im] p[er] ...
mẽta t[em]p[or]a p[er]e[unt] ... detrimẽta
v[ir]tutũ. sensi[m] q[ui]ppe ĩ eis desi
deria s[an]c[t]a languescũt. et q[ui] ro
busta ac forcia p[ro]posuerũt.
debilia ac ĩfirma c[on]sũmãt.
S[ed] electorũ c[on]uersacio plus finie
do p[er]agit. q[uam] p[ro]ponit ĩchoãdo.
et si tepidi[us] p[ri]ma ĩchoãt.
feruẽci[us] extrema c[on]sũmãt.
videl[icet]. s[e]p[er] ĩchoaẽ estiãt. et
id[e]o ĩfatigabil[is] ĩ nouitate
p[er]durãt. h[ec] greg[orius]. T[a]l[e]s igitur
q[ui] sic deficiũt a bono p[ro]posito
habitũ mutãt. assumẽtes
religiosã vestẽ. s[ed] nõ a[n]i[m]ũ ne
q[ue] mo[r]es. q[ui]a vicia et acta ve
teris ho[m]i[n]is nõ deponẽtes. so
lũ de h[ab]itu q[uem] suscepãt fi
duciã h[abe]nt. De q[ui]b[us] dicit b[ea]t[us]
greg[orius] sup[er] ezechielẽ. Sepe
videm[us] nõnullos ad vocẽ
p[re]dicacio[n]is q[ua]si ex c[on]fusione c[om]
punctos. h[ab]itũ nõ a[n]i[m]ũ mu
tasse. ita ut religiosã vestẽ
sumerẽt. s[ed] antiq[u]a vicia
nõ calcarẽt. Ire stimul[us] agi
tãt. malicie dolo[r]e ĩprimi
lesio[n]e feruescẽt. de o[mn]ib[us] q[ui]

busdā bonis an̄ humanos
oculos supbire. p̄ntis vite
lucra in̄hiant' q̄rere. et de so
lo exterius hītu quē sup fert
vite scītatis fiducia tn̄re. N
bz q̄d aliud dicendū ē. n' h°
op mgr' egregi⁹ q̄busdā le
gis exterciora seruātibz loq̄tr
dicēs. Nā ī xp̄o ihū n' circūci
sio aliq̄d valz n' p̄puciū. sed
noua creatura. Nō enī mag
ni ē mīti, si q̄d forte erga nos
agit' in corpe. sz magnope
pensandū est q̄d agatur
ī mente. Nā p̄nte mūdū
despice. trāsitoria nō amare.
mēte medullit⁹ d'o et p̄xio
s̄bne. cont' illatas ꝯtumelias
paciā z seruare. et custodita
paciā dolorē malicie a cor
de repellē. egenis p̄p'a t'buere.
aliena minime ābire. ami
cū in d'o diligē. p̄p' deū eci
am eos q' inimici s̄t amare.
de afflictiōe p̄rimi lugere.
de morte ei⁹ q' inimic⁹ est
nō exultare. h' ē noua cre
atura. Ad veterē aūt hoiēz
ptinz p̄nte mūdū q̄rere.
trāsitoria ex ꝯcupiā amare.
mēte in supbiā erigē. paci
enciā nō tn̄re. ex dolore ma
licie de p̄rimi lesione cogi
tare. sua īdigentibz nō dare.

atq3 ad mlt'iplicādū aliena
querere. nullū p̄p' deū pure
diligē. inimicicias inimicis
reddē. de afflictiōe p̄ri gau
dē. Cūcta h' vetusti s̄t hoīs
q̄ videlz. de radice inim⁹ cor
ruptiōis. h' gregor⁹. Hui⁹ modi
aūt defect⁹ virtutū marie
causant' ex hoc. q' mlti p⁹
ppetrata pctā ad deū p[illegible] pe
nitēciā redeūtes. cū ceperint
aliq̄ bona facere. stati iniq̄ta
tū suarū q̄s p'us fecerūt ob
liuiscūt'. et metis oculos ꝯ
cecos ī q̄busdā opibz suis
figūt. q' si timeret districti
onē venturi iudicis. pl⁹ me
tueret de malis suis. q' de
bonis min⁹ pfectis exulta
ret. Nō enī absolut⁹ ē debi
tor q' reddit mlta. sz q' reddit
oīa. Vl' q' p̄dest bona vita
incipe et nō pficere. Magis
q̄ppe debem⁹ inspicere bona q̄
nōdū fecim⁹. q̄m illa q̄ egi
m⁹. De ꝯdiciōe h⁹moi hoim
sic dicit btūs gregori⁹ xxij mo
ral. Sūt vō nōnulli. q' cū bō A
aliq̄ faciūt. iniquitatū suaz
ptin⁹ obliuiscūt'. et cordis
oculū in ꝯsideracoē bono
rū opm q̄ exhibet figūt. at
q3 eo se iā scōs estimāt. quo
int' bona q̄ agūt maloz

suorū in q̄bꝫ et fortasse ad
huc īplicati sᷓ memoriā decli
nat. Nᷓ si distractionē iudi
cis vigilāᷓ attēderet. pl9
de mal' suis ~~attēderēt~~ me
tueret. q̄ᷓ de ipsis bonis
exultaret. pl9 īspiceret qd'
de hijs q̄ adhuc agenda sᷓ
debitores tenētᷓ. q̄ᷓ q̄ opan
tes q̄dā iā debita p̄te soluūt
Neq3 enī absolut9 ē debitor
q̄ mltꝫ reddit. sꝫ q̄ oīa. De
niq3 q̄d p̄dest longū iter
carpe. et nō ꝯsūmare. Qui
ergo vitā etnā q̄rim9 q̄d
aliud q̄ᷓ quedā itinea agi
m9. p̄ q̄ ad p̄riam festina
m9. Sꝫ q̄d prodest si carpi9
mlta. si ea q̄ ad p̄ueniendū
restāt negligim9 relīq̄. No
re itaq3 viatorū neq̄q̄ debe
m9 aspicē. q̄ntū iā iᷓ egi
m9. sꝫ q̄ntū sup ē ut p̄aga
m9. Ampli9 igiᷓ debem9
īspicē q̄ bona necdū fecim9
q̄ ea q̄ iā nos fecisse gaudē
B' m9. Sꝫ tꝫ hoc p̄piū hūana
īfirmitas. ut pl9 ei ītueri
libeat q̄ sibi ī se placet. q̄ᷓ
q̄ displicet. Plerūq3 enī h°
vicio etiā tēptantᷓ electi. ple
rūq3 eorū cordi suggeritur
ut bona queq3 q̄ fecerit ad
aīm reuocēt et securitatis

leticia iā exultēt. Sꝫ si vē
electi sᷓ ab eo q̄ sibi placēt
metis oculos ꝯūtūt. oēꝫ
in se p̄acti boni leticiā re
p̄mūt. et de hijs q̄ se min9
egisse īelligūt. tristiciā
requirūt. īdignos se esti
mat. et pene soli bō sua
nō vident. q̄ in se videda
oībꝫ exēplū prebēt. Hīc ē
q̄ paul9 dū expleta īse
bona postponēt. et sola
ad huc relīq̄ cogitaret q̄
erēt explenda diceret. Ego
me nō arbitror app̄hēdisse
Hīc est q̄ ut possꝫ se hūilia
re de bonis q̄ agebat. stu
debat ad aīm p̄terita ma
la reducē dicēs. Nᷓ p̄ius fui
blasphem9 et p̄secutor et
ꝯtūeliosus. hᷓ grego9. P̄ter
itēm igiᷓ negligēciā quā
sic admittim9. ī sc̄is vṫu
tibꝫ prout p̄res nr̄i p̄fecerīt
nō p̄ficim9. Illos enī legi
m9 de die in diē p̄fecisse.
Nos vō vtinā possem9 ī
p̄mo p̄posito p̄manē. ut
nō min9 hūiles. deuoti.
solliciti. ac min9 feruētes
ī medio q̄ᷓ in p̄ncipio vi
dēmᷓ. Sꝫ hᷓ idō nobꝭ acci
dūt. q̄ cū p̄ dei miāꝫ a p̄c
catis p̄ p̄niam liberamᷓ.

ex hoc aliquā alleuiacio
nē in ꝯsciā nrā ꝯcipim⁹. et
ex ꝯsequēti nos, ꝑt' hoc īgn
dā leticiā īcepciā effūdim⁹
ꝗ satis volētibꝫ ꝑfice īcau
tū est. Un̄ bnard⁹. Nō sīn
causa cū sit nob̄ eadē cū
ꝑūbꝫ pn̄cipia. dispꝫ valde
ꝑfect⁹ īuenit'. ipōs enī
de die in diē ꝑfecisse legi
m⁹ et cursū ꝯsūmasse.
ſꝫ nr̄ magn⁹ apud nos est
timat'. si q̄s ipa ꝯūsionis
pn̄cipia ꝯseruet. ut nō mi
n⁹ humilis. timorat⁹. sollicit⁹.
nō min⁹ feruēs ī medio
q̄ in pn̄cipio videtur.
C Causa aūt hui⁹ pessīe apos
tasie h' est. q cū ꝑ dei mi
sericordiā a pctīs liberam'
et remissionē ꝯseqm' pcō
rū. ex hac alleuiacōe et
exoneracōe ꝯsciē quādā
letā et iocūdā deuocionē
ꝯcipim⁹ quā dū intorsū
ī spm̄ ꝯūte deberem⁹. et
ex hoc magis ac magis
seruēe dō. iux gregoriū.
Qn̄to maiora bn̄ficia a
deo accipim⁹ tāto ad ser
uiedū ei grāui⁹ obligam'
tandē letā et iocūdā fidu
ciā nō in spm̄. ſꝫ ī exteriorē
īcepciā ꝯmutam⁹. q̄ē in

istis maria. a q̄ cautos nos
fecit apls̄ dicēs. Uos ī libertatē
vocati estis. tantū ne detis
eā in occasionē carnis. Un̄
ad oēm grām nob̄ datā tre
pidem⁹. timētes ne īdigne
operem' in ea. Qꝫ aūt quosdā
videm⁹ feruētes eē in seruī
cio dei et in bonis opibꝫ. qs
dā vō vix ad ꝑua faciēda
ꝯpelli. hoc opat' scs̄ sps̄ q̄ ha
bitat in illis. ī istis vō nō.
Testat' hoc btūs bnard⁹ sic di
cēs. Est quidā ī religione D
q' ad oīa vite necāria vl' exer
cicia nō solū ambulāt. sed
et currūt. ymo volāt. ut eis
vigilie breues. ſꝫ et labores
appetibiles videāt'. Alij nō
sic. ſꝫ cū timore et pudore vix
ad yma ꝯpellim⁹. Un̄ hec
diuersitas? nī q̄ia illos ign̄ di
uin⁹ īhabitat. istos vō nō:
h' bernard⁹. Qui vō sic fri E
gidi st' in amoē dī. ill' nō sa
pit lcō. nō ōrō. nō deuocio.
nō silenciū. nō vigilie. nō ie
iunia. &c. q̄ agūt' in scā re
ligiōe nō dulcescūt eis. et io
tedet eos vita ordinata.
Un̄ ꝯtīgit ꝑt' hui⁹moī tedi
ū. desiderāt et q̄rūt occupari
exterioribꝫ officijs et occupa
cōibꝫ. ut ꝑ talia tpalit' ꝯso

lent᷑. qꝛ īteriora bona nō sapuit eis. Sꝫ qꝛ nō sᷣt radicati bn̄ in timore dei et in scā cōuersacōe. idcirco cū ad exteriora agenda effūdūtur seu occupant᷑. ab oī boni opis statu eradicant᷑. Valde enī in terrenis actibꝫ infrigidat᷑ aīmꝰ. si p̄ ītima dona nō fuit solidatꝰ. De quo sic dicit btūs Gregoriꝰ xij moraliū. Nisi enī prius longo studio et diuturna cōuersacōe ī desideriis celestibꝫ cōualescat. cū ad exteriora agēda refūdit᷑. ab oī statu boni opis eradicat᷑. Na sūt nōnulli q̄ post p̄uersa itinera sctīs vias appetūt. sed priusq̄ in eis desideria bō roborent᷑. q̄dā illos p̄ntis seculi prosperitas accipit. q̄ eos rebus exteriorib꞉ implicat. et eorū mentē dū a calore īterni amoris retrahit. q̄si frigore extinguit. et quidē q̄ ī eis de virtutū flore apparere videbat᷑. interficit. Interrenis q̄ppe actibꝫ. valde frigescit [aīmꝰ] si necdū fuit p̄ītima dona solidatꝰ. Vn̄ nec̄e est. ut loca maiora vl exteriora opa q̄ humanis sᷣt necessitatibꝫ profutura. illi exercenda suscipiāt. q̄ hec diiudicare. atq̄ sub semet ipsis p̄mere ex virtute ītima nouerūt. Na cū infirmiꝰ q̄sq̄ vl ad locū regiminis. vl ad exteriora agenda trahitur. quo q̄si extra se ducitur eradicat᷑. Na et arbor q̄ radices p̄us ī altū nō mittit. citiꝰ ventorū īpetu sternit᷑. si se ad altā ceruīcē extollit. eo q̄ citiꝰ ad p̄ma corruit. quo altiꝰ sine radicibꝫ excreuit. hec Gre.

Nondū tn̄ q̄ nōnūq̄ eciam religiosi viri p̄ officia exteriora. et t̄pales curas occupant᷑. sꝫ hoc faciūt nō ex ābicione aliq̄ vanitatis. siue solacii t̄palis. sꝫ solo timore dei ac vtilitate p̄ximi. seu obia superiorū. et io tales nō deficiūt in bono p̄posito ac scā cōuersacōe. sed pociꝰ merent᷑. q̄ aliud hēnt in ~~corde~~ desiderio. et aliud exercent officio. Desiderāt enī soli deo vacare. sꝫ tn̄ pp̄t timorē nō renuūt t̄palibꝫ suiacē. Vn̄ sciendū q̄ aliq̄s p̄t eē in sclo dupliciter Vno mō p̄ p̄ncia corpale. Alio mō p̄ mētis affcm̄. Quis igit᷑ religiosi q̄ ecia

opa actiue vite occupāt᷑
sint ī sc̄lo scd̄m p̄ncıā cor
palē. nō tn̄ st᷑ in sc̄lo ꝯntu
ad mētis affcm̄. q̄a ī ex
tioribꝫ occupāt᷑. nō ꝯsi
ꝯcrentes aliq̄ꝫ in mūdo. ſꝫ
solū ꝑpt᷑ dīnū obsequiū.
Vtūt᷑ enī hoc mūdo tanq̄
nō vtētes scd̄m dcm̄ pau
li. De tlibꝫ vbis gregꝰ rom̄
mōluū sic dicit. Cū cōstet
plerūqꝫ etiā bonos nō t᷑
reno studio. trenis studijs
īplicari. Vn̄ sepius ꝯtigit
ut q̄ sola celestē patriā
diligūt. trene patrie curis
subiacē videant᷑. quorū
tn̄ misteriū a p̄uoꝝ opibꝫ
plerūqꝫ ī actibꝫ nōnūq̄
vō an̄ supnū iudicē sola
cogitacioē discernit᷑. Pleni
q̄ppe supna sapīa et grā
discnūt. q̄lr̄ debeāt ad
aliud vacarē intrīsecꝰ. et
ad aliud extrīsecus occupa
ri. ut si forte occulta dei
ordinacioē aliud eis nō
appetētibꝫ de huiꝰ seculi
curis īponit᷑ cedāt dō quē
diligūt. et p̄ amoē eiꝰ in
trīsecus solā illiꝰ desideret
visionē p̄tiore vō eiꝰ īpo
sitā sibi extrīsecꝰ humiliter
expleāt actionē. ut et deo
vacarē appetāt ex grā dilcō
nis. et rursū curis supīposi
tis ex cōdicioē expleāt ser
uitutis. Cūqꝫ occupaciones
extrinsecus ꝑstrepūt. ītrīse
cus ī aīo eos pacatissiā q̄es
tenet. Sicut enī vigor mētis
fixuāꝰ p̄est motibꝫ carnis.
sic sepe sup īpositos tumltꝰ
occupacioēs bn̄ regit amor
q̄etis. Nā extiores cure sip
uerso amoē nō appetūtur.
nō ꝯfuso. ſꝫ ordinato aīmo
mīstrari q̄ūt. Sci etenī viri
neq̄q̄ eas appetūt. ſꝫ occul
to ordine sibi supīpositas
gemūt. et q̄uis illas ꝑ me
liorē intēcionē fugiāt. tn̄ ꝑ
subditā mētē portāt. Quas
quidē suope si liceat vitarē
festināt. ſꝫ timētes dei occul
tas dispensacioēs. tenēt qd᷑
fugiūt. et exēent qd᷑ vitāt.
Intrāt enī ad cor suū et ibi
ꝯsulūt q̄d velīt occulta vo
lūtas dei. seseqꝫ subditos
debē eē sūmis ordinacioībꝫ
ꝯgnoscētes. humiliāt ceruicē
cordis iugo dīne dispēsa
cioīs. Quisqꝫ vō tlis ē qui
licꝫ tumltꝰ versent᷑ extrī
secus nūq̄ ad eiꝰ ītiora ꝑ
ueniūt. ita ut aliud agat᷑
intrīsecꝰ voto. aliud extrī

secus teneatᶜ officio. ~~hͨ gre.~~
hͨ ¶ Debet igitᶜ viri spiritua
les curā exteriorū occupaci
onū assumē. cū defuerit
alij q̄ debito mō possent
illa ministrare. Vn̄ btūs gre
gorius. xix° moraliū sic dicit
Sciendū est q̄ cū priorū
causis exterioribz q̄ apte de
seruiāt desūt. debent hij
quoqȝ q̄ spūalibz donis ple
ni st̄. eorū infirmitati cōdes
cendē. terrenisqȝ illorū neccita
tibz in q̄ntū decent valet
caritatis cōdescensiōe seruīe.
Hͨ tedē aīm debz. si sensus
eius cōtēplacioī spūaliū sēp
intendēs. aliqn̄ pro dispēsā
dis rebz minimis. q̄si mino
ratus inflectitᶜ. q̄m illud vbū
p qd̄ cōstāt oīa creata ut p
desēz hominibz assūpta hūa
nitate voluit paulo minus
ab angel' minorari. Quid
ergo mirū si hō se ppt̄ hoīez
attrahit. Dū creator hoīm
et angelorū formā homīs
ppt̄ hoīez suscepit. hͨ gregorius.
Jͨ ¶ Et q̄uis religiosis viris
timētibz deū ac amātibz
nōnūq̄ sit molestū hȝ moi
curā exteriorū. siue honorē
terrenū subire. tn̄ q̄a sentiūt
se ppt̄ tales occupatiōēs i cor
dibz suis ~~suis~~ i amorē dī ac
i scō desiderio ipediri. et mē
tes suas p diuisas sollicitu
dines rerū tpaliū dissipari
idcirco gemūt et cōturbātᶜ.
eo q̄ nō licet eis vacarē cōpūc
tioni et deuocioī put desi
derāt. et prius facē cōsueuert.
et iō hͨ occupacio magis
ē eis quedā penalitas siue
afflictio q̄ cōsolacio. De li
bz btūs gregorius v° moraliū expo
nēs illud iob. Quare data
ē misero lux. etc̄. sic dicit.
In scriptura sacra nōnūq̄
lucis noīe pspitas. noctis
aūt appellacioē huius mūdi
aduersitas designatᶜ. Vn̄
et p psalmistā dicitᶜ. Sicut te
nebre eius ita et lumē eius
Quia enī scī viri ita prosperita
tē seculi despiciētes calcāt.
sicut et aduersitatē eius cal
cantes tolerāt p magnā
mētis celsitudinē mūdi si
bi. et aduersa et pspa sub
sternētes dicūt. Sicut tēbre
eius ita et lumē eius. Ac si a
perte dicatᶜ. Sicut intencioē
nrē fortitudis eius tristicie
nō pmūt. ita hāc nec blan
dimēta corrūpūt. Sz quia
hͨ ut pdiximus bonorū mē
tē eciā cū nō subleuāt p

perturbant. scientes videlicet quia se in huius
exilii erumpna miseros ag
noscunt. clarescere in eius pro
speritate refugiunt. Unde bene
nunc dicitur. Quare data est
misero lux. Lux quippe mi
seris datur. quando hii qui subli
mia contemplantes. esse se in hac
peregrinacione miseros ag
noscunt. claritatem transitorie
prosperitatis accipiunt. et cum
valde defleant quod tarde ad
patriam redeunt. tolerare in
super onera honoris compellun
tur. amor eos eternorum constringit
et gloria de temporalibus accidit. quia
dum cogitant quid sint qui in infi
mis tenent. et quid sit quod de
sublimibus non vident. quid sint
quasi in terra fulciunt. quid autem de
celestibus perdiderunt. prosperita
tis sue more mordentur. quia et
si vident neque ipse ab ea fun
ditus opprimi. pensant tamen
sollicite cogitacione suam
in amore domini. et in eius dis
pensacione pertimescunt. Unde bene sub
ditur. Et vita hiis qui in ama
ritudine anime sunt. In amaritu
dine quippe anime sunt omnes electi
qui vel per penitenciam flendo non desi
nunt quod deliquerunt. vel quia se
merore afficiunt. quia longe
hunc a facie conditoris proiecti.

ad huc in eterne patrie gaudiis
non sunt. De quorum corde bene per
salomonem dicitur. Cor quod no
vit amaritudinem anime sue in
gaudium illius non miscebitur
alienus. In amaritudine sunt
namque corda reproborum. quia ipsis
eciam pravis desideriis suis af
fliguntur. sed eandem amaritudi
nem nesciunt. quia pensare quod to
lerant sponte sua non possunt. excecati
At contra cor bonorum amari
tudinem suam novit. quia erump
nam exilii qua proiectus iace
rat intelligit. et quam sint
tranquilla que perdidit. quam confusa
in quibus cecidit sentit. Sed
hoc amaricatum cor ad gau
dium suum quandoque reducitur. atque
in eius gaudio extraneus non
miscetur. quia is qui nunc ab hoc
merore cordis foras se per de
sideria eicit. seclusus tunc
ab illa intima eius solempni
tate remanebit. Hii itaque
qui in amaritudine anime sunt. mo
ri mundo funditus concupis
cunt. ut sicut ipsi in seculo nulla
obligacione teneantur. Et k
plerumque contingit. ut iam homo
mundum mente non teneat. sed
tamen mundus hominem occupaci
onibus astringat. et ipse quidem
iam mundo mortuus est. sed ipsi
nichil appetunt. ita iam a seculo

mundus adhuc mortuus non
est. quasi enim vivus adhuc mun
dus eum conspicit. dum alio intentum
in suis actibus rapere contendit.
Unde et paulus cum ipse semet
presentem despiceret. et talem se sem
videret. ait. Michi mundus
crucifixus est et ego mundo.
Mundus quippe ei crucifixus
fuerat. ~~qui talem se ei exhibere~~
~~studuerat~~. quem iam cordi suo
iam mortuum non amabat.
sed et seipsum mundo crucifix
erat. qui talem se ei exhibere
studuerat. ut ab eo quasi mor
tuus concupisci non posset. Nam
igitur hic paulus mundi gloriam
quaerebat. hic a mundi gloria
quaerebatur. et se mundo et mun
dum sibi crucifixum esse gloriatur.
Hi quem multa appetunt. sed tamen
usque ad culmen extinctionis omni
mode non assurgunt. recte ge
mentes dicunt. Quare data est.
etc. Vita quippe amaritatis
datur. cum hiis mundi gloria tris
tibus gementibus que tribuitur.
in qua nimirum vita pena
se validissimi timoris afficiunt.
quia et si mundum non tenent ad
huc tamen tales se esse metuunt.
qui a mundo teneantur. qui a
non ei [illegible] viverent.
hos ad usum suum procul dubio

non amaret. Natura etenim vi
va corpora in se ipso retinet
nam mortua ex se protinus ex
pellit. Sequitur. Qui expec
tant mortem. et non venit.
Desiderant quippe mortifica
re se funditus. atque ab omni
vita glorie temporalis extinguere.
sed occultis sepe dei iudiciis
vel preesse in regimine vel oc
cupari in multis honoribus com
pelluntur. atque inter hec morti
ficationem plenissimam in
desinenter expectant. sed expec
tata mors non venit. quia
eorum usus temporali glorie etiam
nolens vivit. quam tamen propter
divinum timorem tolerant. sed interius
quidem desiderium pietatis
foras aut explent ministerium
ordinis. quatenus hic a perfectio
ne per intentionem recedant.
nec dispositioni conditoris per
superbiam contradicunt. Ni
mirum etenim divinitatis pieta
te agitur. cum is qui perfecto corde
ad contemplationem tendit hu
manis ministeriis occupa
tur. ut etiam multis infirmio
ribus mens eius perfectum proficiat.
et quo seipsum imperfectum respi
cit. inde ad humilitatis culmen
perfectior assurgat. Non num
quam enim perfecti viri vim desidera

orū suorū detrimēta tolle
rant. in maiora luc̄ diusis
alijs portāt. qr dū eis vaca
nō re ut appetūt, liz. rape se
cū alios qbz admisceūtr
libz. Fit ergo mira dispē
sacioē pietatis. ut vn̄ se des
tructores estimāt. in loci
pleciores ad celestis p̄ie cō
structionē surgūt. Nōnū
qr vō ideo ad cepta desideria
minime proueniūt. ut ipā in
tueniēte tarditate ad eadē
desideria relaxato mētis
sinu dilatetur. et q̄ cicius
an fortasse ipleta poterāt.
magna dispensacioē agi
tur. ut repulsa cresant. Sic
qppe mortificatū appetūt.
ut iā pstē si liceat conditoris
sui faciē ɔtēplentr. sz eorū
desideriū differt ut pficia
at. et tarditatis sue sinū
nutrit ut crescat. Vn̄ bn̄
sponsa ī sponsi sui deside
rio anhelās clamat. In
lectulo meo p noctē q̄siui
quē diligit anīa mea. q̄siui illū
et nō īueni. Abscondit se
sponsus cū q̄rit. ut nō īuē
tus ardencius q̄ratr. et dif
fertur q̄rēs sponsa ne īue
niat. ut tarditate sua ca
pacior reddita. millēplici9

qn̄qz īueniat qd̄ q̄rebat. Se
quitr. Gaudentqz vehemē
ter cū īuenerit sepulchrū
Sicut enī sepulchrū locus
ē quo abscōditr corpus. Ita
dīna ɔtēplacio qddā sepul
chrū est mētis. quo abscō
ditr aīa. Quasi enī huic
mūdo adhuc viuim9 cū
mēte ī eo foras vagamur.
sz mortui ī sepulchro ab
scondimr. cū mortificati ī
teri9 in secreto īthe ɔtēpla
cioīs celamr. Hāc igitr viri
ab īportunitate desiderio
rū tpaliū. a tumltu īnti
liū curarū a clamoē pstre
pēciū turbacionū semet
ipōs sacri ubi gladio mor
tificarē nō desinūt. atqz intⁿ
añ dei faciē in sinu mētis
abscondūt. De qbz paul9
dicit. Mortui enī estis. et
vita vrā abscondita ē cū xº
in deo. Qui enī mortē q̄rit.
gaudz cū sepulchrū īuenīt.
qr quo mortificarē se appe
tit. valde adīuētā requiē
ɔtēplacioīs hylarescat. ut
extinctus mūdo lateat. et
a cūctis exteriorū rerū tpali
ū pturbacioībz intⁿ sinū
se ītimi amoris abscōdat
h᷑ gregi9. Ecce quō deuoti

vl ac religiosi ĩuiti occu
pāt̃ cū curis rerū tp̃aliū
q vō ipās occupacioēs ex
tiores sbeūt ꝓpt̃ tiorē dei
L et obitūm quā supiorib; su
is exhibet hoc faciūt. Ceto
uīso vō illi q̃ tiore ac amoē
dei caret. secularib; curis
libet̃ intēdūt. et qn̄tomā
gis p exteriores occupacioēs
mēte distrahūt̃. tanto fri
gidiores ĩ dilcōe dei et celes
ti desiderio efficiūt̃. De
hoc p btm̄ gregoriū dicit̃
Intenta eīn cūris sclārib;
tāto ĩsensibiliores int9 effi
ciūt̃. qn̄to ad ea q̄ foris sc̃
studiosiores videtur. Vsu
q̄ppe curæ tr̄ene a celesti de
siderio obdurescit aīmq.
et dū ipō vsu suo dur9 ef
ficit̃ p actioēs seculi. ad ea
emolliri nō val; q̄ ptinet
M ad caritatē dei. h̃ greg9.
Qui vō sic ĩdurat̃ p affectū
ĩordinatū in actioīb; sc̄li.
3sciām acq̄rit 3fusā. cū aūt
in se requiē ꝓpt̃ remorsū
3sciē ĩuenie nō potir. aīmi
interioē foras egredit̃. et
in hys q̄ foris sc̃. hoc ē ĩ vo
luptatib; carnalib; et las
ciuijs et ĩ cetis malis delcā
cionē q̄rit. De hoc btūs augꝰ

in glō sup p̃s psalmos
dicit. Q bys in corde p̃mit̃
mala 3sciā. ingetū h; cor.
q̄ aūt nō h; q̄etū cor. habita
re ĩ corde suo libent̃ nō p̃t.
tlēs foras exeūt a seipis aī
interioē. et de hys q̄ foris
sc̃. circa corpus delcantur.
q̄ere in nugis. ĩ spectacul̃.
ĩ luxurijs. et in oīb; mal̃
q̄ruit. Et q̄re foris sibi vo
luit eē bn̄. q; nō est ill̃ intꝰ
bn̄ vn̄ gaudeat in 3sciā.
h̃ augꝰ. Tlij tlēs q̄ sic sc̃ N
p 3cupiscēcias scli et carnis
dissipati. querūt in hoc
mūdo prospitāi. alios reb;
et honoīb; precellē. q̄terum
q̄ est ĩ mōsterio deputant
laborē. curā vō et fatiga
cionē quā hn̄t in reb; secu
larib;. extimat delcācio
nē. Ista tangit btūs gregꝰ
xvij mōliū sic dicēs. Quisqs
in hoc mūdo prospitāi appe
tit. cetōs reb; trāscendē. et
honoīb; tumē. huic nimirū
cura sclāris q̄ fatiget in de
lcācioē est. quies ĩ labore
Valde etenī fatigat̃ si de
sit cura sclāris qua fatige
t̃. puse etenī mētes in de
lcābilit̃ pascūt̃. vn̄ p inqui
etudinē incessant̃ agitant̃

h' gregor9. Q' igit' sic viuūt
et t'lem dissolutā vitā du
cūt. habitū quidē religio
nis deferūt. sȝ ɔcupiscēcijs
carnis dediti. mūdo viuūt
Vn̄ qn̄ eos cū sc'laribȝ p'sōis
occupaī ul' ɔu'saī ɔtigerit.
O habitu et gestu se ee religi
osos sīlant. Et q' nō s' qd'
p'tendūt. eciā in ypocrisi vi
ciū īcidūt. quorū studiū
ē nō virtutes amaē sȝ vici
a palliaē ɔ tegē. De quibȝ
P dicit btūs b'nard9. Tristici
a ypocritarū nō in corde
sȝ ī facie ē. oues s' habitu
et vulpes actu. et crudelita
te lupi. neq' enī ē apud eos
v'tutes colē. sȝ celaē vicia.
h' b'nard9. Post ypocrisim
vō sequūt' eciā alia vicia
q̄ mōchos t'les īordinatos
app'hendūt. viȝ. sup'bia ɔ
auaricia. q̄ in religiosis val
de s' rep'hensibilia. De su
p'bia eorū dicit btūs b'nar
Q d9. Magis āmirāda est
sup'bia mōchorū q' luci
feri. ille sup'biuit ī celo. iste
ī cenobio. ille in delicijs. is
te ī miserijs. ille op'tus omī
lapide p'cioso. iste sacco et
R cilicio. h' b'nard9. De a
uaricia vō dicit btūs ieroni9

Q' amat pecunias deū
amaē nō p't. si peculiaritas
ī mōchis sit. neq' ɔcordia ne
q' pax in ɔgregacioē erit
eoz. Qd ē mōchi habitus?
n̄ despeccio mūdi. Quō
ergo mūdū despiciūt qui
aurū q̄rūt. Vbi aurū: ibi
et viciū placet. In xp̄i mili
cia nō q̄rūs lucra. h' ieroni9
Post hmōi at vicia iā p̄
missa. mōchū īordinatū
et dissolutū m'ta alia īcō
ueniencia sequūt'. Nā s'
m'ti f'res īordinati ī diu'sis
ɔuētibȝ. q̄bȝ mōsteriū ul'
ambitus carcer ē. lcō abhoī
nacio. q̄es vexacio. silēciū te
diū. Hij t'les dāpna rerū
t'paliū gemūt. ruinā vero
virtutū nō plangūt. ad la
c'marū ɔpūctioēȝ rudes et
īdocti. ad recitandū fabu
larū nugas facūdi. Cū sunt
ad orandū nec plorāt nec
suspirāt. cū vō s' in audito
rio in risu et cachino exal
tāt voce suā. et alia q' pli
ma satis rep'hensibilia et
abhoīnabilia q̄ solēt exe'
cere religiosi īordinati ɔ dis
soluti. Quorū execrabilē
ɔu'sacionē. anselm9 ī q̄dā
aucte tāgit sic dicēs. Sut

quidā in cōgregacōe qui
faciūt ad oculū seruiciū
quibꝫ claustrū carcer ē. ci
ricius cathena. cōtinēcia cō
pedes. lectio abhoīnacio. q
es vexacio. silenciū amari
tudo. meditacio desꝑacio.
Hij tales ad discurrendū huc
atqꝫ illuc pmpti et alacres,
ad sedendū in claustro egri
et debiles. ad ꝑcandū deū
bruti et muti. ad tractādū
de bobus et ouibꝫ astuti et
acuti. dāpna rerū tpaliū
gemūt et plangūt. ruinā
virtutū nō dolent n sētiūt.
ad īuestigandū lacrimarū
cōpūctionē rudes et indocti
ad recitandū fabularū nu
gas facūdi et faceti. cū stāt
ad orandū n plorāt n sus
pirāt. cū sedent ī auditorio
in risu ꝫ cachīno exaltant
vocē suā. Abbati adherēt
ꝑ cibis et potibꝫ pocius qꝫ pro
vite mito q scitate ei9. pro
tē obsecūt pro q̄ius obedi
ciūcula quā expectāt. nō
ꝑ spiūalibꝫ exercicijs q ipī nō
amāt. In psalmodia stter
tūt et sōpniāt. In lctulis de
trahūt et diiudicāt. Isti ta
les sese ignorāt. mūdū a
māt. desideria carnis ad

huc suspirāt. ab ignorācia
a sui subout securitas. ex
cōcupiā mūdi leuitas. ex de
siderio carnis supflua cu
ra et cordis anxietas. secu
ritas reddit eos tepidos. le
uitas vagos curia diuisos.
ꝑ securitate tepe facti vacāt.
ꝑ leuitate a preceptis mo
lestāt. ꝑ anxiā curā diste
ti. turbāt et anxij fiūt. h
ancelm9. Bts eciā bnard9
huiꝰmoi ꝑuersas cōdicioēs
hoim reprehendēs sic ait
O hō velox ad mēsā. tard9
ad ecclīam. potēs ad potā
dū. ꝫ eger ad cantandū. ꝑ
uigil ad fabulas. sopnolē
tus ad vigilias. prōpt9 ad
loquēdū. ꝫ mut9 ad psal
lendū. prōpt9 ad detracti
onē. ꝫ tard9 ad orōnē. In
vidie amator. xpi ꝑsecutor.
festucā respicies. et trabē
nō ~~respicies~~ cōsiderās. alcius
mala cōtēpnēs. ꝫ tua nō de
serēs. ceteros rephendis. te
ipm nō corrigis. malicie
īuētor. discipline destructor
amic9 viciorū hostis vtutū.
h st que hoiem excecāt. et
a deo sepant. h st que cō
uersū ad vitutē faciūt ꝑ
uersū. mōchū demoīacū

xpianū anᵒ xpm. h' b'nard9
Ex hijs igitᵘ dc̄is iā p̄missis
collige possum9 ad q̄ntas
īordinacioēs et dissolucio
nes deuenit status mōcho
rū. q̄ itā plangit b'ts b'nd9
ɔmeorans vitā et ɔu'sacioēʒ
detestabilē quorūdā mod'
norū mōchorū sic dicēs.
Dīs in p̄ncipio cū ordo cepit
mōsticus ad tantā crederet
mōchos īerciā deuenie.
O q̄ntū distam9 ab hijs q̄
in diebʒ anthonij extitere
mōchi. Siquidē illi cū se
īuicē p tēpus ex caritate re
uiserēt. tanta ab īuicē a
uiditate panē angelorū
pcipiebāt. ut corpis cibū
penitus obliti. diē plerūq̄
totū ieiuni s ventribʒ nō
mētibʒ trāsigerēt. Et h' erāt
ordo rc̄s. qn̄ dignior pti
plus īseruiebat. Nob' aūt
ɔuenientibʒ ī vnū. iā nō ē
dn̄icā cenā māducaē. Pa
nē quoq̄ celestē neō ē qui
requirat. neō q̄ tribuat.
Nichil de scripturis. nichil
de salute aīarū. ſʒ nuge et
risus et v'ba proferūtᵘ in
ventū. Int' prandendū
q̄ntū fauces dapibʒ. tantū
aures pascūtᵘ rumoribʒ. q̄

bʒ totus īten9. modū nes
cias in edendo. Interī aūt
fercula ferculis apponūtᵘ
et pro solis carnibʒ a q̄bus
abstinetᵘ. grandiū pisciū
corpa duplicātᵘ. tantaq̄ ac
curiacōe et arte cocorū p̄pa
rantᵘ. q̄ten9 q̄tuor aᵘ quinq̄
fercul' deuoratis. p̄ma nō
īpediāt nouissiā. n' sacie
tas minuat appetitū. v'ē
q̄ppe oneratᵘ dū nescit. sed
varietas tollit fastidiū. et
dū iā stomachꝰ crebris ruc
tibʒ īpletū se indicet. n' dū
tn̄ curiositas saciatᵘ. Infelix
ergo stomachꝰ cū oīa susci
pe cogitᵘ. oppressꝰ magis ob
ruitᵘ q̄ reficitᵘ. Iā v'ō sic sur
genti a mēsa. q̄ aliud libʒ
nisi dormire. Si aūt ad vigi
lias īdigestū cogis surgere.
nō cantū ſʒ planctū potius
extorq̄bis. Miror eteni vn̄ in
ter mōchos tanta īt'pancia
a ī cibis et potacōibʒ. ī ues
timētis et lectisternijs et e
q̄tacōibʒ et ɔstruēdis edi
ficijs īnolescē potuit. Ec
ce eni p'citas putatᵘ aua
ricia. sobrietas austeritas
creditᵘ. c silenciū tristicia
reputatᵘ. Econt' remissio
discrecio dicitᵘ. loq̄citas

affabilitas. inclinacio io
cūditatis. mollicies vestimē
torū et ciborū fastus honest
tas. lectorū superfluus cultus.
mūdicia. Cuius h' alterutrū
īpendimus. caritas appella
tur. Ista enī cautas destru
it caritatē. h' discrecio dis
crecionē confundit. Talis mi
sericordia crudelitate ple
na ē. q̄ vz. ita corpi seru
it. ut aīa iugulet'. h' Bnd'.
Ecce videmus quanta indecē
cia dissolucio et īordina
cio p religiosas psonas
mō geritur in scō ordine.
T et id mito dolendū. Nā
quilibz q̄ sic puse agit in
quo abrenūciauit sclō il
le. Vocatus ē quippe mōchus
ad ordinē. ppt' hoc ut tribu
lacionē sustineat. et de se
culari leticia ipē sollicitus
est. vocatus ad nuditatē.
ad sitim. ad vigilias. ad
lamētacionē. ad taciturr
nitatē et humilitatē et cetās
virtutes. et ipē in oībz co
trariū facit. Quid igitur
talis mōchus dicturus est cū
iudicatus fuit in extrema
horā sive mortis. De hūmōi
religiosis. abbas effrem
in quadā omē sic dicit.

In quo huic sclō abrenū
ciasti carissimi si rursū
requiē sclārē requiris.
In tribulacioē quippe vōtus
es. et tu de sclārī leticia
pertractaris. In nuditate
vocatus es. et tu de vesti
mēto studiū habes. In si
ti quoqz vōtus es. et aquas
cōnues vinū bibē delectā
ris. Ad plāctū nichilominus
īuitatus es. Et sū armis
spūalibz tu cōgredi cupis
Ad vigilias quoqz vocatus
es. et tu īercia sompni atqz
pigricia resolueris. Ad fle
tū et ad lamētacionē vō
tus es. et tu cū cachīno ri
sū effundis. In taciturnitatē
vōtus es. et tu multiloquio
vano delectaris. In separacioē
vōtus es. et tu vicinitatē
negligētiū vitā suā nō re
fugis. Heredē te regni sui
vocauit xp̄s. et tu q̄ terrena
sūt sapis. In māsuetudinē
et humilitatē vōtus es. et tu
supbz et elatus incedis. In
assiduā meditacionē et
collacioē vbi dei vōtus es
et tu vnius hore spaciū
fastidire īcipis. Et q̄d ei ī
illa die dicturus es. si tua
vicia expurgare neglexeris

Queso dilectissimi sic agi
te ut cū fiducia sim9 añ
tribunal terribilis et magni
regis et ī ɔspcū miliū scō
rū angelorū. h' effrē abb
B ¶ Est eciā aliud qđ satis
reprehensibile ē in scā re
ligioē. viz. de platis ⁊ sub
ditis. Nā sīt nōnulli plati
q' ꝓpt' statū prelacioīs quē
tnēt sup alios se extollūt.
subiectos sibi despiciūt.
et quos ptāte ꝑcellūt. eci
am vite mītis se ꝑcellē cre
dūt. cūctis sapiētiores se
existimāt eē. qꝛ videt se ce
teris āpli9 posse. cū lau
dant' extollūt'. et tāles se
eē credūt. q̄les se foris au
C diūt. ¶ Dz quilibz platus
suā fragilitatē dz aspicē
⁊ et se in suo corde humiliaē
ac p humilē ɔūsacionē suis
fr̄ibz studeat se ɔformaē.
et tn̄ ex zelo dī peccātibz
p censurā iusticie dz obui
are. De tālibz platis bt̄s
greg9 xxvj moliū sup illo
verbo. Deus potētes nō
abicit cū sit ipē potēs. sic
dicit. In vsu vite morl' q̄
dā ex semetipis sīt noxia
q̄dā vō ex hijs q̄ circā ipa
versant'. Ex semetipis q̄
dā noxia sīt. sicut pcīā atq
flagicia. q̄dā vō nōnūq̄ no
bis ex hijs q̄ circa ipa sīt no
cent. sicut tpal' potēcia. Mag
na ē enī tpal' potencia. q̄
apud deū meritū suū de bō
admīstratioē regimīs īueīt.
nōnūq̄ tn̄ quo ꝑminet ce
tīs. elacioē cogitacioīs ītu
mescit. et dū ad vsū cūcta
sbiacēt. dū ad votū velocit'
iussa ɔplent'. dū oēs sbditi
si q̄ bn̄ gesta sīt laudibz ef
ferūt. male gestis aūt nulla
aūcte contdicūt. dū plerū
qꝫ laudāt. eciā qđ obiurgaīe
debuerūt. Seduct9 ab hijs
q̄ infra subdūt' sup se aīm9
attollit'. et dū foris īmenso
fauoē circūdat'. int9 veita
te vacuat'. atq oblit9 sui.
ī voces se spergit alienas.
tālem se credit. q̄lē foris aud'.
nō q̄lē intius discerne de
buit. subiectos despicit. eos
qꝫ equales sibi natūe ordi
ne nō agnoscit. et quos for
te ptāte excessit. trāscēdis
se se eciā vite mītis credit.
cūctis se estīat ampli9 sa
pe. quibz se videt āpli9 pos
se. Plerūq dū subiectorū
affluēcia aīm9 īflat'. in
fluxū supbie ipō potencie

fastigio lenocinante corrumpi
tur. Ois enī ptās cauta re
gētis indiget vita. Igit^r bn̄
hanc exercet ille q^i sic p illā
se sup culpas erigit. sicut etiā
cū ceteris equalitate cponi.
Humana etenī mēs plerumq
extollit^r. etiā cū nulla ptāte
fulcit^r. quātomagis ī altū se
erigit. cū se ei etiā ptās ad
iungit. Cū ergo potestatē regia
lis ministeriū suscipit^r. summa
cura vigilandū ē. ut sciat
q̄sq̄ et sumē ex illa qd ad
iuuat. et pugnare qd temptat
et equale se cū illa ceteris
tenē. et se tn̄ p^c cantibz zelo
vlcionis pferre. Quā discre
cionē agnoscim^9. si paulū
imitem^r. Paul^9 bn̄ agē
tibz fribz prelatū se eē nes
ciebat cū diceret. Nō qr dnām
m^r fidei vrē. sz adiutores
sum^9 gaudij vrī. at illico
adiūxit. Fide enī statis. Ac
si diceret. Ideo nō dnām^r fi
dei vrē. qr fide statis. equales
enī vobis sum^9. vbi vos stare
cgnoscim^9. Quasi se platū
fribz eē nesciebat. cū diceret.
Facti sum^9 puuli ī medio
vrm. nos āt seruos vros p
ihm xpm. Sz tn̄ cū culpa q̄
corrigi debuiss; īuenit. illico

magistrm se eē recoluit dicēs
Quid vultis? in vga ve
niā ad vos. s. h^c gregor^9. De A2
subditis etiā sciendū. qr sūt
nō nulli frēs cuentuales q^i
platos suos in fāis suis di
iudicāt. ac etiā sup eos m^r
murāt. et mores eorū p vr
ba īdecencia corrigūt. seip
sos vō īcorrectos reliquūt.
n^c aliquā diligēciā adhi
bēt. ut ppriū statū ordinēt
ad pfectū vtutis. Nūq e
tiā cogitāt si ī tali dignita
te aut officio eēnt. melius
vellēt qr illi h^c disponē ac
ordināe. suū āt statū ī quo
sūt n^c sollicite discuciūt nec
emēdant. Debz qlibz deuo B2
tus ac religiosus subditus
suā csciām respiciat. et p
latorū suorū fcā nō repre
hendat. et qmuis forte sunt
in eorū vitā qr iuē rphen
di possit. ipi tn̄ ppe hoc su
o supiori reuerenciā exhi
bē nō obmittāt. opa tn̄ e
orū si qua rphensibilia sūt
imitanda nō sūt. Attendē
etiā debz subditus qr ptās
regiminis siue platura nō
pt admīstrari sin̄ studio
cure tpalis. Vn̄ qd ipi ver
ant^r in exterioribz occupaci

onib; .in subditi sīt omī
sollicitudīe melius vacāe
put in dei laudib;. Et cū
subditus ac religiosus in
suo claustro ac ambitu
existēs. bonis morib; et vir
tutib; rutilat. suū supio
rē qui curā extiorē gerit
nō accusat. De hoc trac
tat btūs gregorius xxv mo liū
sic dicēs. Subditorū mens
ad custodiā humilitatis e
domatur. si infirmitas ppa
incessanter attenditur. s; tūc
vires nrās examinare vacāt
negligimus. cū de nobis
fortia credimus. et idcirco
eos qui nobis plati sūt distric
te iudicamus. Quo enī
nosipōs minus agnoscimus
eo illos quos reprehendē
nitimur plus videmus. Coīa
hec mala sūt que sepe a subdi
tis in platos. sepe a pla
tis in subditos cōmittuntur.
quia et oms subditos qui psūt.
minus quā ipi sūt sapientes
arbitrantur. et rursū. qui
subiecti sūt rectorū suorū ac
tiones iudicāt. Et si ipōs re
gimē tenē cōtingeret. se po
tuisse agē melius putant
Vnū plerūq; fit. ut et rectores
minus prudenter. ea que agē

da sūt videāt. quia eorū oculos
nebula elacionis obscurat.
Et nōnūq; is qui subiectus
ē hoc cū prelatus fuit facit
qd dudū fieri subiectus argu
ebat. et pro eo qd illa que in
dicauerat ppetrat. saltē qz
iudicabat erubescat. Igitur
sicut platis curandū ē ne
eorū corda estimacioē singu
laris sapiē locus superior ex
tollat. ita subiectis puidē
dū est. ne sibi rectorū fca dis
pliceāt. Si aūt magistrorū vita
iure rephenditur. oportz
ut eos subditi eciā dū dis
plicēt venerentur. Sed hoc ē sol
lerter intuendū. ne cui quē vene
rari necē est imitari appetas.
cui quē imitari despicis vene
rari cōtēpnas. Subtilis enī via
tenēda ē rectitudinis et humili
tatis. ut sic rprehēsibilia
magistrorū fca displiceāt. quatenus
subditorū mēs a seruā
da magistri reuerētia nō rece
dat. Sūt vero nōnulli qui si pa
rū quid. de spūali cōuersacione
inchoāt. cū rectores suos tpa
lia agē et terrena cōsiderant.
mox ordinē supne dispen
sacionis accusant. quia neq;quā
bn̄ ad regendū plati sūt. p
quos cōuersacionis in fine ex

C2

empla mōstrant᷑. Sȝ hij ni
miru̅ du̅ tpare se a senioꝝ
suoru̅ rep̄hensioē negligūt
culpe sue exigentibȝ m̄itis
usqȝ ad reprehensionē ꝯdito
ris excedu̅t. cuiꝰ ꝑfc̄ō dispo
sicio inde ab hu̅ilibȝ rectior
agnoscit᷑. vn̄ ab elatis nō
rcē iudicat᷑. Na enī ꝑtās
regiminis ministrari nō pt̄ sin̄
studio cure tp̄al'. Aliqn̄ oī
potēs deus mira dispensa
cioē pietatis. ut tenere sp̄u
aliu̅ mētes a t̄rena cura
disiuncte sīt. onꝰ regimīs
duris ac laboriosis cordibȝ
īiungit. ut tanto illi ab hoc
mūdo securiꝰ lateāt. q̄n
to hij extius sollicitudibȝ
libent᷑ elaborāt. In exhibi
cioē q̄ppe suscepti oneris.
ꝑ ipīs quoqȝ vtilitatibȝ sb̄
ditoru̅ dure vie tolerunde
st̄ hu̅ane seruitutis. Et se
pe ut dcm̄ est miserators dēs
quos tenē diligit. eos solli
cite ab extius actoībȝ ab
scōdit. Nā et pleru̅qȝ p̄r fa
milias ad eu̅ laborē seruos
dignꝰ dirigit. a quo sb̄ti
les filios suspendit. Et in
filij sīn vexacioē decori sīt.
vn̄ serui in pulue̅ fedāt᷑
Mo q̄p rcē in ecclia diuitus

agat᷑ ip̄a tab̄naculi ꝯstruc
tioē signat᷑. Ad moysen
q̄ppe diuīa voce p̄cipit᷑. ut
ad tegenda sc̄a sc̄ōru̅ exbis
so cocco atqȝ iacinto vela
texant᷑. iussu̅qȝ ē ut ad ꝑ
tegendu̅ tab̄naculu̅ vela
cilicina et pelles extendent.
q̄ nimiru̅ ul' pluuias ul'
ventos ul' puluerē tolera
rēt. Quid ergo ꝑ pelles
et cilicina. quibȝ tab̄na
culu̅ tegit᷑. n̄i grossas hoīm
mētes accipimꝰ. q̄ aliqn̄
in ecclia occulto dei iudi
cio q̄uis dure st̄ p̄feru̅tur
Que q̄a serui̅e curis tp̄alibȝ
nō renuu̅t᷑. oportet ut tēp
tacionu̅ ventos et pluuias
de huiꝰ mu̅di ꝯtrietatibȝ
portet. Quid vō p iacīctu̅
coccu̅ bissu̅qȝ sig̅t᷑ ? n̄i sc̄oꝝ
vita tenēa ul' clara.᷑ Que
du̅ caute in tab̄naculo sb̄
ciliciis et pellibȝ abscōdit᷑.
sua integra pulc̄tudo ser
uat᷑. Vt enī int᷑ interiora
tab̄naculi bissus fulgeat.
coccus chorusc̄et. iacīctus
ceruleo coloē resplendeat.
desup̄ pelles et cilicia ym
bres et ventos et puluerē
portāt. Qui igit᷑ ut magnꝰ
v̄tutibȝ in sc̄e ecclie sinu ꝑ

sicut p̄positoꝝ suorū vi
tā despicē nō dnt. cū va
cāe reb; exterioꝛib; vident.
qz hoc qd' ipi securi ītima
penetrāt. ex illoꝝ adiu
mento ē. qui cont̄ pcellas
hui⁹ sc̄li exti⁹ laborāt
Quā enī candoꝛis sui gr̄
ciā retinet̄ : si byssū plu
uia tangēt. ⁊ Aut qd fulgo
ris atq; claritatis cocc⁹ ul'
iacinct⁹ ostēderet : si hec
susceptus puluis fedaret.
Sit ergo desup textura ci
licij fortis ad puluerē. sit
īferi⁹ color iacinctin⁹ ap
tus ad decorē. Ornēt eccle
siā qui solis reb; spūalib;
vacāt. tegāt ecc̄liā : quos
et labor reꝝ tp̄aliū ḡuat.
Nequaq̄ ergo cont̄ rectorē
suū exteriora agētē murmur
is q̄ int̄ sc̄am ecc̄liā iam
spūalit' fulget. Si enī tu
secure intius ut cocc⁹ rutī
las. ciliciū q̄ quo protegeris
cur accusas. ⁊ hec grego. C
ca hoc etiā nōndū. q̄ sūt
nōnulli sb'diti q̄ cū ꝯspici
ūt p̄latos et supioꝛes suos
vite īordinate et volupta
tib; deseruiē. ac negocijs
secularib; nimis ītendē.
eo audaci⁹ ad lasciuias

et ad alia īcōueniencia. etiā
ipi solent frena laxaē. qr
tanto min⁹ timet excedere
et īordinate viuē. q̄nto ma
gis ꝯsiderāt illos q̄ eis debe
rēt p̄ee viā virtutis ac disci
pline declinaē. De hoc btus
grego⁹ iij mōliū sic dicit. Sci
endū est q̄ qd' a minoꝛibus
voluptuose agit' maioꝝ
disciplinā cohibet'. cū vō ma
ioꝛes ipi voluptati deserui
ūt. nimirū minoꝛib; lasciuie
frena laxant'. Nōs enī sb dis
ciplinē se cōstrictiōe retineat
q̄n et ipi qui ius discretiōis
accipiūt sese voluptatibus
relaxāt. Nā cont̄ nos hostis
tūc vehemēci⁹ vires accipit.
q̄n et ipos q̄ pro custodia dis
ciplinē p̄lati s̄t. letitie seruire
cognoscit. Tanto enī licēci⁹
ad feriendū occupat. q̄nto
et hij q̄ intercedē poterāt. vo
luptati vacāt. Sic etiā dū p
utilitate subditoꝝ rectores
nimie tp̄alib; curis īseruī
ūt. pleriq; eoꝝ exēplo decres
cūt. qd' verū valde eē q̄s ab
neget. cū curū a pastorib;
terrena q̄m celestia sollicici⁹
videt. Moue etiā p̄t forsitā
aliq̄s. cur omps deus nōnul'
los q̄ videbant' eē bone et

E 2 scē vite vite. et tn̄c pmittat
et in pctm̄ cadē. ¶ De hoc
sciendū ē qꝫ sūt plures cause
ꝓpt' quas accidē solet. Nā
sūt nōnulli q' aliquā v̄tutē
ul' etiā pl'es hn̄t p quas ĩ
notescūt hōībꝫ. et iō eos
venerant'. sꝫ in q̄buſdā viciis
siue pctīs occulte ĩuoluti sūt
q̄ a p'ris ignorabāt'. et iō dn̄s
q' inspector ē cordiū. nōnū
q̄ tales ĩ apta vicia cadē p
mittit. ut cognoscāt' ab a
liis maīfeste q̄les sūt q' p'us
in occulto vicio fuerāt. Est
et alia causa ꝓpt' quā pmit
tūt' ali q' in pctm̄ cadē. videlꝫ.
supbia ul' elacio. Sūt nāqꝫ
nōnulli q' castitatis v̄tute
pminēt. sꝫ hūilitatē cordis
nō hn̄t. et cū occulte p supbi
am erigūt'. maīfeste ĩ car
nis fetinorā corruē pmittū
t'. ¶ Sꝫ nōndū qꝫ nōnūq̄m
casus istorū ē cautela elcō
rū. Nā elcī cū ꝯspiciūt tales
in quodā religioso statu
eē. et tn̄ ꝓpt' occulta alia vi
cia q' supbiā. in carnis lub'
cū. ul' alia pcā cadē. talia
tam̄ ꝯsiderantes ĩcipiūt de
ū magis timē. et in cūctis
q̄ agūt studēt cautiores eē
ac in hūilitate mētis pseue

rarē. Ista tangit btūs gregorꝰ
xxxiiij moliū. exponēs il
lud iob. Et sterñet sibi aurū
q̄si lutū. sic dicēs. Mouet
fortasse aliquē. cur mise
ricors dꝯ fieri pmittat ista
ut leuiathan iste n̄c p sug
gestioēs validas. aurū id
est viros sc̄itatis claritate
fulgentes. q̄si lutū sibi vi
ciis inq̄nando substernat
sꝫ citiꝰ cn̄debimꝰ. qꝛ au
rū qd̄ p'uis eiꝰ psuasioībꝫ
q̄si lutū sterni potuit. aurū
an̄ dei oculos nūq̄ fuit
Sepe nāqꝫ hō mltis occul
te pctīs ĩuoluit'. et ĩ vna
aliq̄ v̄tute magnꝰ videt'
Que ipā quoqꝫ v̄tus ĩanis
deficit. qꝛ dū ĩnotescit hoī
bꝫ pculdubio laudat'. eiꝰqꝫ
laus ĩhyant' appetitur
Vn̄ fit ut ipā v̄tus nō sit.
dū abscondit qd̄ displicet.
prodit qd̄ placꝫ. Que itaqꝫ
eē mita apud dn̄m pn̄t
qn̄ et mala occulta sūt. et
bona publica. Plerūqꝫ
enī ut dixiꝰ latet supbia
et castitas ĩnotescit. atqꝫ
iō diu ostensa. castitas cū
fine vite pdit'. qꝛ tocopta su
pbia. usqꝫ ad finē ĩcorrecta
retinet'. Aliꝰ eleōsinis va

cat, ꝑpa distribuit. ſꝫ tn̄
mlt̄is īiuſtitijs ſeruit. ul'
fortaſſe ligua̅ in detracti
oībꝫ exiit. et fit plerūqꝫ ut
is qui q̄ miſericors fuerat
iux̄ fine̅ vite ſue et rapaci
tatis et crudelitatis ſtimu
lis īardeſcat. Nō valde iuſ
to iudicio agit᷑. ut ꝑdat et
an̄ hoīes vn̄ hoīībꝫ placu
it. qui hoc vn̄ dō diſplicu
it corrige̅ nūqꝫ curauit. A
lius pacie̅ ſtudet. ſꝫ iuide̅
alijs et ſeruare̅ malicia̅ in
corde nō cauet. fit qn̄qꝫ in
paciēs. qꝛ latebat dolens.
Hij itaqꝫ ꝑ aliqꝫ aurū ſūt
ēe et ꝑ aliqꝫ lutū. atqꝫ hoc
aurū q̄ſi lutū ſternit᷑. qn̄
occultis exigētibꝫ meītis
eciā virtus q̄ publice cla
ruerat diſſipat᷑. Sepe enī
omīps dēs occulta quorūdā
mala diu tolerat. et apta
eorū bona elc̄orū ſuoꝝ vſi
bꝫ profutura diſpenſat.
Nā nōnulli mūdū neqꝫ
funditꝰ deſerētes. nō ꝑſeue
raturi anguſtū iter arri
piūt. ſꝫ ad q̄redā anguſtā
portā exēplo ſuo eos q̄ ꝑſe
ueraturi ſt᷑ accendūt. vn̄
plerūqꝫ ꝯtigit. ut ipm̄ hoc
qđ bene vident᷑ viuē. nō

ſibi. ſꝫ pocīꝰ ſolis elc̄is viuāt
dū exemplis ſuis ad bn̄ viue̅
di ſtudia ꝑſeueraturos alij
nō ꝑſeueraturi ꝓuocāt. Se
pe quoſdā videmꝰ viā īgre
di ad locū ꝓpoſitū feſtinare̅
quos alij qꝛ eūtes ꝯſpiciūt
ſequūt᷑. eūdēqꝫ ꝑit᷑ locū petūt
ſꝫ fit plerūqꝫ ut irruēte a̍quo
īplicacōis articulo poſt ſe
redeāt q̄ ꝑibāt. et hij ad locū
veiant q̄ ſeq̄bant᷑. Idcirco
enī v̄tutis iter nō ꝑſeueatu
ri īchoāt. ut eis q̄ ꝑuēturi ſt᷑
q̄ g̅diant᷑ via oſtendāt. Quo
rū videlꝫ curſus vtilitate nō
modica elc̄orū ꝓuectibꝫ ſer
uit. qꝛ illorū lapſū dū ꝯſpi
ciūt. de ſuo ſtatu ꝯtremiſcūt.
et ruina q̄ illos dāpnat. iſ
tos humiliat. diſcūt enī ī ſu
ꝑni adiutorij protectiōe̅ ꝯ
fide̅. dū pleroſqꝫ ꝯſpiciūt de
ſuis vīibꝫ cecidiſſe. Nā ergo
bn̄ age̅ vident᷑ reprobi. q̄ſi
planū iter elc̄is ſequētibꝫ
mōſtrant. qn̄ vō in lapſū
neq̄cie corruūt. elc̄is poſt ſe
ꝑgentibꝫ q̄ſi cauedā ſupbie
fouea̅ oſtendūt. h᷑ gregoriꝰ
De hoc eciā habet᷑ xxvj mo
ral. vbi ide̅ btūs gregoꝰ trac
tās illud. Nr̄ docet nos ſupꝫ
iumēta tre. et ſupꝫ volucres

celi erudit nos. sic dicit. Iu
mēta t're sī q̄ vsu vite carl'
yma appetūt. Volucres vō
celi sī. qui sup'be curiosita
tis studio s'blimia pscrutā
tur. Illi viuēdo se deponūt
infra q̄m sī. isti īquirēdo
se eleuāt vltra q̄ possūt.
Illos ī infimus voluptas de
icit carnis. istos q̄si in sup
iorib3 erigit libido curiosita
tis. Illis p sacra eloq̄a dicit'
Nolite fieri sicut equus et
mul' quib3 nō est ītellc̄s
Istorū sup'b3 labor increpa
tur cū dicit'. altiora te ne
q̄sieris. et fortiora te ne scru
tatus fuis. Docet igit' nos
d's sup iumēta t're et volu
cres celi. q̄ dū hoc q̄d sum'
agnoscim'. n' carnis nos
īfirmitas deicit. n' sup'bi
e sp̄s eleuat. n' defluendo
in ymis deicim' n' sup'bi
endo de sublimib3 īflam'
N' enī labit' carne iumē
torū appetitu psternitur.
q' vō extollit' mēte. more
volucrū. q̄si leuitatis pēna
s'bleuat'. S3 si vigilant' at
tendit' vt et mētis h̄ūilitas
et carnis ~~castimonia~~ castimoni
a teneat'. cito cognoscim'
q̄ alterū custodit' ex altero

Nā sepe sup'bia luxurie
seīnariū fuit. q̄ dū eos
sp̄s q̄ in altū erexit. caro
ī infimus mersit. Hij enī
p'us secreto eleuāt'. s3 post
modū publice corruūt. q̄
dū occultis ītumescūt moti
b3 cordis. apertis cadūt lapsi
b3 corpis. Sic sic elati iusta
fuerūt r'tribucioē ferendi.
ut q̄ sup'biēdo se homīb3 p
ferūt. luxuriando usq3 ad
iumētorū similitudinē deuol
uant'. Hō q̄ppe cū in honoē
eēt nō ītellexit. cōpar' ē iu
mētis 7c. Quasi scīe enī il
los in altū pēna subleua
neāt. de q̄b3 paul' dicebat
q̄ cū cognouisset deū. nō si
cut deū glorificauerūt. aut
grās egerūt. Quō at ī iu
mētorū a' pl' q̄ iumētor̄
voluptate ceciderūt. subdit
dicēs. Tradidit illos d's in
~~reprobū sensū~~ desideria cor
dis eor̄ ī imūdiciā. Ecce ca
ro mersit quo sup'ba scīa s'b
leuauit. et a volatu volu
crū. vltra appetitū lapsi sī
iumētorū. atq3 in sub se p
strati sī vn̄ sup se ire videbā
tur. Curādū itaq3 ē et oī
custodia mēs a sup'bie tu
moē seruāda. Nō enī an

oculos dei vacue tn̄svolat
cogitaciōes nr̄e. et nulla
momētu tpis p aīm tn̄se
ūt sn̄ statu rētribuciōis. In
tus ergo videt deus qd mē
tē eleuat. et idēo foras p
mittit īualesc̄e qd depo
nat. intus pus extollit. qd
foris postmodū luxurie cor
rupcio feriat. Occultā vȝ
culpā sequit. apta pas
sio. ut malis exterioribȝ ītio
ra puniat. et cor publice
corruat qd latent tume
bat. Proīde p hūilitatis cus
todiam seruanda ē mū
dicia castitatis. Si enī pie
sps sub dō p̄mit. caro illi
cite nō sup spm eleuat.
Habȝ q̄ppe sps ɔmissū sibi
dominiū carnis. si tn̄ sub
deo recognoscat iura legitīe
seruitutis. Nā si auctorē
supbiendo ɔtēpnit. iure ti
a subiecta carne pliū susci
pit. Vn̄ et ille pm⁹ īobedi
ens mox ut supbiendo pc
cauit pudēda ɔtexit. Q
enī ɔtuelia sps deo ītulit.
mox ɔtuelia carnis īueit.
et qui auctori suo eē subdi
tus noluit. ius carnis ~~pub~~
~~lice~~ subdite quā regebat
amisit. vt et in ipo videlȝ
ī obit sue ɔfusio redūdaret
et supat⁹ disceret qd elatus
admisisset. Sic enī plerūq
virus libidīs de radice nas
cit elaciōis. q tuc caro vicit
cū spūs latent ītumuit.
Hic ē q longa ɔtinēcia re
pente soluit. hic ē q plerū
q et usq ad seniū virgini
tas seruata viciat. Quia
igit negligit hūilitas cor
dis. rcūs īdex despicit. ea
am ītegritatē ~~cordis~~ corporis
et q̄uq p apertū malū repro
bos annūciat. quos dudū
reprobos ī occulto tolerabat
Nam q diu seruatū bonū
subito pdidit. apud semet
ipm intus aliud malū te
nuit. ex quo ad aliud sub
ito erupit. p qd ab oīpoten
te deo eciā tuc alien⁹ exti
tit. qn̄ se ei p mūdiciā cor
pis inhere mōstrauit. C
Cā igit mētis elacio ad
polluciōes pthit carnis re
pborū cor a volatu volu
ptū ad petulāciā labitur
iumētorū. Sciā at vl ne ap
petitu bestiali ad luxurie
voraginē deuoluat. solli
cite cogitaciōes mētis a su
pbie volatu custodiūt. ac
ne ī infima despiēdo corru

ãt oẽ qd sublimit' sapiũt hu
milit' p̃miũt. Hec itaq; dicit'
Q' docet nos sup iumenta
t'e. &c. Sci eñ vi sup iumẽta
t'e edocti st'. q2 quicq' i ymis
pt̃ abiri despiciũt. q2 ni
chil in hac vita qd p̃terit
querũt. Sup volucres quoq;
celi erudití st'. q2 oẽs i mũ
doru sp̃uũ insidias ɔphen
dũt. et p̃tates aereas quas
adhuc p carnis ĩfirmitatẽ
tolerãt. etiã vite mitis cal
cant. Vetres q̃ppe scõrũ trãsi
toria cũcta despiciũt. et sub
se labi quicq' supbit. quicq'
p̃terit cõtẽplant'. et quasi
in quodã rerũ vertice ɔstitu
te. tanto sibi oĩa subeẽ cõ
spiciũt. q̃nto semetipãs auc
tori oĩm subdũt. atq; inde
cũcta trãscendũt. Qñ crea
tori oĩm vera se hũilitate
substruũt. h' greg9. Ex hijs
igit' dcĩs collige possum9
q' cautos & hũiles oport3
nos eẽ. si in vita r̃ligiosa
ac v̇tuosa volum9 usq; ad
h² fine p̃seuerãre. Q3 q2 de sta
tu ĩordinato. q' heu mõ p
quosdã exercet' in ordine.
tractare incepim9. restat ut
illa itin p̃sequam'. Vñ cõ
siderãdũ ut sup dcm ẽ. q2

mõstica disciplia valde mo
dernis t̃porib3 deficit. et a
sua p̃fcõne languescit. Des
q' sua st' q̃rũt. et spreto celes
ti desiderio t'rena aiude ɔcu
piscũt. Cur igit' ad illa que
pro dĩno amoẽ ɔtẽpsimus.
p malũ desideriũ iterũ re
dim9. et votũ qd p̃misim9
deo. p ĩordinatã affcõnẽ
violam9. De hoc p petrũ
damianũ sic dr'. Ad tantũ
q̃ppe fert cotidie semetipo
detior mũd9 iste deuoluit'
ut nõ solũ cu9libz siue se
cularis siue eccl̃astice ɔdi
tiõis ordo a statu suo collap
sus iaceat. s3 etiã ipã mõs
tica disciplina soloten9 ut
ita dixerĩ r̃clinata. ab as
sueta illa celsitudĩe sue p
fcõne languescat. perijt pu
dor. honestas euanuit. re
ligio cecidit. et velut facto
agmĩe. oĩm scõrũ v̇tutũ
turba procul abscessit. Des
eñ que sua st' q̃rũt. et cõ
tẽpto celesti desiderio. t'ram
ĩcessabilit' ɔcupiscũt. Et q2
sub ipo mũdi fine p9 mũ
dũ ĩhiare nõ desinũt. q̃si
post alta pelagi ĩ litus e
uecti. t'rã remigio ĩanit'
pulsant. Nos igit' q' mũdi

abrenunciatores dicimur. qui
tercii fluctus naufragium
euasisse gloriamur. qui ad
ea que pro diuino amore contemp
simus retro gradis. incentes
gressibus male estuanti deside
rio recalemus. Et dum cauti
onem quam cum xpo pepigimus
frangimus violate fidei po
cius tormenta metuere quam pre
mia possimus de nra conuer
sione sperare. hec petrus da.
i2 Quicumque ergo religiosus
violat fidem agendo contra
votum. quod suo sponsondit cre
atori. iure apostata debet
censeri. Nam sicut duobus mo
dis receditur a deo. fide vel
ope. sic duobus modis effici
untur homines apostate. vel in
quirentes fidem. vel praua opera a
gentes. Unde si monachus agit
contra suam professionem mor
taliter peccando. merito apostata
dicitur nunc uocari. eciam si habitum
deserat religionis. De quo
beatus gregorius super ezechielem sic
dicit. Sciendum quod sicut duo
bus modis a deo receditur
sic duobus modis a deo apos
tate homines fiunt. Nam unusquisque
qui a creatore suo vel fide re
cedit occidit apostata est. ita
qui ad pristinum opus quod deserue
recedit a ope. Sicut ergo quia
fide.

rat redit. ab omnipotenti deo a
postata absque ulla dubietate
deputabitur. eciam si fidem tenere
videatur. hec gregorius. Nondum e
ciam quod sunt nonnulli. qui in sancta re
ligione qui solum gloriantur
de eo quod plures annos habeat
in ordine. quod vero ipsi raro vel
numquam religiose vixerunt mo
dicum perpendunt. Hy tales qui in
virtutibus nondum profecerunt. novi
cios se esse recognoscant et non
monachos. Unde beatus bernardus. Si
in ordine quadraginta annos egis
ti. et virtutibus non profecisti. sed
in primo gradu stas quo intras
ti. ego novicium te iudico. hec
bernardus. Est et aliud in ordine l2
multum reprehensibile. videlicet vicium
murmuracionis. quod tamen beatus bene
dictus in regula pro quibus distric
tissime dicens. Hoc ante omnia
amonentes. ut absque murmura
cione sint fratres. Quod mandatum
regule a subditis minime ob
seruatur. Nam propter modicam oc
casionem nonnulli fratres prorumpunt
in murmuraciones. interdum cau
santes de cibo de potu. et ce
teris minus districte. Insuper
diiudicantes suos superiores vel
prelatos ac alios officiales. as
serentes ipsos inordinatos. vel
minus prouidos. aut negligentes

ee. Sz time debent t'les mō
chi. ne ꝓpt' victū mmuraci
onis prouocēt irā dei. ut e
ciā sepent' de nūo filiorū
dei ei9. De hoc dicit beat9
basilius. Nō erit de nūo fra
trū xpi. q' mimurmē incitat'
ob exiguū victus sui. vehe
mētissiā enī plaga aīe in'
mur fore ondit' et susurra
cio hui9 vite. h' basili9. Et
q'cūqz delectatur ī mmure.
puat se dīna ꝯsolacōē. Vn̄
bts theonī9. Corps eis ꝯsola
coīs dīne. si ꝯsolacionē re
cipis a mimuracoē. h' leo9
M² ¶ Et sicut subditi pcant
murmurādo. sic etiā plati
studē et laborae dn̄t. ut nō
dent ill' occōnē murmurā
di. ne forte et ipi incurrāt
N² ꝓpt' hoc pctm̄ ꝛ irā dei. ¶ Eciā
āsciendū ē q' sicut pficiētes
in ordīe efficiūt' valde vtu
osi. sic ꝯu'so deficiētes ī boīs
moībz. fiūt mxīū viciosi. q'
t'les postposito oī tiore dei.
faciūt ea q' nō expediūt. sce
leā mlta et enormia ꝯmitte
re. De h9moī r'ligiosis dicit
bts aug9. Sicut nō vidi me
liores q' qui pfecerūt ī ordīe
sic nō vidi deteriores q' q' defe
O² cerūt. ¶ Et nōndū q' oms

q' in statu r'ligiōis viuūt ī
ordinate. miseabiliōes sūt
ōībz hoībz q' n' deū hnt nec
mūdū. Nā si explet suas vo
luptates occulte pcando.
sp tn̄ timet dephendi. ꝛ ido
frequēt' in qdā cordis an
gustia st' ꝯstituti. Et ideo
sclm̄ nō hn̄t. q'a libē pcare
nō psumūt. deū etiā nō
hnt. q' puacando ei9 idig
nacionē incurrūt. De hoc
dicit bts leoni9. Nō de mū
di ꝯtēptoribz. scilz. mōchis
et alijs habitu religiosis.
si ꝓpositū suū r'ligiose ī viuendo
pleuerit. cū dnō iudices ē
rūt. sinat. miseabiliores
st' oībz homībz. q' n' deū
hnt n' sclm̄. h' leoni9. Nō
solū at' t'les st' in hoc sclo mi
serabiles. verū etiā etna
dapnacio apphendz eos in
futuro. Vn̄ bts bnard9 Q'
in loco ordis sn̄ ordīe viuūt.
ad illū ordinē deuenient
vbi null9 ordo sz sepitn9 hor
ror ihabitat. ¶ Vn̄9q'sqz P²
ergo mōchus et r'ligiosus
pendat et pciescat piclm
aīe sue et abstinhat se a
ꝯcupiscēcijs carnalibz. et a va
nitatibz hui9 scli. nō solū
mēte. sz etiā corpe. q' ꝯsai

inť hoīes seculares. mōchis
mīme expedit. maxīe tamē
illis q̄ nōdū in bono ꝓposito
et in vita ṙligiosa sť fūdati
Nā videndo et audiendo ea
q̄ in sclō gerūť. debil' aīm9
facilis' ad tēptacionē īclinať.
et iō mūd9 et ei9 occupa
cioēs sť fugiende. De hoc
ysaac abbas sirie sic dicit.
Expedit mōcho nullaten9
ꝯmiscēi oppugnātibȝ eū. ſȝ
ab eorūdē aspectibȝ absti
nē et elongaīe a ꝓpinquitate
ipoꝝ. et hoc dico nō solū ꝓ
ventre. ſȝ eciā pro oībȝ ī qui
bȝ examinať mōchoꝝ li
bertas. Cūq̄ eñ hō accedit
ad deū. fedus ī inijt cū dō
de hijs abstinē. q̄ sť hᵉ. nō vi
dē faciē mulieris. nō respicē
formosoꝝ aspc̄s. nō ꝯcupis
cē quaq̄. ul' epulai. ornatū
vestiū nō vidē. nō vidē hoī
nū secularium dignitatē. ꝛc
q2 mil'tas vires acquirūt
vicia de ꝓpinquitate eoꝝ larē
cīū et altercacīū adlectye
sapiām et ꝓpositū ei9. et sicut
aspect9 bonorū moꝝ arbi
triū habentis zelū ut iciti
neť ad opacionē ipoꝝ. ma
nifestū est q̄ ipoꝝ contraria
potēciā hñt captiuādi aīaȝ

et si nichil pl9 faciat solitario
ad infestacioēȝ tñ pluriū
adducit illū. et īfructuosā
faciat menti ꝑturbacionē. Ad
vnūquodq̄ naq̄ corporis men
brū hȝ hō pugnā. et debȝ cus
todie seipm̄ et diminuē pug
nā suā in ipis. Quius eñ
hō sibi faciat violēciā ad bo
nū. ꝑiclitať tñ ex eis vidēdo
sp̄ atq̄ ꝯcupiscendo. hᵉ ysaac
abb. Ecce q̄ ꝑiculosū ē mō
cho ꝯūsari in sclō. Mōchi
eñ officiū eē debȝ. fugē tur
bas. amaē silenciū. fletibȝ
īsistē. siplicitati studē. īnocē
ciā vite ac scīmoniā amaē
Si vō oppositū fecit. a culpa
liber nō eit. Hoc tangit hu
go de scō victore sᶜ dicēs. Liber
a culpa nō ē q̄ alienū vsur
pat officiū. Si mōch9 es. qd
facis in turba. si amas silē
ciū cur declamātibȝ assidue
inteē declātis. Tu sp̄ ieiu
nijs et fletibȝ debes īsistē.
et ꝑ tu phylosophaē q̄ris.
Siplicitas mōchi. phia ei9
ē. Sȝ docē inq̄t alios volo.
Nō ē tuū docē. ſȝ plangē.
Si tñ doctor eē desideras.
audi q̄ facias. vilitas habi
tus tui et simplicitas vulť
īnocēcia vite. et scītas ꝯuer

M 2

faciois tue. doce dnt hoies
Melius ergo fugiēdo mū
dū doces q̄ sequēdo. h' hu
go. Et btūs bnard9. Mõch9
nō hz docētis sz plāgētis
officiū. quippe cui oppidū
carcer ee debz. et solitudo
padysus. h' bnard9. Vn
quilibz deuotus mõchus
fugiat mūdū et ea q̄ in
mūdo st. et rligiose viuat
et qd foris ondit homībz
p habitū. int9 studeat
seruaē corā deo p bonā
vitā. Ad hoc hortat btūs
gregori9 sic dicēs. Mõch9
reuerēciā suī habitu9 ī ac
tu ī locucioē in cogitacioē
sp circūspiciat. et ea que
mūdi st pfitē deserat. et qd
ondit humanis ocul' [illegible]
habitu. hoc an dei oculos
moribz pretendat. h' grego
Laboret ingr mõch9 ut a vi
cijs abstineat. et ī virtuti
bz se exerceat. sit humil'. mā
suetus. et caritatiu9. et timorē
dei sp p ocul' habeat. Nā
de mõchis ordinatis ⁊ īor
dinatis. dicit abb pastor
sic. Q' qrulos9 ē. mõchus
nō est. Q' malū pro malo
reddet mõch9 nō ē. q' ira
cūd9 ē mõch9 nō ē. qui

elatus et vbosus ē. mõchus
nō est mõch9. Sz sp ē māsue Q' vē ē mõch9
tus. humilis. caritate plen9
⁊ timorē dei sp et vbiq pre
ocul' habz. ut nō peccet.
h' abb pastor. Itē qualis
debeat ee verus mõchus
dicit io. abb in tractatu
de triginta gradibz sic. Mõch9
ē q solū q̄ dei st agit. co
mitat et loqt. xpo vnitus
in omī tpe. loco ⁊ negocio
Mõch9 ē violencia natuē
īdesinēs. ⁊ custodia sēsuū
īdeficiēs. Mõchus ē scīficā
tū corpus. expurgatū os
⁊ illuīatā mēs. Mõchus
est merēs et dolēs aīā ⁊
īdesinēt mortis mēoria
se exercens. vigilās ⁊ dor
miēs. Et qs putas ē fide
lis ⁊ prudēs mõch9. q' sub
obiā. sbiectioē. labore et
dolore. calorē suū custodi
uit īextinguibilē. et usq
ad suū exitū. ignē igni. ⁊
feruorē feruori. ⁊ adorē adri
desideriū desiderio. ⁊ solli
citudinē sollicitudini coti
die addē nō cessauit. h' io.
abb. De cdicioē ⁊ vtute
deuotorz mõchorz dicit eci
am btūs bnd9 sic. Ille vē ē
mõch9 q' deuocionē tenet

choro. paciam ī ēplo. dis
ciplinā in labore. medita
cionē in lcōne. feruorē in
orōne. castitatē ī tēptacio
ne. tollerācia in adu̾sita
te. hūilitatē in prospita
R2 te. h̾ bnard9. Si vō tāta
pfcōnē mōchorū. q̄ mō p
sōs prēs p̄missa ē ul' ali
bi ī sc̄ptura legit' ppt nr̄az
fragilitatē seruaē neqm9
suppleat hoc ī nob' hūilita
te ɔsc̄ie deuocio. Cōpūga
mr cotidie in fletibz. q̄ diu
pegrinam' a dnō dō nr̄o
et a lūie vult9 ei9. accuse
m9 et ɔfiteam' impfcm nos
trū et defectus nr̄os. agnos
cētes paupertatē nr̄am. et
dn̄s liberabit nos. Ad hoc
faciēdū hortat' nos btūs b'
nard9 sic dicēs. Magnā
iacturā pfessiōis nr̄e sup
pleat pietas ac deuocio cō
sc̄ie hūilitate. Sit nob' la
c̄me nr̄e panes die ac nocte
q̄ diu dicat' aīe nr̄e vbi ē
ds̄ tuus. hoc ē q̄ diu peg
nam' a dnō dō. et a lūie
vultus ei9. Dn̄i q̄d' eāt
necc̄iū. sz q' nec ī vno figi
m'. n' in mltis opando et
laborando exceim' in quo
ordie cōputabim'. Vtinā

cū illo. de quo apls̄ dicit
Et q' nō opat' credenti at
in eū q' iustificat ipiū re
putat' fides ei9 ad iusticiā
sc̄dm ppositū grē dei. Vti
nā cū peccatrice illa cui
mltū dimissū ē. qm̄ di
lexit mltū. Nā et ī dilige
do deū retribucio magna
ē. Sicq; fr̄es obsecro nō ex
cusem9 nos. sz accusem9 et
ɔfiteam'. et q' magni nōis
vmbrā et pfole q̄dā fig
mētū pfcōnis apud hoīes
īduim9 apud deū ɔsc̄ie nr̄e
ɔgnoscētes paupertatē. nō
usquequaq; a veritate receda
m9. et veritas liberabit
nos. h̾ bnard9. Et q̄uis ppt
fragilitatē nr̄az et defect9
nō valeam9 puenie ad p
fectū statū mōchoꝝ. tn̄ pro
ut possum9 cū adiutorio
dei in bono ope nos exer
cere debem9. mēsurā ccia
viriū nr̄arū pendam9. et
sc̄dm q̄d' suppetūt vires. ad
extirpanda vicia. et ad vir
tutes īserendas laborem9
Qi igit' ad scm̄ ordinē nos
venisse gaudem9. tō nr̄ā
ītentio circa hoc v̾sari dz.
ut mēs nr̄a virtutū ar
mis accīcta ī spūali cta

mūe se sp exceat. et viciorū
ipetus debellaē ɔtendat. De
hijs et alijs statū religiosoꝝ
tangētibꝫ. pe. da. sic dicit.
Plerosqꝫ vidimꝰ iā dudū
i sacro ordie ɔstitutos. q̄
n̄ dū norūt q̄ꝫ in ieiunijs
q̄ꝫ in vigilijs. q̄ꝫ in reliqꝫs
celestis disciplie studijs fer
re potuisset. Et cū scriptura
dicat. Qui ignorat ignorabitᵘʳ
quo pacto. ul' a dō ɔgnosci
ul' deū mereatᵘʳ ɔgnoscē q̄ se
metipm̄ i eiꝰ obsequio ɔvin
citᵘʳ ignoraē. Qui ergo semet
ipm̄ vult vicē. mēsurā sua
rū virīū. turpe ē noticiā
nō hr̄ē. Nā q̄s i milicie
spitual' agone pficit. in hoc
pbacio ē. si iā debiliorē cō
tra se viciorū ɔtīaciā se
tit. si surgentes in se mocꝰ
motus facile repmit. si tu
muluacioēꝫ cogitacionū
strepitū minori iā labore
ɔpescat. si nascētes carles ille
acbre spinas mox ut oriū ce
pint. recei resecat. si tumē
cia supbie. luxurie. ceteroꝝ
viciorū colla. gladio ptinꝰ
diui amoris obtrūcat. Ce
terū sꝫ q̄ꝫ prodest diu quē
piā sacre inceē milicie. q̄ꝫ
velud sub ipā pmi tirociniȷ

rudimēta remissis manibꝫ
et tenero ad huc poplite
videas claudicaē. A qua ni
mirū neglīgēcie dissolu
cioē pdicator egregiꝰ dis
cipulos suos pluribꝫ dicēs
Remissas inqt manꝰ et
dissoluta genua erigite.
et gressus rectos facite pedi
bꝫ vr̄is. ne claudicās q̄s er
ret. Docta manꝰ ad pre
liū facile vīcit ad triūphū
Corpus attritū lorica ꝑmp
tū fertur i pugnā. Nō ꝓhe
nēpe cui ad huc ipossibile
ē supbiā pmē. auariciā
cohibere inuidie faces exti
guē. mūdā mentē a lux
urie petulācia custodire.
q̄ virꝰ malicie adūsus of
fendētē neqt expellē. qui
pro seruāda cēsura iusti
cie succūbit iniuriā sustinē
Quid aliud dicendū est
n̄ q̄ꝫ ꝗntū ad pfessionē q̄
dē iā in sac̄ milicia nōᵉ
dedit. sꝫ q̄d sit spitale certamē
penitus nō agnouit. Ꝑ
mo ad pfcōnē tendētibꝫ
hoc totis vibꝫ i nitēdū. ut
salubriᵗ rigidi magis dis
cant ista nescīe q̄m vicē
Pudeatqꝫ hijs q̄ se mor
tuos ꝓfitentᵘʳ ee cū xp̄o. re

belles motus carnis et pas
siōes animorū adhuc ī se pro
cacat viuere. Discat igitur
miles xp̄i dū adhuc nouꝰ
ē manꝰ ꝯserere. Discat enī
gentibꝫ quibuscūqꝫ vicijs pro
ut res dictauerit obuiare
Hinc illincqꝫ circūductis vigila
cis experientie oculꝰ ꝓuidus
circuat. et singulis quibuscūqꝫ ia
culis q̄ mittuntur ꝯgrue defe
siōis tegmē apponat. Ut
sup̄biā humilitate deiciat.
gulā sobrietate rēstringat.
mansuetudīe iracūdiā cal
cet. Auariciā largitate re
frenet. ardorē libidinis ter
rore ꝑpetui ignis extinguat
Odij tenebrē flāma suauis
sime caritatis eruat. Delectā
tur certe deus isto certamīe. qr
subtilius ac ꝓfunde ꝯsiderat
totū quicquid ē illud qđ ver
satur ī mente. Gratulā
tur āgeli ad tale spectacu
lū. videntes q̄ humana na
tura ī eo q̄ contra seipsam
pugnat. ad eorū se ꝯsortiū
vn̄ fuerat eiecta reformat.
Et sibi vincendo ad verū ꝓ
culdubio pacē redit. quā
olī sibimet ꝯsentiendo. qr
nō repugnauit amisit. Nec
ꝯqueramur fres mei si ad votū

mox cuncta nō vincamꝰ. sz in
huiꝰ ꝯfluctuacōe certaminis e
rūpnas. labores. angustias
et grauissimū sepe fluctua
tis aīe tediū sustineamꝰ. In
hoc enī nobis diuina dispensa
cōe ꝓspicitur. ne repentina
victoria ī arrogāciā nr̄ aī
mꝰ extollatur. et de altitudīe
sua ꝓfundius corruat. si nō
auctori deo sz victorie sue vires
ascribat. Vn̄ fres carissimi
q̄ ad sacrū ordinē nos venisse
gaudemꝰ. hec tota nr̄a intencio
versari debz. viz. ut mens nr̄a
virtutū armis accincta ī spi
rituali certamīe se sp̄ exerceat. et
viciorū portenta que eciā nos
mitescere nesciunt. feruido spi
ritu debellare contendat. Pati
simꝰ sp̄ irruentes viciorū cu
neos. ac frequentes bestias
de agro nr̄i cordis eicere. nullusqꝫ
eis ī ea q̄ nr̄i iuris sūt ꝑmit
timꝰ locū possidere dn̄acōis tre.
hec pe. da. Audiuimꝰ igitur §2
nūc ex ꝑmissis ꝯdicione et
dissolutā vitā quorūdā frm̄
ī habitu quidē religionis existē
ciū. sz ꝑuerse viuenciū. Audi
uimꝰ eciā ꝯuersacōez sanctā et
ordinatā religiosorū ac deuo
torū monachorū. Quis ergo ī
ꝓposito bono et ī statu religioso

se ee deprehendit. i eodem
sco proposito ac continuacione bo
seu virtuosa. studeat pro
ficere ac perseuerare. ut cum sanctis
et religiosis monachis premium
et gloriam post hanc vitam va
leat optinere. Nisi vero in dis
soluta inordinata ac peruersa
vita se positum ee conperit. ti
more mortis et penam gehen
ne ante mentis oculos redu
cat et penitenciam pro suis prauis ac
tibus agere non obmittat.
Quicumque ergo peruerse viuendo con
tra dominum se commisisse senserit.
hoc totum per opera penitencie supius
premissa. videlicet per contricionem con
fessionem et satisfactionem delere
studeat. puniat itaque seipsum
per cordis contricionem lacrimas fu
dendo. per oris confessionem. rubo
rem sustinendo. et per satisfactionem
opera virtuosa exercendo. et
de cetero a similibus malis cauendo
Qui autem sic se punit. veniam suo
rum scelerum a domino consequitur. De
tali penitente dicit beatus Augustinus. Non
est homo penitens. nisi homo iratus sibi.
Et ut a deo accipiat veniam
suo iudicio de seipso exigit pe
nam. ut Augustinus. Non solum autem talis
penitens peccatorum veniam. verum
eciam graciam in presenti. et si perse
uerauit gloriam in futuro a christo

domino optinebit. Sed et statum
pristinum religiosorum monacho
rum propter mala et peruersa o
pera perditum. per huiusmodi pe
nitenciam in se domino cooperan
te reformabit. Sic ergo habemus
de statu incipiencium. qui ut su
pra dictum est consistit in via pe
nitencie et eius partibus. videlicet. Con
tricione Confessione. Et satisfactio
ne. et quibusdam circumstanciis
tangentes eiusdem penitencie par
tes. De quibus omnibus prout
dominus donauit tractando
hanc materiam dicta quedam
et auctoritates sanctorum prius in vnum
collegi. ut condicio siue status
incipiencium seu penitencium
aliqualiter ista legentibus pateat
fiat. cccccc

Explicit liber primus ma
logranati. qui tractat de
statu incipiencium.

p maria

mariath

Scripsit autem istum librum frater
gerardus sessynck de embrica.
presbiter quondam vallis marie pacis.

Amen

maria v̓go ſtã

... Ecce sacerdos magnus qui in diebus ...

placuit deo. Ideo iure iurando fecit illum domi-

-nus crescere in plebem suam. Benedictionem om-

-nium dedit illi et testamentum suum confirmavit su-

-per ca-put e-ius. Iuravit dominus et non [illegible] -ente

tu es sacerdos in eternum secundum ordinem mel-

Dixit dominus domino meo sede a dextris

... Iu. vir. ... ipse hominum sator ... quem dominus

... [illegible] ... eum hodie ... [illegible]

in maculatum ut

... tem de celo venie-

... sti me oleum recon-

... ne ... Media au-

venite exite obviam

... gines domino

... gloria et exultati-

no. Offerenda. ...

Dominus prepara-

… sua par… … infirmos …

… clamor… …

… placuit …

… eius … de …

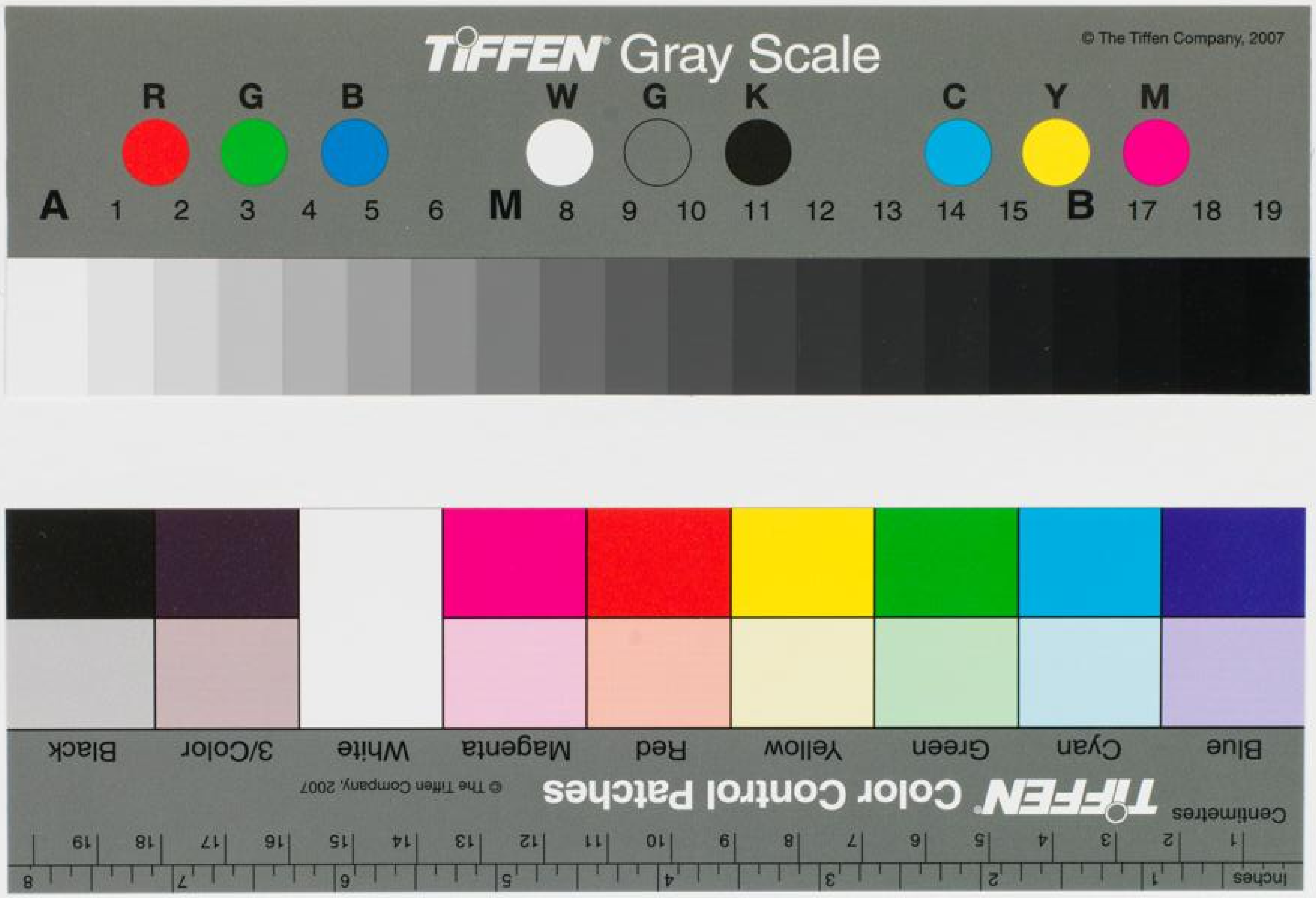
TIFFEN Gray Scale
© The Tiffen Company, 2007
R G B W G K C Y M
A 1 2 3 4 5 6 M 8 9 10 11 12 13 14 15 B 17 18 19
TIFFEN Color Control Patches
Blue Cyan Green Yellow Red Magenta White 3/Color Black
© The Tiffen Company, 2007
Centimetres
Inches